

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

В. Ф. Тищенко

О. Є. Найденко

К. І. Гунько

МИТНА СПРАВА

Навчальний посібник

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2025**

УДК 339.543(075.034)

Т47

Авторський колектив: д-р екон. наук, професор В. Ф. Тищенко – вступ, розділи 1 – 4, загальна редакція; канд. екон. наук, доцент О. Є. Найдено – розділи 5 – 8; канд. екон. наук, ст. викладач К. І. Гулько – розділи 9, 10.

Рецензенти: завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування Херсонського національного технічного університету, заслужений працівник освіти України, д-р екон. наук, професор *Л. П. Сідельникова*; доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету, канд. екон. наук *В. А. Валігура*.

Рекомендовано до видання рішенням ученої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Протокол № 3 від 04.03.2025 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Тищенко В. Ф.

Т47 Митна справа [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено, К. І. Гулько. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 317 с.

ISBN 978-966-676-894-3

Розглянуто сутність митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД); окреслено методи та принципи визначення митної вартості товарів; визначено роль митних платежів у ЗЕД; розкрито сутність митних режимів; узагальнено методи та заходи нетарифного регулювання ЗЕД; визначено місце Державної служби експортного контролю в митному регулюванні; наведено види контролю та визначено основні митні процедури під час переміщення товарів через митний кордон України; окреслено основні вимоги до зовнішньоекономічного контракту; охарактеризовано види підприємств, що здійснюють діяльність у сфері митної справи.

Рекомендовано для фахівців із питань ЗЕД та митної справи, викладачів, здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей різних рівнів освіти.

УДК 339.543(075.034)

© Тищенко В. Ф., Найдено О. Є., Гулько К. І., 2025

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2025

ISBN 978-966-676-894-3

Вступ

Курс України на євроінтеграцію пов'язано з виконанням низки завдань Угоди про асоціацію з ЄС. Одним із напрямів реалізації Угоди з ЄС є сектор "Митні питання", який за підсумками 2024 року було виконано на 91 %, унаслідок унесення змін до Митного кодексу України 2024 р.

Питання митної справи є актуальними, оскільки стосуються регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) держави. Саме на митні органи покладено ключові завдання з контролю за переміщенням товарів через митний кордон України, недопущення ввезення заборонених товарів, застосування спрощених митних процедур для сумлінних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та норм адміністративної відповідальності за порушення митних правил до осіб, які не виконують норми митного законодавства.

За останні роки Україна суттєво наблизилася до правил митного регулювання ЄС. Цьому сприяли впровадження інституту авторизованих економічних операторів та приєднання України до Конвенції про процедури спільного транзиту. Такі результати спрощують процедури митного оформлення та збільшують рівень довіри до суб'єктів ЗЕД з боку іноземних митних органів і контрагентів, із якими укладають зовнішньоекономічні угоди.

Водночас багато завдань у роботі митних органів ще не виконано. Це зумовило появу в грудні 2023 р. Національної стратегії доходів до 2030 року, стратегічні цілі якої зокрема спрямовано на розв'язання проблем адміністрування митних платежів та реалізації заходів митної політики. Основні завдання Національної стратегії доходів полягають у реформуванні митних органів, наданні їм права проведення оперативно-розшукових дій, посиленні заходів протидії контрабанді та порушенням митних правил.

Питання митної справи та митного регулювання у своїх роботах досліджували різні вчені, серед яких Бережнюк І. [15; 18], Герчаківський С. [1; 2; 11; 12], Крисоватий А. [2], Пашко П. [4; 29], Приймаченко Д. [8; 26]. Значний внесок у розроблення теоретико-методичних засад реформування митної справи зробили Гребельник О. [29], Кузьмін О. [3], Лемеха Р. [20], Прокопенко В. [27] та ін.

Зацікавленість митних органів в оновленні кадрового потенціалу з метою підготовки кваліфікованих фахівців, здатних виконувати функції митного контролю та регулювання, передбачає викладання комплексу фахових дисциплін. Навчальна дисципліна "Митна справа" належить до переліку базових освітніх компонентів освітньої програми "Митна справа" та формує базу знань і вмінь, що знадобляться здобувачам вищої освіти в процесі роботи в митних органах і на підприємствах, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Основна мета цієї навчальної дисципліни полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти компетентностей щодо питань митної справи та митно-тарифного регулювання; специфіки та методики розрахунків і порядку справляння митних платежів; правових і організаційних основ переміщення через митний кордон товарів та інших предметів; видів відповідальності за порушення митних правил і контрабанду; методології ведення митної статистики зовнішньої торгівлі тощо.

Структурно запропонований навчальний посібник складається з десяти розділів.

У першому розділі визначено сутність митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Другий розділ присвячено дослідженню принципів та методів визначення митної вартості товарів.

У третьому розділі визначено роль митних платежів у зовнішньоекономічній діяльності держави.

У четвертому розділі розглянуто призначення митних режимів та їх вплив на податкові зобов'язання суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

У п'ятому розділі приділено увагу методам і заходам нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та координації діяльності митних органів з іншими органами виконавчої влади для реалізації таких заходів.

Шостий розділ присвячено особливостям діяльності Державної служби експортного контролю України. Також увагу зосереджено на правилах застосування режиму експортного забезпечення.

У сьомому розділі узагальнено види контролю товарів, що переміщують через митний кордон України, та види дозвільних документів, які оформлюють під час таких контрольних заходів.

У восьмому розділі розглянуто структуру та вимоги, що висувають до укладання зовнішньоекономічного контракту.

Дев'ятий розділ присвячено митним процедурам та митним формальностям під час переміщення товарів через митний кордон України різними видами транспорту.

У десятому розділі узагальнено види підприємств, що здійснюють діяльність у сфері державної митної справи України.

Навчальний посібник "Митна справа" підготовлено відповідно до освітньої програми "Митна справа" навчального плану підготовки фахівців спеціальності "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок". Визначальною рисою пропонованого видання є систематизація знань, умінь і навичок, необхідних для роботи в митних органах та суб'єктах ЗЕД.

Норми законодавства в навчальному посібнику наведено станом на 1 березня 2025 р.

Автори висловлюють глибоку подяку рецензентам: д-ру екон. наук, професору кафедри фінансів, обліку та оподаткування Херсонського національного технічного університету Ларисі Сідельниковій і канд. екон. наук, доценту кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету Володимирі Валігурі за висловлені зауваження, наукові рекомендації, конструктивні пропозиції щодо матеріалу навчального посібника.

Розділ 1. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань у сфері митного регулювання, набуття практичних навичок аналізу норм митного законодавства, ознайомлення з еволюцією розвитку митного регулювання в Україні.

Основні питання:

- 1.1. Сутність і види митного регулювання.
- 1.2. Організаційно-правове забезпечення митного регулювання.
- 1.3. Засоби митного регулювання.

Компетентності, що формують за темою:

знання: поняття митного регулювання, його функції, засоби; принципи державної митної справи;

уміння: практичні навички щодо застосування норм митного законодавства;

комунікації: обґрунтування ролі регулювання ЗЕД в Україні; переваги та недоліки правового забезпечення митного регулювання **автономність і відповідальність:** ухвалення рішень щодо використання норм митного законодавства.

Ключові терміни: митне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, митна справа, Митний кодекс України, митний контроль, митне оформлення, декларування, митний режим.

1.1. Сутність і види митного регулювання

Регулювання ЗЕД потрібне для забезпечення економічної безпеки держави і захисту загальнонаціональних інтересів. Регулювання ЗЕД здійснюють державні органи практично в усіх країнах світу, але контрольні функції, інструменти й методи, певні цілі та завдання формуються кожною країною відповідно до її масштабів, торговельно-економічних можливостей, позиціонування на світовому ринку і в міжнародних зв'язках, зовнішньої й внутрішньої політики держави тощо. Механізм

регулювання зовнішньоекономічних відносин державою в сучасних умовах базується на останніх досягненнях міжнародного митного права та особливостях підприємницької діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Митне регулювання – це "регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України" [82]. Тобто митне регулювання – це сфера діяльності насамперед митних органів.

Світова економічна наука відводить державі провідну роль у розробленні та реалізації національної зовнішньоторговельної політики, зокрема й забезпеченні безпеки, висуває нові вимоги до учасників ланцюга постачань.

У практиці зовнішньоекономічної діяльності країн світу є два рівні митного регулювання:

міжнародний – передбачає здійснення такого регулювання через ухвалення та виконання рішень спеціалізованих міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд, Світовий банк реконструкції та розвитку (СБРР), Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Організація економічного співробітництва (ОЕСР), Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) та інші, які формують основу митного регулювання через установлення загальних принципів міжнародного митного регулювання. У міжнародній економічній діяльності важливим аспектом є однорідність законодавства й торговельна співпраця в межах міжнародних регіональних організацій та економічних інтеграційних об'єднань, що веде до спрощення й уніфікації національних митних процедур. Серед економічних союзів у сфері спрощення та гармонізації митних процедур у міжнародній торгівлі найефективнішим є ЄС, який характеризується найвищим ступенем економічної інтеграції;

національний – базується на відповідних законах та інших законодавчих актах національного законодавства, що визначають митну політику. Найбільше на формування наднаціонального митного регулювання впливає Всесвітня митна організація (ВМО/WCO), створена 1952 р. як Рада митного співробітництва (ССС). Вона є незалежним міжурядовим органом, місія якого полягає в підвищенні ефективності митних адміністрацій.

До цієї організації приєдналися на сьогодні 183 митні адміністрації по всьому світу. ВМО забезпечує та підтримує митні адміністрації для сприяння законній торгівлі, отриманню доходів, захисту суспільства та розбудові конкурентоспроможних економічних відносин у ЗЕД.

Принципи державної митної справи наведено на рис. 1.1.

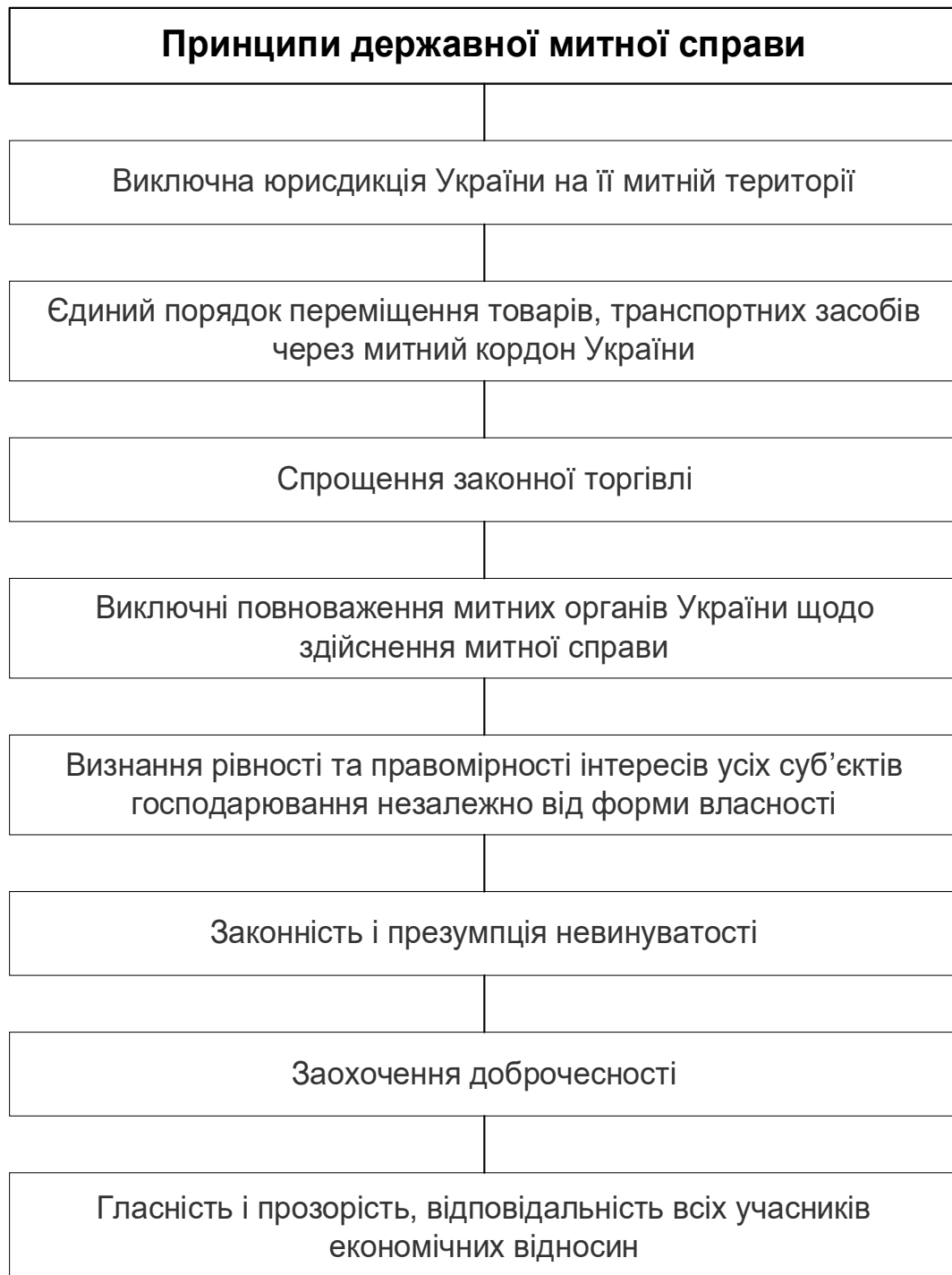

Рис. 1.1. Принципи державної митної справи

Інструментарій державного регулювання зовнішньої торгівлі.

Під **преференціями** розуміють особливі пільги, що надає одна держава іншій на засадах взаємності або в односторонньому порядку без поширення на треті країни. **Митні преференції** – пільги в оподаткуванні митними платежами під час увезення певних видів товарів із певних країн.

Генеральна система преференцій (ГСП), уперше сформульована першим Генеральним секретарем ЮНКТАД, є інструментом формування торговельних потоків, який визначає преференційні тарифні умови для окремих товарів, що експортують із країн, які розвиваються (країни-бенефіціари), у розвинуті країни (країни-донори). Гарантовані ГСП тарифні пільги може бути виражено в зменшенні або скасуванні ввізного мита.

Сутність митних преференцій викладено в **Принципах Женевської конференції ЮНКТАД 1964 р.**, зокрема в Принципі № 8. У ньому зазначено, що міжнародна торгівля має бути взаємовигідною і відбуватися на основі режиму найбільшого сприяння. У межах цієї торгівлі не має бути дій, що завдають шкоди торговельним інтересам інших країн. Однак розвинені країни мають надавати поступки всім країнам, що розвиваються, і поширювати на них ті поступки, які надають одна одній; при цьому вони не мають вимагати від країн, що розвиваються, будь-яких поступок натомість.

Перелік країн, що розвиваються, формують з огляду на рекомендації ООН. У наш час у межах застосування згаданих принципів ЮНКТАД розроблено систему так званих узагальнених преференцій, або загальну систему преференцій – систему тарифних пільг для країн, що розвиваються, які надають на невзаємній основі розвинені країни.

Застосування митних преференцій не означає звільнення від проходження митного контролю (наприклад, митного огляду) і нездійснення митних формальностей і процедур щодо товарів. Усі митні формальності й необхідні форми митного контролю проводять незалежно від того, застосовують митні преференції чи ні. Це можна пояснити тим, що митні формальності, митний контроль є тією формою, змістом якої є реалізація тих чи інших заходів зовнішньоторговельної політики держав. Система митних преференцій належить до заходів, використовуваних різними державами і митними союзами в зовнішньоторговельній політиці.

Розрізняють **два види преференційного режиму**: конвенційний і автономний.

Конвенційний режим базується на двосторонніх або багатосторонніх угодах, укладених ЄС із третіми країнами: торговельно-економічних, зокрема про зону вільної торгівлі (наприклад, з Ізраїлем), про митний союз (наприклад, з Андоррою), про асоціацію (наприклад, із Тунісом, Україною). Конвенційний режим зазвичай передбачає надання пільг товарам на взаємній основі, хоча можлива деяка "асиметрія" щодо певних товарів.

Автономні преференції ЄС теж містять односторонні пільги, але відрізняються тим, що пільговий тарифний режим запроваджують в односторонньому, бездоговірному порядку, і він не потребує зустрічного надання преференцій. Таким режимом є режим генералізованих тарифних преференцій.

Надання митних преференцій (на взаємній чи невзаємній основі) під час здійснення торговельно-економічних відносин передбачає застосування таких **основних форм митних преференцій**:

- звільнення від сплати митних платежів за чинним у країні або митному союзі імпортом митним тарифом;

- зниження ставок митних платежів;

- установлення тарифних квот на преференційне ввезення (вивезення) товарів.

Умови надання преференцій і правила визначення країни походження товарів, щодо яких застосовують преференційний режим, у більшості держав, що надають тарифні преференції, уніфіковано відповідно до рекомендацій ОЕСР і ЮНКТАД.

Нині в усьому світі діють понад 400 угод про вільну торгівлю та преференційні торговельні операції, у яких установлено більш низькі митні тарифи на певні товари за умови, що вони відповідають зазначеним критеріям походження.

Митні правила України, які передбачають порядок декларування товарів, сплати мита й інших митних платежів, що справляють під час переміщення товарів через митний кордон України, надання митних пільг та інші умови проходження митного контролю, визначено законами України про митне регулювання.

Єдиний митний тариф України та митні правила України мають бути офіційно опублікованими в загальнодоступних засобах масової інформації не пізніше як за 45 днів до дати введення їх у дію. Якщо зазначені документи не буде офіційно опубліковано, вони чинності не набирають.

Якщо ці документи буде опубліковано пізніше як за 45 днів до введення їх у дію, датою набрання чинності будуть уважати 46-й день із моменту офіційної публікації. Офіційною публікацією є публікація в періодичному офіційному виданні Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України. Датою офіційної публікації є дата фактичного виходу у світ відповідного номера цього видання.

Після здобуття незалежності Україна почала самостійно здійснювати регулювання митної сфери, формувати та реалізовувати власну митну політику. Загалом **основна мета становлення національної митної системи та митного регулювання** – це інтегрування до міжнародних норм і стандартів, застосування європейських процедур та поглиблене впровадження інформаційних та комп'ютерних технологій. Еволюційний розвиток цього процесу можна розділити на шість основних етапів, кожен із яких має певне наповнення, що систематизовано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Еволюція розвитку митного регулювання в Україні

Період	Зміст
1	2
До середини 1990-х рр.	Процедури митно-тарифного регулювання в Україні можна охарактеризувати як ліберальні (при цьому середньозважена ставка мита становила близько 6,5 %)
1992 р.	Початок застосування нетарифних методів регулювання в Україні, коли режим ліцензування і квотування було запроваджено до експорту товарів 75 товарних позицій. Кабінет Міністрів України щорічно визначає переліки товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, а також перелік квот
1998 р.	Держава почала надавати перевагу протекціоністській політиці в зовнішній торгівлі, запроваджуючи митні заходи, спрямовані на захист внутрішнього ринку й національного товаровиробника (за такої політики середньозважена ставка ввізного мита зросла майже до 12,6 %); це вплинуло й на зовнішньоторговельний баланс України – скорочення обсягів експортно-імпортних операцій
на початку 2000-х рр.	Завдяки зниженню ставок мит удалося дещо поліпшити баланс зовнішньої торгівлі через потребу корегування митних ставок у межах Концепції трансформації митного тарифу України на 1996 – 2005 рр. відповідно до вимог СОТ

1	2
10 квітня 2008 р.	Верховна Рада України прийняла Закон України "Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі"
16 травня 2008 р.	Україна набула офіційного членства у Світовій організації торгівлі. Одним із основних зобов'язань перед СОТ є лібералізація доступу до ринку товарів і послуг, а також лібералізація експортної політики
Зі вступом до СОТ	Україна отримала додаткові важелі з усунення торговельних бар'єрів для національних промислових виробників, зорієнтованих на зовнішні ринки, завдяки отриманню доступу до ефективних інструментів вирішення торговельних спорів. Водночас, застосування цих інструментів є обмеженим у відносинах із країнами, які не є членами СОТ

Систему митно-тарифного регулювання ЗЕД реалізують через сукупність таких елементів:

- митний тариф;
- методи визначення митної вартості товарів, що переміщують через митний кордон;
- порядок підтвердження країни походження товарів;
- система тарифних преференцій.

1.2. Організаційно-правове забезпечення митного регулювання

Митне регулювання здійснюють відповідно до Митного кодексу, законів України та міжнародних договорів. До основних законодавчих актів України, що визначають її митну політику, належать:

Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991 р. № 959-XII [82], який визначає принципи, суб'єкти та види ЗЕД, право на здійснення та регулювання ЗЕД, оподаткування та ліцензування ЗЕД, економічний захист, відповідальність та інформаційне забезпечення у сфері ЗЕД, правові режими ЗЕД, економічні відносини з іншими державами, розгляд спорів у ЗЕД;

Митний кодекс України (МКУ) від 13.03.2012 р. № 4495-VI [5], який визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні,

регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України. МКУ спрямовано на забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також на забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи;

Закон України "Про митний тариф України" від 19.10.2022 р. № 2697-IX [7], який визначає порядок формування та застосування митного тарифу України під час увезення на митну територію України та вивезення за межі цієї території товарів та інших предметів, що встановлюють із метою обкладення митом зазначених товарів та інших предметів.

Порядок виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму від 31.05.2012 р. № 657 [52] визначає Порядок митного оформлення товарів, що переміщують через митний кордон України з використанням книжок (карнетів) А.Т.А. (карнет А.Т.А. – уніфікований міжнародний митний документ, прийнятий згідно з положеннями Конвенції про тимчасове ввезення, укладеної в Стамбулі 26 червня 1990 р.) та Інструкція із заповнення граф книжки (карнета) А.Т.А. митними органами.

Регулювання митної справи України здійснюють:

Верховна Рада України (напрями митної політики; розміри мита й умови митного обкладання; митні режими; перелік товарів, заборонених до ввезення-вивезення);

Кабінет Міністрів України (здійснення митної політики; установлення розмірів митних зборів; проведення переговорів та укладання міжнародних договорів України; координація діяльності міністерств із питань митної справи);

Міністерство фінансів України (формування та реалізація єдиної державної митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства, а також нормативно-правове регулювання в цій сфері).

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладено на Державну митну службу України (Держмитслужба), що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує та координує Кабінет Міністрів України через міністра фінансів України.

Державна митна служба України реалізовує державну митну політику та державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи.

Держмитслужба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основні завдання Держмитслужби:

забезпечення ефективної реалізації державної митної політики передбачає, зокрема, гарантування митної безпеки, захист національних митних інтересів України та створення сприятливих умов для стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності. При цьому важливим є збереження оптимального балансу між здійсненням митного контролю і спрощенням легальної міжнародної торгівлі;

реалізація державної політики у сфері протидії порушенням митного законодавства передбачає запобігання та боротьбу з контрабандою й іншими правопорушеннями митних правил, а також забезпечення дотримання чинного законодавства, яке регулює державну митну справу;

надання Міністерству фінансів України пропозицій щодо вдосконалення та формування державної митної політики, спрямованих на підвищення її ефективності.

Слово "**митниця**" в законодавстві України позначає окрему юридичну особу в системі митних органів України, що імплементує митну політику на регіональному рівні (регіональна митниця) та в певній сфері (спеціалізована митниця). **Митниця є митним органом**, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України. Окремі митниці можуть провадити свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України.

Митний пост є "митним органом, який входить до складу митниці як структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи" [5]. Положення про митні пости затверджують керівники відповідних митниць. Створення, реорганізацію та ліквідацію митних постів здійснює Міністерство фінансів України, яке формує та реалізовує митну політику в порядку, визначеному законом.

1.3. Засоби митного регулювання

Сьогодні основними тенденціями для України є зростання масштабів міжнародної торгівлі, посилення динаміки торговельних процесів, ускладнення вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниження національних торговельних бар'єрів. Усе це зумовлює потребу визначення економічних механізмів та інструментів впливу на митно-тарифне регулювання.

Склад організаційно-економічних засобів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності подано на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Засоби митного регулювання ЗЕД

Митний контроль – це "сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення додержання норм Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку" [5].

Митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби, що переміщують через митний кордон України.

Митний контроль передбачає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи.

Митний контроль закінчують:

у разі ввезення на митну територію України – після здійснення в повному обсязі митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщують через митний кордон України;

у разі вивезення за межі митної території України – після здійснення в повному обсязі митного оформлення товарів і транспортних засобів та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Митне оформлення – це "виконання митним органом процедур, які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів" [5].

Згідно зі ст. 246 МКУ [5] метою митного оформлення є забезпечення дотримання законодавчо визначеного порядку переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Окрім цього, митне оформлення сприяє веденню статистичного обліку імпорту, експорту та транзиту товарів через територію країни. Процедуру оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщують транзитом через територію України, здійснює митний орган у зоні, де розпочинається транзитне переміщення. Водночас митну декларацію для внутрішнього транзиту від пункту ввезення (пропуску) на митну територію до відповідного митного органу всередині країни може бути оформлено також тим митним органом, у зоні діяльності якого завершується відповідне транзитне переміщення.

Процес митного оформлення розпочинають із подання до митного органу митної декларації, а також надання всіх необхідних відомостей і документів, які стосуються товарів та транспортних засобів, що підлягають митному контролю й оформленню. Прийняття митним органом товарів і транспортних засобів, разом із супровідними документами, для подальшого проведення контролю та оформлення підтверджують через унесення відповідних позначок у митну декларацію й товаросупровідну документацію.

Митне оформлення вважають завершеним після виконання митним органом митних процедур відповідно до заявленого митного режиму.

Декларування – це заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, способом учинення дій) точних відомостей про товари і транспортні засоби комерційного призначення, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.

Умови та порядок застосування форм декларування, перелік відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначає Кабінет Міністрів України, а порядок заповнення митних декларацій та інших документів, що застосовують під час митного оформлення товарів і транспортних засобів, установлює Міністерство фінансів України.

Перелік товарів, що підлягають обов'язковому декларуванню, визначено Митним кодексом України та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

Тарифне (митно-тарифне) регулювання ґрунтується на використанні Митного тарифу України, затвердженого Законом України "Про Митний тариф України" [7], а також особливих видів мита, передбачених Законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" [80], "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" [81] та "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну" [57].

Метою митно-тарифного регулювання є поліпшення конкурентних умов у країні імпорту, захист національного виробника та забезпечення державної безпеки. Тарифні методи фактично є економічними й ґрунтуються на ринковому механізмі, що забезпечує здешевлення експорту (окрім товарів, які оподатковують вивізним митом), подорожчання імпорту (через відсутність податкових та митних пільг) і впливає на фінансові результати діяльності учасників ЗЕД. При цьому тарифні бар'єри можуть відрізнятися для різних країн. Наприклад, у разі імпорту товарів із країн ЄС, а також із країн, із якими Україна уклала торговельні угоди, застосовують здебільшого нульовий митний тариф.

Система митно-тарифного регулювання функціонує на п'яти рівнях, наведених у табл. 1.2.

Рівні системи митно-тарифного регулювання [22]

Рівень	Основний зміст
Мікрорівень	Рівень суб'єктів господарювання – як юридичних, так і фізичних осіб: підприємства, фірми, організації, фізичні особи, які експортують чи імпортують товари, предмети, послуги
Мезорівень	Рівень різного виду національних галузевих і регіональних об'єднань: міністерства і відомства, які безпосередньо здійснюють регулювання зовнішньоекономічних відносин, а також міністерства та відомства, які відіграють досить активну роль, особливо щодо питань тарифного регулювання експорту чи імпорту
Макрорівень	Рівень держави: уряд країни, парламент
Метарівень	Становлення митно-тарифних пріоритетів у процесі міжнародної регіональної інтеграції. Особливо це стосується співпраці митних органів на стадії створення і розвитку митних союзів
Мегарівень	Рівень міжнародних об'єднань, організацій: Світова організація торгівлі, Міжнародна торгова палата, Міжнародний валютний фонд, Конференція ООН з торгівлі та розвитку та ін.

Нетарифне регулювання передбачає застосування різних заходів щодо обмеження або заборони ввезення товарів на митну територію України. Митний кодекс України **до заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності** зараховує "не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини" [5].

Нетарифні методи регулювання ЗЕД в Україні використовують органи влади з метою оперативного регулювання імпорту й експорту, що сприяє лібералізації міжнародної торгівлі та забезпечує протекціоністські бар'єри для імпорту товарів і послуг.

Товари на митну територію України можна ввозити та вивозити за її межі в різних митних режимах. Митний режим – це "комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети

переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення" [5].

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюють засобами авіаційного, водного, автомобільного, залізничного, трубопровідного транспорту та лініями електропередачі, а також змішаними перевезеннями відповідно до ст. 186 МКУ.

Відповідальність за порушення митних правил є адміністративною відповідальністю згідно зі ст. 459 МКУ. Її поділяють на [5]:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) конфіскацію товарів та/або транспортних засобів комерційного призначення, пов'язаних із порушеннями митних правил.

Зазначимо, що 2024 р. було рекриміналізовано контрабанду товарів, що означає застосування заходів кримінальної відповідальності за окремі порушення митних правил. Із 2011 р. до порушників митних правил застосовували лише заходи адміністративної відповідальності.

Література: [1 – 5; 9; 11; 12; 18; 22; 29; 30; 33; 35; 37; 44].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Митний Кодекс України як основне джерело митного права.
2. Митний тариф України.
3. Митні правила України.
4. Порядок виконання митних формальностей.
5. Мапа інфраструктури Державної митної служби України.
6. Регламентація правової відповідальності у сфері державної митної справи.
7. Характеристика сучасного стану системи митного регулювання в Україні.
8. Переваги та недоліки митного регулювання в Україні.
9. Умови надання митних преференцій.
10. Співробітництво України із СОТ.

Запитання для самодіагностики

1. Визначення митного регулювання.
2. Мета становлення національної митної системи та митного регулювання.
3. Рівні митного регулювання.
4. Принципи державної митної справи.
5. Форми митних преференцій.
6. Основні завдання Державної митної служби України.
7. Основні законодавчі акти України, що визначають її митну політику.
8. Засоби митного регулювання ЗЕД.
9. Сутність митного контролю.
10. Сутність митного оформлення.
11. Система митно-тарифного регулювання зовнішньоторговельної діяльності.

Тестові завдання

1. Коли було прийнято Закон України "Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі":
 - а) 16 травня 2008 року;
 - б) на початку 2000-х рр.;
 - в) 10 квітня 2008 року?
2. Що належить до основних законодавчих актів України, які визначають її митну політику:
 - а) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", МКУ, Закон України "Про митний тариф України";
 - б) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", МКУ, Податковий кодекс України;
 - в) МКУ, Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", Закон України "Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі"?
3. Які є два види преференційного режиму:
 - а) конвенційний і залежний;
 - б) автономний і неавтономний;
 - в) конвенційний і автономний?

4. Яке визначення найкраще описує поняття "митних преференцій":

а) створення економічного простору, у межах якого країни відмовляються від використання будь-яких мит і зборів у торгівлі між собою, але зобов'язуються застосовувати єдиний митний тариф щодо до третіх країн;

б) пільги в оподаткуванні митними платежами під час увезення певних видів товарів із певних країн;

в) територіальне об'єднання двох або більше країн, що передбачає укладання інтеграційної угоди між ними щодо усунення тарифних і нетарифних обмежень у взаємній торгівлі з метою реалізації їхніх національних соціально-економічних і геополітичних інтересів?

5. Яке визначення найкраще описує поняття "декларування":

а) виконання митним органом процедур, які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів;

б) заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, способом учинення дій) точних відомостей про товари і транспортні засоби, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення;

в) сукупність заходів, здійснюваних митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення додержання норм МКУ, законів та інших нормативно-правових актів із питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку?

6. Назвіть усі рівні системи митно-тарифного регулювання:

а) мікрорівень, мезорівень, макрорівень, метарівень, мегарівень;

б) мікрорівень, макрорівень, мегарівень;

в) мікрорівень, мезорівень, макрорівень, мегарівень.

7. Знайдіть рядок, де подано правильне визначення поняття "митний режим":

а) комплекс адміністративних заходів та процедур нефіскального характеру;

б) перелік товарів, що підлягають обов'язковому декларуванню;

в) комплекс взаємопов'язаних правових норм, що, відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування й обумовлюють їх використання після митного оформлення.

8. *Продовжіть речення: відповідно до ст. 70 Кодексу метою митного оформлення є ...:*

а) додержання норм Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів із питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку;

б) зростання масштабів міжнародної торгівлі, посилення динаміки торговельних процесів, ускладнення вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниження національних торговельних бар'єрів;

в) засвідчення відомостей, одержаних під час митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, та оформлення результатів такого контролю, а також статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі й транзиту через її територію товарів і транспортних засобів.

9. *Знайдіть рядок, де подано правильне визначення поняття "загальна система преференцій":*

а) система тарифних пільг для країн, що розвиваються, які надають на невзаємній основі розвинені країни;

б) пільги в оподаткуванні митними платежами під час увезення певних видів товарів із певних країн;

в) вільний рух товарів та послуг між країнами й гармонізація процедур митного регулювання.

10. *Митниця – це:*

а) митний орган (який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митний орган);

б) юридична особа (має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку);

в) територіальний орган центрального органу виконавчої влади (забезпечує формування й реалізацію державної податкової та митної політики, підпорядковується центральному органу);

г) усі відповіді правильні.

11. *Україна є членом таких міжнародних/регіональних організацій (виберіть найповнішу відповідь):*

а) Всесвітня митна організація (ВМО), Світова організація торгівлі, Організація чорноморського економічного співробітництва, ГУАМ, СНД;

б) Всесвітня митна організація, Світова організація торгівлі, ГУАМ, СНД;

в) Всесвітня митна організація, Організація чорноморського економічного співробітництва, ГУАМ, СНД;

г) Всесвітня митна організація, Світова організація торгівлі, Організація чорноморського економічного співробітництва, СНД.

12. Квота – це:

а) продаж товарів за цінами, нижчими від контрактних на міжнародних товарних ринках, за умови, що низький рівень ціни не зумовлено відповідним рівнем витрат на виробництво цього товару;

б) кількісне обмеження виробництва товарів, їх збуту, споживання, експорту, імпорту тощо, яке вводять на певний час;

в) фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, перероблення, продажу, транспортування, експорту, споживання товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки);

г) правильної відповіді немає.

13. Митний тариф України – це:

а) комплекс заходів, спрямованих на забезпечення економічного суверенітету країни, охорони державних кордонів, реалізації зовнішньоекономічної стратегії через сферу митно-тарифних відносин;

б) відносини, що виникають між державою та суб'єктами ЗЕД із приводу умов перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою;

в) систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляють із товарів, що ввозять на митну територію України.

14. Тарифне (митно-тарифне) регулювання – це:

а) сукупність митно-тарифних інструментів, спрямованих на підвищення якості національного товаровиробника та регулювання зовнішньої торгівлі;

б) використовують органи влади з метою оперативного регулювання імпорту й експорту, що сприяє лібералізації міжнародної торгівлі та забезпечує протекціоністські бар'єри для імпорту товарів і послуг;

в) правильної відповіді немає.

15. Демпінг – це:

а) документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов;

б) продаж товарів за цінами, нижчими від контрактних на міжнародних товарних ринках, за умови, що низький рівень ціни не зумовлено відповідним рівнем витрат на виробництво цього товару;

в) фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, перероблення, продажу, транспортування, експорту, споживання товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки);

г) кількісне обмеження виробництва товарів, їх збуту, споживання, експорту, імпорту тощо, яке вводять на певний час.

16. Функції, які виконують митні органи:

а) фіскальна, регулятивна, правова, статистична, контрольна у сфері митних відносин, законодавча;

б) фіскальна, регулятивна, правова, статистична, захисна;

в) фіскальна, регулятивна, правова, статистична, контрольна у сфері митних відносин, законодавча, контрольна у сфері валютних відносин;

г) фіскальна; регулятивна; контрольна у сфері митних відносин; законодавча; контрольна у сфері валютних відносин.

17. Мікрорівень митно-тарифного регулювання:

а) рівень суб'єктів господарювання – як юридичних, так і фізичних осіб: підприємства, фірми, організації, фізичні особи, які експортують чи імпортують товари, предмети, послуги;

б) становлення митно-тарифних пріоритетів у процесі міжнародної регіональної інтеграції. Особливо це стосується співпраці митних органів на стадії створення і розвитку митних союзів;

в) рівень міжнародних об'єднань, організацій: Світова організація торгівлі, Міжнародна торгова палата, Міжнародний валютний фонд, Конференція ООН з торгівлі та розвитку та ін.;

г) рівень держави: уряд країни, парламент.

18. Макрорівень митно-тарифного регулювання:

а) рівень суб'єктів господарювання – як юридичних, так і фізичних осіб: підприємства, фірми, організації, фізичні особи, які експортують чи імпортують товари, предмети, послуги;

б) становлення митно-тарифних пріоритетів у процесі міжнародної регіональної інтеграції. Особливо це стосується співпраці митних органів на стадії створення і розвитку митних союзів;

в) рівень міжнародних об'єднань, організацій: Світова організація торгівлі, Міжнародна торгова палата, Міжнародний валютний фонд, Конференція ООН з торгівлі та розвитку та ін.;

г) рівень держави: уряд країни, парламент.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Розподіліть рівні системи митно-тарифного регулювання в правильній послідовності.

- а) мікрорівень;
- б) мезорівень;
- в) макрорівень;
- г) метарівень;
- г') мегарівень.

Завдання 2. Установіть хронологічну послідовність подій еволюції розвитку митного регулювання в Україні.

1. Україна почала віддавати перевагу протекціоністській політиці в зовнішній торгівлі, запроваджуючи митні заходи, спрямовані на захист внутрішнього ринку й національного товаровиробника; це вплинуло й на зовнішньоторговельний баланс України – скорочення обсягів експортно-імпортних операцій.

2. Процедури митно-тарифного регулювання в Україні можна охарактеризувати як ліберальні (при цьому середньозважена ставка мита становила близько 6,5 %).

3. Україна набула офіційного членства у Світовій організації торгівлі (СОТ). Одним із основних зобов'язань перед СОТ є лібералізація доступу до ринку товарів і послуг, а також лібералізація експортної політики.

4. Завдяки зниженню ставок мит удалося дещо поліпшити баланс зовнішньої торгівлі, що зумовило потребу корегування митних ставок у межах Концепції трансформації митного тарифу України на 1996 – 2005 рр. відповідно до вимог СОТ.

5. Початок застосування нетарифних методів регулювання в Україні, коли режим ліцензування і квотування було запроваджено до експорту товарів 75 товарних позицій. Кабінет Міністрів України щорічно визначає

переліки товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, а також розміри квот.

6. Україна отримала додаткові важелі з усунення торговельних бар'єрів для національних промислових виробників, зорієнтованих на зовнішні ринки завдяки отриманню доступу до ефективних інструментів вирішення торговельних спорів.

7. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про ратифікацію Протоколу про вступ України до СОТ".

Завдання 3. Установіть відповідність між терміном та його визначенням.

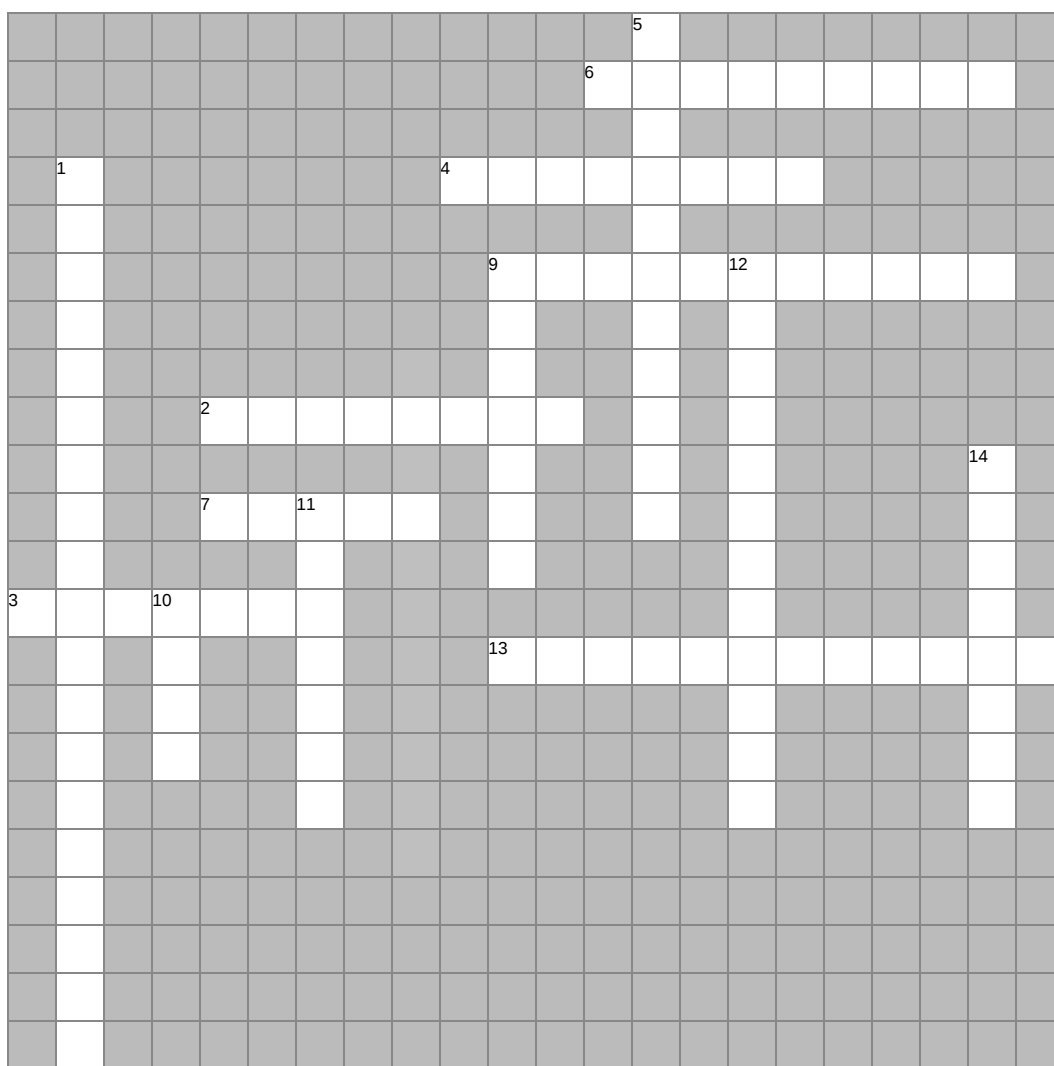
№	Термін		Визначення
1	Квота	а	продаж товарів за цінами, нижчими від контрактних на міжнародних товарних ринках, за умови, що низький рівень ціни не зумовлено відповідним рівнем витрат на виробництво цього товару
2	Ліцензія	б	фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, перероблення, продажу, транспортування, експорту, споживання товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки)
3	Субсидія	в	документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов
4	Демпінг	г	кількісне обмеження виробництва товарів, їх збуту, споживання, експорту, імпорту тощо, яке вводять на певний час

Завдання 4. Установіть відповідність між терміном та його визначенням.

№	Термін	Визначення
1	2	3
1	Преференції	а) митний орган, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи
2	Митниця	б) рівень держави: уряд країни, парламент
3	Митний пост	в) сукупність заходів, здійснюваних митними органами з метою забезпечення додержання норм МКУ, законів та інших нормативно-правових актів із питань митної справи, міжнародних договорів України

1	2	3
4	Митний контроль	г) особливі пільги, що надає одна держава іншій на засадах взаємності або в односторонньому порядку без поширення на треті країни
5	Макрорівень системи митно-тарифного регулювання	г) окрема юридична особа в системі митних органів України, що імплементує митну політику на регіональному рівні та в певній сфері

Завдання 5. Розв'яжіть кросворд.

По вертикалі:

1. Закон України про яку діяльність визначає принципи, суб'єкти та види ЗЕД?

5. Який рівень митного регулювання передбачає здійснення такого регулювання через прийняття та виконання рішень спеціалізованих

міжнародних організацій, таких як СОТ, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк реконструкції та розвитку?

8. Митний орган (який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи) – це

10. Митний орган, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи – це митний

11. Державна митна служба є важливим ... виконавчої влади, який виконує низку завдань.

12. Під митним ... розуміють регулювання питань, пов'язаних з установленням мит та інших податків, що справляють під час переміщення товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

14. Фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, перероблення, продажу, транспортування, експорту, споживання товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки), – це

По горизонталі:

2. Основними завданнями Державної митної служби є реалізація та ... на розгляд міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення реалізації державної митної політики.

3. Продаж товарів за цінами, нижчими від контрактних на міжнародних товарних ринках, за умови, що низький рівень ціни не зумовлено відповідним рівнем витрат на виробництво цього товару, – це

4. Документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов, – це

6. Одна з функцій митно-тарифного регулювання, яка наповнює бюджет за допомогою стягнення митних платежів із товарів та інших предметів під час переміщення через кордон.

7. Кількісне обмеження виробництва товарів, їх збуту, споживання, експорту, імпорту тощо, яке вводять на певний час, – це

9. Рівень держави: уряд країни, парламент.

13. Який рівень митного регулювання спирається на відповідні закони та інші законодавчі акти національного законодавства?

Завдання 6. Опишіть хронологію розвитку органів Державної митної служби України.

Завдання 7. Із посиланням на Митний кодекс України обґрунтуйте, чи належить до митного законодавства Конституція України.

Завдання 8. Із посиланням на Митний кодекс України обґрунтуйте, чи належить до митної території України територія вільних митних зон.

Завдання 9. Із посиланням на Митний кодекс України обґрунтуйте, через який строк після офіційного опублікування набирають чинності закони України з питань митної справи, нормативно-правові акти з питань митної справи, видані Кабінетом Міністрів України та Міністерством фінансів України.

Розділ 2. Митна вартість товарів

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань із визначення митної вартості товарів, що переміщують через митний кордон України.

Основні питання:

- 2.1. Функціональне призначення митної вартості.
- 2.2. Митна вартість і методи її визначення.
- 2.3. Декларування, підтвердження, контроль та коригування митної вартості.

Компетентності, що формують за темою:

знання: напрями використання відомостей про митну вартість товарів; методи її визначення; документи, які підтверджують митну вартість товарів; порядок визначення митної вартості товарів за різних митних режимів; умови подання декларації митної вартості;

уміння: практичні навички щодо застосування методів визначення митної вартості, роботи з документами із ЗЕД-операцій, заповнення декларації митної вартості;

комунікації: обґрунтування рішень щодо складових митної вартості;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо документального підтвердження митної вартості товарів.

Ключові терміни: митна вартість, митні органи, імпорт, експорт, ідентичні товари, декларування, митні платежі.

2.1. Функціональне призначення митної вартості

Однією з найважливіших категорій не тільки в системі митного оподаткування, але й у системі митного контролю та митного оформлення є поняття **митної вартості**.

Уперше визначення категорії "митна вартість товарів" було включено в **Конвенцію про створення уніфікованої методології**, підписану в Брюсселі 15 грудня 1950 року, яка набрала чинності 28 липня 1953 року. Відповідно до неї митну вартість товарів трактували як нормальну ціну товару (тобто ціну, що укладають між взаємонезалежними продавцем

і покупцем за умови повної конкуренції відкритого ринку), визначену за умови постачання Cost, Insurance and Freight (CIF) у місці перетинання митного кордону країни – імпортера товару. Таке визначення базується на зрозумілій концепції, згідно з якою митна вартість – це ціна товару, за яку відповідно до певних умов оцінюваний товар буде продано. Ключовими елементами в цьому визначенні є ціна, час, місце, кількість і комерційний рівень.

У межах **Токійського раунду багатосторонніх торговельних переговорів під егідою ГАТТ 1979 р.** було підписано Угоду про застосування ст. VII ГАТТ "Оцінка товарів для митних цілей" (далі – угода). У цій угоді митну вартість товару визначали як ціну, яку фактично сплачено або яка підлягає сплаті за товари під час продажу з метою експорту до країни імпорту і скоригована з урахуванням установлених додаткових нарахувань до цієї ціни. Також зазначено, що митна вартість імпортованих товарів є вартістю товарів, яку використовують для цілей стягнення адвалорних мит на імпортовані товари.

Зазначена угода мала на меті забезпечити справедливую єдину систему оцінювання товарів для митних цілей, погоджену з комерційними реаліями, і створити передумови для її об'єктивного використання.

Угодою визнано, що митне оцінювання має якнайповніше базуватися на фактичних цінах оцінюваних товарів, які зазвичай указують у рахунку-фактурі. Ця ціна з деякими уточненнями відома як ціна угоди.

Для переважної більшості імпортованих товарів вартість угоди збігається з митною вартістю. З огляду на це, використання ціни угоди імпортованих товарів є першим і найважливішим методом із згаданих в угоді.

Для випадків, коли не зазначено вартості угоди або ціну угоди неможливо використати як основу для визначення митної вартості, оскільки її було змінено в результаті певних умовних обмежень, угодою визначено п'ять інших методів визначення митної вартості, які потрібно застосовувати в установленому порядку.

Відповідно до Угоди про застосування ст. VII ГАТТ від 1994 р. митна вартість товарів є контрактною, тобто фактично сплаченою ціною, або такою, що підлягає сплаті за товари, якщо їх продають на експорт до країни імпорту. Крім того, в угоді митна вартість імпортованих товарів означає вартість товарів для цілей стягнення адвалорних мит на імпортовані товари.

Отже, **функціональне призначення митної вартості товарів** – це основа, на якій розраховують більшість платежів, що здійснюються на митниці, митний тариф, митні збори, акцизний податок та податок на додану вартість.

Митною вартістю товарів, які переміщують через митний кордон України, є "вартість товарів, що використовується для митних цілей і базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари" [5].

Варто зауважити, що на сьогодні питання, які стосуються **визначення, контролю та коригування митної вартості на міжнародному рівні**, здебільшого регулюються виключно нормативними актами розробленими ВМО та СОТ, основними серед яких є:

- угода СОТ про митне оцінювання (The WTO Agreement On Customs Valuation);

- керівництво ВМО щодо обміну інформацією про митну вартість (WCO Guide to the exchange of Customs valuation information);

- компендіум ВМО з митної вартості (WCO Customs Valuation Compendium);

- керівництво ВМО з митної вартості та трансфертного ціноутворення (WCO Guide to Customs Valuation and Transfer Pricing);

- керівництво ВМО з обміну інформацією щодо митної вартості (WCO Guide to the exchange of Customs valuation information);

- керівництво ВМО з розроблення та використання національних баз даних як інструменту оцінювання ризиків (WCO Guidelines on the development and use of a national database as a risk assessment tool);

- практичне керівництво щодо управління митним оцінюванням ВМО (Practical Guidelines for Valuation Control);

- довідник із митного оцінювання США (Customs Valuation Encyclopedia USA);

- компендіум текстів із митного оцінювання ЄС (Compendium of customs valuation texts EU).

Напрями використання відомостей про митну вартість товарів, тобто цілі використання відомостей, подано на рис. 2.1.

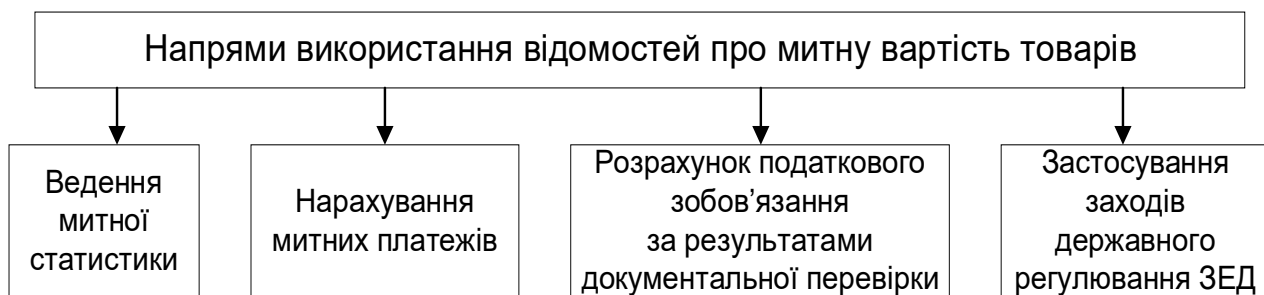

Рис. 2.1. Цілі використання відомостей про митну вартість товарів

Митну вартість товарів, що переміщують через митний кордон України, визначає декларант відповідно до норм Митного кодексу України.

У ст. 52 МКУ зазначено, що **декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, зобов'язані [5]:**

самостійно визначати митну вартість товарів, зокрема за результатами консультацій із митними органами;

надавати достовірну інформацію щодо обґрунтування митної вартості, яка має базуватися на об'єктивних і документально підтверджених даних, що піддаються точним розрахункам;

нести фінансову відповідальність за всі додаткові витрати, які можуть виникнути внаслідок коригування митної вартості або вимоги надання додаткової інформації до митних органів.

Декларант, який заявляє митну вартість товару в митній декларації, має право [5]:

надавати митному органу додаткові відомості в разі потреби уточнення інформації;

на випуск у вільний обіг товарів, що декларує:

у разі визнання митним органом заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю;

у разі згоди декларанта з рішенням митного органу про коригування митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю, визначеною митним органом;

у разі незгоди декларанта з рішенням митного органу про коригування заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю товарів та надання гарантій, визначених митним органом;

проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;

оскаржувати рішення митного органу щодо коригування митної вартості товарів чи транспортних засобів та бездіяльність митного органу щодо неухвалення протягом строків для завершення митного оформлення рішення про визнання митної вартості оцінюваних товарів;

ухвалювати самостійне рішення про потребу коригування митної вартості після випуску товарів;

отримувати від митного органу інформацію щодо підстав, через які митний орган вважає, що взаємозв'язок продавця і покупця вплинув на ціну, яка була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари;

вимагати від митного органу надання письмової інформації про причини, через які заявлену ними митну вартість не може бути визнано;

вимагати від митного органу надання письмової інформації щодо порядку і методу визначення митної вартості, застосованих під час коригування заявленої митної вартості, а також щодо підстав для здійснення такого коригування.

Нормами ст. 53 МКУ визначено та розподілено **документи**, що подають до митного органу для підтвердження заявленої митної вартості, на основні, додаткові та документи, які подають, якщо продавець і покупець пов'язані між собою.

Митним Кодексом України передбачено **подання бухгалтерської документації в трьох випадках**:

відповідно до частини другої ст. 53 Кодексу для підтвердження митної вартості товарів подають, зокрема, бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару і містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

частиною третьою цієї статті визначено перелік додаткових документів, які може вимагати митний орган, що містить серед інших документів витяг із бухгалтерської документації;

згідно з частиною четвертою цієї статті, якщо митний орган має обґрунтовані підстави вважати, що наявний взаємозв'язок між продавцем і покупцем вплинув на заявлену митну вартість, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу митного органу подає, зокрема, витяг із бухгалтерських документів покупця, що стосуються відчуження оцінюваних товарів, ідентичних та/або подібних (аналогічних) товарів на території України.

2.2. Митна вартість і методи її визначення

З огляду на різноманітність **складників митної вартості**, які потрібно включати під час визначення митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, а також методів її визначення, бухгалтерською документацією може бути підтверджено такі витрати:

- комісійні та брокерські винагороди;

- вартість упаковки;

- роялті;

- витрати на страхування;

- витрати на транспортування;

- витрати на навантаження, вивантаження, оброблення товарів, пов'язане з їх транспортуванням;

- частину виручки від подальшого перепродажу оцінюваних товарів;

- вартість сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів, інструментів, штампів, шаблонів і аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів; мастильних матеріалів, палива, інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, необхідних для виробництва оцінюваних товарів, які покупець безоплатно передає для виробництва оцінюваних товарів;

- торговельні надбавки, звичайні витрати, понесені в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування; суми податків, що підлягають сплаті в Україні у зв'язку з увезенням чи продажем товарів; сума доданої вартості подальшого оброблення;

- вартість матеріалів і витрат, понесених виробником під час виробництва оцінюваних товарів; обсяг прибутку та загальних витрат у країні виробництва, загальні витрати під час продажу в Україну з країни вивезення (на завантаження, розвантаження, оброблення, транспортування до місця ввезення на митну територію України).

Слід зазначити, що такі документи може бути надано лише в разі, якщо виробник (експортер) готовий надати органам влади країни-імпортера відповідну інформацію.

Зважаючи на викладене, особами, які надають бухгалтерські документи, можуть бути виробник, продавець, покупець, агент покупця/продавця, посередник, перевізник та ін.

Питання **включення роялті в митну вартість** регулює передусім пп. 3 п. 10 ст. 58 Митного кодексу України, у якому закріплено, що під час визначення митної вартості до ціни, фактично сплаченої або такої, яка підлягає сплаті за оцінювані товари, додають роялті та інші ліцензійні платежі, **що стосуються оцінюваних товарів** і які покупець має платити прямо або побічно як **умову продажу оцінюваних товарів**, якщо їх не включали в ціну, яка була фактично сплачена або підлягає сплаті.

Заявлення митної вартості товарів здійснює декларант під час декларування товарів.

Митний орган для підтвердження числових значень складників митної вартості товарів чи відомостей щодо ціни **має право вимагати подання бухгалтерської документації з конкретної операції**.

Митну вартість товарів визначають з огляду на такі особливості:

товари ввозять на митну територію України і декларують у митному режимі імпорту;

товари ввозять на митну територію України і декларують в інших митних режимах, що передбачають сплату митних платежів (крім транзиту);

товари ввозять і декларують в інших митних режимах, які не передбачають сплату митних платежів;

товари вивозять за межі митної території України.

На сьогодні **методологія визначення митної вартості в Україні базується на загальних принципах митного оцінювання**, прийнятих у міжнародній практиці.

В останніх двох випадках митною вартістю є ціна товару, зазначена в рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. У перших двох випадках, митну вартість товарів визначають із застосуванням одного з шести методів, наведених на рис. 2.2.

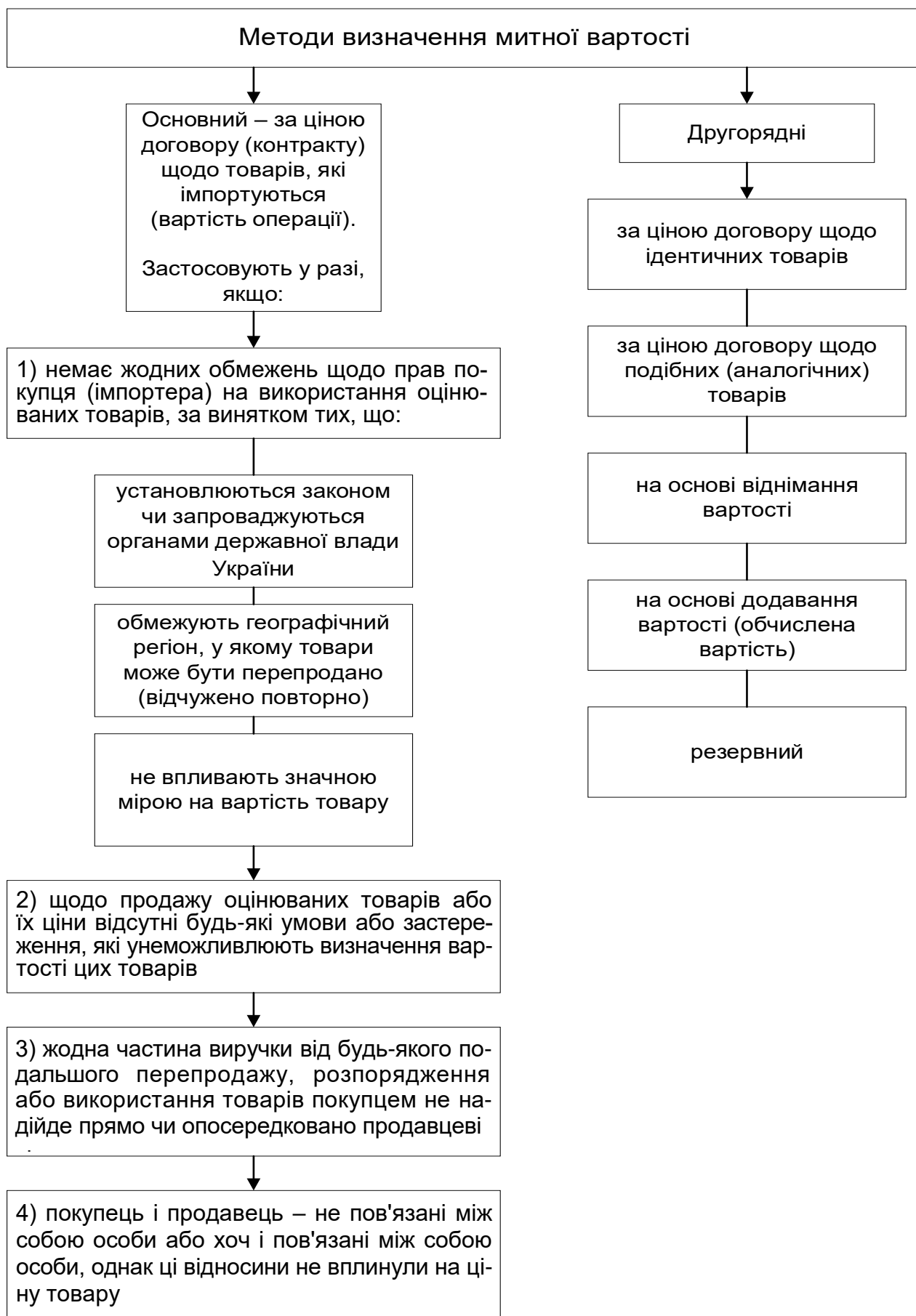

Рис. 2.2. Методи визначення митної вартості товару

Кожний наступний метод застосовують лише в разі, якщо митну вартість товарів не може бути визначено шляхом застосування попереднього методу. Наприклад, якщо в митного органу виникли обґрунтовані сумніви щодо реальної вартості товарів, визначеної за методом 1, то її будуть визначати на основі середньої митної вартості ідентичного товару. Якщо ж оформлення такого роду товару не відбувалося на українських митницях, то його вартість будуть визначати на основі вартості подібних (аналогічних) товарів. Резервний метод застосовують останнім.

Документи, що подає економічний оператор під час автоматичного використання основного методу визначення митної вартості, наведено на рис. 2.3.

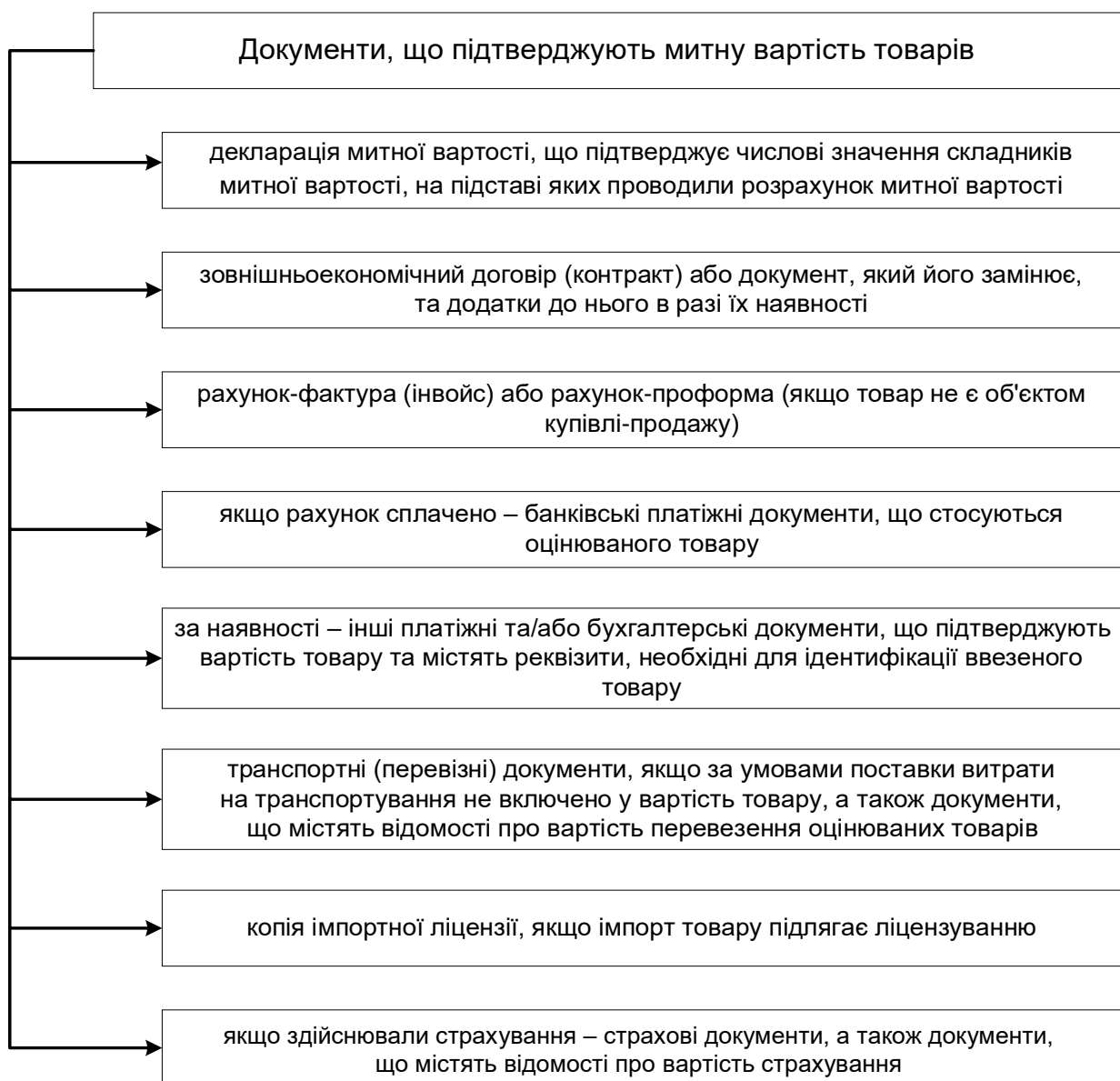

Рис. 2.3. Документи, які підтверджують митну вартість товарів

Застосування **методу визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів** передбачає виконання таких умов:

"митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена за основним методом;

за основу для визначення митної вартості береться вартість операції з ідентичними товарами, що продаються на експорт в Україну з тієї ж країни;

час експорту товарів збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього;

за основу береться прийнята митним органом вартість операції з ідентичними товарами" [5].

При цьому **основними ознаками ідентичності товарів** є фізичні характеристики, якість і репутація на ринку, країна виробництва та виробник.

Незначні зовнішні відмінності не можуть бути підставою для відмови в розгляді товарів як ідентичних, якщо загалом такі товари відповідають вимогам.

Ціну договору щодо ідентичних товарів беруть за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій самій кількості та на тих самих комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі відсутності такого продажу використовують вартість операції з ідентичними товарами, що продавали в Україні в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їхню ціну коригують з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, використовувана під час здійснення коригування, має бути документально підтвердженою.

Якщо митну вартість оцінюваних товарів не може бути визначено за основним методом і за ціною договору щодо ідентичних товарів, **за митну вартість беруть прийняту митним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами**. Застосування цього методу вимагає виконання ряду умов:

митну вартість імпортованих товарів не може бути визначено за основним методом;

за митну вартість беруть вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продають на експорт в Україну;

час експорту товарів збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

Основними ознаками подібних (аналогічних) товарів вважають: схожі характеристики та компоненти, виконання однакових функцій і можливість бути комерційно взаємозамінними.

Ціну договору щодо подібних (аналогічних) товарів беруть за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій самій кількості і на тих самих комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

Якщо такого продажу не виявлено, використовують вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продавали в Україну в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їхню ціну коригують з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, використовувана під час здійснення коригування, має бути документально підтвердженою.

У ст. 61 МКУ зазначено такі **застереження щодо умов застосування методів визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів та за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів:**

товари не вважають ідентичними або подібними (аналогічними) до оцінюваних, якщо їх виготовлено в іншій країні, відмінній від країни виробництва оцінюваних товарів;

якщо товари вироблено не виробником оцінюваних товарів, а іншою особою, їх розглядають лише за умови відсутності ідентичних або подібних (аналогічних) товарів, створених виробником оцінюваних товарів;

товари також не визнають ідентичними чи подібними (аналогічними) до оцінюваних, якщо їх проєктування, дослідно-конструкторські роботи, художнє оформлення, дизайн, ескізи, креслення чи інші подібні роботи виконували в межах України.

Наступним застосовують **метод визначення митної вартості шляхом віднімання вартості**. За цим методом, якщо оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпорتنі товари продають в Україні в незмінному стані, для визначення митної вартості беруть ціну одиниці такого товару за умови вирахування (якщо їх можна виділити) витрат на виплату комісійних, звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження,

вивантаження, транспортування, страхування, та інших пов'язаних із такими операціями витрат, сум податків, що підлягають сплаті в Україні.

Статтею 63 Митного кодексу України передбачено застосування **методу визначення митної вартості товарів шляхом додавання вартості (обчислена вартість)**. Для визначення митної вартості товарів цим методом за основу беруть інформацію, надану виробником оцінюваних товарів про їхню вартість, яка має складатися із сум:

вартості матеріалів і витрат, які виробник поніс у процесі виготовлення оцінюваних товарів. Ця інформація має базуватися на комерційних рахунках виробника, за умови їхньої відповідності загальновизнаним принципам бухгалтерського обліку, що застосовують у країні виробництва;

обсягу прибутку та сукупних витрат, що загалом відповідають сумам, зазвичай фіксованим під час реалізації товарів аналогічного класу чи виду, як і оцінювані товари;

загальних витрат, пов'язаних із продажем в Україну з країни експорту. До них належать витрати на завантаження, розвантаження, оброблення зазначених товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого пункту ввезення на митну територію України, а також витрати на страхування.

Визначення митної вартості товарів за методом оцінювання на основі віднімання вартості здійснюють у тому разі, якщо оцінювані, ідентичні чи подібні (аналогічні) товари продаватимуть (відчужуватимуть) на митній території України у незмінному стані.

У разі застосування методу віднімання вартості беруть реалізаційну ціну на ідентичні (аналогічні) товари, яка склалася на внутрішньому ринку, після чого віднімають витрати до моменту перетину кордону.

У разі додавання вартості проводять калькуляцію вартості товару, що імпортують (вартість матеріалів і витрат, витрат на навантаження, розвантаження, транспортування, страхування до місця перетинання митного кордону України, прибутку тощо).

Статтею 64 Митного кодексу України передбачено застосування так званого **резервного методу**. Відповідно до нього митну вартість товарів визначають із використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами та положеннями ГАТТ.

Митна вартість, визначена за цим методом, має ґрунтуватися на раніше визнаних (визначених) митних вартостях. Крім того, за цим методом митну вартість не може бути визначено на основі:

- ціни товарів українського походження на внутрішньому ринку;
- системи, яка передбачає прийняття для митних цілей вищої з двох альтернативних вартостей;
- ціни товарів на внутрішньому ринку країни-експортера;
- іншої вартості виробництва, ніж обчислена вартість, визначена для ідентичних або подібних (аналогічних) товарів (ст. 63 Митного кодексу України);

- ціни товарів, що поставляють із країни-експортера до третіх країн;
- мінімальної митної вартості та довільної чи фіктивної вартості.

Звертаємо увагу, що резервний метод майже не застосовують у практиці визначення митної вартості в Україні. Основним є перший метод визначення митної вартості.

Митну вартість імпортованих товарів не визначають на основі:

- ціни товарів українського походження на внутрішньому ринку України;
- системи, яка передбачає прийняття для митних цілей вищої з двох альтернативних вартостей;
- ціни товарів на внутрішньому ринку країни-експортера;
- вартості виробництва, іншої, ніж обчислена вартість, визначена для ідентичних або подібних (аналогічних) товарів;
- ціни товарів, що поставляють із країни-експортера до третіх країн;
- мінімальної митної вартості;
- довільної чи фіктивної вартості.

Визначення митної вартості товарів, що переміщують через митний кордон України в митних режимах, відмінних від митного режиму імпорту.

У ст. 65 МКУ зазначено, що митною вартістю товарів, що ввозять в Україну відповідно до митних режимів, відмінних від режиму імпорту, є ціна товару, зазначена в рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. У разі зміни митного режиму митна вартість, визначена під час першого поміщення товару в митний режим, підлягає заміні митною вартістю, визначеною відповідно до наступного митного режиму (рис. 2.4).

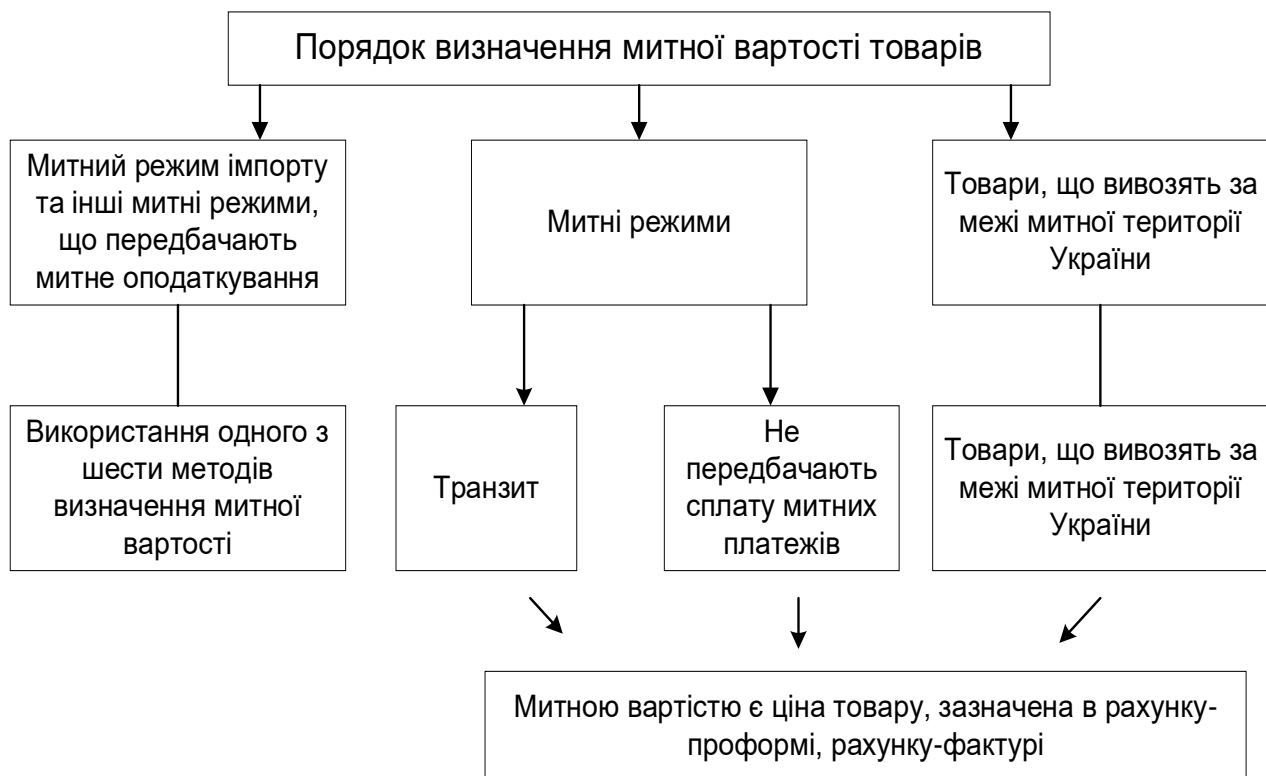

Рис. 2.4. Порядок визначення митної вартості товарів за різних митних режимів

Згідно зі ст. 66 МКУ митною вартістю товарів, що вивозять за межі митної території України, є ціна товару, зазначена в рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. Митну вартість товарів, що вивозять за межі митної території України, визначають під час поміщення цих товарів уперше в митний режим із подальшим фактичним переміщенням їх через митний кордон України. У разі зміни митного режиму під час перебування товарів за межами митної території України митною вартістю товарів є митна вартість, визначена на день прийняття митним органом митної декларації під час їх першого поміщення в митний режим.

Для визначення митної вартості товарів, які експортуються і підпадають під дію режиму квотування чи ліцензування або щодо яких запроваджено реєстрацію контрактів, вирішальною є ціна товару, зазначена в ліцензії чи картці реєстрації (обліку) контракту.

2.3. Декларування, підтвердження, контроль і коригування митної вартості

У ст. 52 МКУ зазначено, що для заявлення митної вартості товарів, що переміщують через митний кордон України відповідно до митного

режиму імпорту, митному органу, який проводить митне оформлення цих товарів, разом із митною декларацією та іншими необхідними для митного оформлення зазначених товарів документами в установленому порядку подають **декларацію митної вартості**.

Декларація митної вартості (ДМВ) – це "документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим" [76]. Випадки потреби подання митної декларації систематизовано на рис. 2.5.

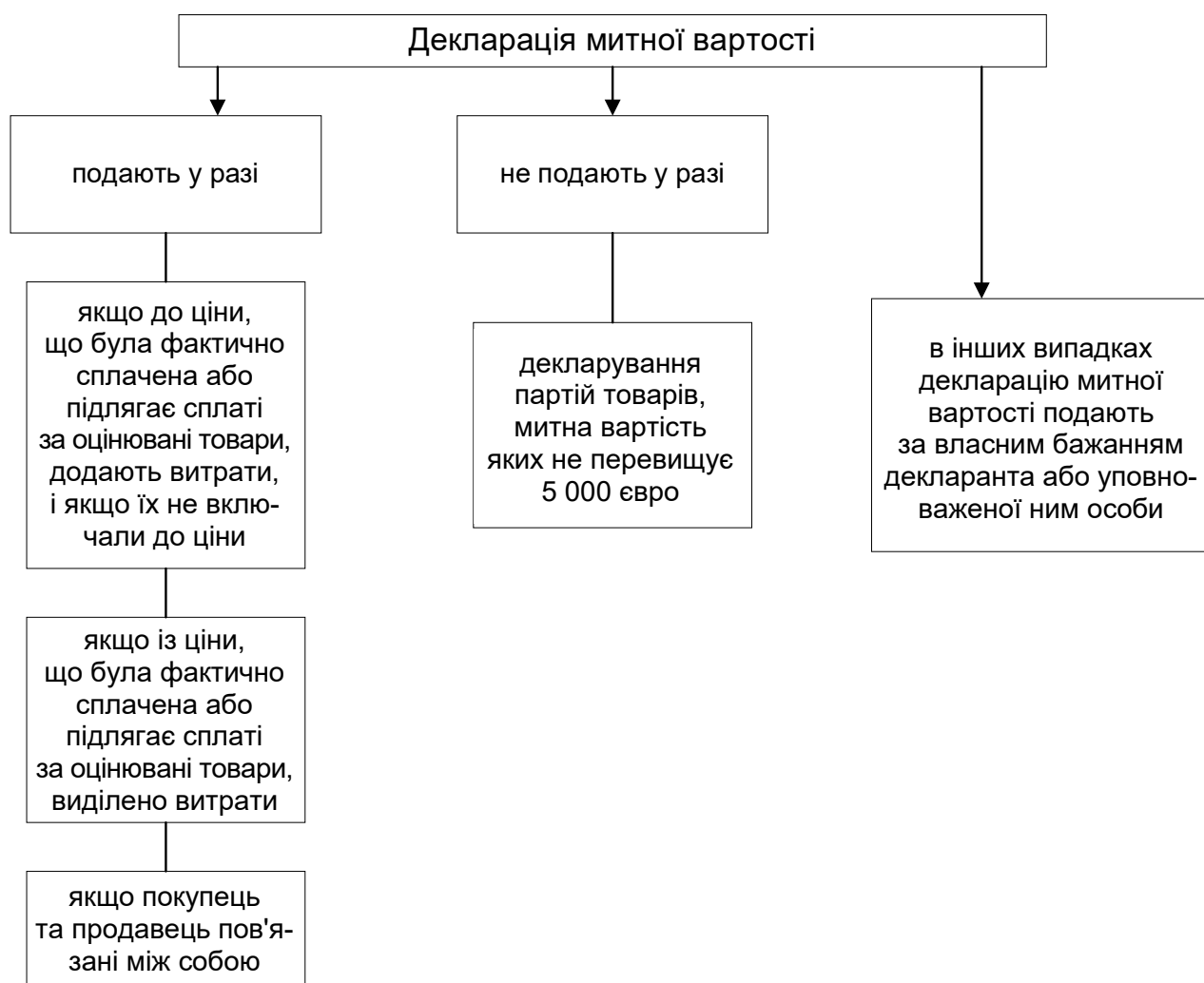

Рис. 2.5. Умови подання декларації митної вартості

У правилах заповнення декларації митної вартості зазначено, що ДМВ складається з основного аркуша та додаткового, який заповнюють на товари одного-трьох найменувань. Контроль правильності визначення митної вартості товарів здійснює митний орган шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості.

Для заявлення відомостей про митну вартість товарів, визначену за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортують (вартість операції), до основного аркуша ДМВ додають додатковий **аркуш А**.

Для заявлення відомостей про митну вартість товарів, визначену із застосуванням другорядних методів (за ціною договору щодо ідентичних товарів, за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості (обчислена вартість) і резервного), до основного аркуша ДМВ додають додатковий **аркуш Б**.

За наявності в партії товарів більше трьох найменувань до основного аркуша ДМВ залежно від методу визначення митної вартості додають необхідну кількість додаткових **аркушів А та Б**. Додаткові аркуші можна використати тільки в тому разі, якщо всі дані, заявлені на основному аркуші ДМВ, повною мірою стосуються й товарів, зазначених у додаткових аркушах цієї ДМВ. Декларацію заповнюють державною мовою за допомогою комп'ютера.

Під час використання декларації митної вартості в паперовій формі її друк здійснює декларант або уповноважена особа на білому папері формату А4. Важливо, щоб технічні характеристики паперу забезпечували якісне нанесення штампів і печаток митних органів, які застосовують для оформлення ДМВ. У відповідних полях кожного аркуша документа ставлять особистий підпис і, за потреби, печатку декларанта чи його представника. Вартісні показники в ДМВ подають у формі дробового числа з точністю до чотирьох знаків після коми. Винятком є графи 28, 32, 36, 40 та 43, де показники округлюють за стандартними правилами до двох десяткових знаків. Якщо в графі не вистачає місця для внесення всіх необхідних даних, їх можна вписати на зворотному боці аркуша із зазначенням номера відповідної графи. Такий запис завіряють підписом і печаткою (за наявності) особи, яка його зробила. Відповідні графи документа мають містити позначку "Див. на звороті".

Усі поля ДМВ заповнює декларант або уповноважена особа самостійно, згідно з установленими правилами, за винятком граф, призначених для службових позначок митного органу. Співробітник Державної митної служби України, відповідальний за перевірку правильності визначення митної вартості та коректність заповнення документа, не має права самостійно чи на прохання декларанта або його представника вносити будь-які дані до граф, призначених для заповнення декларантом, а також

змінювати чи доповнювати їх. Це захищає декларанта від незаконних дій митного органу.

Декларант або уповноважена ним особа може вносити зміни, доповнення чи виправлення до ДМВ, за винятком полів із вартісними показниками. Усі виправлення обов'язково засвідчують підписом і, за потреби, печаткою декларанта або його представника.

Внесення змін до ДМВ у формі електронного документа здійснюють шляхом відкликання декларантом або уповноваженою ним особою поданих ДМВ та митної декларації та направлення митному органу нової митної декларації і ДМВ у формі електронного документа.

Процедуру контролю правильності визначення митної вартості товарів та її коригування закріплено в ст. 54 і 55 Митного кодексу України.

Згідно з ч. 1 ст. 54 Митного кодексу України **контроль правильності визначення митної вартості товарів** здійснює контролюючий орган під час проведення митного контролю і митного оформлення шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості.

Контроль правильності визначення митної вартості товарів за основним методом – за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозять на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту (вартість операції), здійснює контролюючий орган шляхом перевірки розрахунку, виконаного декларантом, за відсутності застережень щодо застосування цього методу.

За результатами здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів контролюючий орган визнає заявлену декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість чи ухвалює письмове рішення про її коригування. Як свідчать результати незалежних опитувань суб'єктів ЗЕД, проблема коригування митної вартості є однією з найгостріших. Це призводить до постійного апелювання суб'єктів ЗЕД та подання ними позовних заяв до судових інстанцій. Причому більшість судових справ виграють саме суб'єкти ЗЕД, що свідчить про упередженість дій та рішень митних органів.

Якщо під час проведення митного контролю контролюючий орган не може аргументовано довести, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, зокрема неправильно визначено митну вартість товарів, заявлену декларантом або уповноваженою ним особою, митну вартість вважають визнаною автоматично (ч. 7 ст. 54 МКУ).

Література: [1 – 5; 15; 17; 30; 61; 76; 78].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Угода про застосування ст. VII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 р.
2. Контроль та коригування митної вартості на міжнародному рівні.
3. Перелік документів, що подають до митного органу для підтвердження заявленої митної вартості.
4. Включення роялті в митну вартість товарів.
5. Резервний метод визначення митної вартості товару.
6. Визначення митної вартості товарів, які експортуються і підпадають під дію режиму квотування.
7. Характеристика сучасного стану системи митного регулювання в Україні.
8. Форма декларації митної вартості.

Запитання для самодіагностики

1. Визначення функціонального призначення митної вартості товарів.
2. Визначення митної вартості товарів, які переміщують через митний кордон України.
3. Перелік прав, що має декларант або уповноважена ним особа, яка заявляє про митну вартість товарів.
4. Перелік особливостей, які враховують під час визначення митної вартості товарів.
5. На чому базується методологія визначення митної вартості в Україні?
6. Умови для застосування методу визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів.
7. Основні ознаки ідентичності товарів.
8. Основні ознаки подібних (аналогічних товарів).
9. Метод визначення митної вартості шляхом віднімання вартості.
10. Підстави, на яких митну вартість імпортованих товарів не визначають.

Тестові завдання

1. *Нормами якої статті Митного кодексу України визначено та розмежовано перелік документів, що подають до митного органу для підтвердження заявленої митної вартості:*

- а) ст. 58;
- б) ст. 61;
- в) ст. 53?

2. *За яких подій (умов) з'явилося перше визначення категорії "митна вартість товарів":*

- а) у Брюсселі 1950 р. включено в Конвенцію про створення уніфікованої методології;
- б) у межах Токійського раунду багатосторонніх торговельних переговорів під егідою ГАТТ;
- в) в угоді СОТ про митне оцінювання?

3. *Хто визначає митну вартість товарів, що переміщують через митний кордон України:*

- а) державний податковий орган;
- б) митник;
- в) декларант?

4. *Що закріплено в ст. 58 МКУ:*

- а) перелік складових частин митної вартості;
- б) перелік другорядних методів визначення митної вартості;
- в) питання включення роялті в митну вартість?

5. *Знайдіть рядок, у якому перераховано всі ознаки ідентичності товарів:*

- а) фізичні характеристики, схожі характеристики та компоненти, якість і репутація на ринку, країна виробництва, виробник;
- б) фізичні характеристики, якість і репутація на ринку, країна виробництва, виробник;
- в) однакова країна-виробник, колір, розмір.

6. *На чому ґрунтується використання резервного методу визначення митної вартості:*

- а) на ознаках ідентичності товарів;
- б) на ознаках подібних (аналогічних) товарів;
- в) на раніше визначених митних вартостях?

7. Чи можна митну вартість імпортованих товарів визначати на основі мінімальної вартості товарів:

- а) так;
- б) ні?

8. Виберіть правильне закінчення речення: Для визначення митної вартості товарів, які експортують і підпадають під дію режиму квотування чи ліцензування або щодо яких запроваджено реєстрацію контрактів, вирішальною є

- а) ціна товару, зазначена в ліцензії чи картці реєстрації (обліку) контракту;
- б) ціна товарів українського походження на внутрішньому ринку України;
- в) ціна товарів на внутрішньому ринку країни – експортера.

9. Хто здійснює контроль за правильністю визначення митної вартості товарів:

- а) митник на митному посту;
- б) митний орган шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості;
- в) кінцевий отримувач?

10. Що закріплено в ст. 54 і 55 МКУ:

- а) процедуру контролю правильності визначення митної вартості товарів та її коригування;
- б) стандартні шаблони бланка А та бланка Б ДМВ;
- в) митну вартість товарів, що вивозять за межі митної території України?

11. Декларацію митної вартості не подають у разі:

- а) якщо із ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, виділено витрати;
- б) якщо покупець та продавець пов'язані між собою;
- в) якщо до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додають витрати, і якщо їх не включали до ціни;
- г) декларування партій товарів, митна вартість яких не перевищує 5 000 євро.

12. Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, не зобов'язані:

- а) нести відповідальність за подальше використання товарів, переміщених через митний кордон України;

б) нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням митному органу додаткової інформації;

в) подавати митному органу достовірні відомості про визначення митної вартості, які мають базуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню;

г) заявляти митну вартість, визначену ними самостійно, зокрема за результатами консультацій із митним органом.

13. Який метод визначення митної вартості не має жодних обмежень щодо прав покупця:

а) основний;

б) резервний;

в) на основі віднімання вартості;

г) на основі додавання вартості (обчислена вартість)?

14. Яка ознака відповідає за ідентичність товару:

а) хімічні властивості;

б) зовнішній вигляд;

в) країна виробництва;

г) пакування?

15. У якій статті МКУ є застереження щодо умов застосування методів визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів та за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів:

а) ст. 63;

б) ст. 60;

в) ст. 61;

г) ст. 64?

16. Що не є напрямом використання відомостей про митну вартість товарів:

а) ведення митної статистики;

б) ведення податкової статистики;

в) нарахування митних платежів;

г) застосування заходів державного регулювання ЗЕД?

17. Митну вартість товарів, що переміщують через митний кордон України, визначає декларант відповідно до:

а) Митного кодексу;

б) Податкового кодексу;

в) Земельного кодексу.

18. До ознак подібних (аналогічних) товарів належить така:

- а) мають схожі характеристики;
- б) складаються зі схожих компонентів;
- в) виконують однакові функції;
- г) усі відповіді правильні.

19. Якщо ні оцінювані, ні ідентичні чи подібні (аналогічні) товари не продають в Україні одночасно або в час, максимально наближений до дати ввезення оцінюваних товарів в Україну, митну вартість таких товарів визначають на основі ціни одиниці товару, за якою відповідно оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) з оцінюваними товари продають в Україні в кількості, достатній для встановлення ціни за одиницю такого товару, у такому самому стані, у якому їх було ввезено, на найбільш ранню дату після ввезення оцінюваних товарів, але до закінчення ...-денного строку:

- а) 90;
- б) 100;
- в) 45;
- г) 30.

20. Порядок включення до ціни розрахунку роялті та ліцензійних платежів визначає:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада;
- в) Державна митна служба.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Визначте послідовність дій під час увезення товарів в Україну:

- а) укласти договір на надання транспортно-експедиційних послуг;
- б) до початку ввезення товару надати брокерові документи, необхідні для оформлення попередньої декларації з метою уникнення затримок та простоїв на кордоні під час пропуску вантажу;
- в) вибрати митний режим, а також визначити особливості митного оформлення товару (комплектний об'єкт, тимчасове ввезення, давальницька сировина, іноземні інвестиції, комісія, консигнація, лізинг і т. д.);
- г) разом із митним брокером визначити економічну доцільність імпорту вантажу в Україну, розмір митних платежів, перелік дозвільних

документів, інші видатки. Цілком можливо, що немає ніякого економічного сенсу у ввезенні цього товару;

г) погодити суму митних платежів і перелік документів, що надають;

д) укласти договір доручення з митним брокером;

е) провести ввезення та митне оформлення імпортованого товару;

є) провести акредитацію фірми учасника ЗЕД на митниці;

ж) укласти зовнішньоекономічний контракт і перевірити його на відповідність вимогам митних органів і вповноваженого банку;

з) зробити остаточний розрахунок вартості імпортного товару з урахуванням митних платежів, вартості отримання дозвільних документів, транспортування й брокерського обслуговування і т. д.;

и) здійснити попередню оплату всіх митних платежів (мито, податок на додану вартість, акцизний податок) на рахунок митного органу в Державному казначействі України.

Завдання 2. Зіставте методи визначення митної вартості з їх характеристикою.

	Метод визначення митної вартості		Характеристика
1	2	3	4
1	Основний	а	За основу для визначення митної вартості беруть вартість операції з ідентичними товарами, що продають на експорт в Україну з тієї самої країни, а час експорту товарів збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього
2	За ціною договору щодо ідентичних товарів	б	За митну вартість беруть вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продають на експорт в Україну, а час експорту товарів збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього
3	За ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів	в	Для визначення митної вартості товарів цим методом за основу беруть інформацію, надану виробником оцінюваних товарів про їхню вартість, яка має складатися із сум вартості матеріалів та витрат, понесених виробником під час виробництва оцінюваних товарів; обсягу прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка зазвичай відображають під час продажу товарів того самого класу

1	2	3	4
			або виду, що й оцінювані; загальних витрат під час продажу в Україну з країни вивезення товарів, тобто витрат на завантаження, розвантаження та оброблення оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрат на страхування цих товарів
4	На основі віднімання вартості	г	Митну вартість товарів визначають із використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами і положеннями ГАТТ
5	На основі додавання вартості	г'	Митну вартість визначають за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортують (вартість операції), і застосовують у разі відсутності певних обмежень
6	Резервний	д	Для визначення митної вартості беруть ціну одиниці такого товару за умови вирахування (якщо їх можна виділити) витрат на виплату комісійних, звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування, та інших пов'язаних із такими операціями витрат, сум податків, що підлягають сплаті в Україні

Завдання 3. Особа придбала в США легковий автомобіль марки "BMW", модель "X5", 2015 року випуску, який був в експлуатації та вартість якого становить 12 000 дол. США, що підтверджено рахунком-фактурою, випискою з банку та листом продавця про перерахунок зазначеної суми грошових коштів. Із метою здійснення митного оформлення цього автомобіля в електронній митній декларації митну вартість було визначено саме за ціною договору. Однак митниця через відсутність у документах, зазначених у ч. 2 ст. 53 МК України, усіх відомостей, які підтверджують числові значення складових частини митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, відмовила в митному оформленні (випуску) товарів, про що прийняла картку відмови та ухвалила рішення про коригування митної вартості, відповідно до якого, застосовуючи резервний метод, визначила митну вартість імпортованого автомобіля в сумі 15 000 дол. США. Оцініть правомірність дій митних органів.

Завдання 4. Згідно з укладеним зовнішньоекономічним контрактом між підприємством-резидентом і підприємством-нерезидентом (імпорт) здійснено поставку матеріалів (сировини) у кількості 15 т за ціною

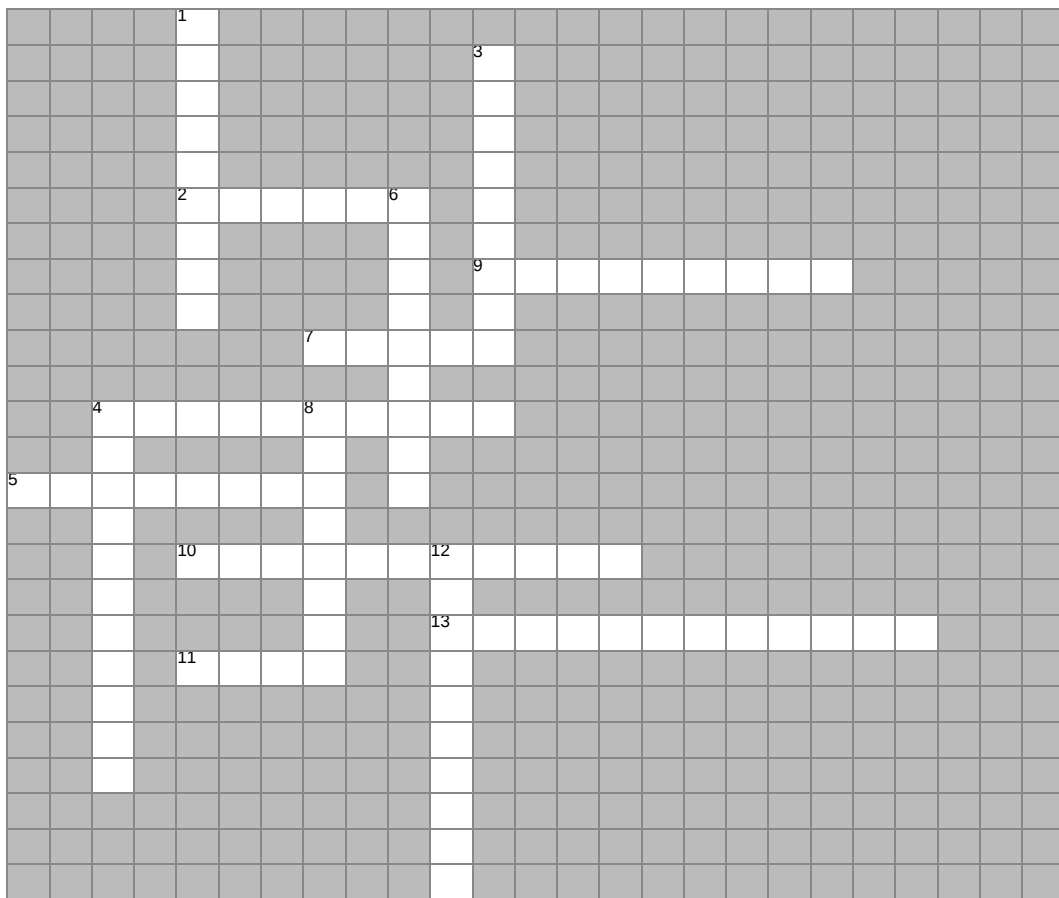
430 дол. США за 1 т. Договірна ціна контракту – 8 000 дол. США. Ставка ввізного мита – 5 %, митний збір – 0,2 %. На дату митного оформлення курс НБУ за 1 дол. США – 42,0 грн. Декларантом розраховано митну вартість методом за ціною угоди (метод 1), і її дані занесено до декларації митної вартості. Також на базі митної вартості розраховано ПДВ, митні збори і мито. Під час митного оформлення згідно з розрахунками митних органів здійснено коригування митної вартості сировини, що ввозять, оскільки задекларована підприємством митна вартість викликала обґрунтовані сумніви. Митні органи вибрали метод для визначення митної вартості сировини за ціною угоди щодо подібної (аналогічної) сировини, яку було ввезено на митну територію України раніше. Причина в тому, що тоді на митну територію України ввозили аналогічну сировину, яка мала іншу (більшу) вартість. І саме її взяли за основу для визначення митної вартості сировини, що ввозять тепер. Митна вартість сировини, визначена митними органами, становить 500 дол. США за 1 т сировини.

Розрахуйте: митну вартість сировини для нарахування податків і зборів за даними митних органів; фактурну вартість сировини на підставі даних зовнішньоекономічного контракту. Зробіть висновки.

Завдання 5. Згідно із зовнішньоекономічним контрактом купівлі-продажу здійснено поставку товарів від нерезидента (США) на суму 180 000 дол. США на умовах FCA-Лос-Анджелес підприємству-резиденту. Контрактом передбачено 100%-ву передоплату товару резидентом. Підприємством-резидентом укладено договір з українською фірмою-перевізником. За рахунком, наданим перевізником, вартість перевезення від місця поставки товару (Лос-Анджелес, США) до кордону України становила 104 000 грн, а на території України – 10 000 грн; на дату передоплати курс НБУ за 1 дол. США становив 41,15 грн; а на дату митного оформлення – 42,1 грн.

Розрахуйте: фактурну вартість товарів за контрактом; митну вартість товарів, що ввозять за ціною угоди. Зробіть висновки.

Завдання 6. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

2. Ліцензійний платіж у формі сум, які сплачують періодично, залежно від обсягів виробництва або реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) із використанням об'єкта права інтелектуальної власності.

4. Ставка мита, яку розраховують у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування, установлену ст. 279 МКУ.

5. Підприємство, яке безпосередньо виготовляє товари, призначені для експорту.

7. ... вартість – це вартість товарів, що використовують для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

9. Використання якого методу визначення митної вартості передбачено ст. 64 МКУ?

10. Яке рішення ухвалює контролюючий орган у письмовій формі під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів як до, так і після їх випуску, якщо виявили, що заявлено неповні

або недостовірні відомості про митну вартість товарів, зокрема неправильно визначено митну вартість товарів?

11. Грошовий вираз вартості, кількості грошей, що сплачують або одержують за одиницю товару або послуги.

13. Процедура, яку здійснюють шляхом заявлення за встановленою формою точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для їх митного контролю та митного оформлення.

По вертикалі:

1. Юридична чи фізична особа, яка здійснює декларування товарів і транспортних засобів, що переміщують через митний кордон України.

3. Ставка мита, яку розраховують у відсотках до встановленої ст. 279 МКУ бази оподаткування.

4. Вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій.

6. Товари, однакові за всіма ознаками з оцінюваними товарами.

8. Митну вартість імпортованих товарів не визначають, згідно з положеннями ст. 64 МКУ, на основі довільної чи ... вартості.

12. Метод визначення митної вартості товару, за яким за базу визначення митної вартості приймають ціну одиниці товару, за якою оцінювані ідентичні чи однорідні товари продають найбільшою партією на території України в час, максимально наближений до часу ввезення покупцю, незалежному від продавця.

Розділ 3. Митні платежі

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань із порядку нарахування митних платежів під час переміщення товарів через митний кордон України.

Основні питання:

- 3.1. Загальні положення щодо митних платежів.
- 3.2. Мито та його види.
- 3.3. Акцизний податок у зовнішньоекономічній діяльності.
- 3.4. Податок на додану вартість у зовнішньоекономічних операціях.
- 3.5. Оподаткування товарів залежно від митних режимів.

Компетентності, що формують за темою:

знання: система митного оподаткування; правила оподаткування товарів, що переміщують через митний кордон України;

уміння: практичні навички щодо нарахування митних платежів;

комунікації: обґрунтування рішень щодо нарахування митних платежів;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо використання відомостей із нарахування митних платежів.

Ключові терміни: митні платежі, мито, акцизний податок, ПДВ, митний тариф України, тарифна квота, платники податку, ставки мита.

3.1. Загальні положення щодо митних платежів

Основу системи митного оподаткування становлять митні платежі, під якими розуміють ті види податків та зборів, які нараховують у встановленому порядку під час переміщення через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних органів.

Відповідно до п. 27 ст. 4 Митного кодексу України до митних платежів належать [5]: мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції); податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

Характеристику основних функцій митних платежів подано в табл. 3.1 [2, 12].

Основні функції митних платежів

Критерії	Фіскальна	Регулятивна	Бюджетна
Властивості	Трансфертні (розкриває процес акумуляції доходів від непрямих податків на зовнішньоекономічну діяльність до держбюджету)	Врівноважує фіскальну функцію відповідно до завдань економічної політики держави	Оцінює функціональну продуктивність системи оподаткування ЗЕД
Ознаки	Виявляється через об'єкт, базу оподаткування, ставку податку	Виявляється через систему податкових пільг	Виявляється через бюджетний процес країни
Призначення	Акумулює доходи до держбюджету	Регулює зовнішньоекономічну діяльність	Кількісно та якісно відображає хід розподільчого процесу
Роль	Визначає частку фінансових ресурсів, яку може бути акумульовано до держбюджету, перелік суб'єктів митних платежів, ЗЕД, яка буде оподатковуватися митними платежами; конкретні об'єкти, які будуть підпадати під оподаткування; права й обов'язки, які потрібно покласти на учасників ЗЕД – платників податків	Установлено економічно обґрунтовану взаємодію податкової системи з макроекономічними показниками, системою державного регулювання ЗЕД, валютним регулюванням, бюджетним фінансуванням, ціноутворенням	Контролює формування податкових надходжень, їх повноту та своєчасність перерахування до держбюджету

Митні платежі є основою формування митних доходів країни. Під митними доходами розуміють усю сукупність грошових внесків, утворених у результаті справляння або стягнення митних платежів, а також кошти від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, від стягнення штрафів, пені.

Глава 43 розділу IX Митного кодексу України "Справляння митних платежів" (ст. 289 – 304) є досить повною та вдало складеною з погляду правового регулювання справляння митних платежів. Розділ регулює такі аспекти: момент і умови виникнення обов'язку зі сплати митних платежів; припинення обов'язку зі сплати митних платежів; виконання обов'язку зі сплати митних платежів; строки сплати (виконання обов'язку

зі сплати) митних платежів; особи, на яких покладено обов'язок зі сплати митних платежів; нарахування митних платежів.

У ст. 289 МКУ зазначено, коли виникає та коли припиняється обов'язок зі сплати мита (рис. 3.1) [12]:

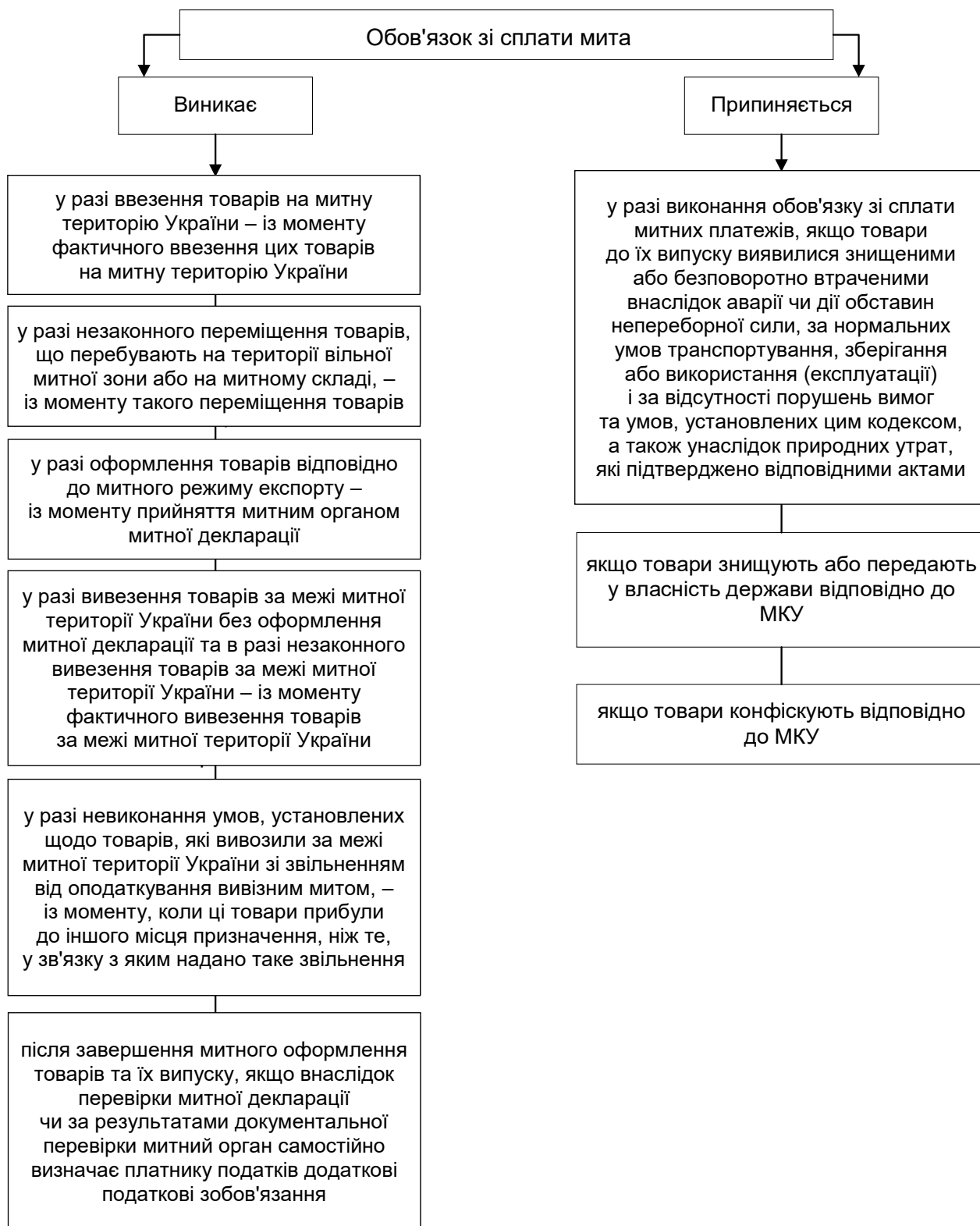

Рис. 3.1. Обов'язок зі сплати мита

Сьогодні основними платниками митних платежів є декларанти та платники донарахованих митних платежів. На сучасному етапі відбувається вдосконалення роботи митниці шляхом переходу на електронну форму сплати митних платежів.

Строки сплати (виконання обов'язку зі сплати) митних платежів наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Строки сплати митних платежів

Умова	Строк	Примітка щодо строку сплати
1	2	3
У разі ввезення товарів на митну територію України	До або на день подання митному органу митної декларації для митного оформлення	Крім випадків, якщо товари ввозять на митну територію України зі звільненням від оподаткування митними платежами або випускають у відповідний митний режим за спрощеною декларацією в межах спеціальних спрощень, наданих підприємству, яке отримало авторизацію АЕО-С
У разі випуску товарів у відповідний митний режим за спрощеною митною декларацією в межах спеціальних спрощень, наданих підприємству, яке отримало авторизацію АЕО-С	Не пізніше дня подання до митного органу відповідної додаткової декларації до такої спрощеної декларації	Немає
У разі розміщення товарів на тимчасове зберігання	Не пізніше дня закінчення строку тимчасового зберігання	Якщо до закінчення строку тимчасового зберігання ці товари поміщують у митний режим, який передбачає сплату митних платежів, митні платежі потрібно сплатити не пізніше випуску товарів відповідно до цього режиму
У разі вивезення товарів із митної території України	Не пізніше дня прийняття митним органом митної декларації для митного оформлення	Якщо інше не встановлено Митним кодексом України

1	2	3
У разі зміни митного режиму	Не пізніше дня випуску товарів у наступному митному режимі	Відсутня
Із метою обчислення пені		
У разі використання товарів, увезених на митну територію України з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано таке звільнення	Перший день, коли особа порушила обмеження щодо користування та/або розпорядження зазначеними товарами	Якщо такий день установити неможливо, строком сплати митних платежів вважають день прийняття митним органом митної декларації на такі товари для митного оформлення
У разі порушення вимог і умов митних режимів, що відповідно до МКУ тягне за собою виникнення обов'язку зі сплати митних платежів	День вчинення такого порушення	Якщо такий день установити неможливо, строком сплати митних платежів вважають день початку дії відповідного митного режиму
В інших випадках	День виникнення обов'язку зі сплати митних платежів	

Після закінчення встановлених Митним кодексом і Податковим кодексом України строків сплати митних платежів на суму податкового боргу нараховують пеню в розмірі та порядку, визначених Податковим кодексом України.

У разі несплати або неповної сплати митних платежів у встановлений строк такі платежі стягують у порядку та строки, визначені Податковим кодексом України.

Стягнення митних платежів не здійснюють і платнику податків не направляють податкове повідомлення-рішення, якщо розмір несплачених сум митних платежів із товарів, зазначених в одній митній декларації,

або з товарів, відправлених протягом дня одним відправником на адресу одного одержувача, становить менш як 20 грн, та в інших випадках, установлених Податковим кодексом України.

Інші бюджетні платежі, контрольовані митними органами, наведено на рис. 3.2.

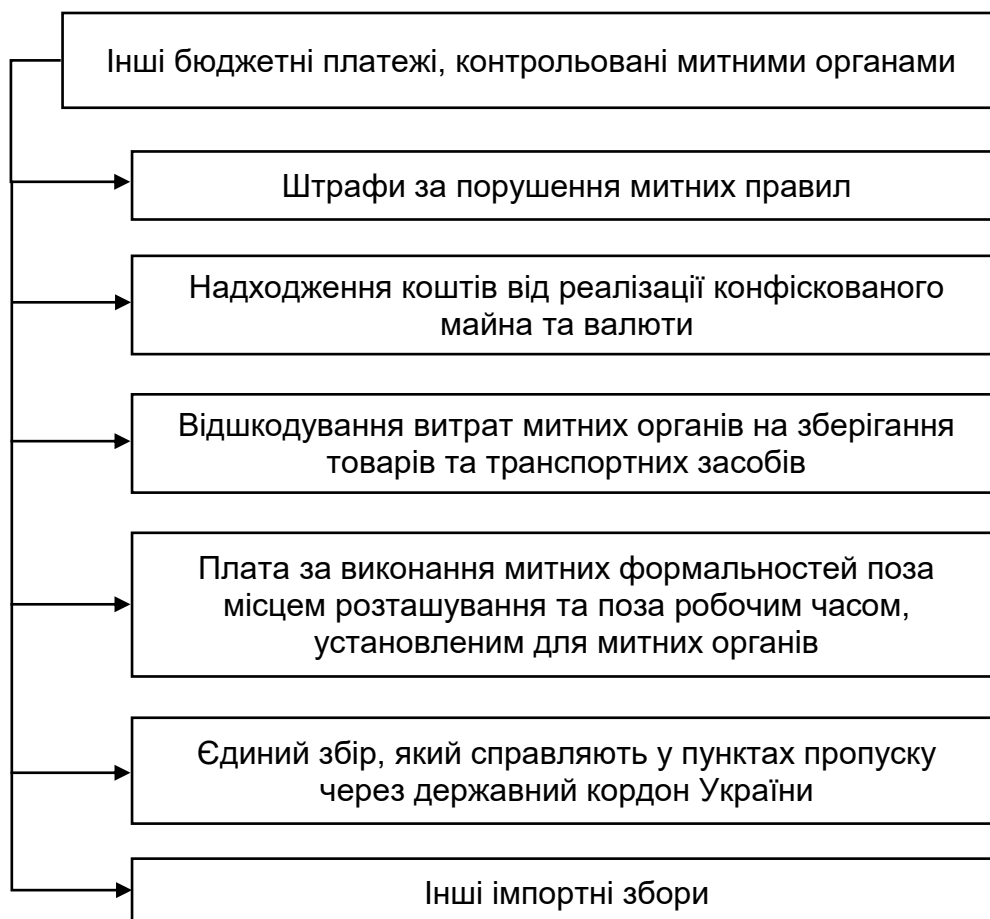

Рис. 3.2. Інші бюджетні платежі, контрольовані митними органами

Штрафи за порушення митних правил встановлено ст. 468 – 485 МКУ.

3.2. Мито та його види

До складу митних платежів входить мито, яке відіграє важливу роль в оподаткуванні ЗЕД. На рис. 3.3 наведено види мита в Україні.

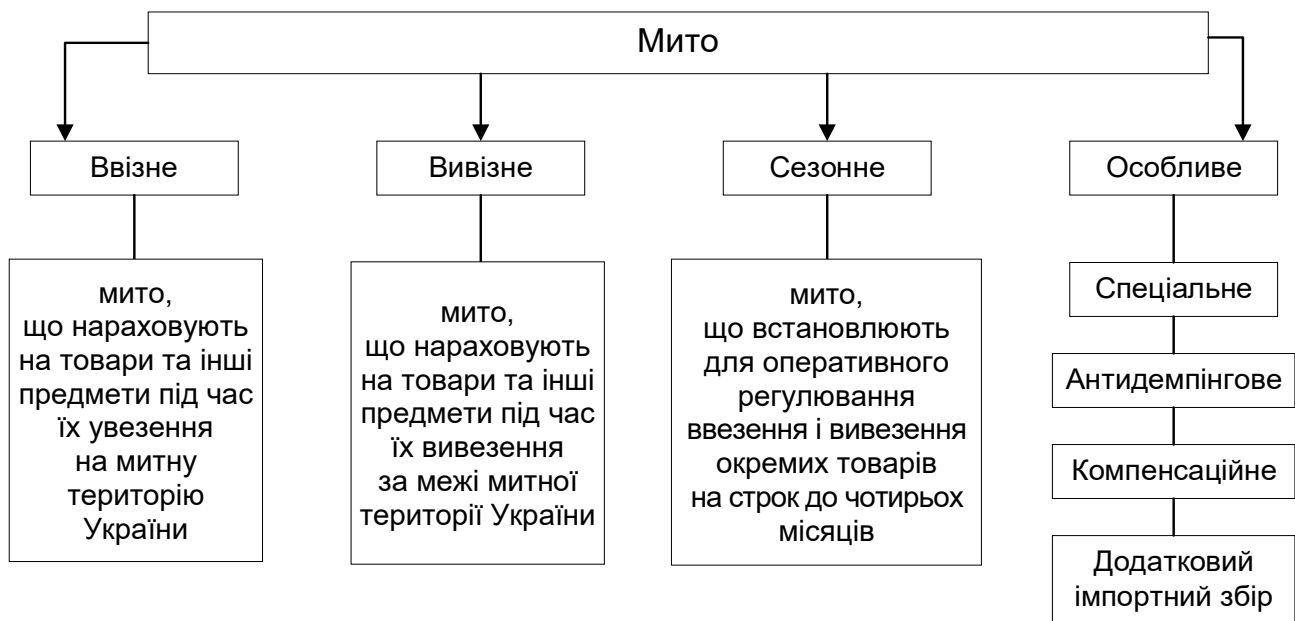

Рис. 3.3. Види мита в Україні

Митний тариф України – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) перелік ставок ввізного мита, яке справляють із товарів, що ввозять на митну територію України.

Товарно-класифікаційну схему митного тарифу подано на рис. 3.4.

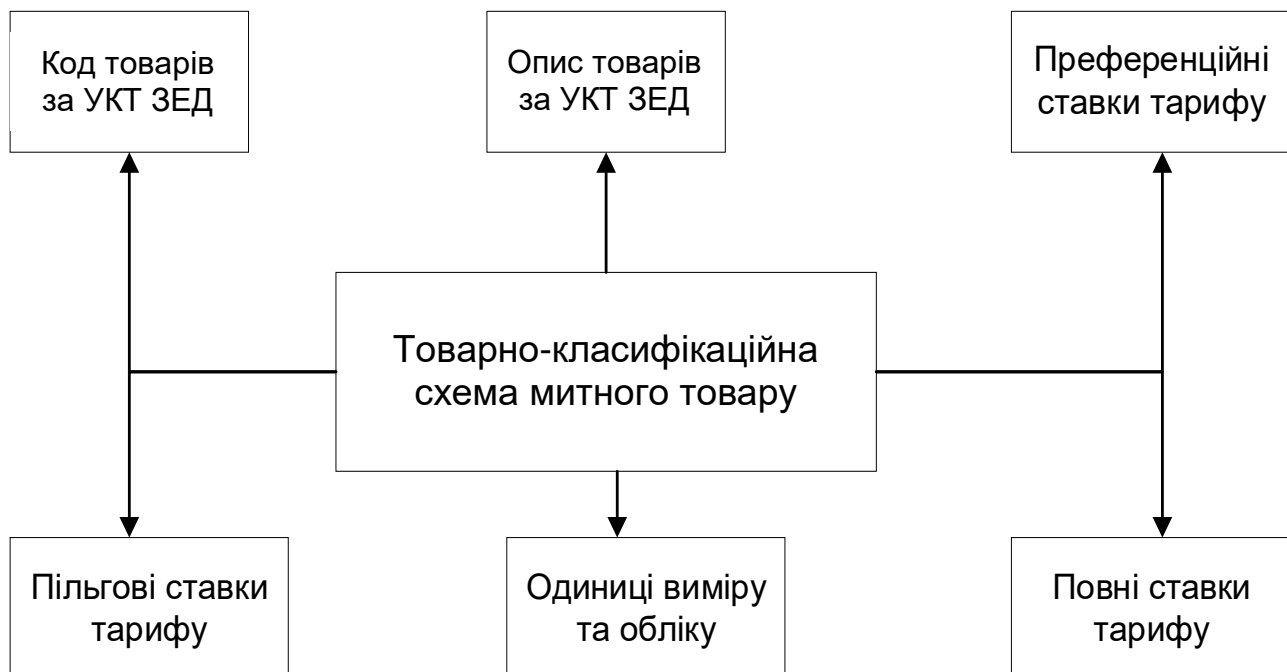

Рис. 3.4. Товарно-класифікаційна схема митного тарифу

Вивізне мито встановлено законом на українські товари, що вивозять за межі митної території України.

До таких товарів належать: жива худоба та шкіряна сировина; насіння деяких видів олійних культур; відходи та брухт чорних металів; брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напів-фабрикати з їх використанням; природний газ.

При цьому ставки вивізного мита можуть бути як адвалорними, так і специфічними. За товарними позиціями, пов'язаними з брухтом чорних та брухтом чорних легованих металів, ставку мита встановлюють у євро за тонну. За іншими товарними позиціями базою оподаткування буде митна вартість, яка безпосередньо вплине на суму митних платежів.

Ввізне мито є диференційованим:

щодо товарів, що походять із держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють із нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, застосовують преференційні ставки ввізного мита, визначені Митним тарифом України;

до товарів, що походять із України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, із якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовують пільгові ставки ввізного мита, визначені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом;

до товарів, що походять із України, застосовують пільгові ставки ввізного мита, визначені Митним тарифом України;

до решти товарів застосовують повні ставки ввізного мита, визначені Митним тарифом України [7].

На окремі товари закон може встановлювати сезонне мито на строк не менш ніж 60 і не більш ніж 120 послідовних календарних днів із дня встановлення сезонного мита.

У ст. 275 МКУ зазначено, що у випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України), із метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників, у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, може бути застосовано особливі види мита (рис. 3.5).

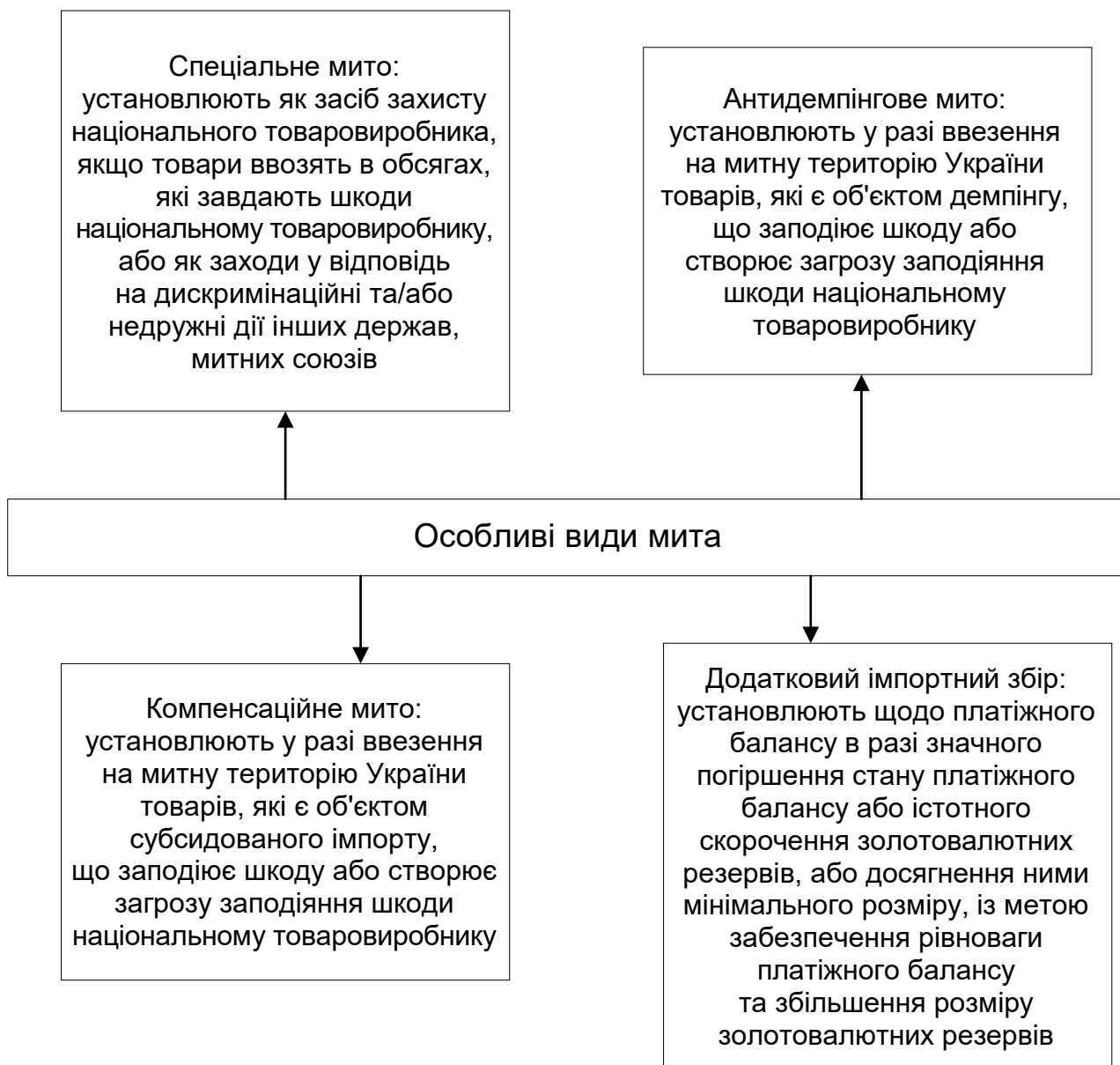

Рис. 3.5. **Особливі види мита**

Ставки антидемпінгового та спеціального мита встановлює Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі. Їх розмір може в декілька разів перевищувати ставки імпортного мита, що застосовують відповідно до Митного тарифу України. Це роблять для захисту національного товаровиробника.

Датою виникнення податкових зобов'язань із сплати мита в разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митному органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання митним органом. На рис. 3.6 наведено базу оподаткування митних платежів.

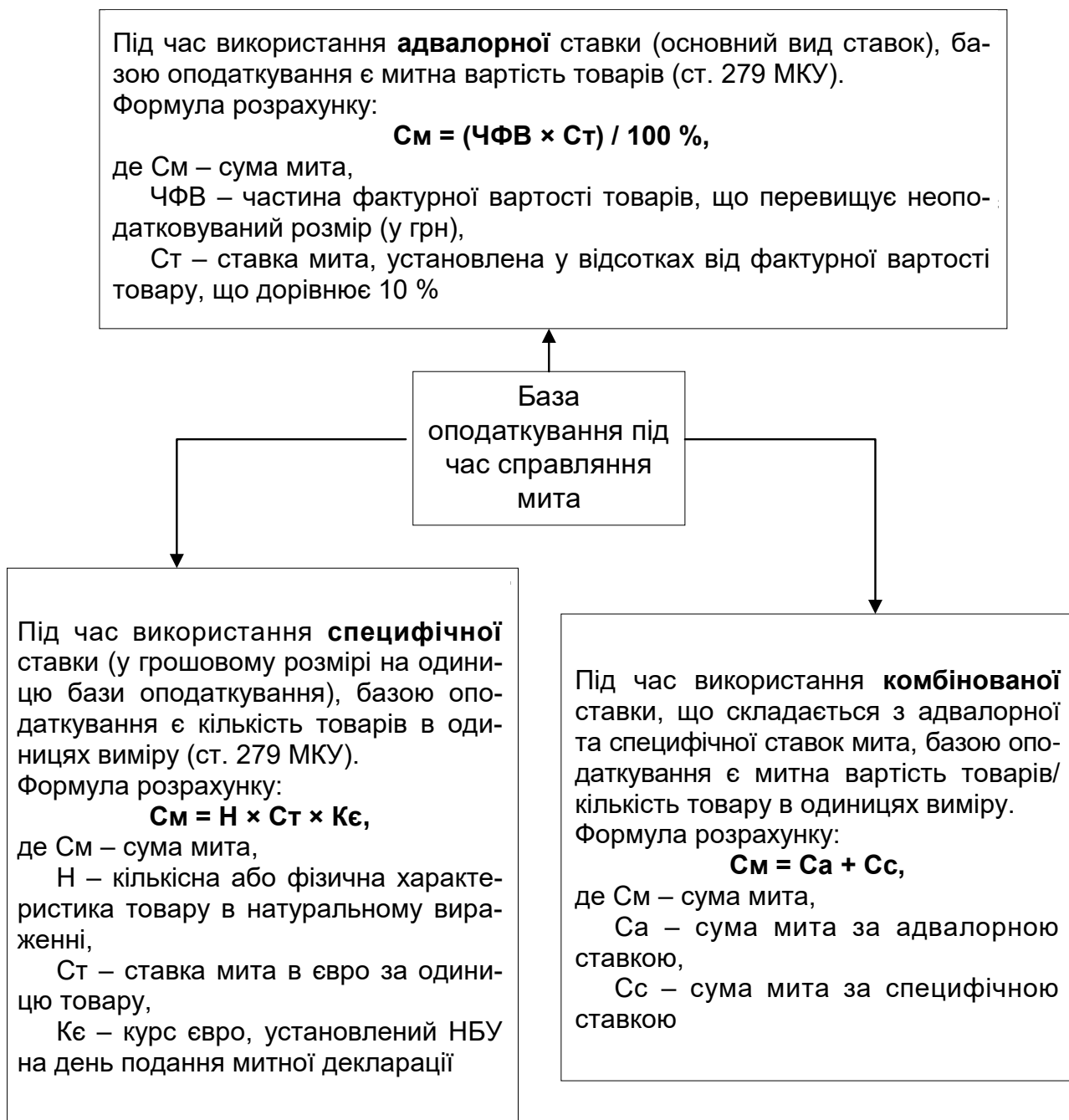

Рис. 3.6. База оподаткування мита

Тарифна квота – це тип митних ставок, які варіюють залежно від обсягу імпорту товарів. Якщо імпорт перебуває в межах встановленого ліміту, застосовують базову внутрішньоквотову ставку мита, що має контингентний характер. У разі перевищення цього ліміту імпорт обкладають додатковою надквотовою ставкою.

Ескалація митного тарифу передбачає поступове підвищення митних ставок у міру збільшення ступеня оброблення продукції. Регулятивну функцію митного тарифу в захисті національного ринку може

бути реалізовано через систему ескалації ставок, тобто зростання мита залежно від рівня оброблення товару. У межах системної регулятивної політики імпортерам створюють умови, за яких економічно не вигідно ввозити готову продукцію, натомість стає доцільним організовувати відповідне виробництво безпосередньо в країні імпорту.

3.3. Акцизний податок у зовнішньоекономічній діяльності

Акцизний податок – це "непрямий податок на споживання окремих видів підакцизних товарів (продукції), що включається до ціни таких товарів (продукції)" [6].

До підакцизних товарів належать [6]:

спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу "живого" бродіння);

тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;

тютюнова сировина, тютюнові відходи;

рідини, що використовують в електронних сигаретах;

пальне;

автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

електрична енергія.

Оскільки акцизний податок на імпортовані товари є внутрішнім податком, то підакцизні імпортовані товари не можуть підпадати за бажанням монополії аналогічних національних товарів під більш високу "націнку", ніж та, яку Україна застосовує щодо вітчизняних аналогів [10].

Але в межах чинного законодавства існує неприпустима ситуація, коли ставки акцизного податку для операцій усередині країни та для імпортованих операцій є однаковими.

Звертаємо увагу, що в країнах ЄС транспортні засоби не є об'єктом оподаткування акцизним податком. Такий товар оподатковують екологічним податком та податком на розкіш. Водночас в Україні досі не запровадили механізм оподаткування парфумів, що містять спирт етиловий. Це є відповідним недоліком податкової та митної політики держави в межах виконання Угоди про асоціацію з ЄС.

При цьому платниками податку під час імпорту товарів, а також особами, звільненими від імпортованого акцизу, є (табл. 3.3):

Платники акцизного податку під час імпорту

Платники	Звільнення від акцизного оподаткування
Особа – суб'єкт господарювання, постійне представництво, які ввозять підакцизні товари (продукцію) на митну територію України	Увезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкоджають реалізації цих товарів на митній території країни-імпортера, для їх повернення експортеру
Фізична особа – резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню відповідно до митного законодавства	Увезення на митну територію України підакцизних товарів (продукції), призначених для офіційного (службового) використання дипломатичними представництвами іноземних держав, консульськими установами іноземних держав і для особистого використання членами дипломатичних представництв іноземних держав, консульських установ іноземних держав на основі принципу взаємності стосовно кожної окремої держави
Особа – власник увезеного на митну територію України вантажного транспортного засобу, що переобладнують у легковий автомобіль, із якого справляють акцизний податок	Увезення підакцизних товарів (продукції) з-за меж митної території України на митну територію України, якщо при цьому згідно із законом не справляють податок на додану вартість у зв'язку з розміщенням товарів у таких митних режимах: реімпорту, транзиту, тимчасового ввезення, митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території, знищення або руйнування, відмови на користь держави. У разі порушення умов митних режимів, що передбачають повне або часткове звільнення від оподаткування, особа, відповідальна за дотримання режиму, зобов'язана обчислити та сплатити суму податкового зобов'язання. У разі, коли в зазначених випадках митним законодавством України передбачено вимогу щодо здійснення заходів гарантування, таку вимогу встановлюють і для цілей акцизного податку ввезення на митну територію України підакцизних товарів (продукції), що використовують як сировину для виробництва підакцизних товарів (продукції, зокрема сировини), за умови подальшого виготовлення з такої сировини інших підакцизних товарів (продукції, зокрема сировини), які реалізують на митній території України або на експорт, або вивезення за межі митної території України невикористаною у виробництві сировини, та надання контролюючому органу ліцензії на право виробництва алкогольних напоїв або тютюнових виробів. Норма не поширюється на операції з увезення пального на митну територію України

Базу та об'єкт оподаткування акцизним податком під час імпорту наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

База та об'єкт оподаткування акцизним податком під час імпорту

База оподаткування	Об'єкт оподаткування
Вартість товарів (продукції), що ввозять на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, з урахуванням податку на додану вартість і акцизного податку	Увезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України
	Переобладнання ввезеного на митну територію України транспортного засобу в підакцизний легковий автомобіль
	Реалізація з акцизного складу/акцизного складу пересувного будь-яких обсягів пального або спирту етилового понад обсяги, увезені (імпортовані) на митну територію України, що засвідчено належно оформленою митною декларацією

Характеристика бази оподаткування акцизним податком подано на рис. 3.7.

Рис. 3.7. База оподаткування акцизним податком

Одним із важливих складників процесу податкового обліку акцизного податку є декларування максимальної роздрібної ціни під час продажу або імпорту тютюнових виробів. Декларацію про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), установлені виробником або імпортером товарів (продукції), подають у двох примірниках в електронній формі в такі терміни (рис. 3.8).

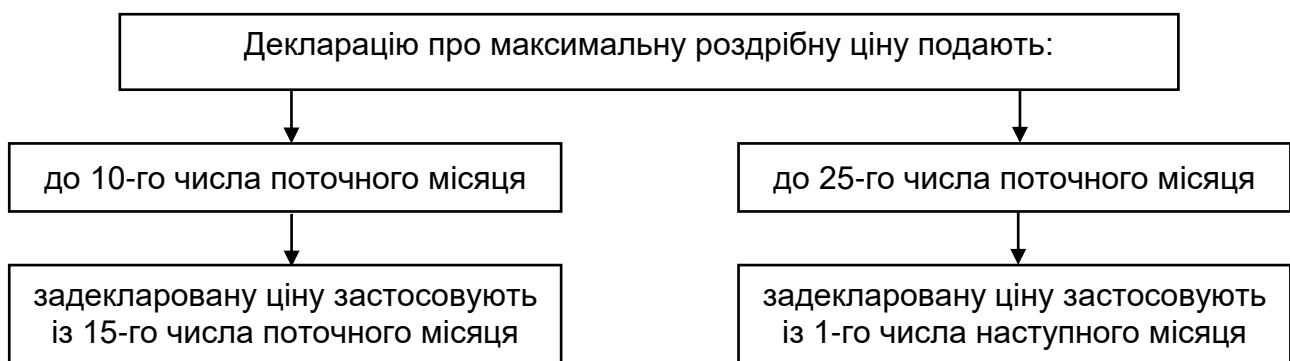

Рис. 3.8. Строки подання декларації про встановлення максимальної роздрібної ціни на тютюнові вироби

Слід зазначити, що Податковий кодекс України [6] містить положення, які є суперечливими. Зокрема встановлено, що максимальну роздрібну ціну має бути визначено не пізніше ніж за п'ять календарних днів до її фактичного впровадження. Однак це положення суперечить вимозі подання декларації до 25-го числа кожного місяця, що викликає особливі труднощі в лютому, коли кількість календарних днів обмежено до 28 або 29.

Що стосується імпорту підакцизних товарів на митну територію України, то податкові зобов'язання визначають відповідно до дати складання митної декларації. Крім того, для обчислення суми податку використовують курс євро, який застосовують станом на дату ввезення товарів на територію країни.

Суми податку з товарів (продукції), що підлягають сплаті, визначають платники податку самостійно, зважаючи на об'єкти оподаткування, базу оподаткування та ставки цього податку.

Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном та кольором.

На рис. 3.9 подано схему, де зазначено, коли потрібно маркувати підакцизну продукцію, а коли не потрібно.

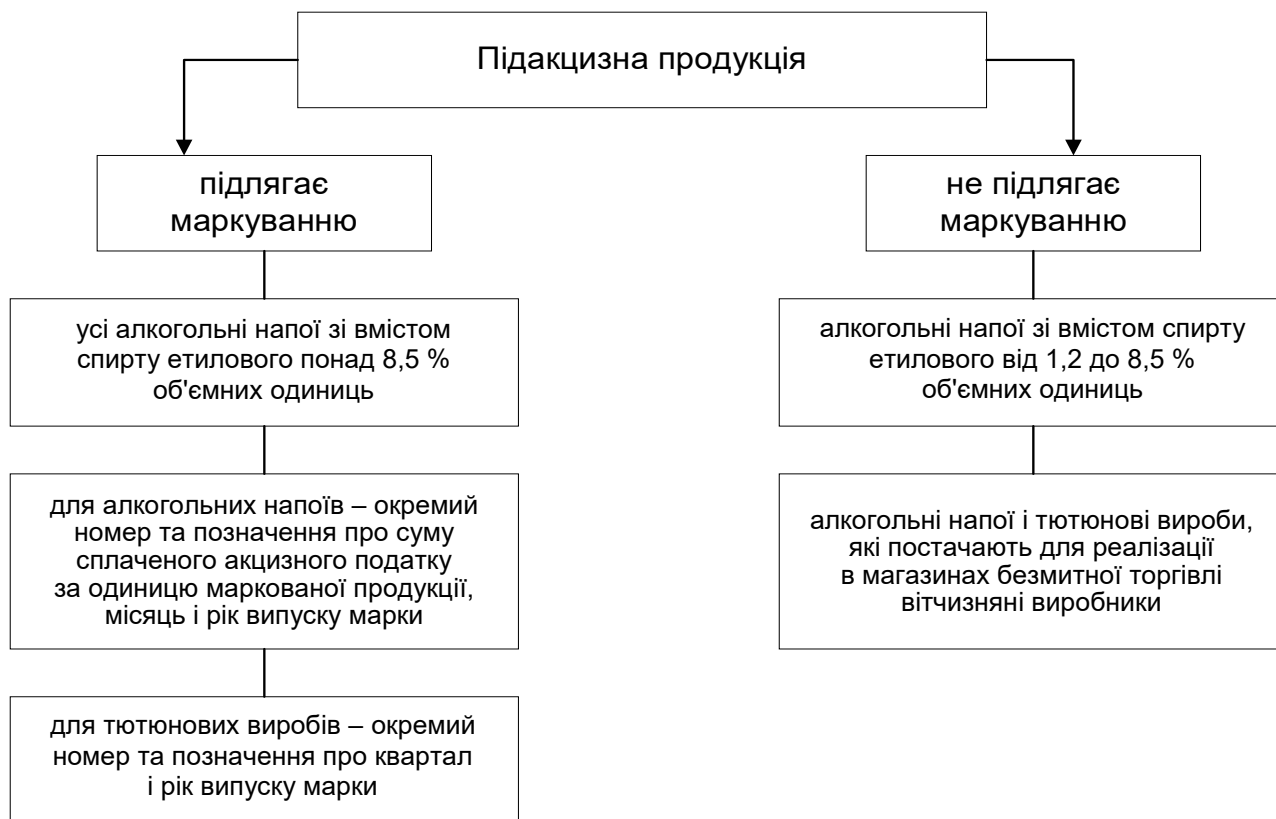

Рис. 3.9. Маркування підакцизної продукції

Для придбання марок акцизного податку імпортер має подати до податкових органів України заявку-розрахунок та сплатити суму акцизного податку за партію підакцизної продукції. Розмір плати за одну марку акцизного податку для тютюнових виробів становить 0,164 3 грн, а для алкогольних напоїв – 0,353 7 грн.

При цьому переміщення алкогольних напоїв і тютюнових виробів, спрямовуваних виробниками до магазинів безмитної торгівлі, здійснюють під митним контролем із застосуванням заходів гарантування доставки. Також імпортери мають дотримуватися вимог щодо встановлення мінімальної оптово-роздрібної ціни на алкогольні напої.

3.4. Податок на додану вартість у зовнішньоекономічних операціях

Податок на додану вартість – це "непрямий податок, який входить у ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його

облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент)" [6].

Однією з категорій платників ПДВ є особа, яка:

ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, і на яку покладають відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України:

не дотримується вимог митних режимів, які передбачають повне або часткове умовне звільнення від оподаткування;

використовує під час імпорту товарів на митну територію України податкову пільгу не за цільовим призначенням.

Згідно зі ст. 185 Податкового кодексу України [6] об'єктом оподаткування ПДВ можуть бути операції, пов'язані із ЗЕД: експорт товарів на митну територію України; імпорт товарів за межі митної території України; постачання послуг із міжнародних перевезень пасажирів, багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським, річковим і авіаційним транспортом.

Базу оподаткування ПДВ за операціями, пов'язаними із ЗЕД, визначають за такими правилами (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

База оподаткування ПДВ під час експорту та імпорту

Операція ЗЕД	База оподаткування
1	2
Ввезення товарів на митну територію України	Договірна (контрактна) вартість, але не нижча від митної вартості товарів, з урахуванням мита й акцизного податку
Постачання нерезидентами послуг на митній території України	Договірна (контрактна) вартість таких послуг з урахуванням податків та зборів (без ПДВ)
Ввезення товарів на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі	Митна вартість (для юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців) або частина фактурної вартості (для фізичних осіб) з урахуванням мита й акцизного податку
Ввезення на митну територію України тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну; рідин, що використовують в електронних сигаретах, для яких встановлено максимальні роздрібні ціни	Максимальна роздрібна ціна таких товарів без урахування податку на додану вартість

1	2
Ввезення на митну територію України фізичними особами в ручній поклажі та/або в супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких перевищує 1 000 євро, через пункти пропуску, відкриті для повітряного сполучення	Частина сумарної фактурної вартості товарів, що перевищує еквівалент 1 000 євро, з урахуванням мита
Ввезення на митну територію України фізичними особами в ручній поклажі та/або в супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких перевищує 500 євро, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску	Частина сумарної фактурної вартості товарів, що перевищує еквівалент 500 євро, з урахуванням мита
Ввезення на митну територію України фізичними особами в ручній поклажі та/або в супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей) через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску, сумарна вага яких перевищує 50 кг	Сумарна фактурна вартість товарів, обчислена пропорційно до ваги, що перевищує 50 кг, з урахуванням мита

Податкові зобов'язання за операціями ЗЕД виникають за такими правилами (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Дата виникнення податкового зобов'язання та податкового кредиту

Вид операції	Дата	Метод обліку
1	2	3
Експорт товарів	Дата оформлення митної декларації	Метод нарахувань
Ввезення товарів на митну територію України	Дата подання митної декларації для митного оформлення	Метод нарахувань
Постачання послуг нерезидентами на митній території України	Дата списання коштів із банківського рахунка платника в оплату послуг; дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг	Метод за першою з подій

1	2	3
Ввезення товарів на митну територію України	Дата сплати (нарахування) податку за податковими зобов'язаннями	Касовий метод
Постачання послуг нерезидентом на митній території України	Дата складення платником податкової накладної, за умови реєстрації такої податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних	Метод нарахувань

Далі потрібно розглянути базу оподаткування зі сплати ПДВ, наведену на рис. 3.10.

Рис. 3.10. База оподаткування ПДВ

Суму ПДВ, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначають за такими етапами:

1. Обчислення суми податкових зобов'язань ($\text{ПДВ}_{\text{пз}}$) під час постачання товарів:

$$\text{ПДВ}_{\text{пз}} = (\text{БО} \times 20 \%) / 100 \%, \quad (3.1)$$

де БО – база оподаткування податком на додану вартість.

2. Визначення суми податкового кредиту ($\text{ПДВ}_{\text{пк}}$) у разі придбання товарів:

$$\text{ПДВ}_{\text{пк}} = \text{ПДВ}_{\text{тмц}} + \text{ПДВ}_{\text{оз}}, \quad (3.2)$$

де $\text{ПДВ}_{\text{тмц}}$ – сума податків, сплачених платником, у зв'язку з придбанням або виготовленням товарів;

$\text{ПДВ}_{\text{оз}}$ – сума податків, сплачених платником, у зв'язку з придбанням (будівництвом, спорудженням) основних засобів.

3. Визначення суми ПДВ для сплати в бюджет або відшкодування з нього:

$$\text{ПДВ} = \text{ПДВ}_{\text{пз}} - \text{ПДВ}_{\text{пк}}. \quad (3.3)$$

Для експортних операцій, що не підпадають під режим експортного забезпечення, застосовують ставку ПДВ у розмірі 0 %. Для імпортних операцій може бути застосовано ставки ПДВ у розмірі 7, 14 або 20 %.

Платник податку зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу підписану та скріплену печаткою (за наявності) податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації в порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та умови реєстрації податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць.

Податкову декларацію з ПДВ подають за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, які настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Платник податку зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку для подання податкової декларації.

3.5. Оподаткування товарів залежно від митних режимів

Митні режими – "це комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий

статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення" [5].

Відповідно до ст. 185 і 186 Митного кодексу України, мети переміщення товарів через митний кордон України і на підставі документів, що подають митному органу для здійснення митного контролю та митного оформлення, декларант може самостійно визначити один із 14 видів митного режиму.

Відповідно до п. 1.2 ст. 1 Податкового кодексу України [6] правила оподаткування товарів, що переміщують через митний кордон України, визначаються цим Кодексом, крім оподаткування ввізним (імпортним) митом або вивізним (експортним) митом, які встановлюються Митним кодексом України та іншими законами з питань митної справи.

Пунктом 3.1 ст. 3 Податкового кодексу України [6] визначено, що податкове законодавство України складається з Конституції України, цього кодексу, Митного кодексу України та інших законів із питань митної справи в частині регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням ввізним або вивізним митом операцій із переміщення товарів через митний кордон України, чинних міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування, нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання цього кодексу, і законів із питань митної справи.

Відповідно до п. 3.2 ст. 3 Податкового кодексу України, якщо міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачено цим кодексом, застосовують правила міжнародного договору [6].

Характеристику оподаткування товарів залежно від вибраного митного режиму наведено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Оподаткування товарів залежно від митних режимів [45]

Митний режим	Мито	ПДВ	Акцизний податок
1	2	3	4
Імпорт	Ввізне мито нараховують та сплачують (ст. 280 Митного кодексу України)	Нараховують та сплачують відповідно до розділу V Податкового кодексу України (ст. 193)	Нараховують та сплачують відповідно до розділу VI Податкового кодексу України (ст. 215)

1	2	3	4
Реімпорт	Ввізне мито не сплачують у разі дотримання вимог та обмежень	Не сплачують, крім операцій із увезення, відповідно до п. 3 частини другої ст. 78 МКУ, що оподатковують ПДВ	Не сплачують, якщо при цьому не справляють ПДВ. В інших випадках реімпорт підакцизних товарів з-за меж митної території України оподатковують акцизним податком
Експорт	Не сплачують, за винятком товарів, які оподатковують	Не сплачують	Не сплачують
Реекспорт	Не сплачують у разі дотримання вимог митного законодавства	Не сплачують	Не сплачують
Транзит	Не сплачують	Не сплачують	Не сплачують
Тимчасове ввезення	Умове повне та умове часткове звільнення від оподаткування	Умове повне та умове часткове звільнення від оподаткування	Умове повне та умове часткове звільнення від оподаткування
Тимчасове вивезення	Не сплачують	Не сплачують	Не сплачують
Митний склад	Умове повне звільнення від оподаткування	Не сплачують	Не сплачують
Вільна митна зона	Нараховують тільки вивізне мито за товарами, які оподатковують під час експорту	Не сплачують	Не сплачують
Безмитна торгівля	Нараховують тільки вивізне мито за товарами, які оподатковують під час експорту	Не сплачують	Не сплачують
Переробка на митній території	Не сплачують	Не сплачують	Не сплачують

1	2	3	4
Переробка за межами митної території України	Умовне повне та умовне часткове звільнення від оподаткування	Звільняють від оподаткування та застосовують умовне часткове звільнення від оподаткування	Нараховують та сплачують відповідно до розділу VI Податкового кодексу України (ставка податку у ст. 215)
Знищення або руйнування	Не сплачують	Не сплачують	Не сплачують
Відмова на користь держави	Не сплачують	Не сплачують	Не сплачують

Вимоги до митних режимів буде розглянуто в наступному розділі.

Література: [2; 5 – 7; 10; 11; 12; 23; 25; 28; 29; 42; 43; 45; 46].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Коло осіб, на яких покладають обов'язок із сплати митних платежів.
2. Штрафи за порушення митних правил.
3. Сезонне мито. Особливості його нарахування.
4. Акцизний податок у неторговельному обороті.
5. Акцизний податок, що нараховують за митною декларацією.
6. Визначення суми податків із товарів (продукції), що підлягають сплаті.
7. Магазин безмитної торгівлі.
8. Оподаткування товарів у режимі митного складу.

Запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняття митних платежів.
2. Дайте визначення податку на додану вартість (ПДВ).
3. Охарактеризуйте базу оподаткування акцизом за адвалорною та специфічною ставками.
4. Систематизуйте платників акцизного податку.

5. Охарактеризуйте операції, що звільняють від оподаткування акцизом.
6. Дайте визначення поняття "ескалація митного тарифу".
7. Дайте визначення поняття "митний тариф України".
8. Систематизуйте основні функції митних платежів.
9. Охарактеризуйте випадки, за настання яких обов'язок зі сплати мита припиняється.
10. Класифікуйте й охарактеризуйте основні види мита в Україні.

Тестові завдання

1. До складу митних платежів належать:

- а) мито, акцизний податок, податок на додану вартість;
- б) мито, акцизний податок, податок на додану вартість, податок на прибуток;
- в) мито, акцизний податок, ЄСВ, військовий збір, податок на додану вартість.

2. Що регулює ст. 289 МКУ:

- а) основні функції митних платежів;
- б) коли виникає та коли припиняється обов'язок зі сплати мита;
- в) перелік ставок ввізного мита?

3. Що розуміють під поняттям митних доходів:

- а) усю сукупність грошових внесків, утворених у результаті справляння або стягнення митних платежів, а також кошти від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, від стягнення штрафів, пені;
- б) частку фінансових ресурсів, яку може бути акумульовано до держбюджету, перелік суб'єктів, операції зовнішньоекономічної діяльності, на які буде поширено обов'язки зі сплати податків; конкретні об'єкти, які будуть підпадати під оподаткування; права й обов'язки, які потрібно покласти на учасників ЗЕД – платників податків;
- в) нарахування митних платежів та інші особливості?

4. Якою є дата виникнення податкових зобов'язань із сплати мита в разі ввезення товарів на митну територію України:

- а) дата зарахування коштів на рахунок;
- б) дата перетину митного кордону;
- в) дата подання митному органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання митним органом?

5. Що є базою оподаткування в разі використання специфічної ставки в процесі нарахування мита:

- а) кількість товарів в одиницях виміру;
- б) митна вартість товарів;
- в) митна вартість товарів/кількість товару в одиницях виміру?

6. Що регулює ст. 279 МКУ:

- а) товарно-класифікаційну схему митного тарифу;
- б) застосування адвалорної та специфічної ставок для нарахування мита;
- в) застосування особливих видів мита?

7. Знайдіть рядок, що описує визначення тарифної квоти:

- а) підвищення ставок мита в міру зростання ступеня оброблення продукції;
- б) непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції);
- в) різновид змінних митних ставок, які залежать від обсягу імпорту товарів: під час імпорту в межах певної кількості його оподатковують за базовою внутрішньо квотною ставкою мита, тобто воно є контингентним, а в разі перевищення певного обсягу імпорт оподатковують за надквотною ставкою.

8. Чим відрізняються марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів:

- а) розміром;
- б) якістю;
- в) дизайном та кольором?

9. Функції митних платежів:

- а) регулятивна, фіскальна, бюджетна;
- б) регулятивна, фіскальна, контрольна;
- в) контрольна, бюджетна, фіскальна;
- г) контрольна, фіскальна, регулятивна.

10. Митними платежами є:

- а) акцизний податок, мито, податок на прибуток;
- б) мито, податок на додану вартість, податок на прибуток;
- в) акцизний податок, мито, податок на додану вартість;
- г) акцизний податок, екологічний податок, мито.

11. Яка з функцій відповідає за встановлення взаємодії податкової системи з макроекономічними показниками:

- а) бюджетна;
- б) регулятивна;
- в) фіскальна?

12. На який строк встановлено сезонне мито:

- а) не менше 60 та не більше 120 календарних днів із дня встановлення сезонного мита;
- б) не менше 50 та не більше 100 календарних днів із дня встановлення сезонного мита;
- в) не менше 70 та не більше 140 календарних днів із дня встановлення сезонного мита;
- г) не менше 80 та не більше 160 календарних днів із дня встановлення сезонного мита.

13. Який вид мита встановлюють як засіб захисту національного товаровиробника:

- а) спеціальне мито;
- б) компенсаційне мито;
- в) додатковий імпортний збір;
- г) антидемпінгове мито?

14. У якій статті МКУ зазначено платників мита:

- а) ст. 270;
- б) ст. 277;
- в) ст. 276;
- г) ст. 280?

15. Основною ставкою мита є:

- а) комбінована;
- б) специфічна;
- в) адвалорна.

16. Яка з операцій не підлягає оподаткуванню акцизним податком:

- а) реалізації легкових автомобілів для інвалідів;
- б) реалізації електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та/або з відновлюваних джерел енергії;
- в) реалізація відходів тютюнової сировини;
- г) увезення на митну територію України підакцизних товарів як міжнародної технічної допомоги?

17. Базою оподаткування акцизним податком за специфічною ставкою є:

а) величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару, об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках;

б) вартість реалізованої виробленої виробником електричної енергії без ПДВ;

в) вартість реалізованого товару, виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами з урахуванням ПДВ і акцизного податку;

г) вартість підакцизних товарів.

18. Обов'язок зі сплати мита припиняється в разі:

а) у разі невиконання умов, установлених щодо товарів, які вивозили за межі митної території України зі звільненням від оподаткування вивізним митом;

б) після завершення митного оформлення товарів та їх випуску;

в) якщо товари до їх випуску виявилися знищеними або безповоротно втраченими внаслідок аварії;

г) у разі незаконного переміщення товарів, що перебувають на території вільної митної зони або на митному складі.

19. Яку ставку ПДВ застосовують під час експортної операції:

а) 0 %;

б) 14 %;

в) 7 %;

г) 20 %?

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Зіставте категорії особливого виду мита з їх характеристиками.

	Категорія мита		Характеристика
1	2	3	4
1	Спеціальне мито	а	Установлюють у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику

1	2	3	4
2	Антидемпінгове мито	б	Установлюють у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику
3	Компенсаційне мито	в	Установлюють як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозять в обсягах, які заподіюють шкоду національному товаровиробнику або як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів
4	Додатковий імпортний збір	г	Установлюють щодо платіжного балансу в разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру, із метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів

Завдання 2. Зіставте терміни з їх визначеннями.

	Термін		Визначення
1	2	3	4
1	Реімпорт	а	митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщують під митним контролем між двома контролюючими органами або в межах зони діяльності одного такого органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності
2	Транзит	б	митний режим, відповідно до якого товари, вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускають у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності
3	Тимчасове вивезення	в	митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддають у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки

1	2	3	4
4	Переробка на митній території	г	митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозять за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності й підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання

Завдання 3. Розрахуйте суму мита за адвалорною ставкою за умови, якщо митна вартість товару становить 3 000 000 грн, а ставка мита – 10 %.

Завдання 4. Розрахуйте суму мита за специфічною ставкою за умови, якщо реалізовано 200 одиниць продукції зі ставкою мита 2 євро. Курс НБУ на дату складання декларації: 1 євро = 30 грн.

Завдання 5. В Україну ввозять партію товару з контрактною вартістю 78 800 євро, курс НБУ= 43,64. Мито – 0,25 %; сума фрахту та страхування – 8 % від купівельної ціни; повна ставка мита – 15 %, пільгова ставка мита – 5 %. Ставка акцизного збору – 10 %, ПДВ – 20 %. Витрати обігу – 9 %.

Визначте питому вагу платежів під час митного оформлення в ціні продажу, якщо мито розраховують за повною та пільговою ставками. Визначте економію підприємця за умови застосування пільгової ставки.

Завдання 6. Протягом березня 2025 року було здійснено такі операції:

відвантажено продукцію в Польщу в сумі 50 000 євро (курс євро – 45,72 грн);

отримано послугу від нерезидента (Швеція) в сумі 11 000 євро з ПДВ. Грошові кошти не перераховано, податкову накладну не зареєстровано (курс євро – 45,89 грн);

згідно з митною декларацією в австрійській компанії придбано молоко в сумі 360 00 євро з ПДВ (курс євро – 46,05 грн);

відвантажено продукцію в Болгарію в сумі 66 000 євро (курс євро – 45,99 грн);

отримано послугу від нерезидента (Іспанія) в сумі 24 000 євро з ПДВ. Складено податкову накладну та зареєстровано в Єдиному реєстрі (курс євро – 45,88 грн);

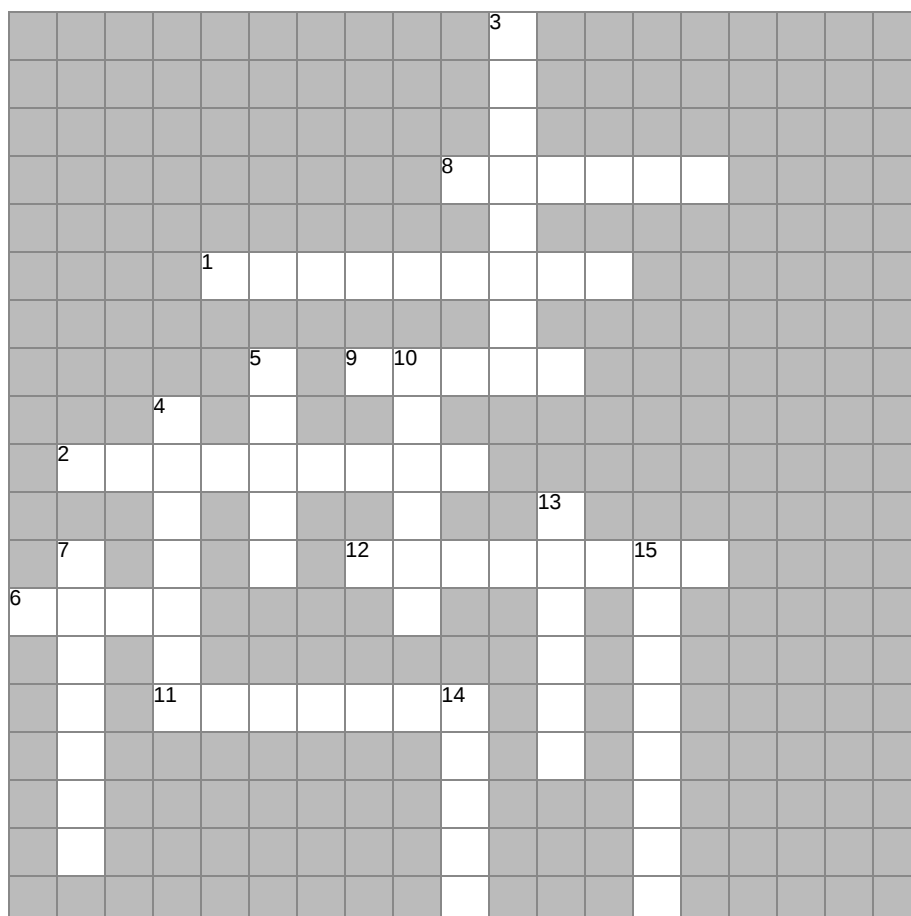
придбано в бельгійської компанії паливо в сумі 42 000 євро з ПДВ. Митну декларацію оформлено своєчасно, ПДВ сплачено (курс євро – 45,84 грн).

Визначте суму податкових зобов'язань та податкового кредиту, суму ПДВ до сплати. Складіть податкову декларацію з ПДВ за березень 2025 року.

Завдання 7. Визначте суму акцизного податку під час імпорту авто-транспортного засобу: УКТ ЗЕД 8703 21 90 30. Дата виробництва – 2018 р. Об'єм двигуна – 985 см³.

Завдання 8. Розрахуйте суму акцизного податку, якщо підприємство реалізувало: 45 000 пляшок віскі (міцність 40 %) об'ємом 0,5 л; 472 000 пачок сигарет без фільтра (максимальна роздрібна ціна 85,40 грн із ПДВ).

Завдання 9. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

1. Митний режим, відповідно до якого товари, раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозять за межі митної території України без сплати вивізного мита й без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

2. Підвищення ставок мита в міру зростання ступеня оброблення продукції.

6. Непрямий податок, різновид митних платежів, який накладають на товари, що переміщують через митний кордон.

8. Митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, і виконання всіх необхідних митних формальностей випускають для вільного обігу на митній території України.

9. Дворівневий митний тариф, пов'язаний із кількістю товару, за якої задану кількість товарів може бути імпортовано за пільговою ставкою мита протягом певного часу.

11. Митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщують під митним контролем між двома контролюючими органами або в межах зони діяльності одного такого органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

12. Митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищують або приводять у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

По вертикалі:

3. Митний режим, відповідно до якого товари, вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускають у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, і без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

4. Митний режим, відповідно до якого українські товари випускають для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

5. Митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігають під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це митний

7. ... мито встановлено законом на українські товари, що вивозять за межі митної території України.

10. Диференційованим є ... мито.

13. Комплекс взаємопов'язаних правових норм, які відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування та обумовлюють їх використання після митного оформлення – це митні

14. Систематизований згідно з Українською класифікацією товарів ЗЕД перелік ставок ввізного мита, яке справляють із товарів, що ввозять на митну територію України – це митний ... України.

15. ПДВ – це ... податок, який включають до ціни товару.

Розділ 4. Митні режими

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань щодо особливостей застосування митних режимів на митній території України та за її межами.

Основні питання:

4.1. Загальні положення щодо митних режимів.

4.2. Зміст і особливості митних режимів.

Компетентності, що формують за темою:

знання: функції та класифікація митних режимів; умови поміщення товарів у митні режими; операції з товарами, які перебувають у митних режимах;

уміння: практичні навички щодо застосування митних режимів, оформлення документів для митного оформлення;

комунікації: обґрунтування рішень щодо застосування та шляхів удосконалення окремих, найбільш недосконалих митних режимів;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо поміщення товарів у різні митні режими на митній території України та за її межами.

Ключові терміни: митні режими, імпорт, експорт, транзит, тимчасове ввезення/вивезення, митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, режими переробки, відмова на користь держави.

4.1. Загальні положення щодо митних режимів

Згідно з Митним кодексом України під митним режимом розуміють "комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення" [5].

Митні режими виконують певні функції, наведені на рис. 4.1.

Рис. 4.1. Функції митних режимів

Основними принципами механізму застосування митних режимів є: обов'язковість вибору митного режиму через проставлення відмітки в митній декларації під час митного оформлення; вільний вибір і зміна митного режиму; строковість поміщення товарів у відповідний митний режим.

Залежно від ролі та місця митних режимів у загальному процесі провадження зовнішньоекономічної діяльності митні режими доцільно розподілити на три групи (табл. 4.1). При цьому основою поділу митних режимів є такі ознаки:

- походження товару (українського чи іноземного походження);
- напрямок переміщення;
- сплата мита й інших податків, а також надання податкових пільг;
- розміщення в певному митному режимі з дозволу митного органу;
- строки перебування товару в певному митному режимі;
- статус товару після завершення митного оформлення (повністю або умовно випущений товар).

До прийняття нового Митного кодексу України в загальній класифікації митних режимів був режим "переробка під митним контролем", який також можна зарахувати до окремої групи, але оскільки цей режим майже не використовували, то його не було включено в нормативно-правову базу функціонування митно-тарифних відносин.

Зміни, унесені 2012 р. до Митного кодексу України, змінили підхід до класифікації митних режимів.

Класифікація митних режимів

Групи митних режимів	Характеристика	Складові частини
Режими завершених комерційних операцій	Для складових частин цього режиму характерним є загальний порядок використання митних заходів та методів регулювання. Їх використовують під час здійснення операцій ЗЕД. З економічного погляду, митні режими цієї групи є відносно самостійними	Експорт (остаточне вивезення); реекспорт; імпорт (випуск у вільний обіг); реімпорт
Режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин	У цій групі об'єднано режими, які використовують у разі припинення зовнішньоекономічних операцій	Відмова на користь держави; знищення або руйнування
Економічні митні режими	Режими цієї групи мають на меті виконання конкретних економічних завдань і прямо чи опосередковано пов'язані з комерційною діяльністю. Це так звані економічні режими, особливістю яких є гнучке використання митних регуляторів із метою адаптації системи державного регулювання до різнобічних потреб учасників зовнішньоекономічних відносин. Дозвіл на використання таких режимів видають за наявності економічного обґрунтування проведення цих операцій. Надання економічних митних режимів має цільовий та індивідуальний характер	Митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, переробка на митній території України/за її межами, транзит, тимчасове ввезення (вивезення)

Окрім загального поділу митних режимів, є розбиття їх на різні види, кожен із яких має свій код, що наведено в табл. 4.2. Звертаємо увагу, що деякі з класифікаційних ознак не є чинними. Наприклад, в Україні сьогодні немає вільних митних зон промислового типу; також у Митному кодексі України не передбачено поділ митних складів для товарів українського та іноземного походження; митне законодавство не містить значних відмінностей для переробки товарів українського та іноземного походження.

Класифікатор митних режимів [58]

Режим	Код	Види режиму
Експорт	10	Експорт (остаточне вивезення)
Реекспорт	11	Реекспорт (крім позначеного кодом 12)
	12	Реекспорт продуктів переробки, одержаних з українських еквівалентних товарів, до ввезення на митну територію України іноземних товарів для переробки або до завершення операцій з переробки іноземних товарів
Вільна митна зона	21	Вільна митна зона (сервісного типу)
	24	Вільна митна зона (комерційного типу)
	25	Вільна митна зона (промислового типу)
Тимчасове ввезення / вивезення	31	Тимчасове ввезення
	32	Тимчасове вивезення
Імпорт	40	Імпорт (випуск для вільного обігу) (крім позначеного кодом 42)
	42	Імпорт продуктів переробки, одержаних з іноземних еквівалентних товарів, до вивезення за межі митної території України українських товарів для переробки або до завершення операцій з переробки українських товарів
Реімпорт	41	Реімпорт
Переробка на митній території	51	Переробка на митній території (крім позначеного кодом 52)
	52	Переробка на митній території (для іноземних еквівалентних товарів)
Переробка за межами митної території	61	Переробка за межами митної території (крім позначеного кодом 62)
	62	Переробка за межами митної території (для українських еквівалентних товарів)
Безмитна торгівля	72	Безмитна торгівля
Митний склад	73	Митний склад (для українських товарів)
	74	Митний склад (для іноземних товарів)
Відмова на користь держави	75	Відмова на користь держави
Знищення або руйнування	76	Знищення або руйнування
Транзит	80	Транзит прохідний
	81	Транзит внутрішній (крім позначеного кодом 82)
	82	Транзит внутрішній між митним органом, розташованим на території України, зайнятій сушею, та штучними островами, установками або спорудами, створеними у виключній (морській) економічній зоні України та у зворотному напрямку

Митний режим поєднує елементи адміністративно-правового та фінансово-правового регулювання.

4.2. Зміст і особливості митних режимів

Розгляньмо особливості режимів першої групи. **Експорт (остаточне вивезення)** – це "митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення" [5].

Для поміщення товарів у митний режим експорту особа, на яку покладено дотримання вимог митного режиму, має:

подати митним органам документи на ці товари;

сплатити митні платежі за їх наявності;

виконати вимоги щодо застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

подати митному органу дозвіл на проведення операції з вивезення товарів у третю країну (реекспорт).

Товари, поміщені в митний режим експорту, утрачають статус українських товарів із моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України. Товари, що перебувають за межами митної території України, утрачають статус українських товарів із моменту поміщення їх у митний режим експорту (рис. 4.2).

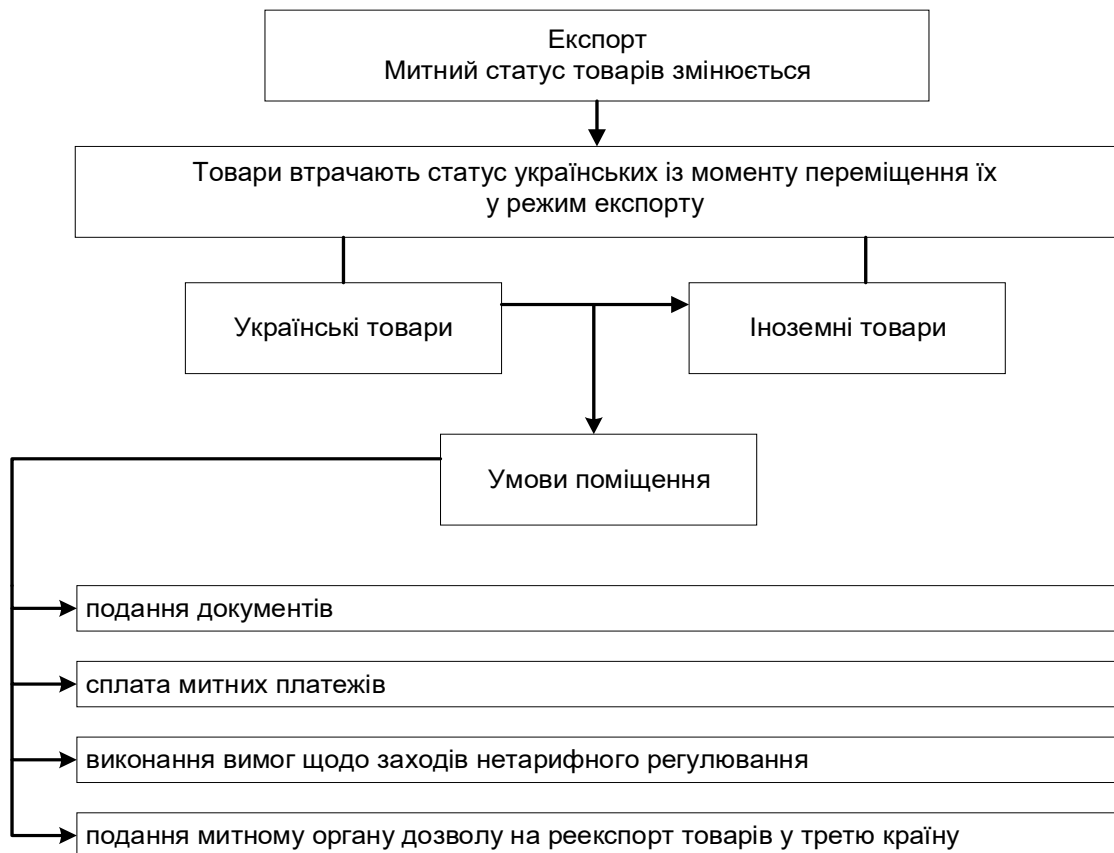

Рис. 4.2. Зміна митного статусу товарів у режимі експорту

Митні органи не вимагають обов'язкового підтвердження прибуття товарів, що експортують, у пункт призначення за межами митної території України.

Частиною четвертою ст. 83 Митного кодексу визначено, що в разі встановлення заборон чи обмежень щодо вивезення відповідних товарів за межі митної території України товари:

поміщені в митний режим експорту – випускають за межі митної території України відповідно до умов, які діяли на момент поміщення цих товарів у зазначений митний режим;

фактично випущені за межі митної території України за періодичними митними деклараціями – підлягають поміщенню в митний режим експорту відповідно до умов, які діяли на момент фактичного вивезення цих товарів.

Реекспорт – "це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності" [5].

Обов'язки особи, яка поміщує товари в митний режим реекспорту, наведено на рис. 4.3.

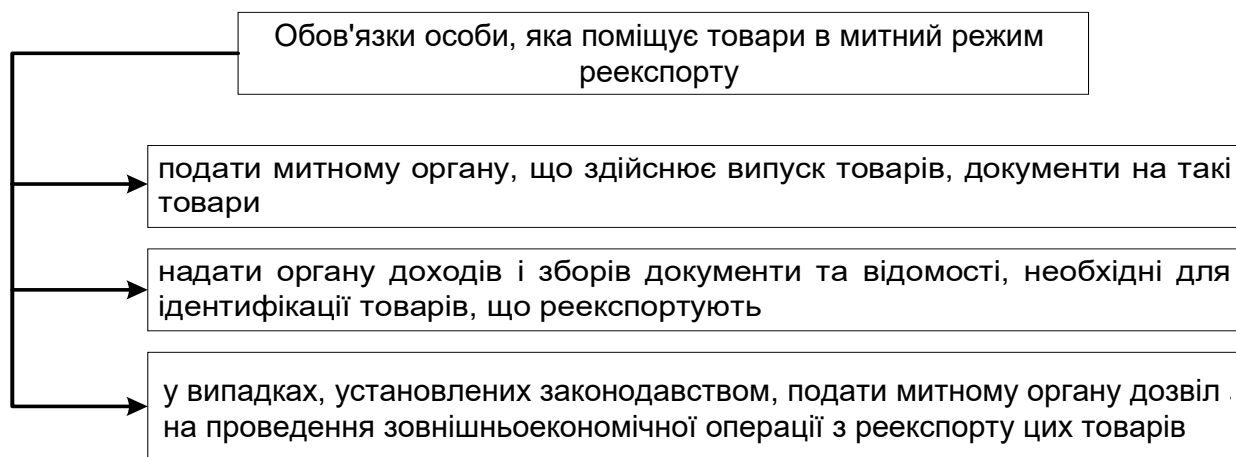

Рис. 4.3. Обов'язки особи, яка поміщує товари в митний режим реекспорту

Умови поміщення товарів у режим реекспорту систематизовано на рис. 4.4.

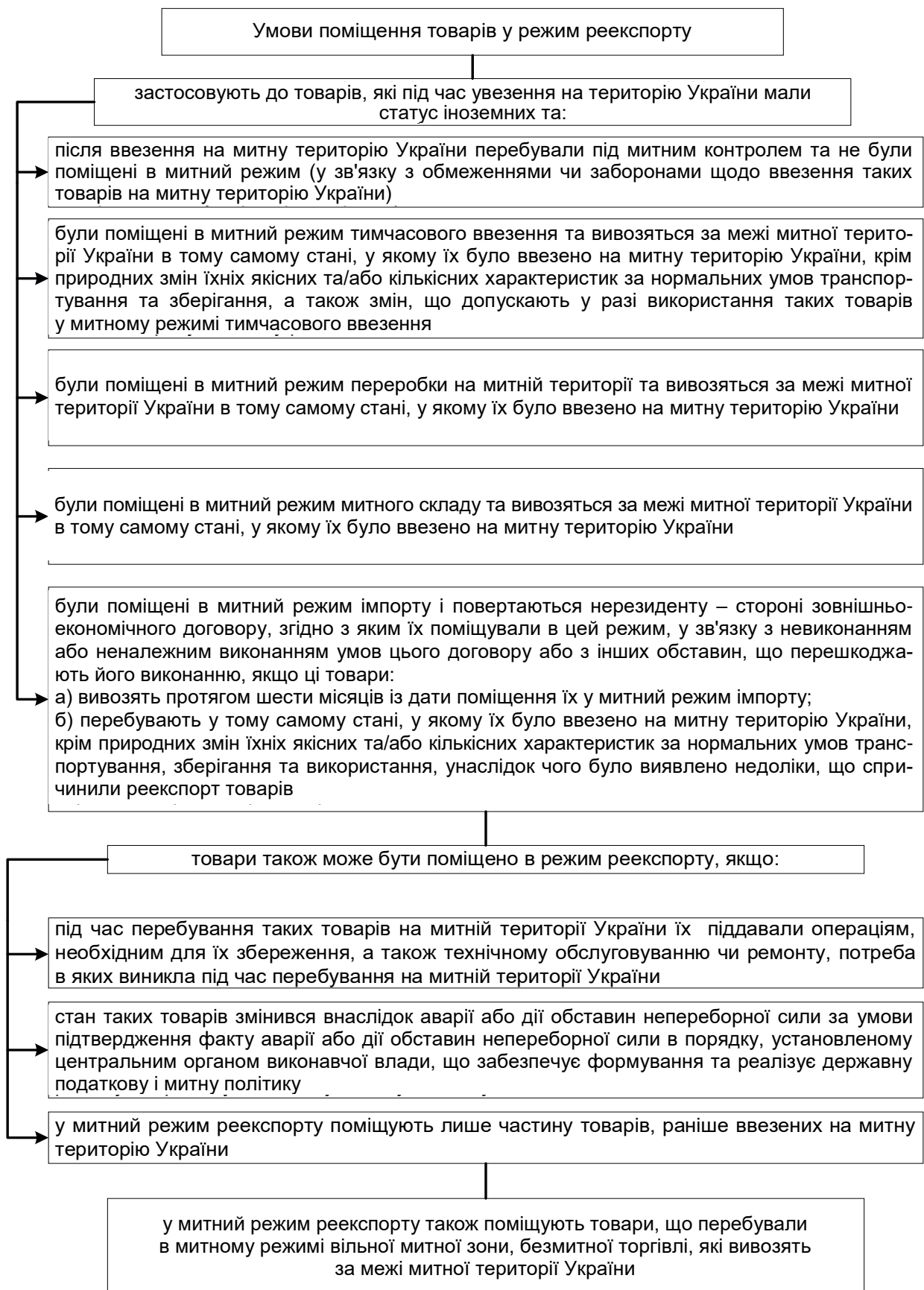

Рис. 4.4. Умови поміщення товарів у режим реекспорту

Іноземні товари, поміщені в митний режим реекспорту, зберігають статус іноземних товарів. Товари, що набули статусу українських унаслідок імпорту, які реекспортують, утрачають статус українських товарів із моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

Імпорт (випуск для вільного обігу) – "це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України" [5].

Увезення товарів на митну територію України в режимі імпорту передбачає певні умови, наведені на рис. 4.5.

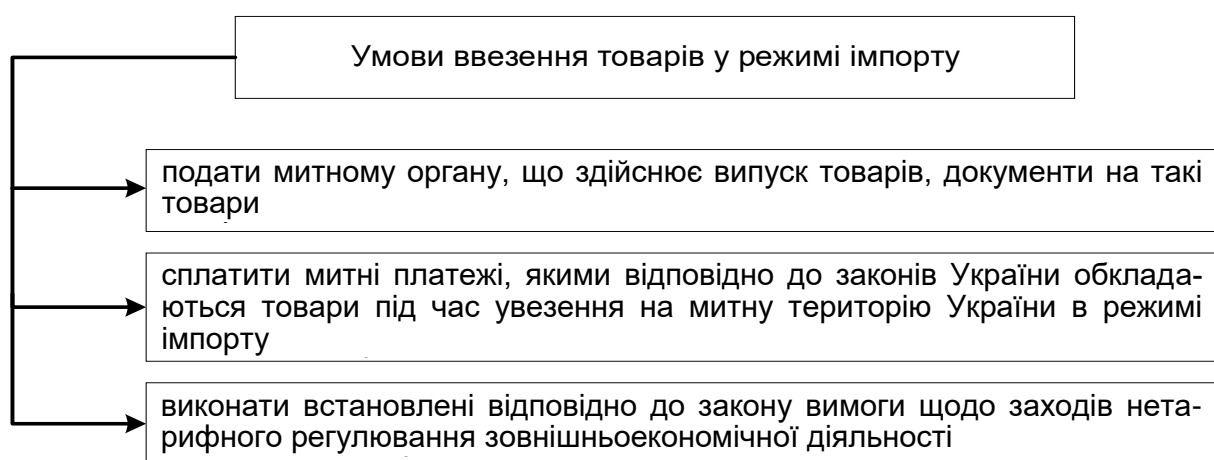

Рис. 4.5. Умови, які передбачає режим імпорту під час увезення товарів

У разі пошкодження чи втрати іноземних товарів після їх увезення на митну територію України внаслідок аварій, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб декларант має право заявити такі товари до митного органу для оформлення в митний режим імпорту. При цьому товари може бути задекларовано в пошкодженому стані або у фактичній кількості за умови дотримання встановлених процедур тарифного та нетарифного регулювання ЗЕД. У разі втрати товарів через протиправні дії третіх осіб після їх поставки на митну територію України митні платежі, передбачені для імпорту цих товарів, сплачують у повному обсязі. За рішенням декларанта можливе розміщення пошкоджених товарів в інших митних режимах.

Для проходження процедури розмитнення вантажу під час імпорту товарів суб'єкт ЗЕД має надати відповідні документи (табл. 4.3).

Орієнтовний перелік документів для митного оформлення

Категорія документів	Складники	Характеристика
1	2	3
Картка обліку підприємства в митниці		Акредитація (процес постановки підприємства на облік у митних органах України) є першим етапом ЗЕД. Будь-яке підприємство, що розпочинає зовнішньоекономічну діяльність, має в першу чергу пройти процес реєстрації в митних органах України. Законодавство України дозволяє проходити акредитацію в будь-якій митниці, але найчастіше це відбувається за місцем реєстрації підприємства
Зовнішньоекономічний контракт	за наявності: доповнення та зміни до контракту; специфікації	Матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їхніх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності
Транспортні документи (залежно від виду транспорту)	TIR Carnet; CMR; Bill of Lading (морський коносамент); AWB; TTH	Carnet TIR (книжка МДП) – митний вантажосупровідний документ, який дає право перевозити вантажі через кордон держав в опломбованих митницею кузовах автомобілів чи контейнерах за спрощених митних процедур. CMR – міжнародна автомобільна накладна, яка є товарно-транспортною накладною, що застосовують під час міжнародних вантажних автомобільних перевезень і використовують у країнах, які приєдналися до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів. Коносамент (Bill of Lading) – документ, який видає морський перевізник вантажу його відправнику, що засвідчує прийняття вантажу до перевезення і містить зобов'язання доставити вантаж до пункту призначення і передати його одержувачу. Авіанакладна (Air Waybill, скорочено AWB) – документ, що підтверджує наявність договору між вантажовідправником і перевізником (авіалінією або агентом авіакомпанії) про перевезення вантажу авіалініями перевізника

1	2	3
Комерційні документи	Інвойс (рахунок-фактура); проформа-інвойс	Інвойс – документ, що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів, кількість і ціну, за якою їх поставлено покупцеві, формальні особливості товару (колір, вага тощо), умови поставки і відомості про відправника та одержувача. Проформа-інвойс – документ, виписаний до того, як стає відомою повна інформація про товари; містить відомості про ціну товару, але не є розрахунковим документом
Пакувальний лист		Супровідний документ до вантажу, де є перелік усіх видів, артикулів і сортів товарів, що перебувають у кожному товарному місці. Затверджені форми пакувального листа і вимог щодо його заповнення законодавством України не передбачено
Документи, що підтверджують вартість доставки товару до кордону України (залежно від умов поставки товару згідно з правилами Інкотермс)	договір на транспортно-експедиційне обслуговування; рахунок на надання транспортних послуг; довідка про транспортні витрати; інші документи	Документи, що надають, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включено у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів
Документи, що підтверджують вартість страхування товару (залежно від умов поставки товару згідно з правилами Інкотермс)	договір про страхування товарів; страховий поліс; рахунок на оплату страхування товару; інші документи	Документи, що надають, якщо за умовами поставки витрати на страхування не включено у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість страхування оцінюваних товарів

1	2	3
Документи, що підтверджують країну походження товару	сертифікат про походження товару; декларація про походження товару	Документ, який однозначно свідчить про країну походження товару, виданий органом держави-експортера, уповноваженим відповідно до національного законодавства. Він є підставою для надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності преференції та пільг щодо сплати митних зборів у межах режиму найбільшого сприяння або іншого правового режиму. Правила визначення країни походження товару зазначено в розділі II Митного кодексу. Країною походження товару вважають країну, у якій товар було повністю вироблено або піддано достатній переробці (п. 2 ст. 36 Митного кодексу). Випадки, коли подання сертифіката про походження товарів є обов'язковим, зазначено в ст. 44 Митного кодексу. В інших випадках можливо підтвердження країни походження шляхом письмової заяви про країну походження товару, зробленої у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару
Дозвільні документи		Конкретний перелік необхідних документів залежить безпосередньо від митного режиму та коду УКТ ЗЕД. Серед них: сертифікат відповідності; декларація про відповідність технічним регламентам; висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи; ветеринарне свідоцтво (сертифікат); карантинний дозвіл на імпорт; фітосанітарний сертифікат
Документи для підтвердження митної вартості		Можуть знадобитися за запитом митних органів для митного режиму "Імпорт", а також для митного режиму "експорт" на товари, для яких установлено експортне мито
Митна декларація країни відправлення		Потрібна для митного режиму "імпорт"
Документи, що підтверджують право власності на товар і його вартість		Потрібна для митного режиму "експорт"

Зразки документів для митного оформлення подано в додатку А.

Положення ст. 76 МКУ регламентує зміну статусу товарів, поміщених у митний режим імпорту (рис. 4.6).

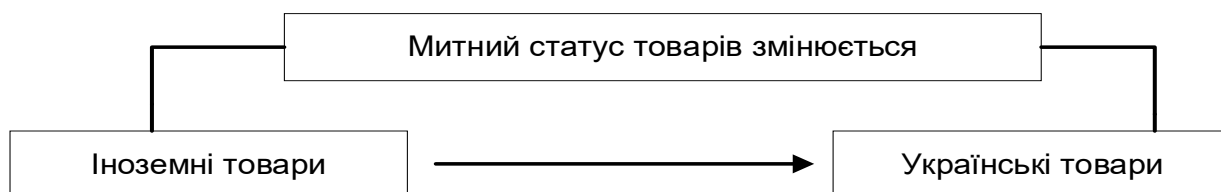

Рис. 4.6. Митний статус товарів у режимі імпорту

Товари, поміщені в митний режим імпорту, набувають статусу українських товарів. Їхній український статус підтверджує митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Похідним від режиму "імпорт" є митний режим "реімпорт".

Реімпорт – це "митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності" [5].

Умови поміщення товарів у митний режим реімпорту: митний режим реімпорту може бути застосовано до товарів, що надходять на митну територію України, і до товарів, що зберігають під митним контролем або які поміщено в інший митний режим (рис. 4.7).

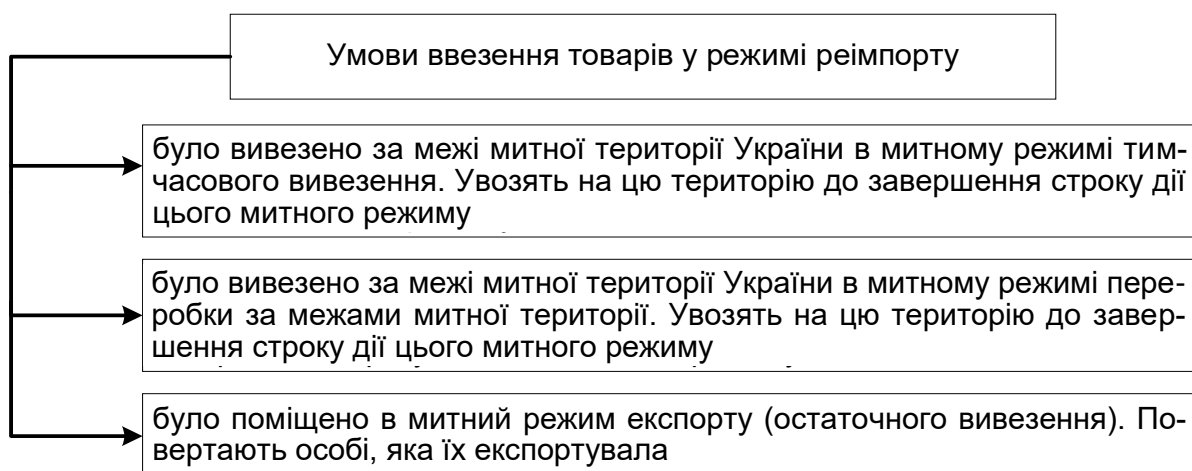

Рис. 4.7. Умови ввезення товарів у режимі реімпорту

У митний режим реімпорту може бути поміщено такі товари:

вивезені за межі митної території України в режимі тимчасового вивезення та ввезені назад до завершення терміну дії цього режиму. Вони зберегли той самий стан, у якому їх було вивезено, за винятком природних змін у якісних або кількісних характеристиках, що сталися за нормальних умов транспортування і зберігання, а також допустимих змін, пов'язаних із використанням товарів у режимі тимчасового вивезення;

вивезені за межі митної території України в режимі переробки за межами митної території та повернуті до завершення терміну дії цього режиму. Вони залишаються в тому самому стані, у якому їх було відправлено, окрім природних змін якісних або кількісних характеристик під час транспортування чи зберігання за нормальних умов;

поміщені в режим експорту (остаточного вивезення), які повертають експортеру через невиконання або неналежне виконання умов зовнішньоекономічного договору, за яким їх було експортовано, або через інші обставини, що унеможливають виконання цього договору. Умови повернення таких товарів:

а) їх повторне ввезення на митну територію України має відбутися не пізніше шести місяців із дати експорту;

б) товари перебувають у тому самому стані, у якому їх було оформлено на експорт, за винятком природних змін якісних і кількісних характеристик через транспортування, зберігання чи використання (експлуатацію), у процесі яких виявлено недоліки, що стали причиною реімпорту.

Товари може бути також поміщено в митний режим реімпорту, якщо:

під час перебування таких товарів за межами митної території України їх піддавали операціям, необхідним для збереження, а також технічному обслуговуванню чи ремонту, потреба в яких виникла під час перебування за межами митної території України;

стан таких товарів змінився внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили;

у митний режим реімпорту поміщують лише частину товарів, раніше випущених для вивезення за межі митної території України.

Для поміщення товарів у митний режим реімпорту особа, на яку покладено обов'язок щодо дотримання вимог митного режиму, має (ч. 4 ст. 78 МКУ):

ввезти товари на митну територію України не пізніше ніж у встановлений законодавством строк після їх вивезення за межі митної території України;

подати митному органу, що здійснює випуск товарів у митному режимі реімпорту, документи на такі товари;

надати митному органу документи та відомості, необхідні для ідентифікації товарів, що реімпортують.

Декларувати товари в митний режим реімпорту можна в будь-якому митному органі України (ч. 7 ст. 79 МКУ). Замість митної декларації для декларування в митний режим реімпорту упаковок, контейнерів, піддонів і транспортних засобів комерційного призначення використовують документи, що підтверджують попереднє вивезення зазначених товарів за межі митної території України (ч. 8 ст. 79 МКУ).

Митний статус товарів, поміщених у митний режим реімпорту:

українські товари, поміщені в митний режим реімпорту, зберігають статус українських товарів;

іноземні товари, що реімпортують, після поміщення в митний режим реімпорту набувають статусу українських товарів;

підтвердженням українського статусу товарів є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Схему функціонування режиму реімпорту зображено на рис. 4.8.

Митний склад – "це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності" [5]. Регламентація діяльності в цьому митному режимі відбувається відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур 1973 р. (Конвенція Кіото).

Митним складом можна вважати один або декілька складських об'єктів за умови їх розташування за однією адресою або в межах нерозривної території, огороженої по периметру.

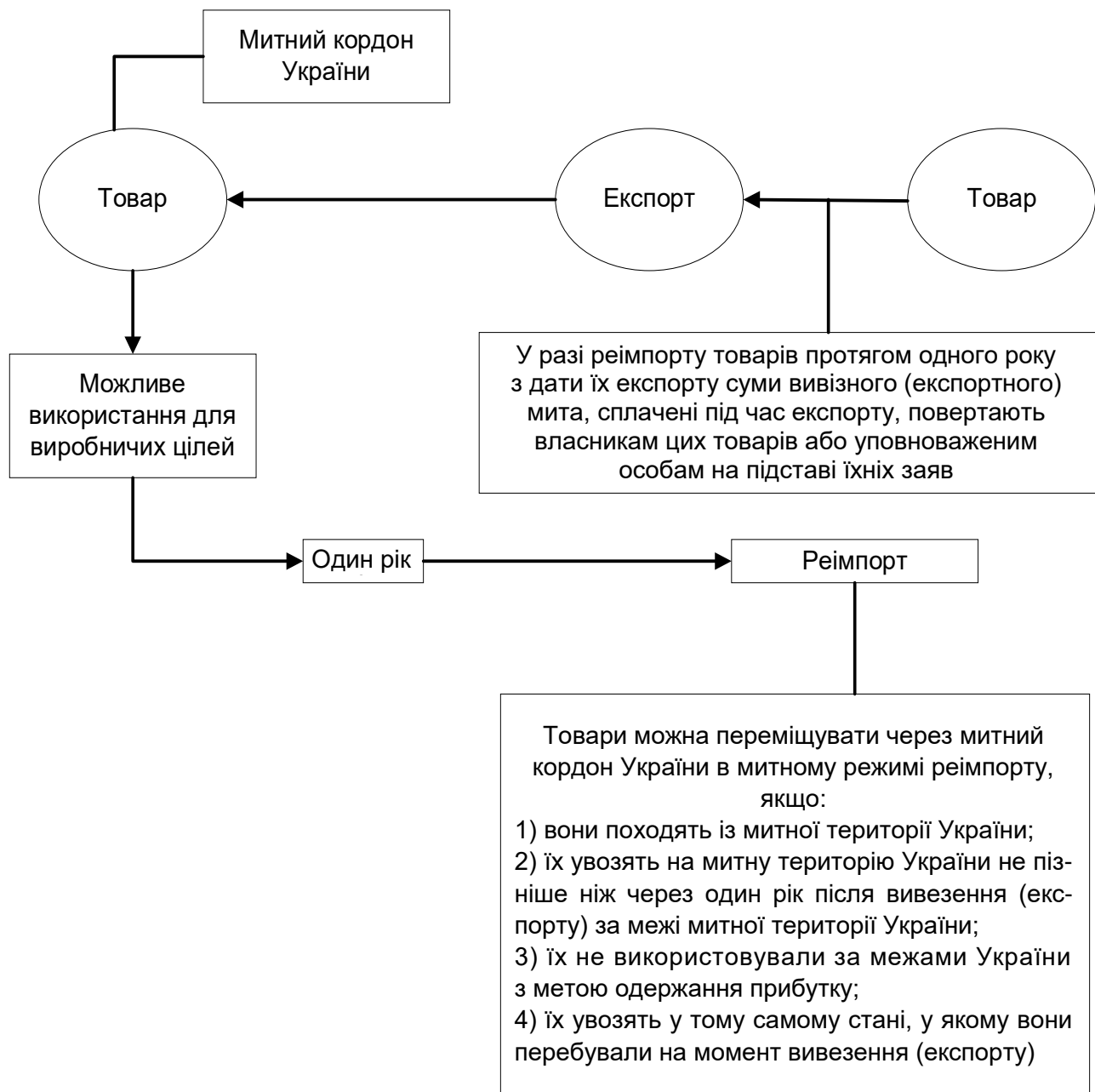

Рис. 4.8. **Схема функціонування режиму реімпорту**

Згідно з вимогами ст. 426 Митного кодексу **на митному складі можна розміщувати товари:**

поміщені в митний режим МС (зокрема консолідовані вантажі);

поміщені в митні режими транзиту, тимчасового ввезення, переробки на митній території, експорту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території (без зміни цих митних режимів на митний режим митного складу);

призначені для тимчасового зберігання під митним контролем (на умовах, установлених для складів тимчасового зберігання).

Територія складів є зоною митного контролю і становить невід'ємну складову частину митної території України, на якій діє законодавство України. Строк зберігання товарів у митному режимі митного складу не може перевищувати 1 095 днів від дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим.

Основні завдання митних складів систематизовано на рис. 4.9.

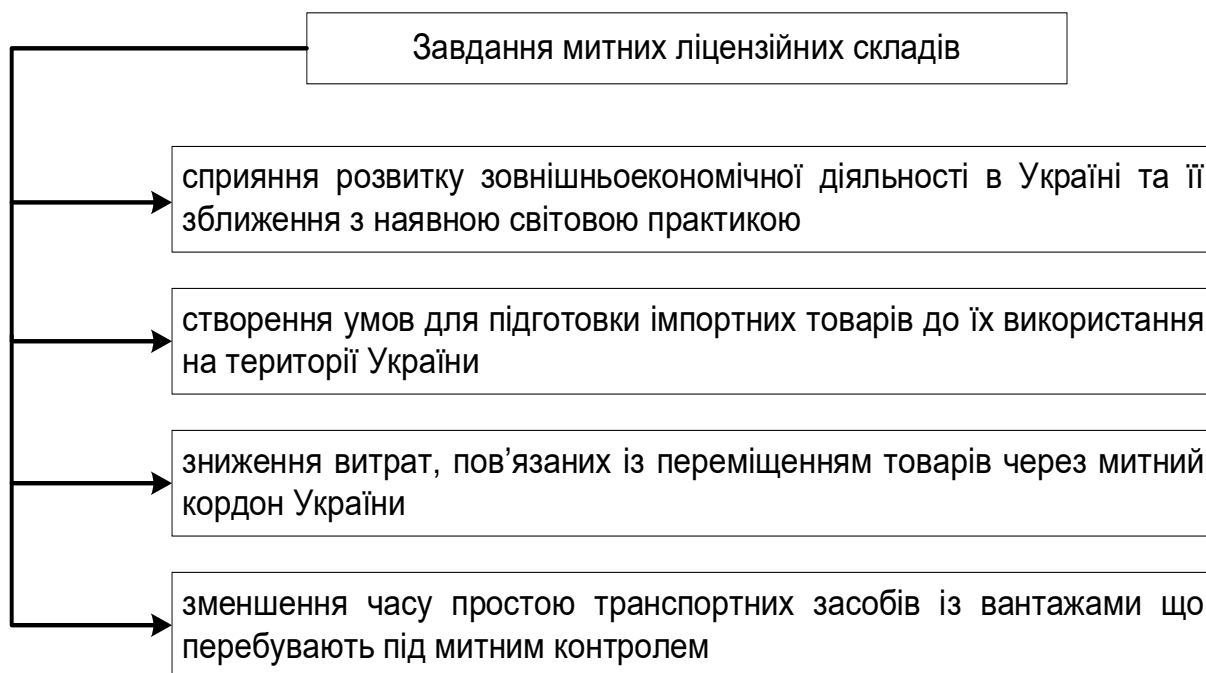

Рис. 4.9. **Основні завдання митних ліцензійних складів**

Митні склади бувають відкритого та закритого типу.

Митний склад відкритого типу "призначається для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними як утримувачем цього складу, так і будь-якими іншими особами" [5]. Декларування товарів під час їх випуску із цього складу може здійснювати як власник складу, так і власник товару. При цьому відповідальність за сплату всіх належних митних платежів несе особа, яка здійснює декларування товарів [74].

Митний склад закритого типу "призначається виключно для зберігання під митним контролем товарів, що переміщуються через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), що укладаються утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач складу" [5]. Тому декларування товарів на митних складах закритого типу здійснює власник

складу, який і несе відповідальність за сплату всіх митних платежів. Митниця може встановити для цього типу складу спрощений порядок митного оформлення товарів [74].

Власниками митних складів є суб'єкти підприємницької діяльності, які отримали ліцензію на право відкриття та експлуатацію митного складу. Відповідно до вимог МКУ власниками митних складів можуть бути митні брокери, включені до відповідного реєстру Державної митної служби України.

Органи державної митної служби ведуть відповідний реєстр митних складів, а Міністерство фінансів регламентує порядок надання складським об'єктам статусу митного складу [74].

Перелік документів, необхідних для отримання дозволу на право відкриття митного складу, подано в табл. 4.4.

Таблиця 4.4

**Перелік документів, необхідних для отримання дозволу
на право відкриття митного складу**

№ з/п	Назва документа
1	Заява
2	Повідомлення заявника про реквізити реєстрації: декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки; декларації про готовність об'єкта до експлуатації
3	Засвідчені заявником копії документів, що підтверджують право власності на складські об'єкти та прилеглу територію; наказу заявника про створення власного підрозділу охорони; експлуатаційного дозволу (для складських об'єктів, у яких планують зберігання харчових продуктів тваринного походження); технологічної схеми із зазначенням засобів вимірювальної техніки, що використовують для обліку та контролю; технічних паспортів (специфікацій); документа, який підтверджує, що по частині магістрального нафтопроводу, призначений для зберігання нафти в митному режимі МС безпосередньо в трубопроводі, не здійснюють транспортування нафти на виконання договорів про надання послуг із транспортування нафти
4	Підписані заявником: загальний план території, на якій знаходяться складські об'єкти, що планують використовувати як митний склад; процедура експлуатації митного складу

Операції з товарами, які перебувають у митному режимі митного складу, систематизовано в табл. 4.5.

Таблиця 4.5

**Операції з товарами, які перебувають у митному режимі
митного складу**

Група	Операції
Операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів	Переміщення товарів у межах складу з метою раціонального розміщення; чищення; провітрювання; створення оптимального температурного режиму зберігання; сушіння (зокрема зі створенням потоку тепла); фарбування; захист від корозії; боротьба зі шкідниками; інвентаризація
Підготовка товарів за дозволом митного органу до продажу (відчуження) та транспортування	Подрібнення партій; формування відправлень; сортування; пакування; перепакування; маркування; навантаження; вивантаження; перевантаження; тестування

У митний режим митного складу відповідно до ст. 122 Митного кодексу України не може бути поміщено такі товарні позиції:

товари, заборонені до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України;

товари, строк придатності для споживання або використання яких закінчився;

товари, що надходять в Україну як гуманітарна допомога;

живі тварини;

електроенергію, що переміщується лініями електропередачі.

Безмитна торгівля – "це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт

та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі видів контролю, зазначених у частині першій статті 319 МКУ" [5].

Вимоги щодо поміщення товарів у митний режим безмитної торгівлі:

у митний режим безмитної торгівлі може бути поміщено як іноземні, так і українські товари;

у цей режим дозволено переміщувати будь-які категорії товарів, за винятком тих, що заборонено до ввезення, вивезення або транзиту через територію України. До винятків також належать товари, увезені в Україну як гуманітарна допомога, і живі тварини;

іноземні товари, що підпадають під митний режим безмитної торгівлі, дістають умовне звільнення від обов'язкової сплати митних платежів;

поміщення українських товарів у цей режим для цілей оподаткування прирівнюють до їх експорту, що не потребує сплати митних платежів (за винятком деяких товарних позицій);

для поміщення будь-яких товарів у митний режим безмитної торгівлі не потрібне надання гарантій щодо виконання обов'язків зі сплати митних платежів. Водночас забезпечення виконання таких обов'язків може знадобитися під час переміщення іноземних товарів між митними органами або точками пропуску в межах дії одного митного органу тоді, коли ці товари треба доставити до приміщення магазину безмитної торгівлі або вивезти з нього;

рішення про поміщення товарів у митний режим безмитної торгівлі або про зміну такого режиму ухвалює митний орган, уповноважений здійснювати митний контроль у зоні, де розташовано відповідний магазин безмитної торгівлі;

товари, розміщені в митному режимі безмитної торгівлі, можуть перебувати в цьому режимі протягом усього строку їх придатності до споживання чи використання. Весь період перебування такі товари залишаються під контролем митних органів.

Потенційних покупців у магазинах безмитної торгівлі приваблюють насамперед ціни, запропоновані на товар, у які не включають митні платежі, адже останні набагато збільшують вартість товару порівняно з аналогічними товарами вітчизняного виробництва (особливо це стосується підакцизних товарів) і значно впливають на конкурентоспроможність

товарів, що підлягають продажу. Отже, застосування режиму магазину безмитної торгівлі дозволяє продати іноземний товар на митній території цієї країни під митним контролем без стягнення мита, податків та без застосування методів нетарифного регулювання.

Об'єктом відповідного митного режиму можуть бути як товари іноземного походження, так і продукція вітчизняного виробництва, призначена виключно для продажу фізичним особам, які виїжджають за межі митної території України або перебувають у транзитних залах міжнародних пунктів пропуску на державному кордоні. Тобто одним із ключових аспектів застосування цього митного режиму є обов'язкове вивезення товарів, придбаних у магазинах безмитної торгівлі, за межі митної території України.

Продаж та зберігання товарів у межах цього митного режиму здійснюють у спеціально створених і облаштованих приміщеннях – магазинах безмитної торгівлі. Такі приміщення належать до зони митного контролю і є невід'ємною частиною митної території України. Тут діють норми Митного кодексу України, нормативні акти митних органів України, а також підзаконні акти інших органів, які регулюють діяльність суб'єктів господарювання у сфері торгівлі та визначають вимоги до товарів, що реалізують у роздріб на території держави.

Магазин безмитної торгівлі (МБТ) – "це спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі. Тому, як правило, магазини безмитної торгівлі відкриваються в залах очікування для пасажирів закордонного та транзитного прямування крупних аеропортів і морських портів, що відкриті для міжнародного сполучення у пунктах пропуску через державний кордон України" [5].

Приміщення магазину безмитної торгівлі може містити: торговельний зал (зали), зокрема бари та пункти громадського харчування; допоміжні приміщення; склади магазину, зокрема склади для товарів, що реалізують у торговельних залах, розташованих у різних пунктах пропуску, та переміщують між ними виключно під митним контролем, і для майна, яке використовують у таких залах для реалізації зазначених товарів.

Приміщення магазину має відповідати всім установленим нормам щодо здійснення роздрібної торгівлі окремими категоріями товарів на території України, а також спеціальним вимогам, що передбачають наявність засобів для забезпечення можливості накладення митного забезпечення на всі площі магазину безмитної торгівлі. Це унеможливорює ризик проникнення або вилучення товарів поза межами митного контролю. Додатково потрібно гарантувати безперебійність роботи охоронної та пожежної сигналізації, а також обладнати службові місця засобами зв'язку для співробітників митних органів, які здійснюють контроль у межах цього магазину. Право на відкриття та експлуатацію магазинів безмитної торгівлі надають виключно українським юридичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності, які отримали відповідну ліцензію для ведення такої діяльності в зоні митного контролю.

Магазини безмитної торгівлі забезпечують реалізацію товарів у спосіб, що передбачає готівкову оплату в національній або іноземній валюті, оплату за допомогою кредитних карток і чеків фізичними особами, а також безготівковий розрахунок для юридичних осіб. Останні обслуговують пасажирів міжнародних рейсів після завершення ними етапу паспортного і митного контролю.

Дозвіл на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі надає Державна митна служба України на безстроковій основі, хоча донедавна такий строк обмежували трьома роками.

Дозвіл діє безстроково за умови дотримання власником магазину безмитної торгівлі норм митного законодавства. Категорично заборонено передачу дозволу іншому суб'єкту підприємницької діяльності.

Стосовно товарів, що постачають до МБТ, не проводять такі види контролю: санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний, радіологічний.

Основна мета функціонування магазину безмитної торгівлі – це роздрібний продаж товарів за національну та іноземну (за наявності ліцензії НБУ) валюту винятково фізичним особам, які від'їжджають за межі митної території України. У цих магазинах дозволяють здійснювати роздрібну торгівлю всіма видами продовольчих і непродовольчих товарів українського та іноземного походження за наявності відповідних дозволів, крім деяких видів товарів (табл. 4.6).

Товари, які не можна продавати в магазинах безмитної торгівлі

Чинні обмеження	Обмеження до 1998 р.
Товари, заборонені до ввезення, вивезення і транзиту через територію України	Товари та інші предмети, на які встановлено державну монополію, згідно зі ст. 20 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність"
Предмети, які не можуть перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій, юридичних осіб, інших держав на території України, і окремі види предметів, на які право власності громадянам надають у порядку, визначеному Верховною Радою України	Товари, увезення (вивезення) яких і торгівля якими на території України підлягає контролю іншими державними органами (за відсутності дозволу цих органів)
Товари за кодами УКТ ЗЕД 2701-2716 (кам'яне вугілля, нафта, газ, електроенергія)	Товари масою понад 20 кг і предмети, сума розмірів яких перевищує 2 м

У магазині безмитної торгівлі можна зберігати тільки товари, заявлені та оформлені в цьому митному режимі. Товари розміщують у магазині (у торговельних залах і на складі) у присутності уповноважених осіб митного органу. Товари, а також супутні товарам роботи, у режимі магазину безмитної торгівлі реалізують лише в спеціальних торговельних закладах (магазинах безмитної торгівлі). Розташування магазинів безмитної торгівлі та умови реалізації в них товарів унеможливають безпосереднє увезення цих товарів для споживання на митній території України.

Завершення митного режиму безмитної торгівлі враховує такі вимоги:

митний режим завершують шляхом реекспорту товарів, які перебували в цьому режимі, або шляхом переведення цих товарів до іншого митного режиму;

якщо товари, які перебувають у митному режимі безмитної торгівлі, зіпсувалися, вони підлягають переміщенню в митний режим знищення або руйнування за ініціативою утримувача магазину безмитної торгівлі;

у разі скасування законодавчих заборон чи обмежень щодо імпорту товарів, які діяли під час їх перебування в режимі безмитної торгівлі, дозволено завершити цей режим шляхом випуску таких товарів для вільного обігу на митній території України.

Митний режим безмитної торгівлі припиняє митний орган у разі:
конфіскації товарів;

повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили в порядку, установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної фінансової політики;

списання товарів (крім підакцизних), використовуваних магазином безмитної торгівлі виключно в рекламних та/або презентаційних цілях і не призначених для реалізації, на підставі документів бухгалтерського обліку. Граничні обсяги товарів, щодо яких митний режим безмитної торгівлі може бути припинено, визначається митним органом.

Звертаємо увагу, що митний орган має право проводити інвентаризацію товарів у магазинах безмитної торгівлі, хоча в правах митних органів такі дії не передбачено.

Переробка на митній території України – "це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки" [5].

Поміщення товарів у митний режим здійснюють шляхом їх декларування та виконання митних формальностей. Митний режим, у який поміщено товари, може бути змінено на інший, вибраний декларантом, за умови дотримання заходів тарифного та нетарифного регулювання ЗЕД, установлених законодавством для товарів, що поміщують у такий інший митний режим.

За митним статусом товари поділяють на українські та іноземні. Іноземні товари, поміщені в митний режим переробки на митній території, зберігають статус іноземних товарів (рис. 4.10).

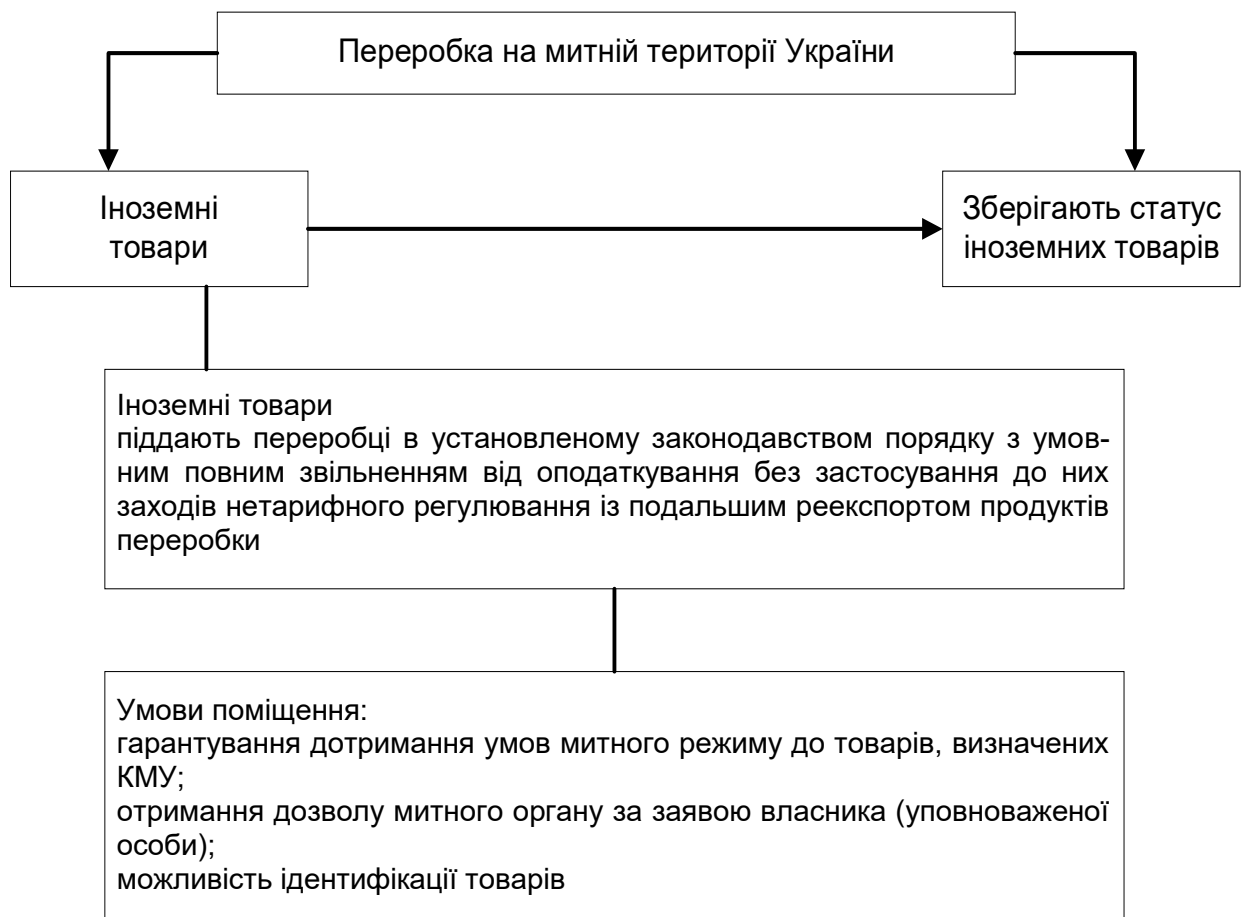

Рис. 4.10. **Особливості поміщення товарів у митний режим переробки на митній території України**

Поміщення товарів у митний режим переробки на митній території допускають із письмового дозволу митного органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи. Митне оформлення товарів у митний режим переробки на митній території здійснює митний орган, яким надано відповідний дозвіл на переробку.

Для ухвалення рішення про надання дозволу на переробку митними органами:

проводять детальний аналіз документів, наданих для розгляду;

вивчають державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови, описи та креслення, відповідно до яких має відбуватися переробка товарів, поміщених у митний режим переробки;

розглядають можливості дотримання підприємством установлених умов переробки, технологічні особливості процесу переробки та можливість ідентифікації товарів, поміщених у митний режим переробки, у продуктах переробки.

Дозвіл на переробку товарів на митній території України митний орган видає підприємству безоплатно протягом п'яти робочих днів від дати реєстрації заяви або в той самий термін повідомляє про відмову у видачі дозволу.

Кількість операцій із переробки товарів у митному режимі переробки на митній території не обмежують (рис. 4.11).

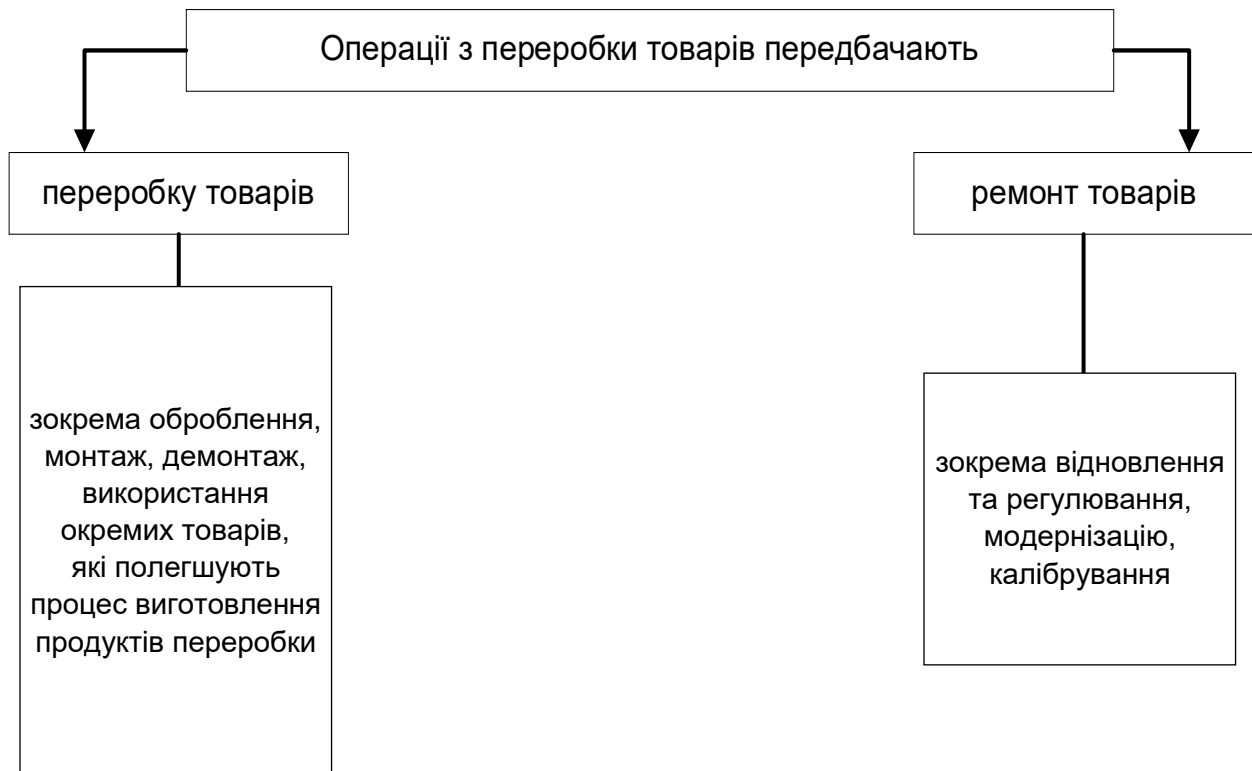

Рис. 4.11. Операції з переробки товарів

Операції, пов'язані з переробкою товарів, можуть виконувати окремо або як повний цикл інші підприємства за дорученням суб'єкта господарювання, який отримав дозвіл на здійснення таких операцій на митній території України, і за погодженням із митним органом. Водночас відповідальність за дотримання встановлених правил і умов переробки покладають виключно на підприємство-власника дозволу. Тривалість проведення операцій із переробки товарів визначає митний орган у кожному конкретному випадку під час видачі дозволу, зважаючи на складність і тривалість технологічного процесу та подальшого розпорядження отриманими продуктами переробки. Відлік цього строку починають із моменту завершення митного оформлення іноземних товарів, увезених для переробки. У разі виникнення документально підтверджених причин строк

переробки може бути продовжено на підставі заяви підприємства-отримувача дозволу. При цьому загальний строк проведення операцій із переробки не має перевищувати 365 днів. У виняткових випадках цей строк може бути збільшено за рішенням митного органу.

Вимоги до ідентифікації окремих товарів, що ввозять на митну територію України для переробки, можуть установлювати з огляду на характер операцій із переробки та особливостей технологічного процесу.

Якщо митний орган не може забезпечити ідентифікацію товарів, що ввозять на митну територію України для переробки, то відповідно до ст. 326 Митного кодексу може бути застосовано інші способи забезпечення ідентифікації з огляду на характер операцій із переробки та особливості технологічного процесу, наприклад:

- посилання на опис спеціального виробничого маркування або номерів;

- пломби, печатки, штампи або інше індивідуальне маркування;

- зразки, ілюстрації чи технічний опис;

- проби;

- документальне підтвердження, яке стосується передбачених операцій (наприклад, контракти, рахунки-проформи, комерційне листування) і свідчить про те, що продукти переробки вироблено з товарів, які ввозять для переробки.

Продукти переробки до завершення строку переробки товарів підлягають митному оформленню митним органом, зазначеним у дозволі на переробку, у вибраний декларантом митний режим залежно від умов зовнішньоекономічного договору (контракту) та з додержанням вимог Митного кодексу й інших нормативно-правових актів України з питань митної справи.

Митне оформлення продуктів, що утворились унаслідок переробки товарів, поміщених у режим переробки на митній території України, під час їх реекспорту здійснює митний орган, зазначений у дозволі на переробку, на підставі митної декларації на такі продукти з поданням переліку українських товарів, витрачених у ході здійснення операцій із переробки іноземних товарів, із зазначенням їх кількості та вартості. Умови поміщення товарів у митний режим реекспорту встановлено гл. 16 Митного кодексу.

Залишки або відходи, що утворилися в результаті здійснення операцій із переробки іноземних товарів і мають господарську цінність

та/або можуть бути утилізованими, підлягають поміщенню в цьому стані у відповідний митний режим до закінчення строку переробки товарів (частина перша ст. 157 Митного кодексу). За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи такі залишки або відходи можна декларувати за одним класифікаційним кодом згідно з УКТ ЗЕД, але за умови, що цьому коду відповідає найбільша ставка мита.

Митний режим переробки на митній території завершують шляхом реекспорту продуктів переробки чи поміщення їх в інший митний режим, а також у таких випадках:

конфіскації товарів;

повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили за умови підтвердження факту такої аварії або дії таких обставин, установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової та митної політики.

У разі припинення митного режиму переробки на митній території внаслідок наведених підстав реекспорт товарів та продуктів їх переробки не потрібний, а фінансові гарантії, надані відповідно до ст. 148 Митного кодексу, підлягають поверненню.

Переробка за межами митної території України – це "митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту" (ст. 147 МКУ) [5].

Поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території допускають із письмового дозволу митного органу. Дозвіл на поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території надає за заявою власника товарів або уповноваженої ним особи керівник або вповноважена ним посадова особа митного органу, який (яка) відповідно до частини третьої ст. 247 Митного кодексу буде здійснювати митне оформлення цих товарів у митний режим переробки за межами митної території.

Особливості режиму переробки за межами митної території України наведено на рис. 4.12.

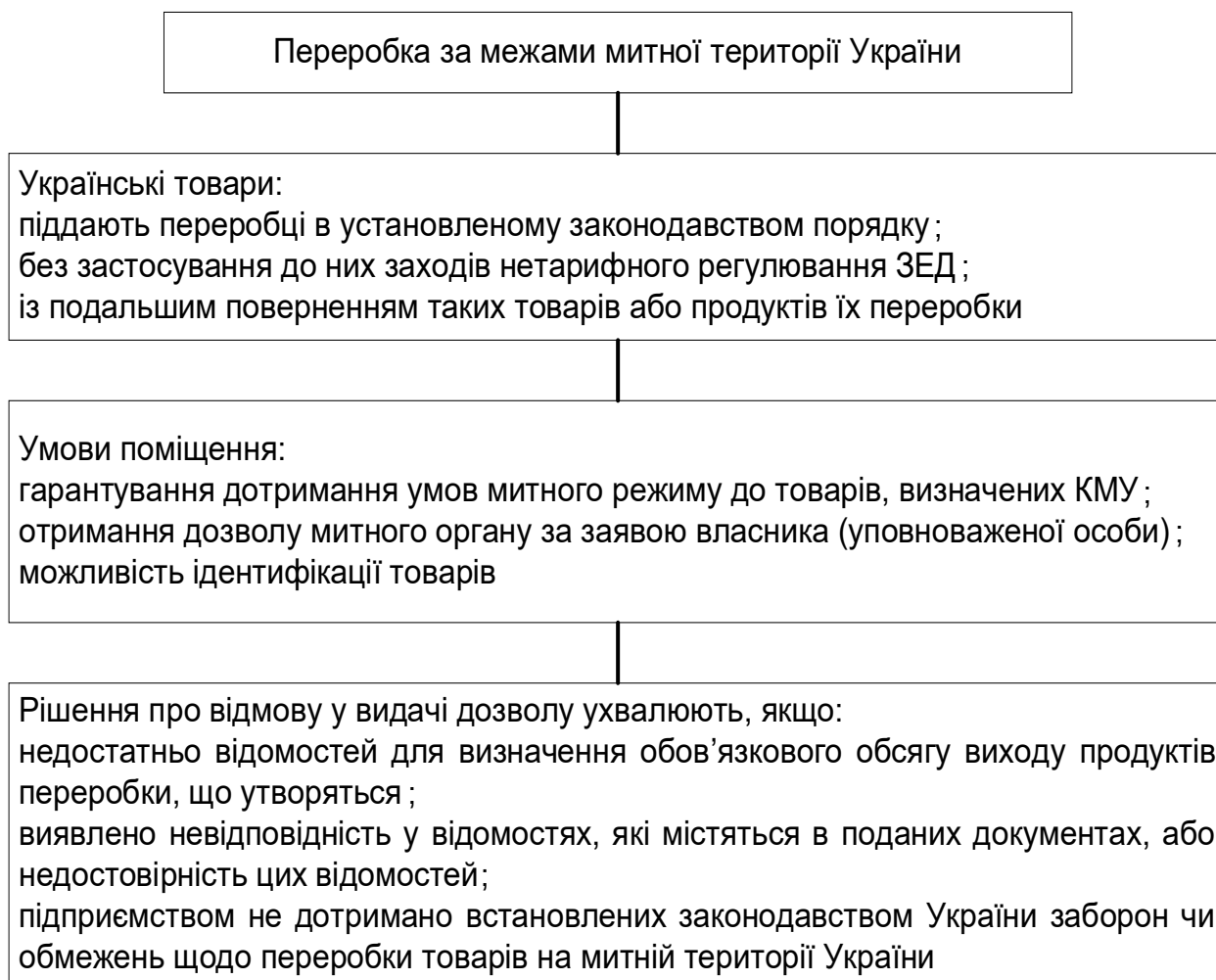

Рис. 4.12. Особливості митного режиму переробки за межами митної території України

Для ухвалення рішення щодо можливості розміщення товарів у режимі переробки митні органи враховують економічні (захист інтересів національного виробника, збільшення експорту готової продукції), технічні (ідентифікація перероблених товарів у складі кінцевих продуктів, відповідність технологічному процесу переробки) і адміністративні (дотримання режиму переробки) критерії. Водночас дозвіл на здійснення операцій із переробки товарів на митній території України може бути анульовано митними органами, якщо його було видано на основі недостовірної інформації, яка мала суттєвий вплив на ухвалення рішення, або якщо підприємство-резидент, якому було надано цей дозвіл, не виконує вимог чинного законодавства України.

Обмеження на окремі операції щодо переробки товарів, порядок виконання операцій щодо переробки товарів, зокрема можливість та умови

використання українських товарів у процесі переробки, визначає законодавство України.

Окремі операції з переробки товарів за дорученням підприємства-резидента, якому видано дозвіл на переробку товарів на митній території України, та з дозволу митного органу може здійснювати інше підприємство. При цьому відповідальність перед митними органами за дотримання порядку переробки товарів несе підприємство, якому видано дозвіл на проведення операцій щодо переробки товарів на митній території України.

Якщо за умовами переробки товарів на митній території України передбачено виконання кількох операцій щодо їх переробки кількома підприємствами, кожне з підприємств, яке бере участь у процесі переробки, має отримати дозвіл митного органу на переробку товарів на митній території України. Переміщення товарів між підприємствами, що беруть участь у їх переробці, здійснюють із дозволу і під контролем митних органів.

Тобто механізм проходження вантажів через митний кордон є ідентичним попередньому, але діє у зворотному напрямі, якщо взяти до уваги місце проведення операцій і товари, які дозволено поміщувати в зазначений режим.

В окремих країнах Європейського Союзу в міжнародних митних угодах (наприклад, Кіотській конвенції, спеціально присвяченій питанням уніфікації та гармонізації правил застосування митних режимів) залежно від місця проведення операцій із переробки та країни походження товарів, які переробляють, режими переробки поділяють на два типи – активної (переробка на митній території України) і пасивної переробки (переробка за межами митної території України).

У рамках режиму переробки за межами митної території України проводять ті самі операції, що й під час використання в режимі переробки на митній території України (рис. 4.13), а саме: власне переробка товарів; оброблення товарів – монтаж, збирання, монтування та налагодження, унаслідок чого отримують інші товари; ремонт товарів, зокрема відновлення та регулювання; використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

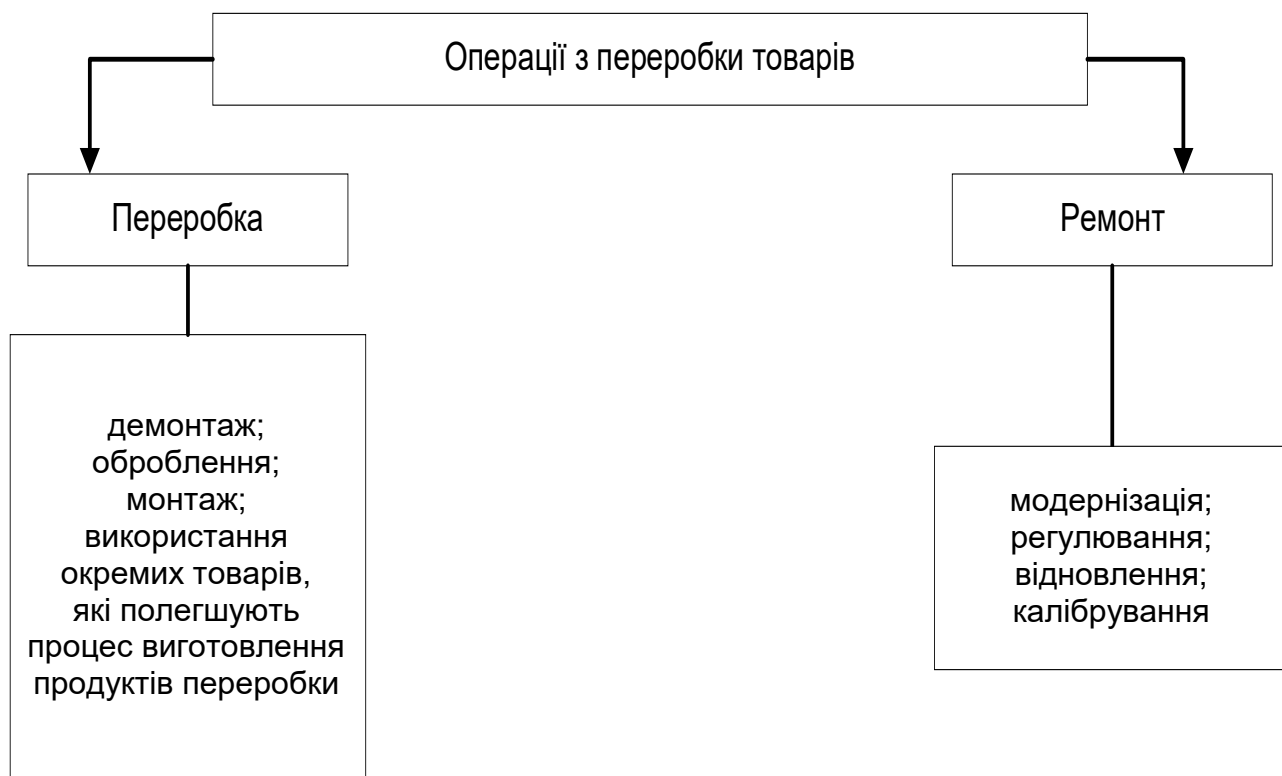

Рис. 4.13. Операції з переробки товарів

Регламентація переробки товарів у цьому режимі здебільшого вміщує положення, аналогічні встановленим щодо режиму переробки на митній території України, тому в основі використання митних режимів переробки значною мірою закладено єдині базові принципи.

Транзит – "це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома митними органами України або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності" [5].

Переміщення товарів у митному режимі транзиту здійснюють як прохідний або внутрішній транзит, або каботаж.

Внутрішній транзит, або каботаж, означає переміщення товарів: від пункту ввезення (пропуску) на митну територію України на кордоні до митниці, розташованої на митній території України;

від митниці, розташованої на митній території України, до пункту вивезення (пропуску) за межі митної території на кордоні;

від одного пункту до іншого пункту на митній території України зокрема, якщо частина переміщення відбувається за межами митної території України;

від одного штучного острова, установки або споруди, створених у виключній (морській) економічній зоні України, до митниці, розташованої на території України, зайнятій сушею, та у зворотному напрямку.

Під **каботажем** розуміють "перевезення українських та іноземних товарів шляхом завантаження їх на морське (річкове) судно в одному пункті на митній території України і транспортування в інший пункт території України, де здійснюватиметься їх вивантаження. Ввезені на митну територію України морським (річковим) судном, допускаються до каботажного перевезення між митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу після їх перевантаження на інше судно, що ходить під прапором України, або, за умови отримання на це дозволу на іноземне судно" [5].

Прохідний транзит здійснюють під час переміщення товарів із пункту ввезення на митну територію України на її кордоні до пункту вивезення за межі митної території також на кордоні (включно з випадками, коли це здійснюють у межах одного пункту пропуску через державний кордон України); забезпечують відповідність митним правилам.

Для поміщення товарів або транспортних засобів комерційного призначення в митний режим транзиту особа, відповідальна за дотримання митного режиму, має подати митному органу:

митну декларацію (або інший документ, який відповідно до законодавства можна використовувати замість митної декларації), товарно-транспортний документ на перевезення та рахунок-фактуру (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару;

дозвіл на транзит через митну територію України, виданий уповноваженим органом, у випадках, передбачених законодавством.

Відповідальна особа має забезпечити виконання зобов'язань зі сплати митних платежів, а також виконати фінансові гарантії та інші способи забезпечення сплати митних платежів.

Вимоги до переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в митному режимі транзиту систематизовано на рис. 4.14.

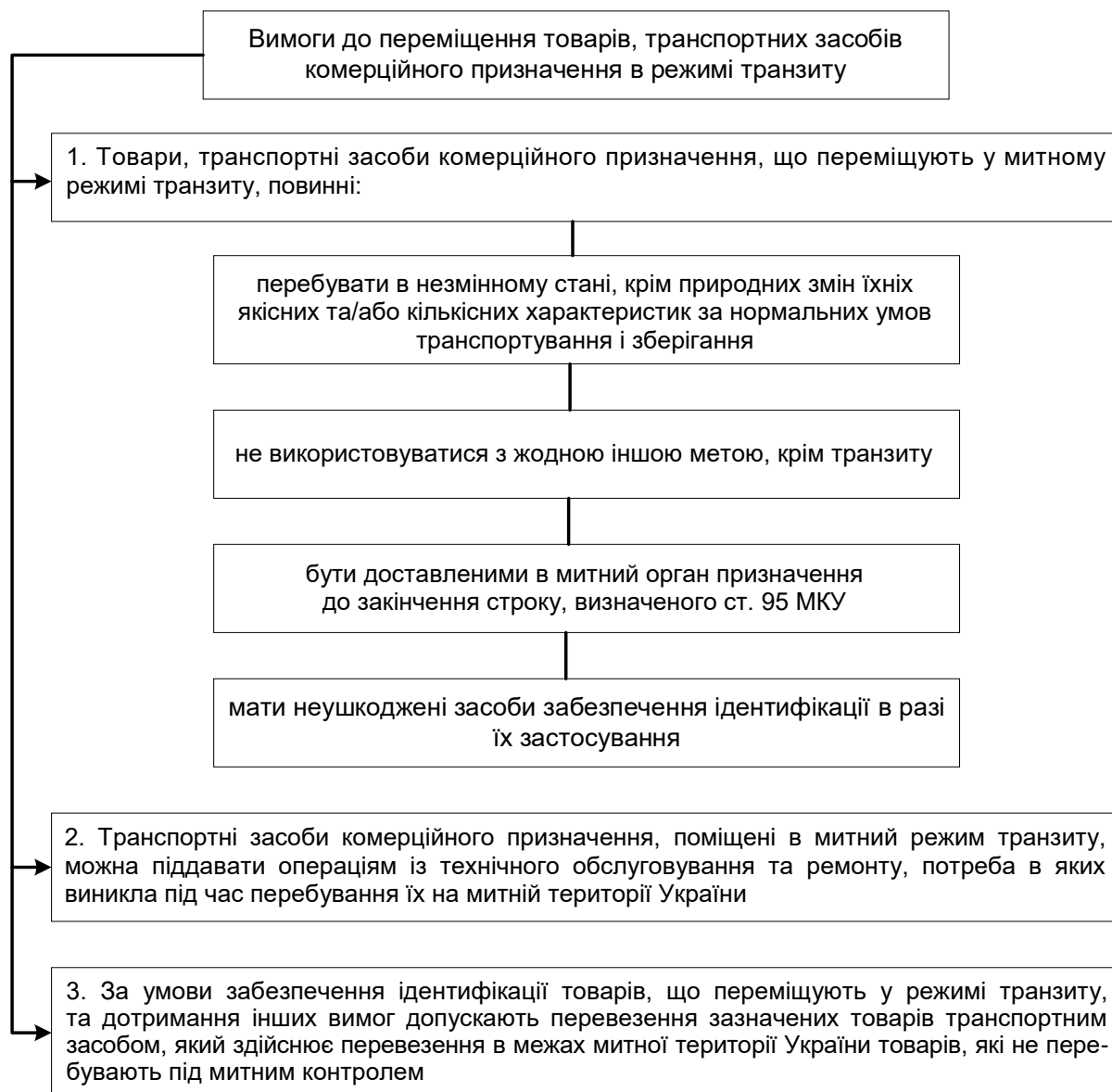

Рис. 4.14. **Вимоги до переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в режимі транзиту**

Умови поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в митний режим транзиту:

митний режим може бути використано як для товарів і транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо завозять на митну територію України, так і для тих, які вже перебувають на зазначеній території;

у цей режим можна поміщати товари та комерційні транспортні засоби незалежно від їхнього митного статусу; зокрема, допускають поміщення будь-яких товарів у митний режим транзиту, за винятком тих, увезення або транзит яких через митну територію України заборонено чинним законодавством;

для забезпечення ідентифікації товарів і транспортних засобів комерційного призначення, що розміщують у рамках митного режиму транзиту, можна застосовувати засоби, передбачені положеннями другої та третьої частин ст. 326 Митного кодексу України;

немає потреби застосовувати засоби ідентифікації для тари, піддонів або інших аналогічних товарів, які не мають індивідуальних ідентифікаційних ознак.

Для кожного виду транспорту згідно з Митним кодексом України встановлено різні строки транзитних перевезень, наведені в табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Строки транзитних перевезень

Вид транспорту	Строки
Автомобільний транспорт	10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці – 5 діб)
Залізничний транспорт	28 діб
Авіаційний транспорт	5 діб
Морський та річковий транспорт	20 діб
Трубопровідний транспорт	31 доба
Трубопровідний транспорт (із перевантаженням на інші види транспорту)	90 діб

Митний режим транзиту завершують вивезенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, за межі митної території України. Таке вивезення здійснюють під контролем митного органу призначення.

Вільна митна зона – "це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання. Товари, поміщені в митний режим вільної митної зони, протягом усього строку перебування у цьому режимі перебувають під митним контролем" [5].

Умови поміщення товарів у митний режим вільної митної зони:

поміщення українських товарів у митний режим вільної митної зони для цілей оподаткування прирівнюють до експорту відповідної продукції. Щодо іноземних товарів, які ввозять на територію вільної митної зони, то їх допуск здійснюють з умовним повним звільненням від обов'язку сплати митних платежів;

процеси поміщення товарів у режим вільної митної зони або зміни цього режиму реалізують митні органи, юрисдикція яких поширюється на відповідні території;

для поміщення іноземних товарів у зазначений режим та їх подальшого розміщення у вільних митних зонах комерційного типу (розташованих у морських, річкових портах чи аеропортах, на територіях із пунктами пропуску через державний кордон України) використовують транспортні або комерційні документи. Такі документи мають містити детальний опис товарів і супроводжувати їх під час увезення;

фінансові гарантії не застосовують для допуску товарів на територію вільної митної зони. Однак, за потреби переміщення іноземних товарів між різними митними органами або в межах зони діяльності одного органу (із метою ввезення товарів у зону чи їх випуску з неї), забезпечення гарантій здійснюють відповідно до положень Митного кодексу України.

Митний орган, у сфері діяльності якого перебуває вільна митна зона, для належної організації митного контролю може вимагати від органів управління цієї зони вжиття таких заходів:

спорудження огорожі по периметру зони;

установлення обмежень щодо порядку доступу в зону в певні години роботи;

вимагати від осіб, які переміщують товари через кордон вільної митної зони, ведення обліку руху таких товарів із метою їх контролю;

здійснювати постійний контроль та нагляд за кордонами вільних митних зон, а також за доступом до них;

ужиття інших заходів, що не перешкоджають нормальному функціонуванню вільної митної зони.

Заборонено будь-яке будівництво в межах митних зон без попереднього погодження з митним органом, у сфері діяльності якого перебуває митна зона.

Строк перебування товарів та інших предметів на території спеціальних митних зон не обмежують, крім випадків перебування товарів та інших предметів з обмеженим строком зберігання.

Завершення митного режиму вільної митної зони відбувається шляхом поміщення товару в інший митний режим або шляхом випуску для обігу на митній території України.

Тимчасове ввезення – це "митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання" [5].

Умови поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в митний режим тимчасового ввезення:

митний режим може бути застосовано до товарів, що переміщують на митну територію України, а також до тих, що перебувають під митним контролем або поміщені в інший митний режим, за якого вони залишаються під таким контролем;

передбачено додаткові документи, які використовують для декларування товарів і транспортних засобів комерційного призначення в митному режимі тимчасового ввезення, як альтернативу митній декларації;

митні органи, відповідальні за випуск товарів і транспортних засобів у режим тимчасового ввезення, зобов'язані забезпечити можливість ідентифікації цих об'єктів під час їх реекспорту. Для ідентифікації товарів і транспортних засобів комерційного призначення можна застосовувати методи, передбачені другою і третьою частинами ст. 326 Митного кодексу України. Зазначені засоби митні органи використовують виключно в разі, якщо комерційні методи забезпечення ідентифікації були недостатніми;

не потрібно застосування засобів забезпечення ідентифікації до тари, піддонів та інших подібних товарів, що не мають індивідуальних ідентифікаційних ознак.

Для поміщення товарів у митний режим тимчасового ввезення особа, відповідальна за дотримання митного режиму, має:

надати митному органу, що здійснює випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення у режимі тимчасового ввезення, документи, що підтверджують мету їх тимчасового ввезення;

надати митному органу зобов'язання про реекспорт товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які тимчасово ввозять, у строки, установлені митним органом;

надати митному органу дозвіл на тимчасове ввезення товарів, якщо отримання такого дозволу передбачено законодавством;

сплатити митні платежі або забезпечити виконання зобов'язання зі сплати митних платежів.

Іноземні товари, поміщені в митний режим тимчасового ввезення, зберігають статус іноземних товарів. Митний статус товарів, поміщених у митний режим тимчасового ввезення, визначено на рис. 4.15.

Рис. 4.15. Особливості застосування режиму тимчасового ввезення

Митним законодавством може бути визначено документи, що використовують для декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення в митний режим тимчасового ввезення замість митної декларації.

Митний орган, що здійснює випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення в митному режимі тимчасового ввезення, має пересвідчитись у можливості ідентифікації цих товарів, транспортних засобів під час їх реекспорту.

Відповідно до п. 206.7 ст. 206 Податкового кодексу [6] до операцій із ввезення товарів на митну територію України в митному режимі тимчасового ввезення застосовують умовне повне звільнення від оподаткування або умовне часткове звільнення від оподаткування (рис. 4.16) за умови дотримання вимог та обмежень, установлених гл. 18 Митного кодексу. Умовне часткове звільнення від оподаткування передбачає сплату митних платежів у розмірі 3 % від повної суми мита.

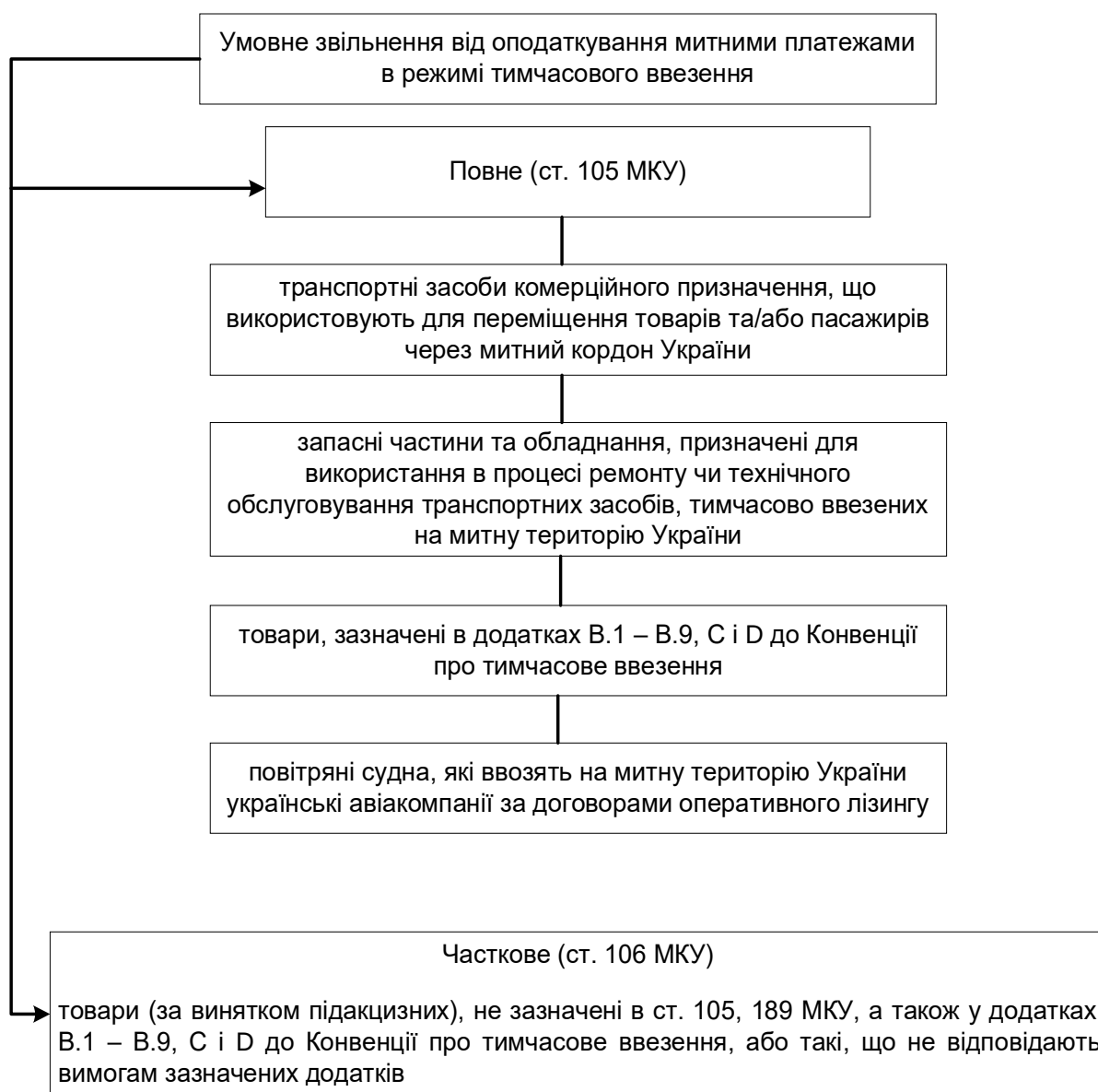

Рис. 4.16. Умовне повне звільнення від оподаткування митними платежами

Згідно зі ст. 105 Митного кодексу в митний режим тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами поміщують виключно товари, транспортні засоби комерційного призначення, зазначені в ст. 189 МКУ та в додатках В.1 – В.9, С, D до Конвенції про тимчасове ввезення [41], на умовах, визначених цими додатками, а також повітряні судна, які ввозяться на митну територію України українські авіакомпанії за договорами оперативного лізингу.

Додатки В.1 – В.9, С, D до Конвенції про тимчасове ввезення регулюють тимчасове ввезення таких товарів:

додаток В.1 – товари, призначені для показу чи використання на виставках, ярмарках, зустрічах та подібних заходах;

додаток В.2 – професіональне устаткування;

додаток В.3 – контейнери, піддони, упаковки, зразки та інші товари, що ввозять у рамках торгової операції;

додаток В.4 – товари, які ввозять у рамках виробничої операції;

додаток В.5 – товари, які ввозять із навчальною, науковою чи культурною метою;

додаток В.6 – особисті речі осіб, які подорожують, і товари, що ввозять для спортивних цілей;

додаток В.7 – матеріали для пропаганди туризму;

додаток В.8 – товари, що ввозять у рамках прикордонного обігу;

додаток В.9 – товари, які ввозять із гуманітарною метою;

додаток С – транспортні засоби;

додаток D – тварини.

Для митного оформлення товарів, що тимчасово ввозять на митну територію України, до митного органу подають митну декларацію, книжку А.Т.А. або інший документ, передбачений законодавством України з питань державної митної справи. **Книжка (карнет) А.Т.А.** – це міжнародний митний документ, який приймають як митну декларацію; дає змогу ідентифікувати товари та містить міжнародну чинну гарантію на покриття ввізного мита і податків. Карнет АТА є митною декларацією для товарів, що тимчасово ввозять на митну територію держави, яка є учасницею Конвенції про тимчасове ввезення, без потреби сплати застави.

Якщо особа має намір неодноразово на одних і тих самих умовах тимчасово ввозити ті самі товари на митну територію України з подальшим їх реекспортом, то за заявою цієї особи митниця оформлення може надати дозвіл на неодноразове переміщення через митний кордон України цих товарів протягом строку дії митного режиму тимчасового ввезення.

Початковий строк тимчасового ввезення товарів встановлює митний орган у кожному конкретному випадку, але він не має перевищувати трьох років від дати поміщення товарів у митний режим тимчасового ввезення.

Строк тимчасового ввезення товарів, поміщених у митний режим тимчасового ввезення, може бути продовжено митницею оформлення, зокрема на понад три роки від дати поміщення товарів у зазначений митний режим, з огляду на мету ввезення товарів та інші обставини і з дотриманням вимог, установлених Митним кодексом. Строк тимчасового ввезення товарів за книжкою А.Т.А. встановлює митний орган у межах строку дії книжки А.Т.А., але він не має бути меншим, ніж визначений відповідними додатками до Конвенції про тимчасове ввезення. Максимальний строк дії книжки А.Т.А. – один рік. Для продовження строку тимчасового ввезення особа, відповідальна за дотримання митного режиму, подає до митниці оформлення відповідну заяву.

Рішення про продовження строку тимчасового ввезення товарів або про відмову в продовженні строку тимчасового ввезення цих товарів ухвалює керівник митного органу або уповноважена ним посадова особа та оформлює шляхом накладання відповідної резолюції на заяві щодо продовження строку тимчасового ввезення. У разі ухвалення рішення про відмову в продовженні строку тимчасового ввезення митний орган зобов'язаний невідкладно повідомити про причини та підстави такої відмови.

Строк реекспорту товарів установлює митний орган у рішенні про відмову в продовженні строку тимчасового ввезення товарів, зважаючи на час, потрібний для демонтажу, навантаження, транспортування (залежно від виду транспорту) тощо тимчасово ввезених товарів (рис. 4.17).

Особливості гарантування тимчасового ввезення подано на рис. 4.18.

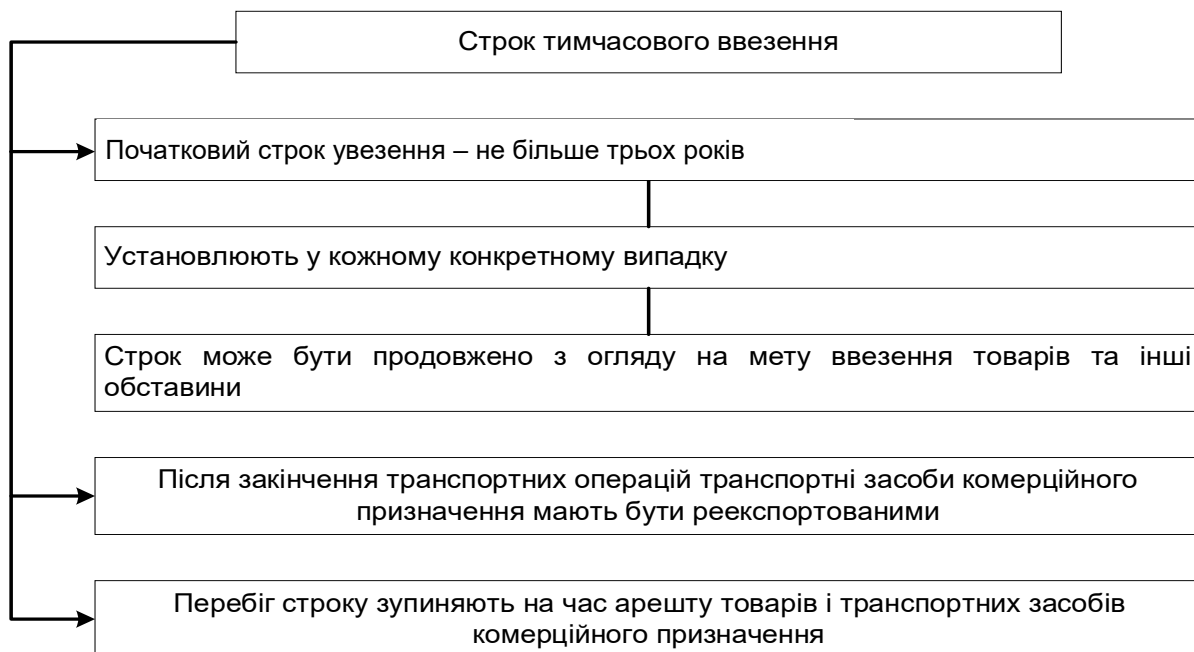

Рис. 4.17. Строки тимчасового ввезення товарів

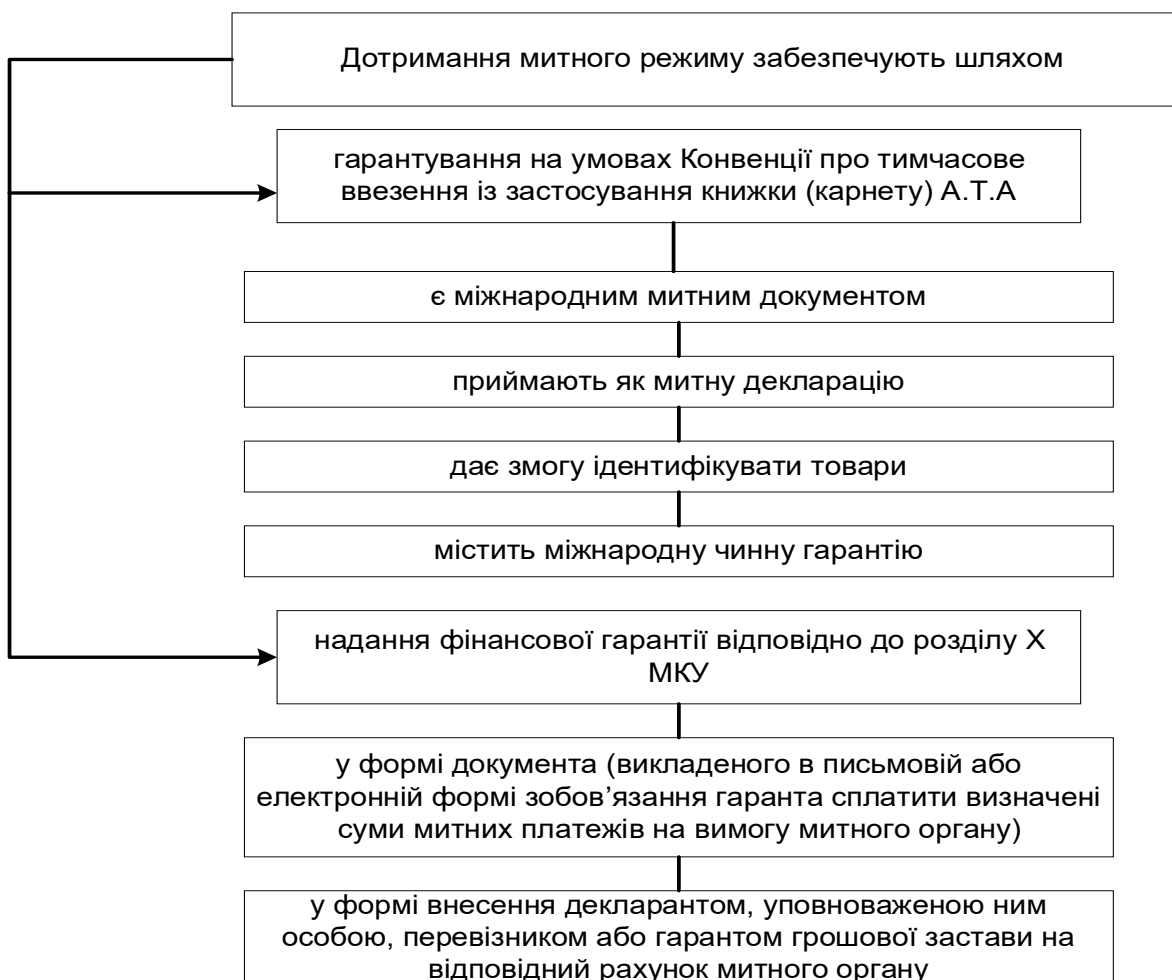

Рис. 4.18. Гарантування митного режиму тимчасового ввезення

Забезпечення дотримання вимог митного режиму тимчасового ввезення здійснюють шляхом:

застосування міжнародного митного документа (книжки А.Т.А. або книжки CPD), що містить чинну міжнародну гарантію сплати митних платежів, установлених законом на імпорту товарів;

надання фінансової гарантії.

Фінансову гарантію повертають (вивільняють) у порядку, передбаченому Митним кодексом України, після завершення режиму тимчасового ввезення.

Контроль за дотриманням умов митного режиму тимчасового ввезення здійснює митниця, яка виконувала оформлення товарів. Водночас окремі митні формальності може бути передано на виконання іншому митному органу, у зоні діяльності якого тимчасово перебувають увезені товари. Це можливо за рішенням відповідного митного органу, на запит митниці оформлення, з ініціативи центрального органу виконавчої влади, що реалізовує державну податкову й митну політику, або за зверненням зацікавленої особи, якщо вона має намір продовжити строк тимчасового ввезення товарів чи змінити їхній митний режим.

Рішення про надання дозволу на передачу права використання митного режиму тимчасового ввезення або відмову в його наданні ухвалює керівник митного органу чи уповноважена ним посадова особа. Його оформлюють як відповідну резолюцію на заяві. Після ухвалення рішення митний орган зобов'язаний невідкладно повідомити особу, яка подала заяву, у письмовій або електронній формі.

Митний режим тимчасового ввезення завершують шляхом реекспорту товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, або шляхом поміщення їх в інший митний режим. Якщо заборони чи обмеження щодо імпорту, що діяли на момент тимчасового ввезення товарів, скасовано протягом їх перебування в митному режимі тимчасового ввезення, дозволено завершення митного режиму тимчасового ввезення шляхом випуску товарів для вільного обігу на митній території України (рис. 4.19).

Крім реекспорту тимчасово ввезених товарів або поміщення їх в інший митний режим, митний режим тимчасового ввезення може бути припинено митним органом у разі конфіскації товарів, транспортних засобів комерційного призначення, їх повної втрати внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили в установленому порядку.

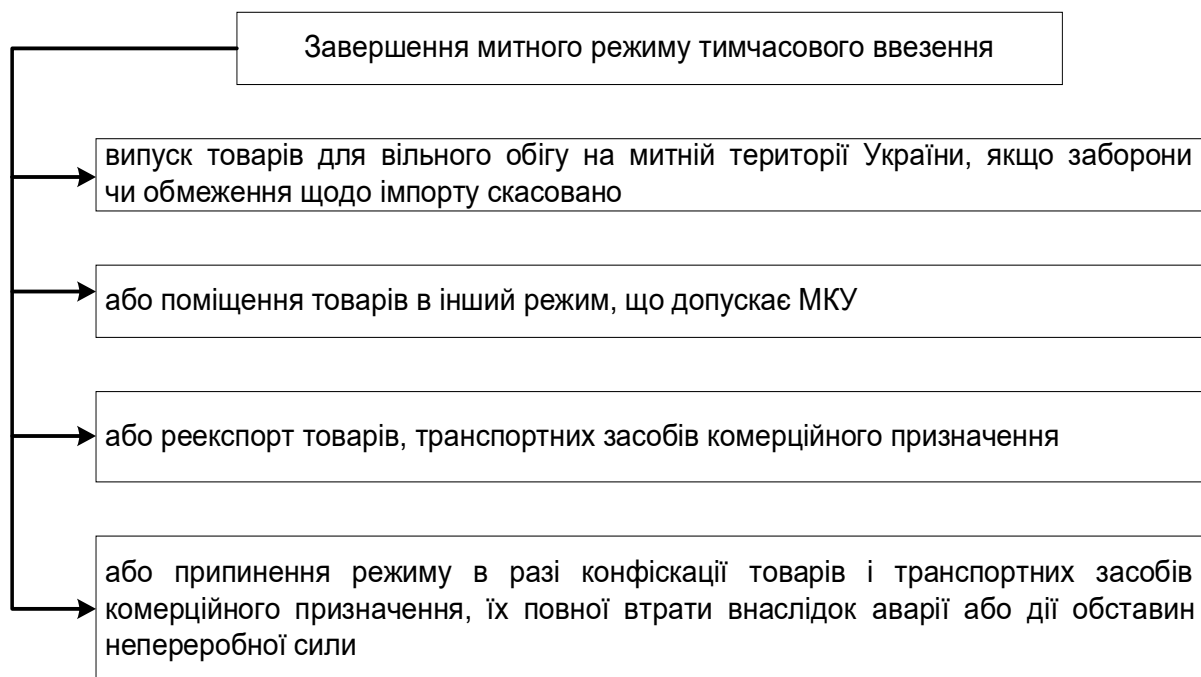

Рис. 4.19. **Завершення митного режиму тимчасового ввезення**

Відповідно до частини другої ст. 105 Митного кодексу в разі порушення умов митного режиму тимчасового ввезення особа, відповідальна за дотримання режиму, зобов'язана сплатити суму податкового зобов'язання та пеню згідно з Податковим кодексом. Перевищення строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України більш як на 10 діб тягне за собою накладення штрафу в розмірі 1 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Тимчасове вивезення – "це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання" [5].

Митний режим тимчасового вивезення може бути застосовано до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо вивозять за межі митної території України.

Строк тимчасового вивезення товарів і транспортних засобів комерційного призначення визначає митний орган у кожному конкретному випадку, але він не може перевищувати трьох років від дати їх поміщення у вибраний митний режим.

У разі поміщення товарів чи транспортних засобів комерційного призначення в митний режим тимчасового вивезення та їх подальшого реімпорту до завершення встановленого строку, до цих товарів і транспортних засобів застосовують умовне повне звільнення від сплати митних платежів.

Для поміщення товарів або транспортних засобів комерційного призначення в режим тимчасового вивезення відповідальна особа має надати митному органу документи, що підтверджують мету їх тимчасового вивезення. Ці документи подають до митного органу, який здійснює випуск таких товарів і транспортних засобів у зазначеному режимі.

Відмова на користь держави – "це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь" [5]. Питання, пов'язані з поміщенням товарів у митний режим відмови на користь держави, регламентують положення гл. 26 Митного кодексу та розділ VII Порядку № 657 [52].

Згідно з частиною першою ст. 184 Митного кодексу в митний режим відмови на користь держави поміщують іноземні товари. При цьому відмову від товарів на користь держави здійснюють за відповідною письмовою заявою власника цих товарів та з дозволу митного органу.

Згідно з п. 2 розділу VII зазначеного Порядку разом із заявою до митного органу подають оригінали, а в разі їх відсутності – засвідчені в установленому порядку копії:

- документів, що засвідчують право заявника розпоряджатися товарами;

- наявних товарно-транспортних та інших товаросупровідних документів;

- інших документів, необхідних для підтвердження можливості поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави (за бажанням заявника).

Слід зазначити, що чинним законодавством для цього режиму встановлено обмеження щодо поміщення окремих видів товарів. Перелік товарів, які не може бути поміщено в митний режим відмови на користь держави, наведено на рис. 4.20.

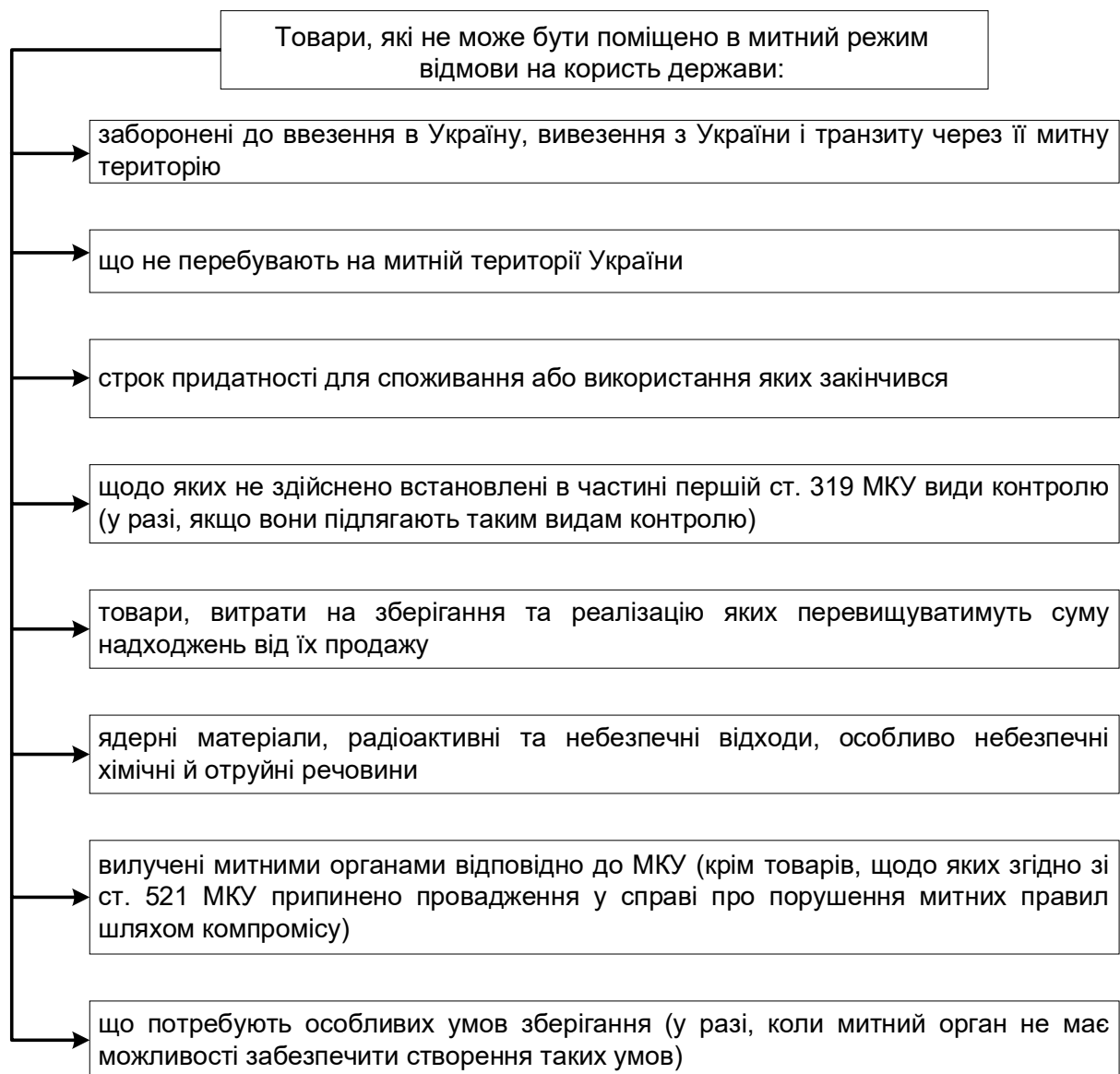

Рис. 4.20. Товари, які не може бути поміщено в митний режим відмови на користь держави

Рішення про надання дозволу на поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави або про відмову в наданні такого дозволу ухвалює митний орган з огляду на положення зазначеного переліку не пізніше трьох робочих днів із дня надходження заяви. У разі ухвалення рішення про відмову в наданні дозволу на поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави контролюючий орган зобов'язаний повідомити про причини та підстави такої відмови. Товари, у поміщенні яких у митний режим відмови на користь держави було відмовлено, слід оформлювати в іншому митному режимі або вивозити за межі митної території України.

Митне оформлення товарів у митний режим відмови на користь держави здійснює митний орган, яким надано відповідний дозвіл на поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави.

Іноземні товари поміщують у митний режим відмови на користь держави зі звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (частина друга ст. 184 Митного кодексу):

не сплачують ввізне мито відповідно до п. 4 частини першої ст. 282, п. 1 частини першої ст. 283 та частини п'ятнадцятої ст. 286 Митного кодексу за дотримання вимог та обмежень, установлених гл. 26 МКУ;

звільняють від оподаткування ПДВ операції з увезення товарів у митному режимі відмови на користь держави в порядку, визначеному гл. 26 Митного кодексу (п. 206.15 ст. 206 Податкового кодексу);

звільняють від оподаткування акцизним податком операції з увезення підакцизних товарів (продукції) з-за меж митної території України на митну територію України, якщо при цьому згідно із законодавством не справляють ПДВ у зв'язку з розміщенням товарів (продукції), зокрема в митному режимі відмови на користь держави (пп. 213.3.3 п. 213.3 ст. 213 Податкового кодексу).

Для здійснення митного оформлення товарів у митний режим відмови на користь держави їхній власник або уповноважена ним особа доставляє ці товари на склад митного органу. **Митний режим відмови на користь держави завершують** після розміщення товарів на складі митного органу (рис. 4.21).

Підставою для поміщення товарів на склад митного органу є дозвіл на поміщення цих товарів у митний режим відмови на користь держави. Для поміщення товарів у митний режим відмови на користь держави до митного органу подають митну декларацію або інший документ, передбачений законодавством України з питань митної справи.

Відповідальність за неправомірне розпорядження товарами шляхом їх поміщення в митний режим відмови на користь держави несе декларант. Митний орган не відшкодовує будь-які майнові претензії осіб, які мають повноваження щодо товарів, від яких декларант відмовився на користь держави. Товари, поміщені в режим відмови на користь держави, підлягають реалізації.

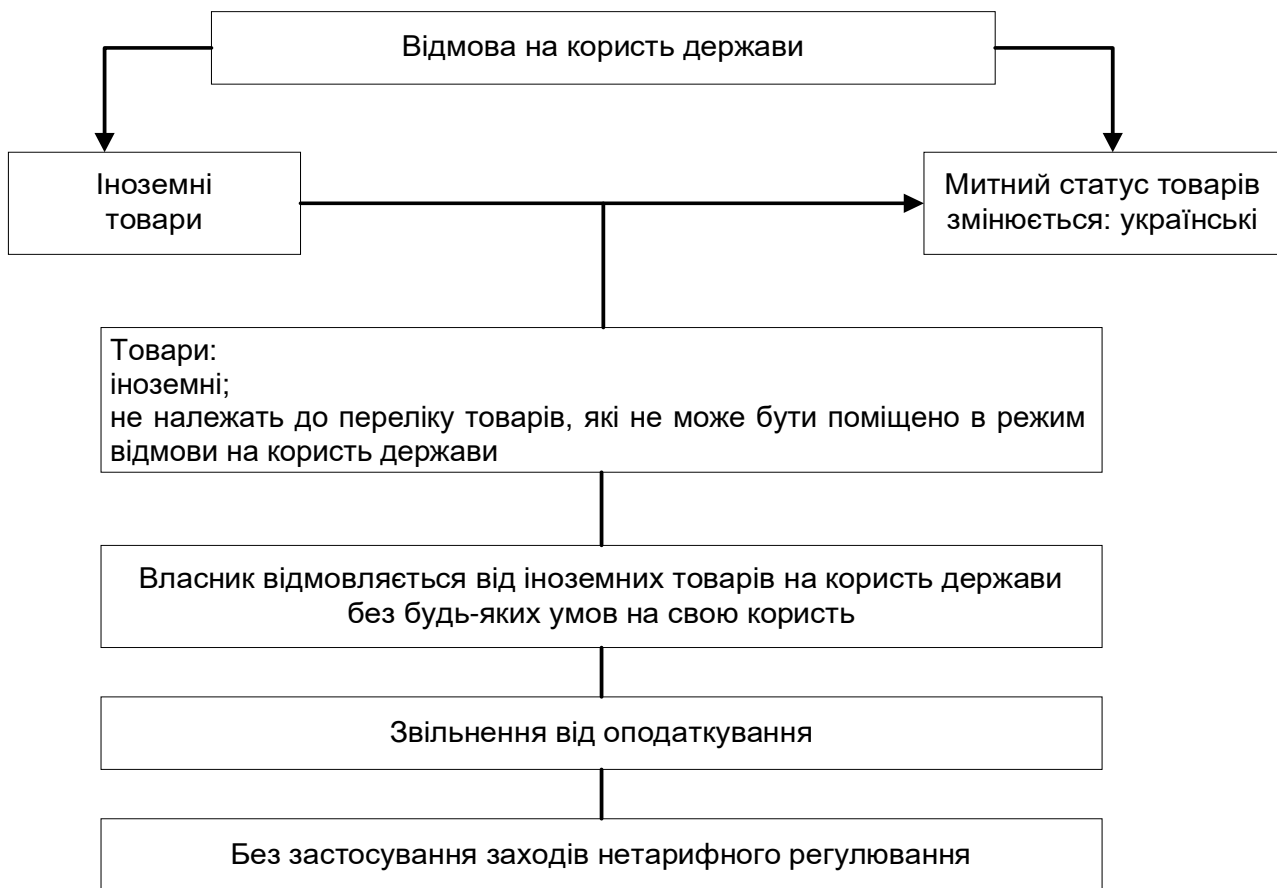

Рис. 4.21. Особливості митного режиму відмови на користь держави

Знищення або руйнування – "це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності" [5].

Знищення або руйнування товарів допускають із письмового дозволу митного органу за заявою власника товарів чи уповноваженої ним особи. Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видає митний орган, якщо власником чи уповноваженою ним особою:

укладено договір на знищення (руйнування) товарів із підприємством, уповноваженим відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів;

отримано дозволу на знищення (руйнування) товарів від державних органів, до повноважень яких належить контроль за переміщенням таких товарів.

Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видає митний орган безоплатно протягом трьох робочих днів із дати реєстрації відповідної заяви. У разі відмови у видачі дозволу митний орган зобов'язаний у зазначений строк письмово або в електронній формі повідомити особу, яка звернулася за отриманням дозволу, про підстави відмови.

Не вважають операціями зі знищення або руйнування товарів:

використання для споживання тваринами товарів, попередньо призначених для споживання людиною;

проведення з товарами операцій із переробки;

отримання продуктів переробки, зокрема монтаж, демонтаж, переробку або оброблення товарів;

ремонт товарів, зокрема їх відновлення;

використання товарів як таких, що полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

Якщо товари, які передбачено знищити або зруйнувати, може бути поміщено в митний режим відмови на користь держави, митний орган письмово пропонує декларантові вибрати цей митний режим. За згоди власника товарів на пропозицію митного органу ці товари поміщують у митний режим відмови на користь держави.

Здійснюють знищення або руйнування окремих категорій товарів, зокрема (ст. 177 МКУ):

лікарських і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;

неякісної та небезпечної продукції;

військової, мисливської, спортивної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї;

холодної та пневматичної зброї;

вибухових речовин;

спеціальних засобів, заряджених речовинами слъозогінної та дратівної дії, засобів індивідуального захисту, засобів активної оборони та засобів для виконання спеціальних операцій і оперативно-розшукових заходів.

Знищення або руйнування товарів проводять за рахунок їхнього власника, уповноваженої ним особи чи інших зацікавлених сторін. Залишки, що виникли внаслідок цих дій, разом зі складовими частинами товару, які не були знищено або пошкоджено, а також утворені відходи з господарською цінністю, протягом 10 днів із моменту знищення товарів

має бути поміщено у відповідний митний режим як іноземні товари, що перебувають під митним контролем. Відходи без господарської цінності, які неможливо утилізувати, видаляють згідно із законодавством України як товари українського походження організацією, яка здійснила операції зі знищення або руйнування.

Митний режим знищення чи руйнування завершують після виконання операцій та оформлення залишків у відповідний митний режим.

Література: [1 – 4; 16; 19; 20; 42; 45; 52].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Регулювання питань, пов'язаних із виконанням необхідних митних формальностей та здійсненням митного контролю товарів, поміщених у відповідний митний режим.
2. Функціонування митних режимів в Україні та в зарубіжних країнах.
3. Штрафи за недотримання строків та умов митних режимів тимчасового ввезення і транзиту.
4. Умови, за яких митний режим, у який поміщено товари, може бути змінено на інший.
5. Митний статус товарів у режимі імпорту.
6. Переміщення зіпсованих товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі.
7. Товари, до яких може бути застосовано режим тимчасового ввезення.
8. Операції з переробки товарів у митному режимі переробки на митній території України.

Запитання для самодіагностики

1. Назвіть умови ввезення товарів у режимі імпорту.
2. Які документи має надати суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності для проходження процедури розмитнення вантажу під час імпорту товарів?
3. Які обов'язкові платежі має здійснити суб'єкт ЗЕД під час імпорту товарів?

4. Як здійснюють перехід права власності на товар, поміщений у митний режим імпорту?
5. Які є критерії незмінності товарів для їх переміщення в режимі реімпорту?
6. Чи застосовують митні платежі та нетарифне регулювання для товарів, які ввозять у режимі реімпорту?
7. Які переваги має застосування митного режиму тимчасового ввезення (вивезення)?
8. Які основні завдання митних ліцензійних складів?
9. Які бувають митні ліцензійні склади?
10. Які документи для отримання ліцензії на право відкриття безмитного магазину суб'єкт підприємницької діяльності має подати в митницю, у зоні дії якої планує відкрити безмитний магазин?

Тестові завдання

1. *Під час каботажних перевезень іноземні товари перебувають під митним контролем протягом:*
 - а) усього часу;
 - б) п'яти робочих днів;
 - в) 10 робочих днів;
 - г) 20 робочих днів.
2. *Якого митного статусу набувають товари, поміщені в митний режим імпорту:*
 - а) українських товарів;
 - б) імпортованих товарів;
 - в) іноземних товарів;
 - г) закордонних товарів?
3. *Питання, пов'язані з виконанням митних формальностей та здійсненням митного контролю товарів, поміщених у відповідний митний режим, регулюються:*
 - а) Митним кодексом України та Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність";
 - б) Митним кодексом України;
 - в) Митним кодексом України, іншими законодавчими актами з питань митної справи та у сфері ЗЕД;
 - г) Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність".

4. У разі псування товарів, поміщених у режим безмитної торгівлі, ці товари підлягають поміщенню в режим:

- а) знищення або руйнування;
- б) безмитної торгівлі;
- в) переробки на митній території;
- г) транзитного переміщення.

5. Порядок здійснення контролю за міжнародними передачами товарів установлює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Державна митна служба України;
- г) Міністерство розвитку економіки України.

6. До товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, застосовують:

а) умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом у разі дотримання вимог та обмежень, установлених ст. 21 МКУ;

б) звільнення від оподаткування ввізним митом, якщо інше не передбачено законом;

в) умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом за дотримання вимог та обмежень, установлених ст. 23 МКУ;

г) умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом за дотримання вимог та обмежень, установлених ст. 20 МКУ.

7. Митний режим, у який поміщено товар, може бути змінено за умови:

а) дотримання заходів тарифного та нетарифного регулювання ЗЕД;

б) дотримання заходів тарифного регулювання ЗЕД;

в) дотримання заходів нетарифного регулювання ЗЕД;

г) дотримання заходів тарифного, нетарифного та пільгового регулювання ЗЕД.

8. Визначення поняття якого режиму наведено: митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять із інших країн, піддають у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання, за умови вивезення за межі митної території України:

- а) безмитної торгівлі;
- б) вільної митної зони;
- в) переробки на митній території;
- г) митного складу?

9. Митний режим тимчасового вивезення завершують шляхом:

- а) реекспорту;
- б) реімпорту;
- в) імпорту;
- г) експорту.

10. Строк зберігання в митному режимі митного складу іноземних товарів, які було попередньо поміщено в митний режим транзиту, не може перевищувати:

- а) 1 095 днів;
- б) 250 днів;
- в) 365 днів;
- г) 730 днів.

11. Експорт, реекспорт, імпорт та реімпорт класифікують як:

- а) економічні митні режими;
- б) режими завершених комерційних операцій;
- в) режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин.

12. Транзит належить до:

- а) режиму переробки;
- б) режиму надання послуг у сфері митних відносин;
- в) спеціального режиму.

13. До режиму надання послуг у сфері митних відносин відносять:

- а) митний склад, вільний склад, безмитна торгівля;
- б) транзит, вільна митна зона, тимчасове ввезення (вивезення);
- в) переробка на митній території України, переробка за межами митної території України.

14. Режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин передбачають:

- а) відмову на користь держави та знищення або руйнування;
- б) переробку на митній території України, переробку за межами митної території України;
- в) правильної відповіді немає.

15. Які платежі має здійснити суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності під час імпорту товарів:

- а) мито, митні збори й акциз;
- б) митні збори, податок на додану вартість і акциз;
- в) мито, митні збори, податок на додану вартість і акциз.

16. Вивезення товарів за межі митної території України в режимі експорту передбачає:

а) подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови вивезення товарів за межі митної території України, сплату податків і зборів, установлених на експорт товарів;

б) подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови вивезення товарів за межі митної території України; сплату податків і зборів, установлених на експорт товарів; дотримання експортером вимог, передбачених законодавством України;

в) сплату податків і зборів, установлених на експорт товарів, дотримання експортером вимог, передбачених законодавством України.

17. Які товари мають проходити експертизу експортного контролю під час експорту товарів:

а) товари військового та спеціального призначення;

б) товари подвійного використання;

в) обидві відповіді правильні.

18. Укажіть строк транзитних перевезень автомобільним транспортом:

а) 20 діб;

б) 28 діб;

в) 10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці – п'ять діб).

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між категоріями митних режимів та їх складовими частинами.

Режим	Складова частина
1. Режим завершених комерційних операцій	а) переробка на митній території України; переробка за межами митної території України
2. Режим надання послуг у сфері митних відносин	б) відмова на користь держави; знищення або руйнування
3. Режим переробки	в) експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт
4. Спеціальні режими	г) митний склад, вільний склад, безмитна торгівля
5. Режими припинення операцій у сфері митно-тарифних відносин	г) транзит, вільна митна зона, тимчасове ввезення (вивезення)

Завдання 2. Розташуйте в порядку зростання строків транзитних перевезень товарів:

- а) авіаційний транспорт;
- б) трубопровідний транспорт;
- в) автомобільний транспорт;
- г) залізничний транспорт;
- ґ) трубопровідний транспорт (із перевантаженням на інші доступні види транспорту);
- д) морський та річковий транспорт.

Завдання 3. Визначте суму вивізного мита за такими умовами.

До Андорри експортують товарну позицію за кодом УКТ ЗЕД 0104101000. Митна вартість – 15 000 євро. Дата митного оформлення – 01.03.2025 р.

Завдання 4. Установіть відповідність між митними режимами та їх визначеннями.

Митний режим	Визначення
1	2
1. Імпорт	а) митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщують під митним контролем між двома митними органами України або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД
2. Реімпорт	б) купівля (зокрема з оплатою не в грошовій формі) в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з увезенням або без увезення цих товарів на територію України, зокрема купівля товарів для особистого споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами
3. Експорт	в) митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк з моменту їх увезення на митну територію України, вивозять із цієї території в режимі експорту
4. Реекспорт	г) митний режим, відповідно до якого товари, вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускають у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати

1	2
	митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД
5. Транзит	г) продаж товарів українськими суб'єктами господарювання іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України

Завдання 5. 22 листопада 2024 року в зону митного контролю митного поста в напрямку виїзду з митної території України зайшов у пішому порядку громадянин Франції. Під час виконання митних формальностей встановлено, що згідно з інформацією, наявною в АСМО "Інспектор" громадянин 01.02.2020 р. ввіз на митну територію України в зоні діяльності Одеської митниці в митному режимі "тимчасове ввезення до одного року" з метою особистого користування транспортний засіб марки "Mercedes". Станом на 22.11.2024 р. цей транспортний засіб за межі митної території України не вивезено, у митні режими відмовина користь держави, знищення або руйнування, імпорту (випуску для вільного обігу) не поміщено; продовжує перебувати на території України з перевищенням строку тимчасового ввезення.

У письмовому поясненні громадянин зазначив, що дійсно 01.02.2020 р. ввіз на територію України в режимі тимчасового ввезення до одного року транспортний засіб "Mercedes" і не зміг вчасно вивезти його через помилку. За цим фактом складено протокол про порушення митних правил за ознаками ч. 6 ст. 481 Митного кодексу України.

Надайте правову оцінку ситуації.

Завдання 6. Громадянин, будучи власником автомобіля з реєстраційним номером Фінляндії, не знятого там з реєстрації, 26 квітня 2022 року ввіз цей автомобіль на митну територію України на підставі митної декларації з метою транзиту. Під час судових засідань сам громадянин визнав, що ввіз зазначений транспортний засіб для тривалого використання на території України, а режим "транзит" заявив, щоб уникнути необхідності митного оформлення автомобіля та сплати відповідних платежів. Громадянина визнано винним у вчиненні порушення митних правил, передбачених ч. 2 ст. 469 МК України, і накладено на нього штраф у розмірі 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (8 500 грн).

Надайте правову оцінку ситуації.

Завдання 7. Визначте суму ввізного мита та ПДВ за такими умовами.

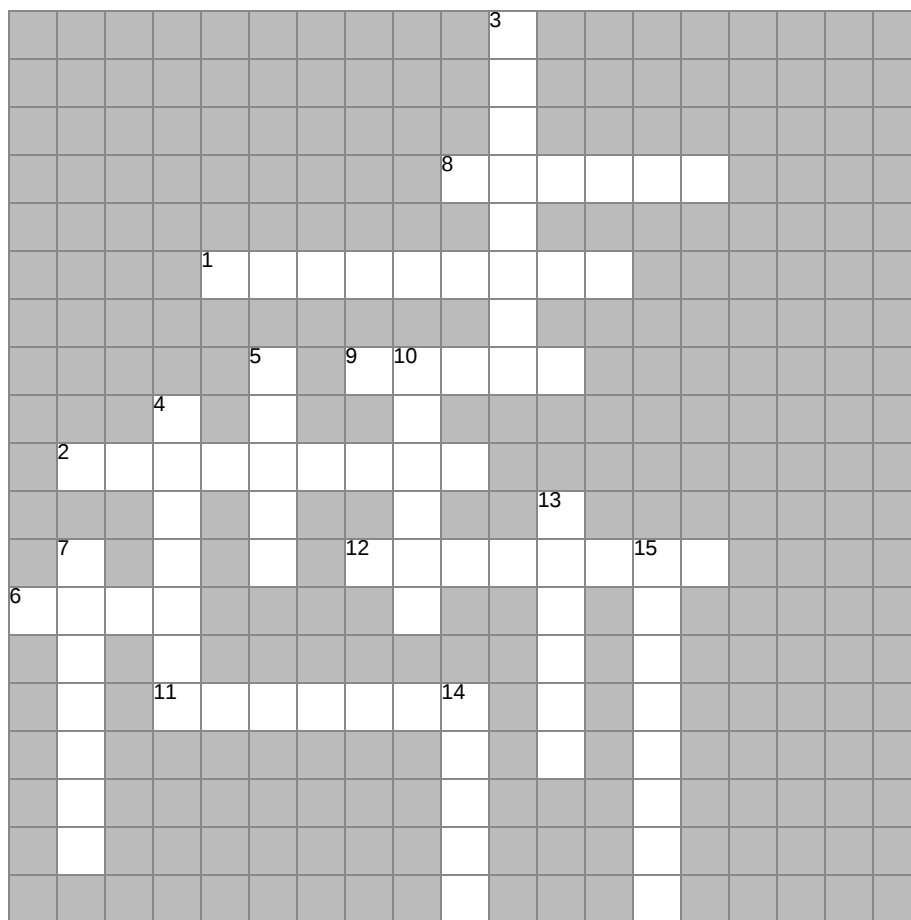
Із Колумбії імпортується товарну позицію згідно з УКТ ЗЕД 0604202000. Митна вартість товару – 16 200 дол. США. Дата митного оформлення – 01.03.2025 р.

Завдання 8. Розрахуйте суму мита в митному режимі переробки за межами митної території України (якщо ставки мита застосовують у повному обсязі) за такими умовами.

Продукт переробки – код УКТ ЗЕД 2002101000 (ставка імпортного мита 8 %). Митна вартість – 16 200 євро. Дата митного оформлення – 15.04.2025 р.

Товар для переробки – код УКТ ЗЕД 0702000000 (ставка імпортного мита 10 %). Митна вартість – 15 000 євро. Дата митного оформлення – 11.04.2025 р.

Завдання 9. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

2. Доповніть речення: надання економічних митних режимів має ... та індивідуальний характер.

4. Спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси і призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, – це ... безмитної торгівлі.

6. ... торгівля – митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, і на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт і експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання ЗЕД, зокрема видів контролю, зазначених у частині першій ст. 319 МКУ.

7. Митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігають під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД, – це митний

8. Визначте митний режим згідно з описом: митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, і виконання всіх необхідних митних формальностей випускають для вільного обігу на митній території України.

11. Визначте митний режим згідно з описом: митний режим, відповідно до якого товари, вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускають у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, установлених законами України на імпорт цих товарів, і без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

15. Визначте митний режим згідно з описом: митний режим, відповідно до якого українські товари випускають для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

По вертикалі:

1. Заповніть пропуск словом на вибір: оптовий або роздрібний. Основна мета функціонування магазину безмитної торгівлі – це ... продаж товарів за національну та іноземну (за наявності ліцензії Національного банку) валюту винятково фізичним особам, які від'їжджають за межі митної території України.

3. Режими, зміст яких зводиться до надання певних преференцій під час переміщення через митний кордон, зазвичай увезення іноземних товарів; відбуваються без сплати митних платежів, а також без застосування до цих товарів заходів нетарифного регулювання (квотування, ліцензування) – це ... митні режими.

5. Установіть, про режим тимчасового ввезення чи вивезення йдеться згідно з описом: митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозять для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Ці товари підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

9. Визначте, про що йдеться в описі: про режим тимчасового ввезення або вивезення? Митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозять за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Ці товари підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

10. Визначте митний режим згідно з описом: митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщують під митним контролем між двома митними органами України або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

12. Вставте пропущене слово, що буде задовольняти зміст обох пропусків: митний режим має складну правову природу та поєднує елементи адміністративно-... та фінансово-... регулювання.

13. Доповніть назву митного режиму згідно з описом: митний режим, відповідно до якого українські товари піддають у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України в митному режимі імпорту – це ... на митній території України.

14. Визначте митний режим згідно з описом: митний режим, відповідно до якого товари, раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозять за межі митної території України без сплати вивізного мита й без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

Розділ 5. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань із нетарифного регулювання ЗЕД.

Основні питання:

5.1. Сутність і класифікація нетарифних методів регулювання.

5.2. Поняття та основні інструменти нетарифного регулювання.

5.3. Роль і функція кількісних обмежень у нетарифному регулюванні.

5.4. Види та особливості державного контролю товарів, що переміщують через митний кордон України.

Компетентності, що формують за темою:

знання: класифікація та особливості нетарифних методів регулювання; інструменти нетарифних обмежень;

уміння: практичні навички щодо використання нетарифних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

комунікації: обґрунтування рішень щодо товарів, експорт/імпорт яких заборонено законом;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо використання відомостей про особливості нетарифного регулювання товарів, що переміщують через митний кордон України.

Ключові терміни: нетарифне регулювання, тариф, квота, ліцензія, заборона, обмеження, ліцензування, ембарго.

5.1. Сутність і класифікація нетарифних методів регулювання

Сьогодні майже ні в кого не виникає сумніву щодо необхідності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Досвід останніх років свідчить про те, що не завжди принципи "невтручання" держави та "лібералізації" господарських відносин повністю себе виправдовують.

Актуальність використання й удосконалення методів та інструментів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі зумовлено такими **чинниками гальмування розвитку економічних процесів**, як:

- структурна деформація вітчизняного виробництва (зміна експортного вектора);

- низька конкурентоздатність національних товарів та послуг;

- нераціональна структура зовнішньої торгівлі;

- непідготовленість суб'єктів ЗЕД до високоефективних форм зовнішньоекономічних зв'язків;

- недостатня визначеність напрямів і недосконалість механізмів входження економіки України у світову господарську систему;

- необхідність забезпечення економічної безпеки держави в умовах глобалізації.

Нетарифне регулювання є важливою складовою частиною реалізації державної зовнішньоекономічної політики.

У наш час нетарифне регулювання застосовують лише для досягнення таких цілей:

- захист національної економіки;

- дотримання міжнародної безпеки;

- охорона життя та здоров'я людей;

- виконання міжнародних зобов'язань;

- підтримання стабільності міжнародної торговельної системи.

Відповідно до ст. 4 Митного кодексу України **під заходами нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності** слід розуміти "не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини" [5].

Отже, **нетарифне регулювання** – це комплекс заходів заборонно-обмежувального характеру, що прямо або опосередковано обмежують імпорт іноземних товарів (послуг) на внутрішній ринок країни чи взагалі його забороняють.

Загалом нетарифне регулювання ЗЕД держава здійснює більшою чи меншою мірою залежно від соціально-економічних або політичних завдань, що стоять перед країною, і ситуації у світі.

До травня 2020 року заходи нетарифного регулювання було чітко регламентовано п. 14.1.61 Податкового кодексу України [6]:

- ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій;
- застосування спеціальних заходів щодо імпорту товарів в Україну;
- процедура реєстрації зовнішньоекономічних контрактів;
- процедура видачі ліцензій на право імпорту-експорту спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів (скасовано в липні 2021 року);
- дозвільна система служби експортного контролю;
- сертифікація товарів, що ввозять в Україну;
- дозвільна система органів, що здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарний, фітосанітарний, екологічний та інші види контролю;
- реєстрація лікарських засобів, виробів медичного призначення, імунобіологічних препаратів, харчових добавок;
- застосування державного пробірної контролю.

Порівнюючи підходи до регламентування заходів нетарифного регулювання ЗЕД, слід зауважити, що Податковий кодекс України більш чітко визначав такий перелік. У Митному кодексі України наведено загальні норми, які не містять конкретних заходів нетарифного регулювання ЗЕД.

На сьогодні немає єдиної класифікації нетарифних обмежень, але найбільш поширеною є класифікація нетарифних обмежень, яку розроблено Секретаріатом ГАТТ. Вона містить п'ять груп регуляторів:

- участь держави в зовнішньоторговельних заходах (субсидування виробництва й експорту товарів, система державних закупівель товарів, державна торгівля в країнах із ринковою економікою);

- митні, адміністративні імпорتنі формальності (антидемпінгове мито, методи оцінювання митної вартості товарів, митні формальності, товаро-супровідні документи, товарна номенклатура ЗЕД);

- станданти і вимоги, пов'язані з охороною здоров'я, промисловістю та технікою безпеки (зокрема промислові стандарти, вимоги до упаковки і маркування товарів, санітарно-ветеринарні норми);

- обмеження, які закладають у механізм платежу (імпортні депозити, прикордонний податковий режим, ковзні збори);

- кількісні обмеження імпорту й експорту.

Усі нетарифні заходи, які використовують у ролі бар'єрів, можна умовно поділити на дві групи: **економічні й адміністративні**.

До економічних нетарифних заходів належать:

паратарифні інструменти (директивне митне оцінювання, внутрішні імпорتنі та зрівняльні податки і збори);

заходи стимулювання експорту (демпінг, субсидії, експортне кредитування).

Складові частини **адміністративних нетарифних заходів** систематизовано на рис. 5.1.

Рис. 5.1. **Особливості адміністративного нетарифного регулювання ЗЕД**

Якщо перші діють через механізми ринку та ведуть до подорожчання відповідно імпортних та експортних товарів, то другі, крім ринкових відносин, обмежують доступ імпортних і постачання вітчизняних товарів за кордон.

Для оцінювання ефективного використання нетарифних засобів регулювання зазвичай використовують один із таких індексів:

індекс частоти демонструє частку тарифних позицій, охоплених нетарифними обмеженнями. Його зазвичай використовують для оцінювання рівня нетарифних обмежень, проте він не відображає відносну

значущість обмежень для окремих категорій імпорту та їх впливу на економіку загалом;

індекс покриття торгівлі відображає частку експорту та імпорту, на які поширюються нетарифні обмеження. Однак його недоліком є те, що він недостатньо враховує вплив найбільш значних нетарифних бар'єрів;

індекс впливу на ціни характеризує відношення між ціною на світовому ринку та ціною товару, імпорт чи експорт якого підпорядковано нетарифному регулюванню. Основним недоліком цього індексу є те, що не всю різницю між національною та світовою ціною товару зумовлено впливом нетарифних обмежень.

5.2. Поняття та основні інструменти нетарифного регулювання

Кількісні обмеження обмежують саму можливість конкуренції, оскільки лімітують надходження товару на ринок. При цьому економічний ефект залежить від розміру цих обмежень, організаційних особливостей їх застосування, структури ринку та умов кон'юнктури.

Розрізняють такі **кількісні інструменти нетарифних обмежень**:

"добровільні" обмеження експорту, що належать до особливої групи кількісних обмежень. Вони є неофіційною домовленістю між експортером та імпортером про обмеження ввезення певних товарів на ринок імпортера. Ще в кінці 50-х рр. XX ст. США почали нав'язувати азійським країнам угоду про добровільне обмеження ввезення в односторонньому порядку в США текстилю, а пізніше – сталю прокату і ряду інших товарів. Із 1969 р. система "добровільних" квот почала діяти на світовому ринку чорних металів, охопивши майже 2/3 світового ринку цих товарів. І таких прикладів можна навести багато. Сьогодні у світі країнами укладено більше 100 угод про "добровільне" обмеження експорту і про встановлення мінімальних імпортних цін;

ембарго – це заборони імпорту та/або експорту. Ці заходи є вимушеними, визнаються міжнародною практикою, можуть бути у відкритій та завуальованій формі;

відкрита форма – це повна заборона торгівлі, тобто граничний захід, який застосовують не тільки на основі рішення держави-імпортера, а й на основі рішень, погоджених на міжнародному рівні, зазвичай

у межах ООН. Незважаючи на те, що повну заборону (ембарго) вводять із політичних міркувань, наслідки, по суті, є економічними;

різновид ембарго – часткові заборони безумовного характеру на імпорт конкретних товарів, здатних завдати шкоди різним сферам життя держави. До завуальованих заборон належать обмеження заходу іноземних суден у внутрішні води або продажу окремих товарів у роздрібній мережі країни;

квотування – це кількісне лімітування розміру імпорту/експорту за допомогою глобальних (нерозподілених), індивідуальних (розподілених), групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних або вартісних обмежень (квот). Квотування вводять для балансування розвитку зовнішньої торгівлі та платіжних балансів, регулювання попиту і пропозиції на внутрішньому ринку та виконання міжнародних зобов'язань;

квота – це кількісний нетарифний захід обмеження експорту чи імпорту товару певною кількістю або сумою на певний проміжок часу.

Характеристику квот подано в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Характеристика квот

Вид квот	Характеристика квот
Квоти (контингенти) глобальні	Встановлюють на товар (товари) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортують або з яких його (їх) імпортують
Квоти (контингенти) групові	Установлюють на товари із зазначенням країн, куди товари експортують або з яких їх імпортують
Квота експортна (імпортна)	Граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом установленого строку та який визначають у натуральних чи вартісних одиницях
Квоти (контингенти) індивідуальні	Установлюють на товар (товари) із зазначенням конкретної країни, куди товар (товари) можуть експортувати або з якої його (їх) можуть імпортувати
Квоти спеціальні	Граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначають у натуральних та/або вартісних одиницях виміру

Квоти можна класифікувати за різними ознаками, які систематизовано на рис. 5.2.

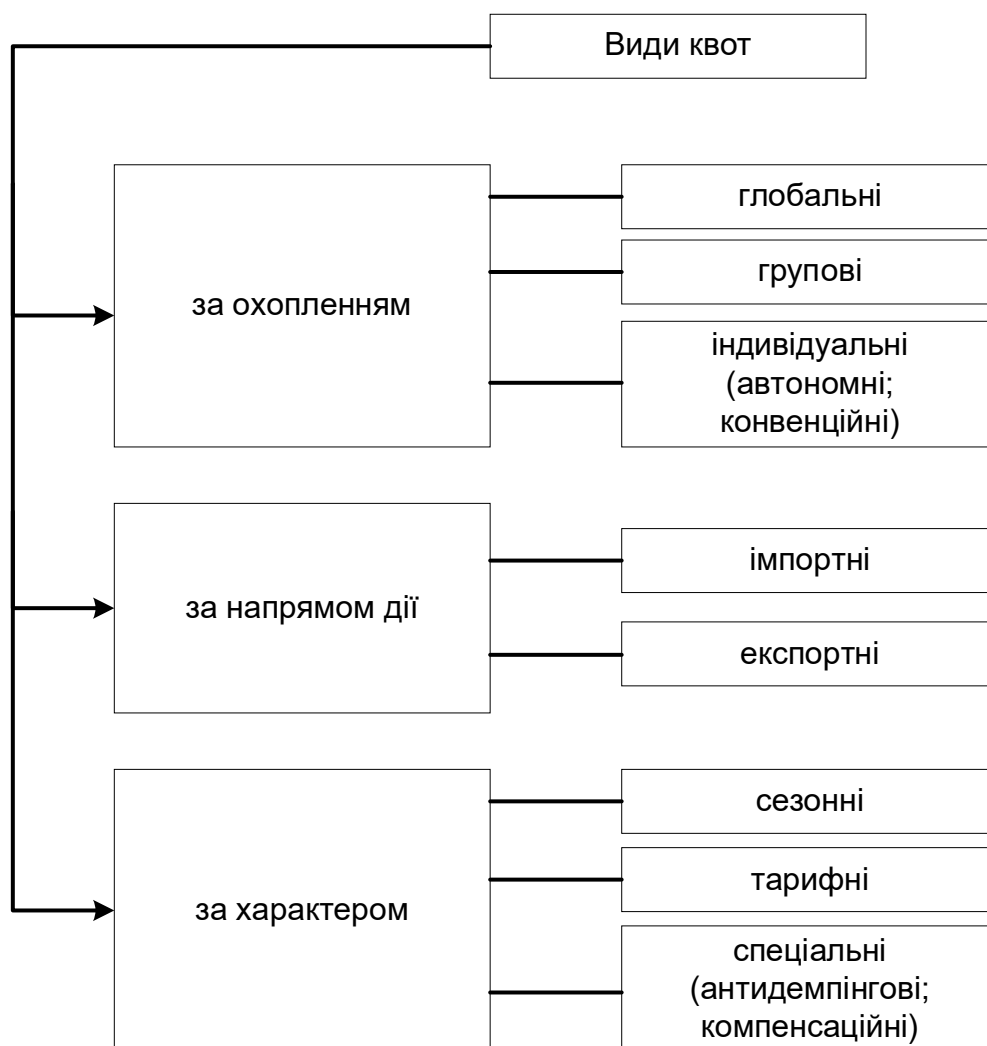

Рис. 5.2. Класифікація квот

Квотування вводять для балансування розвитку зовнішньої торгівлі та платіжних балансів, регулювання попиту і пропозиції на внутрішньому ринку та виконання міжнародних зобов'язань. Квотування є механізмом успішного ведення торгових переговорів, який дозволяє досягати взаємовигідних домовленостей.

Усі обмеження імпорту, за відсутності часових меж їх застосування, називають неконкретизованими. Серед них найбільш поширеною є глобальна квота (2/3 усіх випадків кількісних обмежень).

Глобальна квота – квота, яку встановлюють щодо товару (товарів) без зазначення конкретних країн, куди товар (товари) експортують або з яких його (їх) імпортують.

Індивідуальна (розподілена) квота – квота, яку встановлюють щодо товару (товарів) із визначенням конкретної країни, куди товар можна експортувати або з якої його можна імпортувати. Загальний ліміт при цьому розподіляють між основними державами-експортерами на базі обсягу поставок за попередній рік. Індивідуальні квоти можуть бути автономними та конвенційними.

Автономні індивідуальні квоти встановлює самостійно країна-імпортер без погодження з країною-експортером. У такому разі країна-експортер не має можливості ефективно контролювати вибірку цієї квоти.

Конвенційні індивідуальні квоти закріплюють у межах торговельної угоди між країною-імпортером та країною-експортером. При цьому розмір квоти значною мірою визначається зустрічними зобов'язаннями країни-імпортера щодо імпорту квотованого товару, і країна-експортер має можливість контролювати використання виділеної для неї квоти.

Групові квоти – квоти, які встановлюють щодо товару (товарів) із визначенням групи країн, куди товар (товари) експортують або з яких його (їх) імпортують.

Імпортні квоти – граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено імпортувати на територію країни протягом установленого строку та який визначають у натуральних чи вартісних одиницях.

Експортні квоти – граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території країни протягом установленого строку та який визначають у натуральних і вартісних одиницях.

Сезонні квоти встановлюють на суворо визначений період календарного року (як правило на три місяці) і застосовують традиційно до сільськогосподарських товарів.

Тарифні квоти – установлення кількості товару, яку дозволено до ввезення чи вивезення за особливою, більш низькою ставкою тарифу протягом певного періоду часу. Ці квоти частіше зараховують до категорії кількісних нетарифних обмежень, хоча вони безпосередньо стосуються мит.

До спеціальних видів квот належать:

антидемпінгові квоти – граничний обсяг імпорту в країну певного товару, що є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів, який дозволено імпортувати в країну протягом установленого строку та який визначають у натуральних та/або вартісних одиницях виміру;

компенсаційні квоти – граничний обсяг імпорту в країну певного товару, що є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів, який дозволено імпортувати в країну протягом установленого строку.

Ліцензування експорту та імпорту передбачає видачу державою імпортеру або експортеру дозволу (ліцензії) на ввезення чи вивезення визначених категорій товарів, включених до спеціальних списків; здійснюють через уповноважений державний орган. Ліцензія може також містити положення щодо порядку здійснення імпорту чи експорту таких товарів. Процес ліцензування виконує дві основні функції. По-перше, він є засобом кількісного регулювання зовнішньої торгівлі, коли разом із видачею ліцензій установлюють квоти, після вичерпання яких подальше надання ліцензій припиняють. У такому разі ліцензування інтегрується в систему квотування, будучи формальним підтвердженням права на ввезення чи вивезення товарів у межах квоти. По-друге, ліцензування функціонує як інструмент контролю за операціями ЗЕД, тобто воно є окремим механізмом державного регулювання, спрямованим на забезпечення дотримання відповідних норм і вимог у сфері міжнародної торгівлі.

Під ліцензуванням розуміють комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики щодо надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів.

Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюють у формі автоматичного або неавтоматичного ліцензування.

Випадки запровадження ліцензування експорту товарів в Україні подано на рис. 5.3.

Автоматичне ліцензування – це комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту ЗЕД дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюють квоти. Автоматичне ліцензування як адміністративна процедура з оформлення та видачі ліцензії не чинить обмежувального впливу на товари, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню.

Випадки ліцензування імпорту товарів в Україні систематизовано на рис. 5.4.

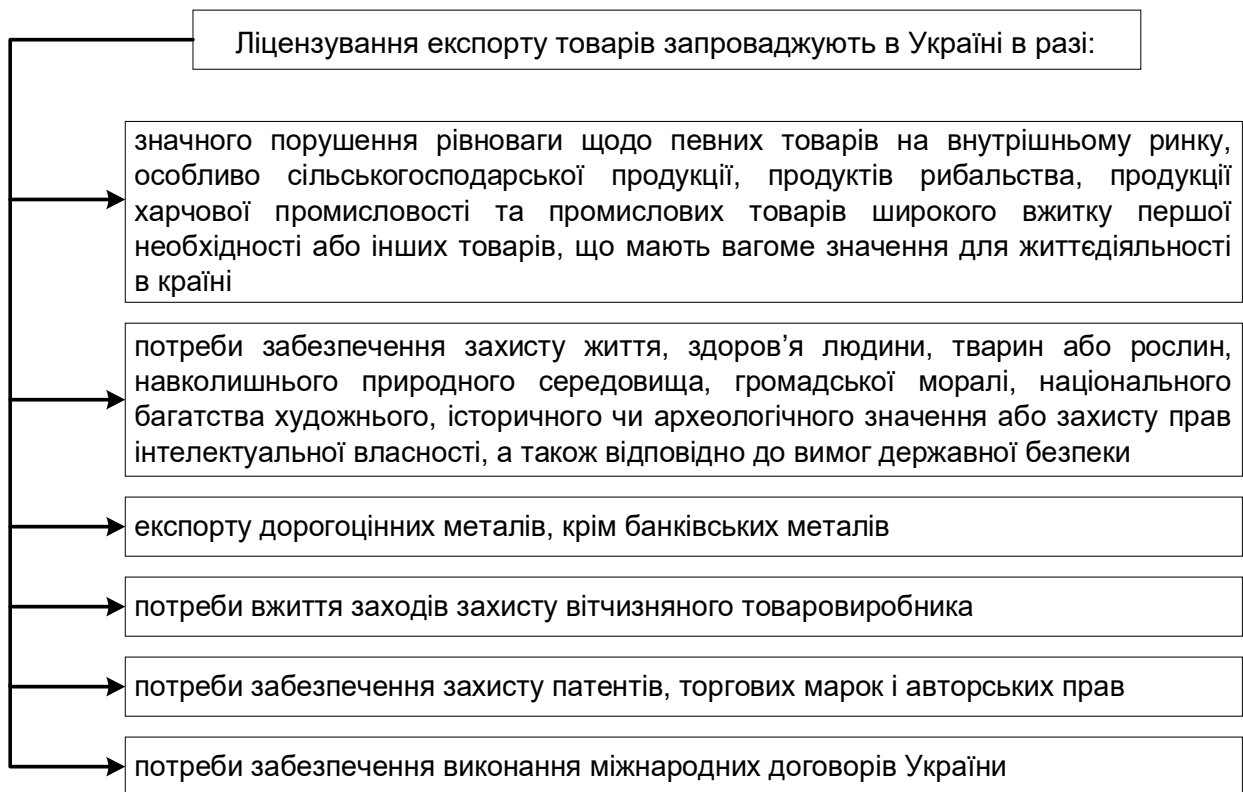

Рис. 5.3. **Випадки запровадження ліцензування експорту товарів в Україні**

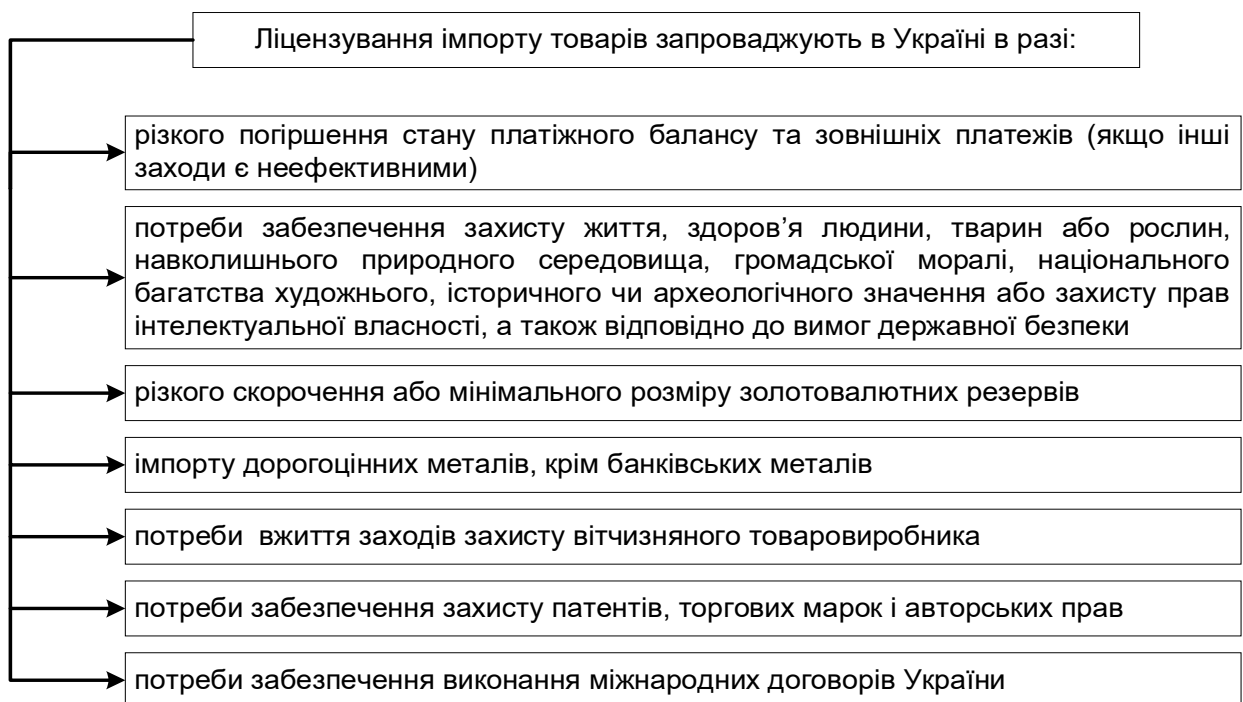

Рис. 5.4. **Випадки запровадження ліцензування імпорту товарів в Україні**

Неавтоматичне ліцензування – це комплекс дій із надання суб'єкту ЗЕД дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких установлюють певні квоти (кількісні або інші обмеження). Неавтоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративну процедуру з оформлення та видачі ліцензії використовують у разі встановлення квот (кількісних або інших обмежень) на експорт (імпорт) товарів.

Класифікацію основних видів ліцензій подано на рис. 5.5.

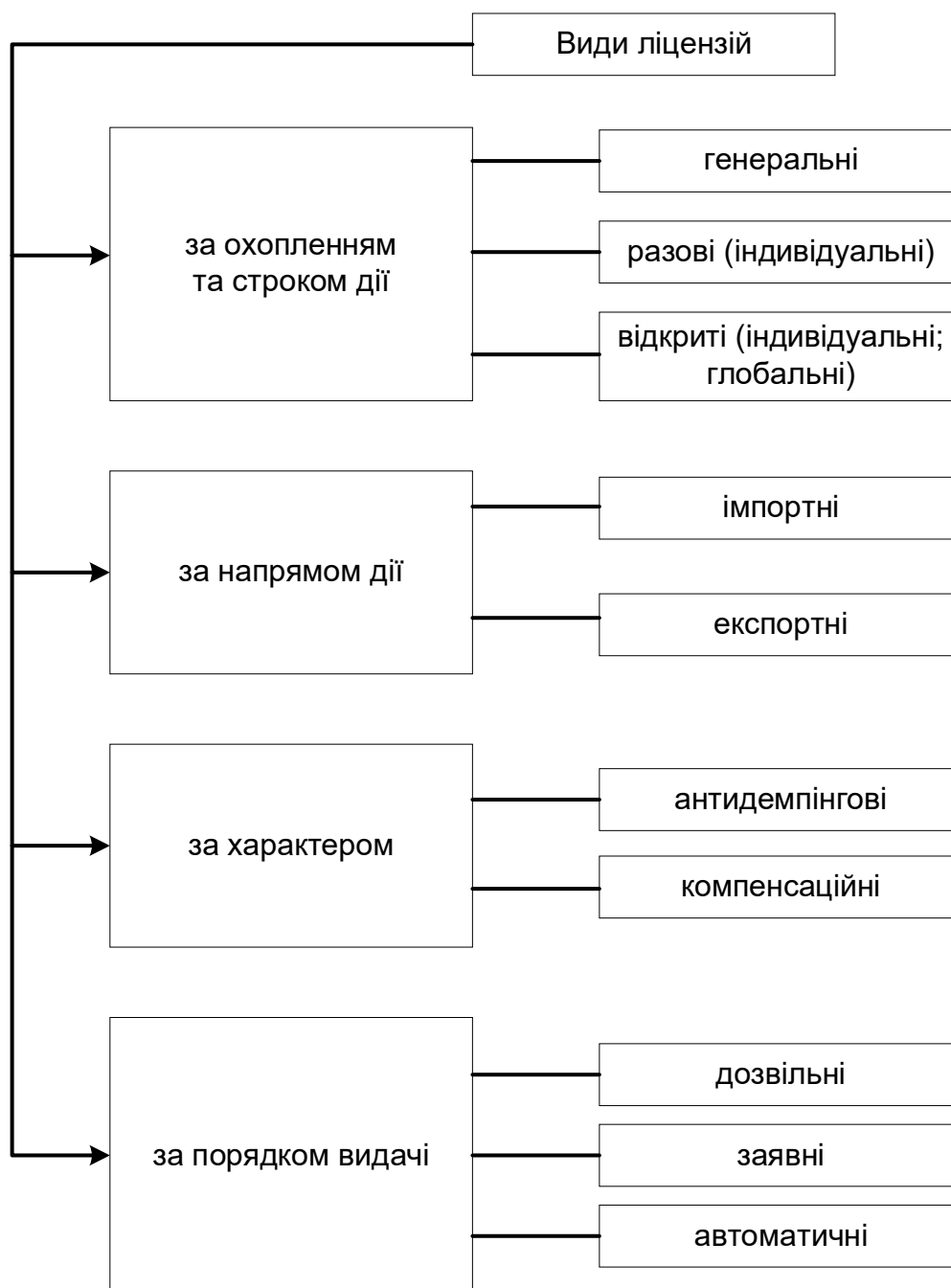

Рис. 5.5. Класифікація основних видів ліцензій

Генеральна ліцензія – відкритий дозвіл на експортні/імпортні операції з певними товаром (товарами) та/або з певною країною (групою, країн) протягом періоду дії режиму ліцензування із цього товару (товарів).

Разова індивідуальна ліцензія – разовий дозвіл, що має іменний характер. Її видають для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктам ЗЕД на період не менший ніж той, який необхідний для здійснення експортної (імпортної) операції.

Відкрита індивідуальна ліцензія – дозвіл на експорт/імпорт товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) із визначенням його загального обсягу.

Глобальна ліцензія – дозвіл на ввезення/вивезення певного товару без обмеження за кількістю або вартістю у будь-яку країну протягом визначеного строку.

Експортна (імпортна) ліцензія – належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом установленого строку певних товарів.

Антидемпінгова ліцензія – належним чином оформлене право на імпорт у країну протягом установленого строку певного товару, який є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів.

Компенсаційна ліцензія – належним чином оформлене право на імпорт у країну протягом установленого строку певного товару, який є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів.

Розрізняють ліцензії, які видають у дозвільному та заявному порядку.

Дозвільні ліцензії видають залежно від рішення відповідного державного органу. Інколи у видачі ліцензії може бути відмовлено.

Заявні ліцензії передбачають, що ліцензію видають усім особам, які звернулися з проханням про її видачу.

Автоматичне ліцензування – це комплекс адміністративних дій відповідального органу з надання суб'єкту ЗЕД дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюють квоти (кількісні або інші обмеження).

Зазначимо, що на період воєнного стану більшість ліцензій видають безкоштовно.

5.3. Роль і функція кількісних обмежень у нетарифному регулюванні

В умовах глобалізації світової економіки велику роль у регулюванні нетарифних інструментів торговельної діяльності відіграє СОТ. В окремих випадках щодо певних груп товарів може бути застосовано нетарифні заходи регулювання. Найбільш поширеними є кількісні обмеження.

До кількісних та інших обмежень, дозволених у межах СОТ, належать такі:

- обмеження, що накладають країни, які мають проблеми з платіжним балансом;

- обмеження, що накладають для захисту суспільної моралі, життя чи здоров'я людей, тварин і рослин, для забезпечення дотримання законів або нормативних актів;

- захисні заходи з обмеження імпорту у формі імпортного мита або кількісних обмежень імпорту в разі, коли його збільшення завдає значної шкоди національним виробникам супутньої або конкурентної продукції;

- накладання антидемпінгового мита на відповідну продукцію та компенсаційного мита на субсидовану імпортну продукцію, якщо збільшення такого імпорту завдає значної шкоди національній промисловості;

- технічні бар'єри;

- недискримінаційне застосування кількісних обмежень (ліцензування, квотування).

Виконуючи вимоги законів України, митниці контролюють **документи, які підтверджують запроваджені обмеження на переміщення через митний кордон України товарів:**

- ліцензію на експорт/імпорт дисків для лазерних систем зчитування, матриць;

- спеціальну ліцензію на імпорт товарів;

- дозвіл на імпорт в Україну товарів, щодо яких застосовують заходи нагляду або регіонального нагляду;

- дозвіл на проведення операції з реекспорту товарів;

- свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей;

- генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій для ввезення в Україну та вивезення за межі України банківських металів;

генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій на ввезення уповноваженими банками бланків дорожніх чеків міжнародних платіжних систем та вивезення нереалізованих бланків дорожніх чеків міжнародних платіжних систем;

індивідуальну ліцензію на вивезення фізичною особою за межі України банківських металів;

спеціальний дозвіл Нацбанку України на ввезення юридичною особою (крім уповноважених банків) в Україну банківських металів;

дозвіл на здійснення міжнародних передач товарів;

висновок на здійснення міжнародних передач товарів;

свідоцтво виробника про якість продуктів лову та харчової продукції з них українського походження;

супровідну документацію (інструкцію з експлуатації електричного та електронного обладнання або лист від виробника про відповідність електричного й електронного обладнання вимогам Технічного регламенту обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні).

Заборона на переміщення товарів через митний кордон України – експорт та імпорт. Загальні вимоги щодо заборони переміщення товарів через митний кордон України встановлено ст. 196 МКУ, а заборони щодо пересилання окремих видів товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях – ст. 235 МКУ.

Не може бути пропущено через митний кордон України:

товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено законом;

товари, на пропуск яких відповідно до закону потрібні дозволи інших державних органів, за відсутності цих дозволів;

товари, що переміщують через митний кордон України з порушенням вимог Митного кодексу та інших законів України;

товари, які за результатами проведення різних видів контролю не може бути пропущено через митний кордон України;

товари в міжнародних поштових відправленнях, заборонені до пересилання відповідно до актів Всесвітнього поштового союзу, а також відправлені з порушенням вимог нормативно-правових актів з питань надання послуг поштового зв'язку. Перевізник зобов'язаний здійснити зворотне вивезення товарів, увезення і транзит яких на митну територію України заборонено.

Перелік товарів, експорт (імпорт) яких через територію України заборонено, визначають відповідні органи влади. Переліки товарів – об'єктів ЗЕД, на які законами України встановлено заборону щодо переміщення через митний кордон України, наведено в табл. 5.2.

Таблиця 5.2

Перелік товарів, переміщення яких заборонено законом

Найменування товару	Напрямок переміщення
1	2
Особливо небезпечні наркотичні засоби, психотропні речовини, обіг яких заборонено, і рослини, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини	Ввезення, вивезення, транзит
Товари, увезення яких заборонено законодавством у зв'язку з небезпекою для життя і здоров'я людей; може спричинити масові інфекційні захворювання або отруєння людей	Ввезення
Електроловильні системи (електровудки), монопітків (волосінні) сітки, мисливські капкани та інші засоби добування об'єктів тваринного світу, заборонені законом	Ввезення
Культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання; культурні цінності, включені до Національного архівного фонду; культурні цінності, включені до Музейного фонду України	Вивезення
Культурні цінності, щодо яких оголошено розшук	Ввезення
Лісоматеріали та пиломатеріали цінних та рідкісних порід дерев (акація, берека, вишня, груша, горіх, каштан, тис ягідний, черешня, явір, ялівець)	Вивезення
Лісоматеріали необроблені	Вивезення
Клоновані ембріони людини	Ввезення
Металобрухт, який утворився у військових частинах, військових установах, військових навчальних закладах Збройних сил України та інших військових формуваннях. Експорт списаних на металобрухт агрегатів машин, кораблів, плавзасобів, військової техніки, рухомого складу залізничного транспорту в нерозібраній формі	Вивезення
Етилований бензин та свинцеві добавки до бензину, крім авіаційного бензину за товарною позицією 2710 12 31 00 згідно з УКТ ЗЕД	Ввезення

1	2
Радіообладнання та випромінювальні пристрої, експлуатацію яких передбачено загальними користувачами радіочастотного ресурсу, зазначені в переліку заборонених до застосування та ввезення на територію України	Ввезення
Неідентифіковані тварини або тварини без відповідних ідентифікаційних, ветеринарних та інших супровідних документів	Ввезення, вивезення, транзит
Живі патогенні мікроорганізми (зокрема бактерії, віруси, грибки, рикетсії, мікоплазми, інші патогенні мікроби) та патологічний матеріал, що містить збудників хвороб тварин. Не зареєстровані ветеринарні препарати	Ввезення
Вантажі з тваринами в разі наявності особливо небезпечної хвороби, занесеної до списку Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин, до якої ці тварини є сприятливими, підтвердженої в країні, зоні або компартменті походження тварин	Ввезення, транзит
Об'єкти регулювання, що: заражені карантинними шкідливими організмами; можуть спричинити занесення карантинних організмів на територію України; можуть збільшити популяцію місцевих регульованих шкідливих організмів до рівня, який не відповідає рівню фітосанітарного захисту	Ввезення
Пестициди й агрохімікати до їх державної реєстрації	Ввезення
Ґрунтова маса (крім зразків для проведення наукових досліджень)	Вивезення
ГМО, а також продукція, вироблена із застосуванням ГМО, до їх державної реєстрації, за винятком таких, що призначено для науково-дослідних цілей або державних апробацій (випробовувань)	Ввезення
Перелік товарів, заборонених для ввезення на митну територію України з Російської Федерації	Ввезення
Ввезення на митну територію України в митному режимі імпорту товарів із Російської Федерації	Ввезення
Товари за зовнішньоекономічними договорами (контрактами), торговельною країною та/або країною призначення яких є Російська Федерація	Вивезення
Товари, вивезення (пересилання) яких громадянами за межі митної території України заборонено	Вивезення

1	2
Видавнича продукція, що має походження або виготовлена та/або випущена у світ, та/або яку ввозять із території держави-агресора, Республіки Білорусь, тимчасово окупованої території України (крім розповсюдження видавничої продукції, виготовленої та випущеної у світ на тимчасово окупованій території України до її тимчасової окупації), а також книжкові видання, що містять твори, автори яких є або були у будь-який період після 1991 р. громадянами держави-агресора, за винятком колишніх громадян держави-агресора, які є (або на момент смерті були) громадянами України і не мають (на момент смерті не мали) громадянства держави-агресора	Ввезення

Крім того, законодавством із метою захисту інтересів держави Кабінету Міністрів України надано право:

ухвалювати рішення про застосування заходів у відповідь на дії держави-агресора та/або держави-окупанта;

тимчасово обмежити поставки окремих товарів (робіт, послуг) та/або під окремими (усіма) митними режимами з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію.

Обмеження на переміщення. Відповідно до ст. 197 Митного кодексу у випадках, передбачених законом, на окремі товари встановлено обмеження щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України та їх митне оформлення здійснюють митні органи на підставі отриманих із використанням засобів інформаційних технологій документів, які підтверджують дотримання зазначених обмежень, виданих державними органами, уповноваженими на здійснення відповідних контрольних функцій, іншими юридичними особами, уповноваженими на їх видачу, якщо подання таких документів до органів доходів і зборів передбачено законами України.

Переліки таких товарів (із зазначенням їх опису та коду згідно з УКТ ЗЕД), а також відповідні дозвільні документи, необхідні для їх митного оформлення, затверджено постановою № 960 [38]. Перелік товарів, за якими діє обмеження на переміщення, наведено, в табл. 5.3.

Обмеження щодо переміщення товарів через митний кордон України

Найменування товарів	Напрями переміщення
Наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, включені до списків Таблиці II, III та IV Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	Ввезення, вивезення, транзит
Товари, що є об'єктом застосування заходів нагляду або регіонального нагляду. Товари, що є об'єктом спеціальних заходів	Ввезення
Лісоматеріали та виготовлені з них пиломатеріали (крім цінних і рідкісних порід дерев)	Вивезення
Культурні цінності, що вивозять, зокрема тимчасово, за межі України	Вивезення
Готівкова валюта, банківські метали	Ввезення, вивезення
Радіоактивні матеріали: джерела іонізуючого випромінювання радіонуклідні, ядерні матеріали, радіоактивні відходи. Радіоактивні матеріали, що містяться у складі приладів, апаратури, обладнання, пристроїв	Ввезення, вивезення, транзит
Радіообладнання та випромінювальні пристрої	Ввезення
Радіоелектронні засоби та випромінювальні пристрої спеціального призначення	Ввезення
Видавнича продукція, випущена у світ державною мовою держави-агресора, що не підпадає під обмеження, визначені законодавством	Ввезення
Об'єкти тваринного та рослинного світу, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES)	Ввезення, вивезення
Осетрові риби і вироблена з них продукція; антарктичний та патагонський іклячі	Ввезення, вивезення
ГМО, а також продукція, вироблена із застосуванням ГМО	Ввезення, транзит
Пестициди й агрохімікати	Ввезення
Колісні транспортні засоби, що відповідають певним екологічним нормам ЄВРО	Ввезення
Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню і квотуванню	Ввезення, вивезення
Тютюнова сировина, папір цигарковий. Фільтри для промислового виробництва сигарет: фільтропалочки ацетатні (трубки з волокон ацетату целюлози, укриті цигарковим папером)	Ввезення
Біометан	Вивезення
Хімічна продукція	Ввезення

Література: [1; 2; 8; 9; 21; 26; 28; 32; 94; 95].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність і класифікація нетарифних методів регулювання.
2. Відмінність економічних і адміністративних нетарифних інструментів.
3. "Добровільні" обмеження експорту.
4. Причини запровадження ліцензування експорту товарів.
5. Причини запровадження ліцензування імпорту товарів.
6. Застосування спеціальних заходів щодо імпорту товарів в Україну.
7. Процедура реєстрації зовнішньоекономічних контрактів. Охарактеризуйте умови, передбачені в контракті.
8. Сертифікація товарів, що ввозять в Україну.
9. Дозвільна система служби експортного контролю.

Запитання для самодіагностики

1. Назвіть форми ліцензування експорту (імпорту) товарів.
2. Чи запроваджують в Україні ліцензування імпорту товарів у разі різкого погіршення стану платіжного балансу та зовнішніх платежів (якщо інші заходи є неефективними)?
3. Чи запроваджують в Україні ліцензування імпорту товарів у разі різкого скорочення або мінімального розміру золотовалютних резервів?
4. На яких підставах видають ліцензію?
5. За яких умов зовнішньоекономічний договір може бути визнано недійсним?
6. Які вимоги може містити стандарт?
7. Які види стандартів є в Україні?
8. Дозвіл на переміщення яких цінностей видає Мінкультури?
9. Дозвіл на ввезення чого видає МВС?
10. На який асортимент продукції видає сертифікат МОН?

Тестові завдання

1. *Автоматичне ліцензування – це:*
 - а) комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного

періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких установлюють певні квоти (кількісні або інші обмеження);

б) комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюють квоти (кількісні або інші обмеження);

в) комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту товарів, щодо яких установлюють певні квоти (кількісні або інші обмеження);

г) комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюють квоти (кількісні або інші обмеження).

2. У контракті має бути передбачено такі умови (виберіть найповнішу відповідь):

а) назва, номер договору (контракту), дата й місце його укладання; преамбула; предмет договору; кількість і якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг); базисні умови поставки товарів (прийому-здачі виконаних робіт або послуг); ціна та загальна вартість контракту; умови платежів; умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг); упаковка та маркування; форс-мажорні обставини; санкції та рекламації; арбітраж; юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін;

б) назва, номер договору (контракту), дата й місце його укладання; преамбула; предмет договору; кількість і якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг); ціна та загальна вартість контракту; умови платежів; умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг); упаковка та маркування; форс-мажорні обставини; арбітраж; юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін;

в) назва, номер договору (контракту), дата й місце його укладання; преамбула; базисні умови поставки товарів (прийому-здачі виконаних робіт або послуг); ціна та загальна вартість контракту; умови платежів; умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг); упаковка та маркування; форс-мажорні обставини; санкції та рекламації; арбітраж; юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін;

г) назва, номер договору (контракту), дата й місце його укладання; преамбула; предмет договору; кількість і якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг); базисні умови поставки товарів (прийому-здачі

виконаних робіт або послуг); ціна та загальна вартість контракту; умови платежів; форс-мажорні обставини; санкції та рекламації; арбітраж; юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін.

3. Види стандартів в Україні:

- а) національні стандарти України; стандарти науково-технічних та інженерних товариств і спілок України (СНТС);
- б) галузеві стандарти України; технічні умови;
- в) стандарт організації України (СОУ) стандарти науково-технічних та інженерних товариств і спілок України;
- г) усі відповіді правильні.

4. Відповідно до ст. 9 Закону № 959-XII до органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні належать:

- а) Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;
- б) Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі, Державна фіскальна служба України;
- в) Верховна Рада, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;
- г) немає правильної відповіді.

5. Відповідно до ст. ... Господарського кодексу Кабінет Міністрів України може встановлювати перелік товарів (робіт, послуг), експорт та імпорт яких здійснюються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності лише за наявності ліцензії.

- а) 383;
- б) 381;
- в) 382;
- г) 384.

6. Комплекс дій органу виконавчої влади з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів – це:

- а) екологічний контроль;
- б) квотування;

- в) сертифікація;
- г) ліцензування.

7. Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюють у формі:

- а) автоматичного та неавтоматичного;
- б) електронного та письмового;
- в) електронного та неавтоматичного;
- г) автоматичного та письмового.

8. Порядок включення до ціни розрахунку роялті та ліцензійних платежів визначає:

- а) Державна митна служб;
- б) Національний банк;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховна Рада України.

9. Рішення про застосування режиму ліцензування експорту (імпорту) товарів, зокрема встановлення квот (кількісних або інших обмежень), ухвалює:

- а) Державна митна служба;
- б) Національний банк;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховна Рада України.

10. Згідно зі ст. 383 Господарського кодексу України Кабінет Міністрів України з метою забезпечення відповідності зовнішньоекономічних договорів (контрактів) законодавству України може запроваджувати:

- а) контроль правильності складання договорів (контрактів);
- б) їх державну реєстрацію;
- в) перевірку митної вартості товарів (послуг);
- г) немає правильної відповіді.

11. Матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів ЗЕД (зокрема торговельної) та її іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав і обов'язків у зовнішньоекономічних відносинах, – це:

- а) договір (контракт);
- б) Інкотермс;
- в) предмет договору;
- г) метрологія.

12. Базисні умови поставки товарів (прийому-здачі виконаних робіт або послуг):

а) у цьому розділі визначають строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів. Приймання-здачу проводять за кількістю відповідно до товаросупровідних документів, за якістю – відповідно до документів, що засвідчують якість товару;

б) цей розділ містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на ній відповідне маркування (найменування продавця та покупця, номер контракту, місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування тощо), а за потреби – також умови її повернення;

в) у цьому розділі зазначають вид транспорту та базисні умови поставки (відповідно до "Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів" у редакції 2000 р.), які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару);

г) цей розділ визначає спосіб, порядок і строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань.

13. Залежно від вибраних сторонами умов платежу в тексті контракту зазначають:

а) умови банківського переказу до (авансового платежу) та/або після відвантаження товару, або умови документального акредитиву, або інкасо;

б) умови за гарантією, якщо вона є або коли вона необхідна (вид гарантії, умови та термін дії гарантії, можливість зміни умов контракту без зміни гарантій);

в) немає правильної відповіді;

г) усі відповіді правильні.

14. Санітарно-епідеміологічний контроль вантажів, що переміщують через митний кордон України здійснює відповідно до вимог постанов:

а) Державна митна служба;

б) Національний банк;

в) Кабінет Міністрів України;

г) Верховна Рада України.

15. Квотування:

а) установлюють державними органами відповідно до чинного законодавства, міжнародного права та різних міжнародних актів, угод обмежень щодо виробництва товарів, міжрегіональних товарних або фінансових операцій, експортно-імпортних поставок;

б) установлюють відносно товару без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар експортують або з яких його імпортують;

в) установлюють відносно товару з визначенням конкретної країни, куди товар можуть експортувати або з якої його можуть імпортувати;

г) немає правильної відповіді.

16. Які дозволи потрібні під митного оформлення від Міністерства економіки України:

а) лист-походження;

б) ліцензія на експортно-імпортні операції;

в) карточка реєстрації зовнішньоекономічні операції;

г) індивідуальна ліцензія;

г') усі відповіді правильні.

17. Національні стандарти України (ДСТУ) містять:

а) вимоги, які стосуються забезпечення безпеки машинобудівної продукції для здоров'я людей і гігієни роботи, забезпечення вірогідності та єдності вимог під час розроблення, виготовлення, експлуатації й збереження машинобудівної продукції;

б) продукцію, на яку немає державного стандарту України, або якщо буде потреба – установити нові вимоги, які перевищують або доповнюють вимоги державних стандартів;

в) документи, що визначають необхідні експлуатаційні умови продукції, що випускають і для якої немає державного або галузевого стандарту;

г) немає правильної відповіді.

18. Комплекс заходів заборонно-обмежувального характеру, що прямо або опосередковано обмежують імпорт іноземних товарів (послуг) на внутрішній ринок країни чи взагалі його забороняють, – це:

а) нетарифне регулювання;

б) тарифне регулювання;

в) немає правильної відповіді;

г) регулювання ЗЕД.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між стандартами та їх особливостями.

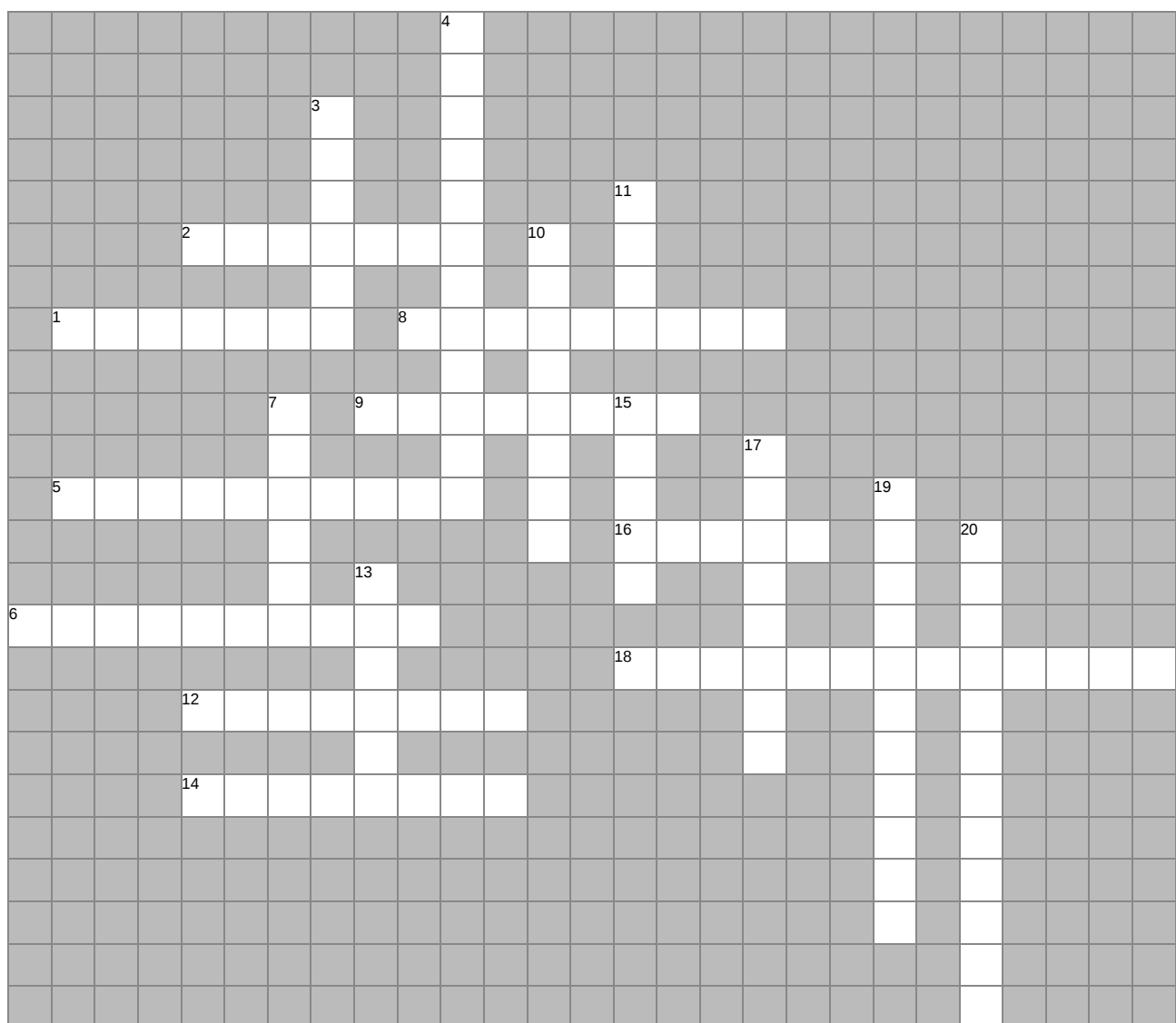
№	Види стандартів		Особливості
1	Національні стандарти України	а	Розробляють на продукцію, на яку немає державного стандарту України, або якщо буде потреба встановити нові вимоги, які перевищують або доповнюють вимоги державних стандартів
2	Галузеві стандарти України	б	Є нормативним документом, що визначає необхідні експлуатаційні умови продукції, яку випускають і для якої немає державного або галузевого стандарту
3	Стандарти науково-технічних та інженерних товариств і спілок України	в	Розробляють на продукцію або на технологічний процес, які реалізують на конкретному підприємстві
4	Технічні умови (ТУ)	г	Містять вимоги, які стосуються забезпечення безпеки машинобудівної продукції для здоров'я людей і гігієни роботи, забезпечення вірогідності та єдності вимог під час розроблення, виготовлення, експлуатації й збереження машинобудівної продукції
5	Стандарт організації України (СОУ)	г'	Розширюють результати фундаментальних і прикладних досліджень, отриманих в окремих галузях знань або у сферах професійних інтересів

Завдання 2. Установіть відповідність між видами ліцензій та їх визначенням.

№	Вид ліцензії		Визначення
1	2	3	4
1	Ліцензія відкрита	а	належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару, який є об'єктом спеціального розслідування або спеціальних заходів
2	Ліцензія спеціальна	б	дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (не менш як один місяць) із визначенням його загального обсягу

1	2	3	4
3	Ліцензія генеральна	в	належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів із метою інвестицій і кредитування
4	Ліцензія експортна (імпортна)	г	відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції щодо певного товару та (або) з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування щодо цього товару

Завдання 3. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

1. Митний режим, відповідно до якого товари вивозять за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення на цю територію та без встановлення умов їх використання за межами митної території України.

2. Зовнішньоекономічний ... (у зовнішньоекономічній практиці його називають контрактом) – матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів ЗЕД (зокрема торговельної) та її іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав і обов'язків у зовнішньоекономічних відносинах.

5. Наука про вимірювання та їх застосування.

6. Надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами.

8. Платіж, проведений покупцем-замовником до моменту відвантаження товару чи надання послуг.

9. Письмова угода, договір, за яким сторони, що його уклали, мають взаємні зобов'язання; пакт.

12. Документ, у якому з метою добровільного багаторазового використання встановлюють характеристики продукції, правила здійснення і характеристики процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт або надання послуг.

14. Документ, наданий органом ліцензування, на право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

16. Продукт природи і людської праці або тільки людської праці в матеріальній і нематеріальній субстанції та у формі послуг, який завдяки своїм властивостям здатен задовольняти наявні чи передбачувані суспільні потреби.

18. Комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких установлюють певні квоти (кількісні або інші обмеження).

По вертикалі:

3. Митний режим, відповідно до якого товари ввозять на митну територію України для вільного обігу без обмеження строку їх перебування на цій території та можуть використовувати без будь-яких митних обмежень.

4. Заповнення документа за встановленою формою певних даних декларантом.

7. Повне або часткове звільнення певних категорій осіб від оплати за отримані послуги або надання додаткових послуг (переваг).

10. Експортний ... – комплекс заходів із контролю за міжнародним переміщенням товарів, їх використанням фізичними та юридичними особами, здійснюваний Державною службою експортного контролю України, іншими державними органами з метою забезпечення захисту національної безпеки та відповідно до міжнародних зобов'язань України.

11. Непрямий податок, різновид митних платежів, який накладають на товари, що переміщують через митний кордон, тобто ввезення/вивезення чи транзит.

13. Лінія та уявна вертикальна поверхня, що проходить через цю лінію; визначає межі державної території – суходолу, вод, надр, повітряного простору, тобто межі поширення державного суверенітету.

15. Гранична величина експорту або імпорту певного товару в певну країну.

17. Результат проведення комплексу заходів, що забезпечують захист продукції від пошкоджень і втрат, від негативних факторів навколишнього середовища і полегшує процес обігу продукції під час транспортування, складування, реалізації тощо.

19. Комплекс дій органу виконавчої влади з надання суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлено квоти (кількісні або інші обмеження).

20. Процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу визначеним законодавством вимогам.

Завдання 4. Підприємство "Агропро" подало до Київської митниці митну декларацію від 2.05.2021 р. № 1541536/2021/04114 для митного оформлення в митному режимі "імпорт" таких товарів:

емаль-лаки поліефірні, кількість 10 000 шт., код товару УКТ ЗЕД 3208 10 10 10, країна виробництва – Польща;

силіконові масла, кількість 25 000 шт., код товару за УКТ ЗЕД – 3910 00 00 10, країна виробництва – Польща.

Перерахуйте та охарактеризуйте заходи нетарифного регулювання, які застосовують під час імпорту зазначеного товару.

Завдання 5. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Термін		Визначення
1	Компенсаційні квоти	а	оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару, який є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів
2	Відкрита ліцензія	б	оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару, який є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів
3	Компенсаційна ліцензія	в	метод регулювання експортно-імпортних операцій шляхом установлення на визначений період кількісних обмежень обсягів вивезення або ввезення товарів у натуральному чи вартісному вираженні
4	Глобальні квоти	г	дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу
5	Антидемпінгова ліцензія	г'	квоти, що встановлюють на товар без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар експортують або з яких його імпортують
6	Квотування	д	дозвіл, виданий фізичним та / або юридичним особам на здійснення певного виду діяльності
7	Ліцензія	е	граничний обсяг імпорту в Україну певного товару, що є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначають у натуральних та/або вартісних одиницях виміру

Розділ 6. Дозвільна система служби експортного контролю

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо роботи дозвільної системи служби експортного контролю.

Основні питання:

6.1. Державна служба експортного контролю: завдання і функції.

6.2. Державна служба експортного контролю: види дозвільних документів.

6.3. Організація міжнародних режимів експортного контролю.

6.4. Обмеження, яких Україна має дотримуватись або які має брати до уваги, здійснюючи військово-технічне співробітництво з іноземними державами.

6.5. Режим експортного забезпечення.

Компетентності, що формують за темою:

знання: основи державної системи експортного контролю України; міжнародні режими експортного контролю;

уміння: практичні навички щодо оформлення документів, необхідних для проведення експортного контролю;

комунікації: обґрунтування рішень щодо попередньої ідентифікації товарів у галузі державного експортного контролю;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень про використання відомостей щодо проведення експортного контролю.

Ключові терміни: експортний контроль, дозвільний документ, міжнародний режим, національна безпека, товари подвійного призначення, глобалізація.

6.1. Державна служба експортного контролю: завдання і функції

Процес становлення і розвитку України після здобуття нею незалежності потребував створення системи експортного контролю, яка б надійно захищала інтереси держави у сфері експорту/імпорту спеціальної

техніки та забезпечувала регулювання зовнішньоекономічної діяльності в галузі експорту/імпорту озброєння, військової техніки, а також інших товарів і технологій, що підлягають експортному контролю, з метою запобігання розповсюдженню зброї масового знищення і звичайних типів озброєння. Згідно з постановою КМУ від 31.03.2015 р. № 159 "Про затвердження Положення про Державну службу експортного контролю України" [65] Держекспортконтроль є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через першого віцепрем'єр-міністра України – міністра економіки.

Етапи становлення та процес формування державної служби контролю наведено в додатку Б (табл. Б1).

Основними завданнями Держекспортконтролю є:

реалізація державної політики у сфері державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення, подвійного використання та інших товарів, щодо яких можуть застосовувати процедури державного експортного контролю, а також внесення на розгляд першого віцепрем'єр-міністра України – міністра економіки пропозицій щодо забезпечення її формування;

забезпечення захисту національних інтересів та зміцнення міжнародного авторитету України під час здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів шляхом забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України, пов'язаних із нерозповсюдженням зброї масового знищення, засобів її доставки та обмеженням передач звичайних видів озброєння для недопущення їх застосування в терористичних та інших протиправних цілях;

надання в передбачених законом випадках адміністративних послуг у сфері державного експортного контролю.

Структуру Державної служби експортного контролю України подано на рис. 6.1.

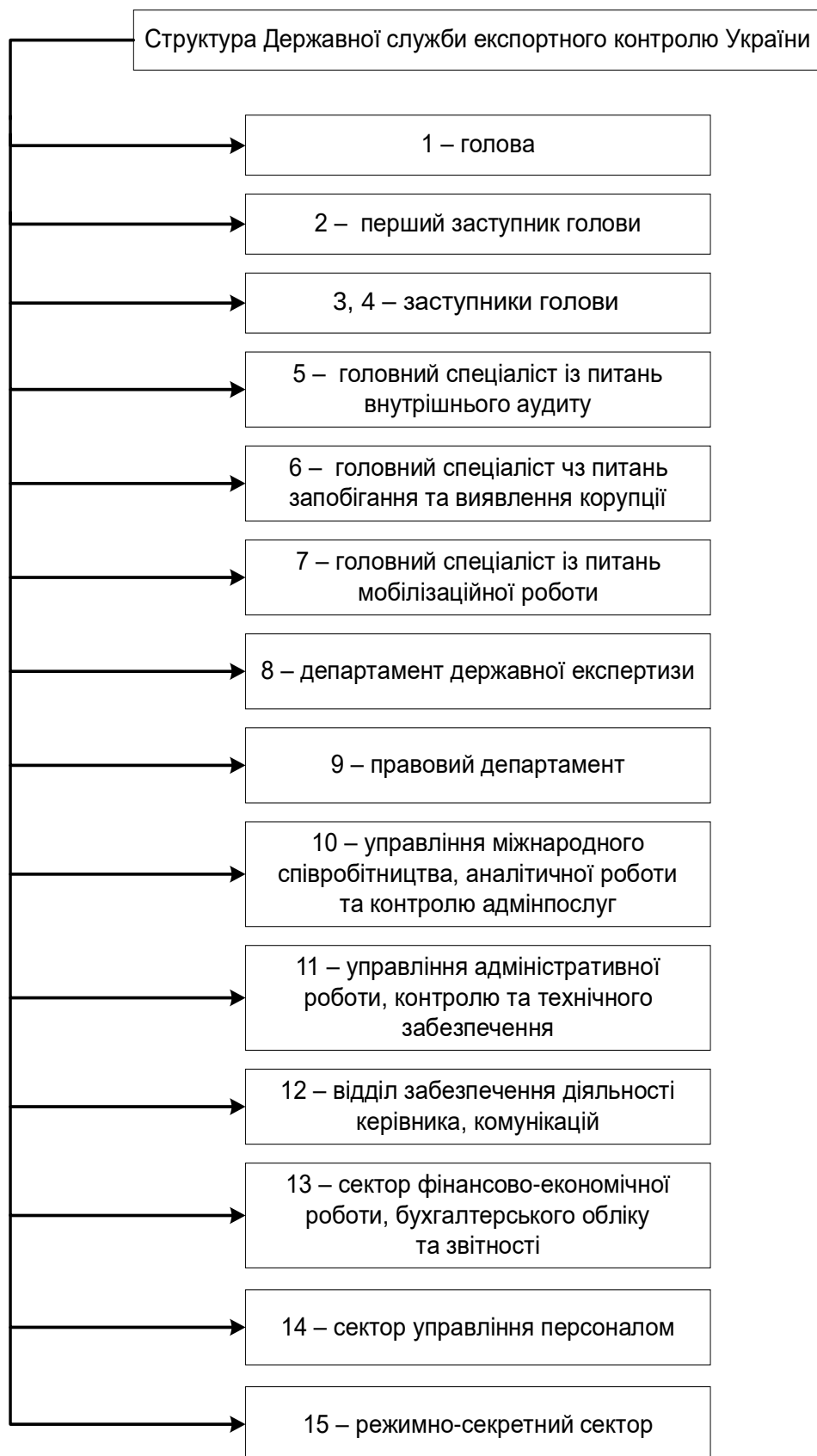

Рис. 6.1. Структура Державної служби експортного контролю України

Гранична штатна чисельність працівників Держекспортконтролю України становить 79 працівників.

Отже, **державна система експортного контролю** – це система взаємодії органів експортного контролю, центральних та інших органів виконавчої влади під час проведення спільних заходів, спрямованих на забезпечення належного контролю за міжнародними передачами товарів відповідно до міжнародних зобов'язань і керівних принципів, прийнятих Україною в галузі експортного контролю та національної безпеки.

6.2. Державна служба експортного контролю: види дозвільних документів

Товари, які підлягають експортному контролю. Порядки здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та товарів подвійного використання, а також списки таких товарів затверджено постановами № 1807 [71] та 86 [72]. Відповідно до ст. 252 Митного кодексу України військова техніка, укомплектована повністю військовою командою (бойові та військово-транспортні повітряні судна, військові кораблі та судна забезпечення Військово-Морських Сил тощо), яка перетинає митний кордон України, підлягає митному оформленню в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України.

Митне оформлення військової техніки іноземних держав здійснює митний орган за участю представників Міноборони України, якщо заходи, у рамках яких переміщують такі товари, належать до повноважень іншого центрального органу виконавчої влади, представників цього центрального органу виконавчої влади. Митне оформлення військової техніки, зокрема військових транспортних засобів, які перетинають митний кордон України, здійснюють відповідно до порядку, затвердженого постановою № 63 [73]. Перелік пунктів пропуску через державний кордон, через які здійснюють переміщення товарів військового призначення та ядерних матеріалів, затверджено постановою № 1057 [64].

Відповідно до вимог зазначених порядків **міжнародну передачу товарів** може виконувати суб'єкт здійснення міжнародних передач товарів або іноземний суб'єкт господарської діяльності за наявності в нього відповідного дозволу чи висновку Держекспортконтролю.

Відповідно до визначень термінів, наведених у ст. 1 Закону № 549-IV [54], **дозвіл** – це "документ, виданий центральним органом виконавчої

влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, який надає право на експорт чи імпорт товарів; висновок – документ, виданий центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, який надає право на тимчасове ввезення або вивезення товарів чи їх транзит, проведення переговорів, пов'язаних з укладанням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про міжнародні передачі товарів військового призначення або про експорт товарів подвійного використання та інших товарів до держав, щодо яких встановлено часткове ембарго на поставки таких товарів".

До дозвільних документів належать: посвідчення про реєстрацію; висновок на переговори; висновок на тимчасове ввезення/вивезення; висновок на транзит; дозвіл на експорт/імпорт; міжнародний імпортний сертифікат; атестація системи внутрішньофірмового експортного контролю (СВФЕК); повноваження на здійснення діяльності щодо попередньої ідентифікації товарів у галузі державного експортного контролю.

Посвідчення про реєстрацію суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів. Відповідно до ст. 12 Закону України "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання" [54] суб'єктів господарювання України, які мають намір здійснювати міжнародні передачі товарів, зокрема проводити посередницьку (брокерську) діяльність, пов'язану з міжнародними передачами товарів військового призначення, попередньо реєструє як суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю. Реєстрація як суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів є обов'язковою умовою для проведення Держекспортконтролем основної експертизи в галузі державного експортного контролю за зверненням такого суб'єкта і видачі відповідного дозволу.

Документи, які потрібно надати для отримання послуги. Для отримання адміністративної послуги до Держекспортконтролю подають документи, згідно з вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 р. № 767 [66], для проведення попередньої експертизи в галузі державного експортного контролю, а саме:

лист на ім'я голови Держекспортконтролю зі стислим викладенням мети звернення;

письмову заяву на проведення попередньої експертизи товарів та реєстрації в Держекспортконтролі суб'єкта підприємницької діяльності України як суб'єкта здійснення міжнародних передач таких товарів (заяву оформлюють за типовою формою). До заяви, оформленої на аркушах, додають її електронну копію;

засвідчені копії статуту, установчого договору;

довідку про попередню ідентифікацію товарів, яка містить погодження назв і описів конкретних товарів (або груп товарів), зазначених у заяві, із найменуваннями та характеристиками, внесеними до переліків товарів, міжнародна передача яких підлягає державному експортному контролю. Якщо суб'єкт господарювання планує здійснювати експорт, імпорт, тимчасове вивезення чи ввезення технологій або послуг, до цієї довідки додають анотований опис відповідних технологій чи послуг. Крім того, рекомендовано подати результати недержавної експертизи, яку проводили з ініціативи суб'єкта господарювання з метою попередньої ідентифікації товарів;

довідку щодо належності (або неналежності) наданих для попереднього аналізу товарів (груп товарів) до матеріальних носіїв секретної інформації (що можуть містити державну таємницю), яка визначає ступінь їх секретності. Цю інформацію підтверджують підписами керівника суб'єкта господарювання та керівника режимно-секретного органу підприємства (за наявності останнього), які засвідчують печаткою відповідного суб'єкта;

перелік держав, до яких або з яких планують експорт, імпорт, тимчасове вивезення чи ввезення товарів, міжнародна передача яких перебуває під державним експортним контролем;

відомості (прізвище, ім'я, по батькові та посада) про посадових осіб, які організовують і забезпечують додержання суб'єктом вимог законодавства з питань державного експортного контролю.

Висновок на проведення переговорів, пов'язаних з укладанням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) щодо здійснення експорту товарів, на поставки яких до відповідної іноземної держави встановлено, з огляду на міжнародні зобов'язання України, часткове ембарго. Висновок видається Державною службою експортного контролю України та засвідчує право на проведення переговорів, пов'язаних з укладанням зовнішньоекономічних договорів про міжнародні передачі товарів військового призначення або про експорт товарів подвійного використання

та інших товарів до держав, стосовно яких встановлено часткове ембарго. При цьому важливо звернути увагу на те, що ст. 10 Закону визначено, що державний експортний контроль здійснюють також і стосовно експорту або тимчасового вивезення товарів, які не належать до товарів військового призначення та подвійного використання в разі, коли експорт або тимчасове вивезення таких товарів за межі України здійснюють до держав, щодо яких резолюціями Ради безпеки Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій, членом яких є Україна, чи національним законодавством встановлено повне або часткове ембарго на постачання таких товарів.

Документи, які потрібно надати для отримання послуги. До Держекспортконтролю подають лист із стислим викладенням мети звернення, до якого додають заяву. У разі подання суб'єктом господарювання заяви про отримання висновку на право проведення переговорів щодо здійснення експорту товарів військового призначення разом із заявою подають засвідчену підписом відповідальної особи суб'єкта копію документа, який підтверджує повноваження іноземного суб'єкта на право здійснення зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаної з міжнародними передачами товарів військового призначення, наданих йому відповідно до законодавства держави, де його зареєстровано. Документи, що подають до Держекспортконтролю, мають бути складеними державною мовою. До документів, складених іноземною мовою, додають їх переклад українською, засвідчений підписом відповідальної особи суб'єкта господарювання.

Висновок на здійснення тимчасового ввезення/вивезення товарів військового призначення або подвійного використання. Для отримання висновку на право здійснення тимчасового ввезення або тимчасового вивезення **товарів військового призначення** подають документи, передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 р. № 1807 [71]. Для отримання висновку на право здійснення тимчасового ввезення або тимчасового вивезення **товарів подвійного використання** – документи, визначені постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 р. № 86 [72].

Товарами подвійного використання згідно зі ст. 1 Закону № 549-IV [54] вважають окремі види виробів, обладнання, матеріалів, програмного забезпечення і технологій, спеціально не призначені для військового використання, а також послуги (технічну допомогу), пов'язані з ними, які,

крім цивільного призначення, можуть бути використаними з військовою або терористичною метою чи для розроблення, виробництва, використання товарів військового призначення, зброї масового знищення, засобів доставки зазначеної зброї чи ядерних вибухових пристроїв, зокрема окремі види ядерних матеріалів, хімічних речовин, бактеріологічних, біологічних і токсичних препаратів, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України.

До товарів подвійного використання належать:

товари, що можуть бути використаними у створенні звичайних видів озброєнь, військової чи спеціальної техніки;

товари, що можуть бути використаними у створенні ракетної зброї;

товари, що можуть бути використаними у створенні ядерної зброї;

товари, що можуть бути використаними у створенні хімічної зброї;

товари, що можуть бути використаними у створенні бактеріологічної (біологічної) та токсичної зброї.

Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання затверджено постановою № 86 [72].

Попередня ідентифікація товару суб'єктом господарювання України. Мова йде про фактичне виконання ним своїх обов'язків, передбачених Законом України від 20.02.03 р. № 549-IV [54]. Результатом такої процедури є оформлення довідки щодо попередньої ідентифікації товарів. Зазвичай уся процедура складається з послідовного пошуку відповідей на питання, викладені в зображеному на рис. 6.2 алгоритмі, а також таких основних етапів:

пошук інформації про об'єкт експертизи, що містить товар чи інші матеріали, міжнародні передачі яких планує здійснювати суб'єкт, із подальшою її систематизацією, оцінюванням достовірності й аналізом щодо можливих суперечностей;

оцінювання об'єкта експертизи щодо його спеціального призначення, зокрема визначення, чи має він ознаки, що вказують на спеціальне військове використання;

встановлення загальноприйнятої технічної назви об'єкта, його характеристик, опису, сфери застосування, а також визначення хімічного складу, марки, ґатунку, типу, моделі та інших характеристик. Це передбачає аналіз кількісних співвідношень складових частин (залежно від конкретного об'єкта), а також інших критеріїв, які можуть засвідчувати

його належність до певної групи виробів, класів речовин, матеріалів, технологій, програмного забезпечення чи послуг (технічної допомоги), зазначених у списках товарів, що підлягають державному контролю в разі міжнародної передачі;

зіставлення визначених характеристик об'єкта експертизи з аналогічними товарами, переліченими у відповідних списках товарів, міжнародні передачі яких регулюються державою. На основі результатів порівняння – визначення конкретних позицій або підпозицій у зазначених списках товарів, які відповідають характеристикам об'єкта експертизи;

підготовка відповідної документації, зокрема довідки про попередню ідентифікацію товарів і анотованого опису (якщо об'єктом експертизи є технологія чи послуга), із подальшим оформленням і підписанням цих матеріалів.

Детальні рекомендації стосовно заповнення кожної графи зазначеної довідки викладено в Додатку 4 до Інструкції про реєстрацію у Держекспортконтролі України суб'єктів підприємницької діяльності України як суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів, затвердженої наказом Держекспортконтролю України від 27.04.2009 р. № 31 [60].

Основні питання, які розглядають під час проведення попередньої ідентифікації товарів у галузі державного експортного контролю, подано на рис. 6.2.

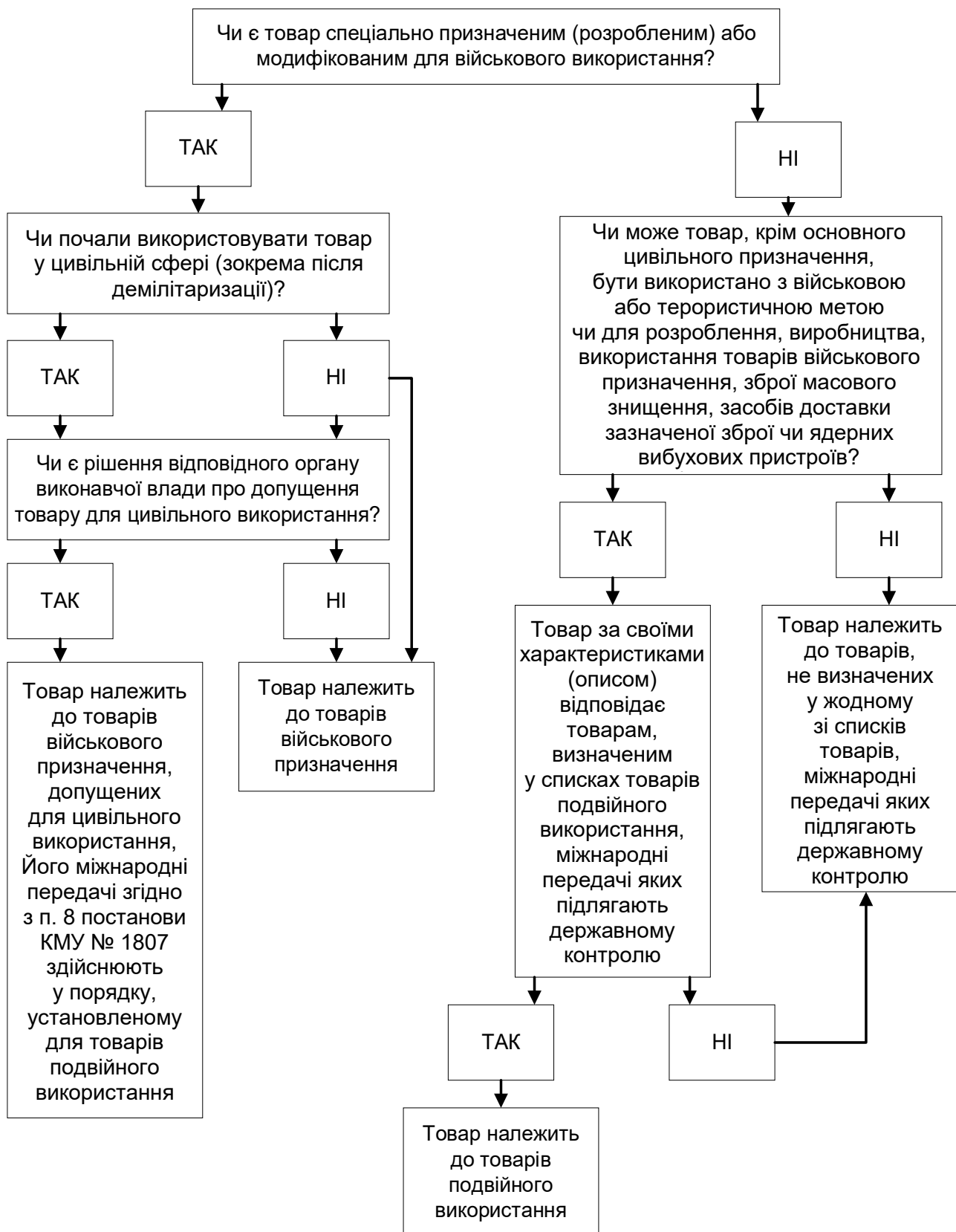

Рис. 6.2. Питання, які розглядають під час проведення попередньої ідентифікації товарів у галузі державного експортного контролю

Висновок на транзит товарів територією України. Транзит товарів територією України здійснюють на підставі відповідного висновку. Видає цей документ Державна служба експортного контролю України на підставі звернення суб'єкта із заявою та пакетом документів. **Документи, які потрібно надати для отримання послуги:**

на право здійснення транзиту товарів військового призначення слід надати: лист із коротким викладенням мети звернення; заяву за типовою формою; засвідчену копію експортної ліцензії держави-експортера або інший офіційний документ, що містить необхідну інформацію для проведення експертизи у сфері державного експортного контролю та ухвалення відповідного рішення; інші документи (засвідчені копії сертифіката кінцевого споживача, міжнародного імпортного сертифіката, технічні характеристики та призначення товарів тощо) залежно від категорії товару та країни-одержувача на вимогу Держекспортконтролю.

на право здійснення транзиту товарів подвійного використання слід надати: лист із коротким викладенням мети звернення; заяву за типовою формою; засвідчену копію експортної ліцензії держави-експортера або іншого офіційного документа, що підтверджує право на міжнародну передачу товару.

Видача дозволу на здійснення експорту/імпорту товарів військового призначення або подвійного використання. Експорт та імпорт товарів можуть здійснювати суб'єкти підприємницької діяльності за наявності відповідного дозволу, виданого Державною службою експортного контролю України. Розгляд заяв суб'єктів щодо експорту товарів до держав, стосовно яких встановлено часткове ембарго чи обмеження на експорт, з огляду на міжнародні зобов'язання України або інтереси національної безпеки, проводить Міжвідомча комісія з політики військово-технічного співробітництва та експортного контролю.

Документи, які потрібно надати для отримання послуги. Для отримання дозволу на право здійснення експорту (реекспорту) або імпорту **товарів військового призначення** – документи, зазначені в постанові Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 р. № 1807 [71]. Для отримання дозволу на право здійснення експорту (реекспорту) або імпорту **товарів подвійного використання** – документи, зазначені в постанові Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 р. № 86 [72].

До товарів подвійного використання належать: ядерні установки, матеріали та обладнання; спеціальні матеріали та пов'язане з ними обладнання; оброблення матеріалів; електроніка; комп'ютери; датчики і лазери; навігаційне обладнання й авіаційна радіоелектроніка; морська справа; авіакосмічна промисловість і рушійні/силові установки; "чутливі" товари; "дуже чутливі" товари; "категорія товарів, що можуть бути використаними у створенні ракетної зброї".

Оформлення та видача міжнародного імпортного сертифіката (MIC) або інших документів про державні гарантії (зобов'язання) щодо використання товарів у заявлених цілях. **Міжнародний імпортний сертифікат** – це документ, який підтверджує зобов'язання українського імпортера імпортувати товари в Україну, а в разі, коли товари не буде імпортовано в Україну, не направляти їх в інше місце без відповідного дозволу. Якщо умовою поставки товарів в Україну є оформлення українською стороною інших державних гарантії чи зобов'язань щодо використання імпортованих товарів у заявлених цілях, такі гарантії чи зобов'язання може бути оформлено як додаток до міжнародного імпортного сертифіката або як окремий документ. Міжнародні імпортні сертифікати та інші документи видає Державна служба експортного контролю України.

Документи, які потрібно надати для отримання послуги:

лист із стислим викладенням мети звернення;

заява типової форми;

засвідчена в установленому порядку копія зовнішньоекономічного договору (контракту) на імпорт товарів і копія договору імпортера з кінцевим споживачем, якщо імпортером є посередник;

примірник сертифіката кінцевого споживача (установленого зразка);

засвідчена в установленому порядку копія ліцензії на право провадження діяльності з товарами, що імпортують, якщо діяльність із ними підлягає ліцензуванню.

6.3. Організація міжнародних режимів експортного контролю

Головною метою експортного контролю сьогодні є нерозповсюдження зброї масового знищення та засобів її доставки, обмеження передач звичайних озброєнь і протидія тероризму шляхом установлення

належного державного контролю за здійсненням міжнародних передач товарів військового призначення та пов'язаних із ними товарів подвійного використання.

Для досягнення головної мети експортного контролю більшістю провідних держав світу погоджено керівні принципи контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення (звичайні озброєння) та пов'язаних із ними товарів подвійного використання, а також товарів подвійного використання, які можуть бути використаними для створення зброї масового знищення та засобів її доставки.

Міжнародними організаціями, які формують керівні принципи контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення (звичайні озброєння) та пов'язаних із ними товарів подвійного використання, а також за нерозповсюдженням товарів, які можуть бути використаними для створення зброї масового знищення (ядерної, хімічної, біологічної) та ракетних засобів доставки такої зброї, є такі організації, як **міжнародні режими експортного контролю**: Вассенаарська домовленість (ВД); Група ядерних постачальників (ГЯП); Комітет Цангера (КЦ); Режим контролю за ракетними технологіями (РКРТ); Австралійська група (АГ).

Здійснення належного контролю за міжнародним переміщенням товарів військового призначення та подвійного використання пов'язано з потребою дотримання Україною як повноправним членом міжнародних режимів експортного контролю прийнятих на себе міжнародних зобов'язань у цій сфері.

Структуру системи експортного контролю України подано на рис. 6.3.

Статтею 6 Закону № 549 [54] встановлено повноваження органів державної влади у сфері державного експортного контролю. Спеціально уповноважений орган із питань державного експортного контролю, а також міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, уповноважені згідно із законодавством уживати заходів у сфері державного експортного контролю, забезпечують реалізацію державної політики в цій сфері. Схему взаємозв'язку міжнародних режимів експортного контролю наведено на рис. 6.4.

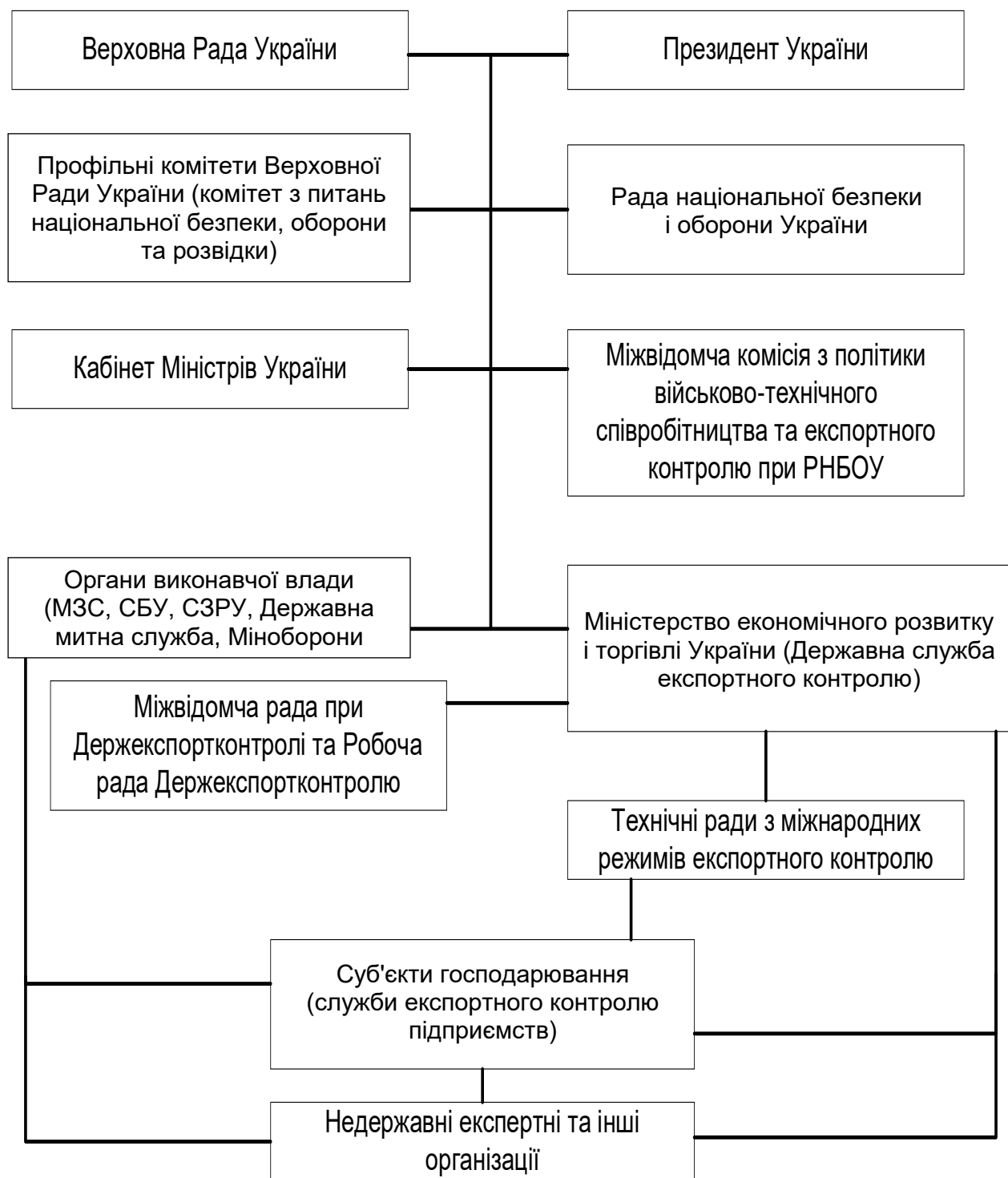

Рис. 6.3. Структура системи експортного контролю України

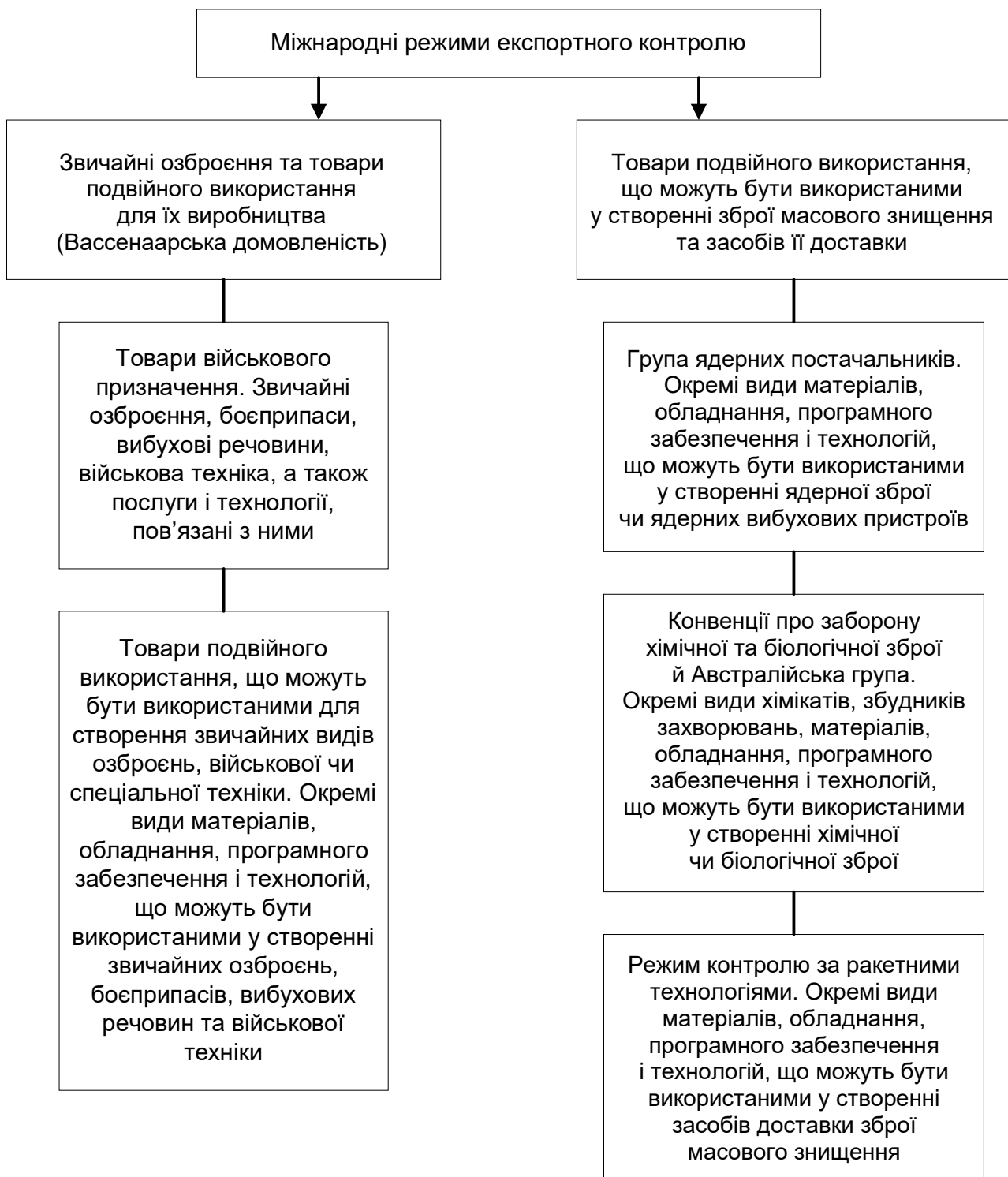

Рис. 6.4. Схема взаємозв'язку міжнародних режимів експортного контролю

Структуру єдиного списку подано на рис. 6.5.

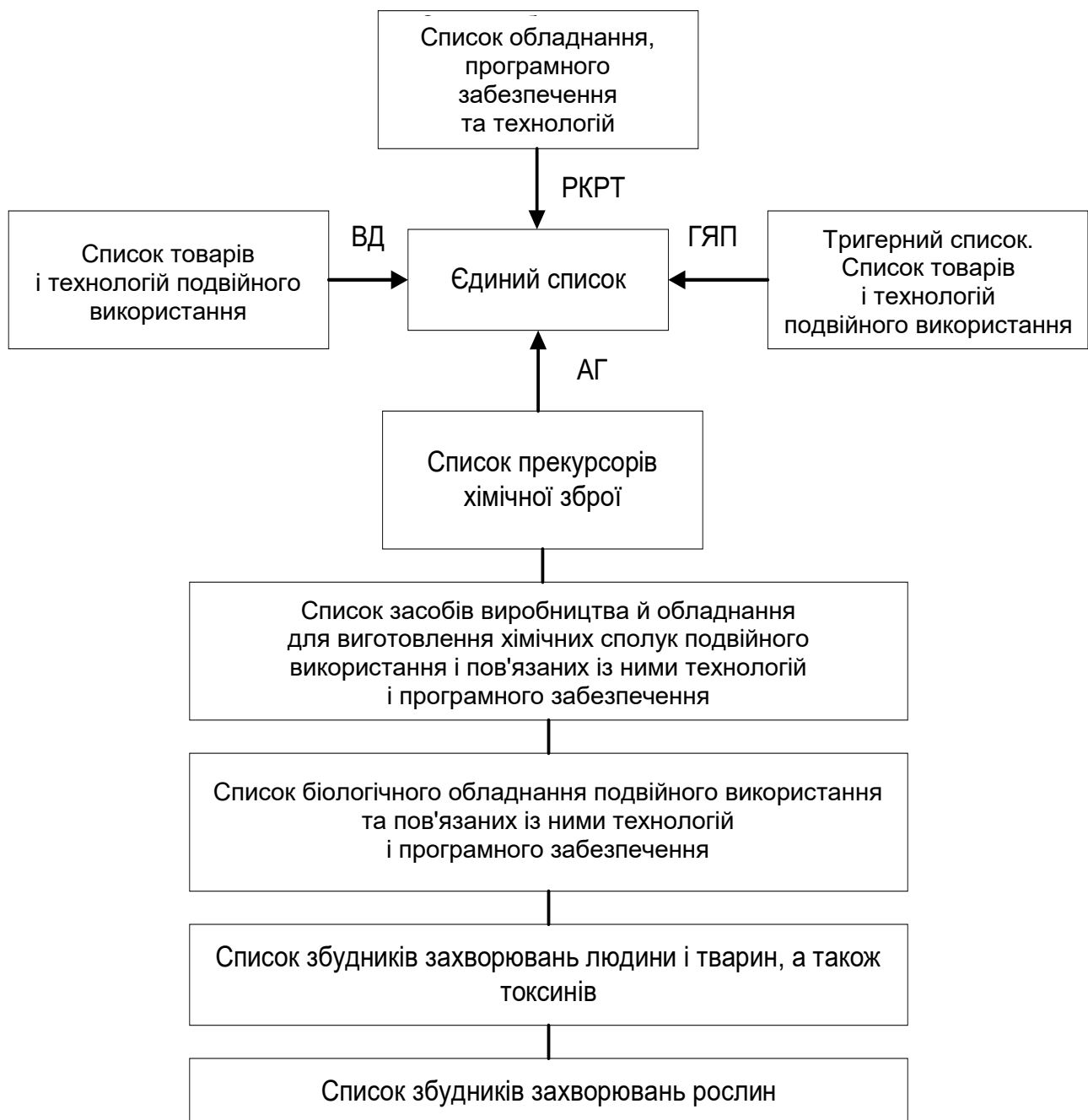

Рис. 6.5. Структура єдиного списку

Вимоги керівних принципів та контрольних списків товарів міжнародних режимів експортного контролю імплементовано в національне законодавство, а саме:

порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 р. № 1807 (у додатку до Порядку наведено Список товарів військового призначення, міжнародні передачі яких підлягають державному контролю);

порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання, затверджений постановою Кабінету Міністрів від 28.01.2004 р. № 86 (у додатку до Порядку наведено Єдиний список товарів подвійного використання).

Порядок нумерації товарів у єдиному списку систематизовано в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Порядок нумерації товарів у єдиному списку

Цифра	Літера	Цифра	Дві цифри
Розділ списку	Вид товару	Режим контролю	Номер позиції
0 – Ядерні установки, матеріали та обладнання		0 – ГЯП	
1 – Спеціальні матеріали та пов'язане з ним обладнання			
2 – Оброблення матеріалів	А – системи, обладнання і компоненти	0 – ВД	01 – 54
3 – Електроніка		1 – РКРТ	
4 – Комп'ютери	В – обладнання для випробування, контролю та виробництва	2 – ГЯП	
5 – Зв'язок. Захист інформації. Спеціальні технічні засоби		3 – АГ	
6 – Датчики і лазери	С – матеріали	4 – КХЗ	
7 – Навігаційне обладнання й авіаційна радіоелектроніка		5 – 8 – зарезервовано	
8 – Морська справа	D – програмне забезпечення	9 – національний контроль	
9 – Авіакосмічна промисловість та рушійні/силові установки			
	Е – технологія		

У Єдиному списку застосовують п'ятизначну систему нумерації товарів, де третя цифра позначає належність товару до міжнародного режиму експортного контролю.

6.4. Обмеження, яких Україна має дотримуватися, здійснюючи військово-технічне співробітництво з іноземними державами

Рада Безпеки ООН на підставі гл. VII Статуту ООН може запроваджувати примусові заходи (збройове ембарго, замороження активів, заборону на пересування, секторальні санкції), потрібні для підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки. На сьогодні діє низка санкційних режимів, спрямованих на підтримання політичного врегулювання конфліктів, ядерного нерозповсюдження і боротьби з тероризмом.

До переліку країн, щодо яких РБ ООН запроваджено повні або часткові обмеження на постачання озброєнь і товарів подвійного використання, зокрема таких, що можуть бути використаними у створенні зброї масового знищення (ЗМЗ) та засобів її доставки, входять: Демократична Республіка Конго; Ємен; Індія і Пакистан; Ірак; Іран; Корейська Народно-Демократична Республіка; Ліван; Лівія; Сомалі; Судан; Південний Судан; Центральнаафриканська Республіка; держави-члени Економічної співдружності західноафриканських держав (ECOWAS).

Крім того, є застереження РБ ООН, які доцільно брати до уваги в контексті відносин з Азербайджаном, Вірменією, Грузією, Сирією.

Окремі заборони й обмеження запроваджено РБ ООН у контексті протидії міжнародному тероризму, розповсюдженню ЗМЗ та з метою контролю над передачами легких озброєнь і стрілецької зброї.

Країни, визначені Державним секретарем США як такі, що **неодноразово сприяли актам міжнародного тероризму**, підпадають під дію трьох законодавчих актів США: ст. 6(j) Закону про регулювання експорту (Export Administration Act), ст. 40 Закону про контроль за експортом озброєнь (Arms Export Control Act), ст. 620A Закону про міжнародну допомогу (Foreign Assistance Act).

Відповідно до вимог зазначених нормативних актів на ці країни накладають санкції чотирьох категорій: обмеження у сфері надання допомоги з боку США; заборона на експорт і продаж озброєнь, контроль за експортом товарів подвійного використання; різного роду фінансові та інші обмеження.

Станом на липень 2023 року до числа країн-спонсорів тероризму США зараховано такі: Куба, Сирія, Іран, КНДР [47].

Важливо також зазначити, що **20 січня 2016 року Україна надала Сполученим Штатам Америки письмові гарантії непередачі товарів військового призначення** до держав, визначених Вашингтоном спонсорами тероризму.

Для України також важливо, що **експорт/реекспорт до цих країн товарів подвійного призначення**, які містять понад 10 % комплектування американського походження, потребує ліцензії Міністерства торгівлі США. З огляду на те, що калькуляція відсотків є доволі складною, Міністерство торгівлі США рекомендує звертатися за роз'ясненнями в кожному конкретному випадку експорту/реекспорту до цих країн товарів подвійного призначення американського походження для отримання висновку щодо можливості такої експортної операції без американського ліцензування. У разі невідповідності такої передачі вимогам законодавства США в галузі експортного контролю відповідна країна/установа може потрапити під дію вторинних санкцій США.

Санкційні обмеження США передбачають таке:

жодне міністерство чи агенція уряду США не має права здійснювати переговори або вступати в будь-які взаємодії з іноземними компаніями чи фізичними особами, які перебувають під санкціями. Це обмеження поширюється також на їхніх правонаступників, структурні підрозділи та дочірні організації. Зазначена заборона охоплює питання постачання цим суб'єктам товарів, технологій або послуг, а також закупівлю таких у них;

агенції та міністерства федерального уряду США не мають повноважень надавати підтримку іноземним компаніям, що перебувають під санкціями;

уряд США забороняє продаж зазначеним іноземним компаніям та фізичним особам продукції, включеної до контрольованого переліку озброєнь США. Усі угоди з ними щодо постачання товарів та послуг військового призначення автоматично анулюють;

не дозволено видавати нові ліцензії на передачу таким компаніям і фізичним особам товарів, експорт яких підпадає під регуляцію. Чинність раніше виданих ліцензій призупиняють, позбавляючи їх юридичної сили для здійснення подальших експортних операцій.

6.5. Режим експортного забезпечення

У травні 2024 року було прийнято Закон України [53], відповідно до якого внесено зміни до Податкового кодексу України щодо особливостей експорту окремих видів товарів у період дії воєнного стану. Але при цьому режим експортного забезпечення запрацював в Україні лише з 1 грудня 2024 року.

Режим експортного забезпечення передбачає:

експорт товарів виключно зареєстрованими платниками ПДВ;

установлення мінімальних експортних цін на товари, щодо яких діє режим експортного забезпечення. Різниця між фактурною та митною вартістю товарів не має бути від'ємною;

електронний обмін інформацією між НБУ, Державною податковою службою та Держмитслужбою для відстеження та контролю дотримання експортерами вимог законодавства;

особливості складання податкової накладної та її реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Режим експортного забезпечення стосується лише деяких товарних позицій за УКТ ЗЕД відповідно до постанови Кабінету Міністрів України [56] (табл. 6.2).

Таблиця 6.2

Товарні позиції для режиму експортного забезпечення

Найменування товару	Код товару згідно з УКТ ЗЕД
1	2
Мед натуральний	0409 00 00 00
Горіхи волоські в шкаралупі	0802 31 00 00
Горіхи волоські без шкаралупи	0802 32 00 00
Пшениця і суміш пшениці та жита (меслин)	1001
Жито	1002
Ячмінь	1003
Овес	1004
Кукурудза	1005
Соеві боби, подрібнені або неподрібнені	1201

1	2
Насіння ріпака або кользи, подрібнене або неподрібнене	1205
Насіння соняшнику, подрібнене або неподрібнене	1206 00
Олія соєва та її фракції, рафіновані або нерафіновані, але без зміни їх хімічного складу	1507
Олії соняшникова, сафлорова чи бавовняна та їх фракції, рафіновані або нерафіновані, але без зміни їх хімічного складу	1512
Олії ріпакова (із ріпака або кользи) або гірчична та їх фракції, рафіновані або нерафіновані, але без зміни їх хімічного складу	1514
Макуха та інші тверді відходи і залишки, одержані під час добування рослинних або мікробних жирів і олій, за винятком відходів товарної позиції 2304 або 2305, мелені або немелені, негранульовані або гранульовані	2306

Експорт окремих товарів буде дозволено за умови, що експортна ціна (зазначена в ЗЕД-контракті) є не нижчою, ніж мінімально допустимі експортні ціни, установлені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України [62]. Ціни встановлюють у доларах США за 1 кг.

Порядок установлення таких цін визначено постановою Кабінету Міністрів України [70].

Мінімально допустимі експортні ціни розраховують на підставі інформації Державної митної служби України про експорт окремих видів товарів у розрізі митних декларацій, зважаючи на умови поставок за попередній місяць, із застосуванням десятивідсоткового дисконту за формулою 6.1:

$$МЦ = \frac{РМЦ \times (100 - Д)}{100}, \quad (6.1)$$

де МЦ – мінімально допустима експортна ціна на окремий вид товару, дол. США/за 1 кг;

РМЦ – референтна мінімальна експортна ціна на окремий вид товару за попередній місяць, дол. США/за 1 кг;

Д – відсоток дисконту.

Якщо розрахована референтна мінімальна експортна ціна окремого виду товару за окремою умовою поставок більш ніж удвічі менша за середньозважену ціну відповідного товару за такою самою умовою поставок, референтну мінімальну експортну ціну визначають як половину середньозваженої ціни.

Середньозважену ціну товару за відповідний місяць розраховують за формулою 6.2:

$$C3Ц = \frac{(Ц_1 \times K_1) + (Ц_2 \times K_2) + \dots + (Ц_n \times K_n)}{K_3}, \quad (6.2)$$

де $C3Ц$ – середньозважена ціна товару за відповідний місяць, дол. США/за 1 кг;

$Ц_{1...n}$ – ціна товару за окремою умовою поставок у відповідному місяці, дол. США/за 1 кг;

$K_{1...n}$ – кількість товару за окремою умовою поставок у відповідному місяці, кг;

K_3 – загальна кількість товару за окремою умовою поставок у відповідному місяці, кг.

Платник ПДВ, який експортує сільгосппродукцію, на яку поширюється режим експортного забезпечення, має до дня подання митної декларації скласти податкову накладну на експортну операцію такої продукції та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних, за ціною не нижчою за мінімальну. При цьому податкову накладну складають окремо на кожну товарну позицію згідно з УКТ ЗЕД, а як одиницю виміру застосовують виключно кілограми.

Ставка ПДВ для експорту сільгосппродукції, щодо якої діє режим експортного забезпечення, залежатиме від відсотка повернення в Україну валютної виручки, отриманої від експорту таких товарів.

Цей відсоток будуть розраховувати за даними операцій з експорту таких товарів, здійснених платником протягом 12 останніх календарних місяців, за якими вже закінчилися граничні строки розрахунків.

Якщо відсоток повернення валютної виручки становить:

80 % і більше, то податкову накладну оформляють за ставкою ПДВ 0 %;

менш ніж 80 %, тоді буде застосовано підвищену ставку ПДВ у розмірі 14 % або 20 %. При цьому після повернення валютної виручки

в Україні платник ПДВ має право скласти розрахунок коригування і відкоригувати ставку ПДВ із 14 або 20 % на ставку 0 %.

Література: [1; 3; 4; 5; 6; 9; 28; 38; 53; 54; 56; 59; 60; 62; 64; 65; 66; 70; 71; 72].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Етапи становлення та процес формування державної служби контролю.
2. Митне оформлення військової техніки іноземних держав.
3. Органи, які здійснюють державний експортний контроль в Україні.
4. Правове забезпечення експортного контролю.
5. Оформлення та видача міжнародного імпорного сертифіката.
6. Санкційні обмеження США.
7. Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання.
8. Посвідчення про реєстрацію суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів.

Запитання для самодіагностики

1. Основні завдання Держекспортконтролю.
2. Структура Державної служби експортного контролю України.
3. Що належить до дозвільних документів експортного контролю?
4. Які є товари подвійного використання?
5. Дайте визначення міжнародного імпорного сертифіката.
6. Головна мета експортного контролю.
7. Структура системи експортного контролю України.
8. Порядок нумерації товарів у єдиному списку
9. До яких країн РБ ООН запроваджено повні або часткові обмеження на постачання озброєнь і товарів подвійного використання, зокрема таких, що можуть бути використаними у створенні зброї масового знищення (ЗМЗ) та засобів її доставки?
10. Структура єдиного списку.

Тестові завдання

1. Відповідно до ст. 9 Закону № 959-XII до органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні належать:

а) Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;

б) Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;

в) Верховна Рада, Національний банк, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, Державна митна служба, Антимонопольний комітет, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;

г) немає правильної відповіді.

2. Основною і найбільш поширеною формою митного контролю є:

а) усне опитування громадян і посадових осіб підприємств;

б) митний огляд;

в) документальний контроль;

г) перевірка обліку товарів, що переміщують через митний кордон України.

3. Транспортні засоби комерційного призначення, якими переміщують пасажирів та/або товари через митний кордон України:

а) підлягають вибірковому митному контролю та митному оформленню;

б) не підлягають вибірковому митному контролю та митному оформленню;

в) підлягають митному контролю та митному оформленню;

г) підлягають митному контролю та не підлягають митному оформленню.

4. Експорт металобрухту, який утворився у військових частинах, військових установах, військових навчальних закладах Збройних сил України та інших військових формуваннях:

а) заборонено;

б) відбувається тільки з письмової згоди митних органів;

в) відбувається тільки з письмової згоди Міндовкілля;

г) немає ніяких заборон для експорту.

5. Усі товари заборонено для транзиту через територію України, окрім:

- а) товарів, експорт яких здійснюють із порушенням прав інтелектуальної власності;*
- б) радіоактивних предметів та речовин;*
- в) сильнодіючих отруйних та вибухових речовин, інших предметів, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення і тваринного світу або призвести до руйнування навколишнього середовища;*
- г) верстатів та машин, призначених для виготовлення озброєння й боеприпасів усіх видів та літальних апаратів, запасні частини до них.*

6. Якщо давальницький контракт передбачає здійснювати розрахунок за переробку (повністю або частково) сировиною, то призначена для розрахунку частину сировини слід під час вивезення декларувати в митному режимі:

- а) експорту;*
- б) імпорту;*
- в) переробки за межами митної території;*
- г) реімпорту.*

7. Митний режим "переробки за межами" завершують зазвичай:

- а) експортом готової продукції чи сировини;*
- б) імпортом продукту переробки;*
- в) знищенням;*
- г) або експортом, або імпортом.*

8. Що тягне за собою неподання або несвоєчасне подання інформації щодо здійснення експорту товарів суб'єктом ЗЕД:

- а) адміністративну відповідальність;*
- б) штраф;*
- в) нарахування пені?*

9. Чи потрібно частину сировини, призначену для розрахунку за переробку, декларувати в митному режимі експорту:

- а) так;*
- б) ні.*

10. Іноземні товари, ідентичні за описовими, кількісними і технічними характеристиками українським товарам, що вивозять для переробки за межами митної території України, – це:

- а) давальницькі;*

- б) еквівалентні;
- в) експортні.

11. Неподання або несвоєчасне подання інформації про факт здійснення експорту товарів тягне за собою нарахування пені в розмірі:

- а) 1 % вартості експортованих товарів;
- б) 1,5 % вартості експортованих товарів;
- в) 2 % вартості експортованих товарів.

12. Державний експортний контроль – це комплекс заходів:

а) що здійснюють для забезпечення додержання норм Митного кодексу України, законів та інших нормативно-правових актів із питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку;

б) щодо правильності визначення митної вартості товарів;

в) із контролю за міжнародними передачами товарів, їх використанням юридичною чи фізичною особою, що здійснюють спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань державного експортного контролю та інші державні органи з метою забезпечення захисту інтересів національної безпеки та відповідно до міжнародних зобов'язань України.

13. Органи, які здійснюють державний експортний контроль в Україні:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністерство розвитку економіки України;
- г') усі відповіді правильні.

14. Державний експортний контроль за міжнародними передачами конкретних категорій товарів здійснюють відповідно до:

- а) Конституції України;
- б) Митного кодексу України;

в) Порядку, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 р. № 86 "Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання";

- г) усі відповіді правильні.

15. Для здійснення експорту/імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, суб'єкти господарювання мають отримати відповідні повноваження від:

- а) Президента України;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) Верховної Ради України;
- г) Митної служби України.

16. Експертиза в галузі державного експортного контролю може бути:

- а) державною;
- б) недержавною;
- в) державною та недержавною;
- г) немає правильної відповіді.

17. Порядок здійснення контролю за міжнародними передачами товарів установлено:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) митними органами;
- в) Конституцією України.

18. Митна конвенція про міжнародні перевезення із застосуванням книжки МДП – це міжнародна угода, прийнята:

- а) 1977 р.;
- б) 1976 р.;
- в) 1975 р.;
- г) 1978 р.

19. Карнет А.Т.А. – це уніфікований міжнародний митний документ, прийнятий відповідно до положень Конвенції про тимчасове ввезення, укладеної в Стамбулі:

- а) 1995 р.;
- б) 1990 р.;
- в) 1998 р.;
- г) 1999 р.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

Термін		Визначення
Митний контроль	а	частина пункту пропуску на митному кордоні України або в інших місцях території, у межах якої митниця здійснює митний контроль
Пункт пропуску	б	вид контролю, під час здійснення якого встановлюють наявність документів, необхідних для митного контролю товарів відповідно до заявленого режиму та найменувань товарів
Документальний контроль	в	сукупність заходів, що здійснюються із метою забезпечення додержання норм МКУ, законів та інших нормативно-правових актів із питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку
Фактичний контроль	г	митний огляд і переогляд товарів (зокрема ручної поклажі та багажу) і транспортних засобів, а також особистий огляд громадян
Зона митного контролю	ґ	спеціально виділена територія на залізничних і автомобільних станціях, у морських і річкових портах, аеропортах (на аеродромах) із комплексом будівель, споруд і технічних засобів, де здійснюють прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів і товарів

Завдання 2. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Термін		Визначення
1	2	3	4
1	Стандарт	а	перевірка транспортних засобів, зокрема літаків, суден, військових кораблів, вантажів, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні, хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, пестициди й агрохімікати, усі види риб, диких тварин і рослин, зоологічні, ботанічні, мінералогічні колекції, мисливські трофеї, що перетинають державний кордон на залізничних станціях, автошляхах, у морських, річкових і повітряних портах
2	Екологічний контроль	б	перевірка для митного оформлення імпорту дорогоцінних каменів, дорогоцінних каменів органогенного утворення, напівдорогоцінних і декоративних каменів у сировині та виробках, колекцій мінералів, гірських порід, мінеральних речовин, а також культурних цінностей

1	2	3	4
3	Експортний контроль	в	видача уповноваженими органами дозволів, ідентифікація товарів, застосування заходів відповідальності до осіб, які порушують вимоги законодавства в частині експортного контролю тощо
4	Гемологічний контроль	г	документ, у якому з метою добровільного багаторазового використання встановлюють характеристики продукції, правила здійснення і характеристики процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації й утилізації, виконання робіт або надання послуг

Завдання 3. Розташуйте етапи застосування процедур експортного контролю в правильній послідовності:

1. Здійснення експертиз у галузі державного експортного контролю, пов'язаних з ухваленням рішень про міжнародні передачі товарів та інших рішень у цій галузі.

2. Складання списків товарів, що підлягають державному експортному контролю.

3. Визначення порядків державного експортного контролю залежно від конкретних груп товарів.

4. Отримання суб'єктами відповідних дозволів чи висновків Держекспортконтролю на право здійснення конкретних міжнародних передач стосовно визначених у зовнішньоекономічних договорах (контрактах) товарів, що підлягають державному експортному контролю.

5. Проведення суб'єктами, а також відповідними державними органами України заходів щодо контролю доставки товарів до кінцевого споживача та їх використання цим споживачем у заявлених цілях.

6. Отримання суб'єктами господарювання України, які мають намір здійснювати експорт/імпорт товарів військового призначення й товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, відповідних повноважень від Кабінету Міністрів України на право здійснення такого експорту чи імпорту.

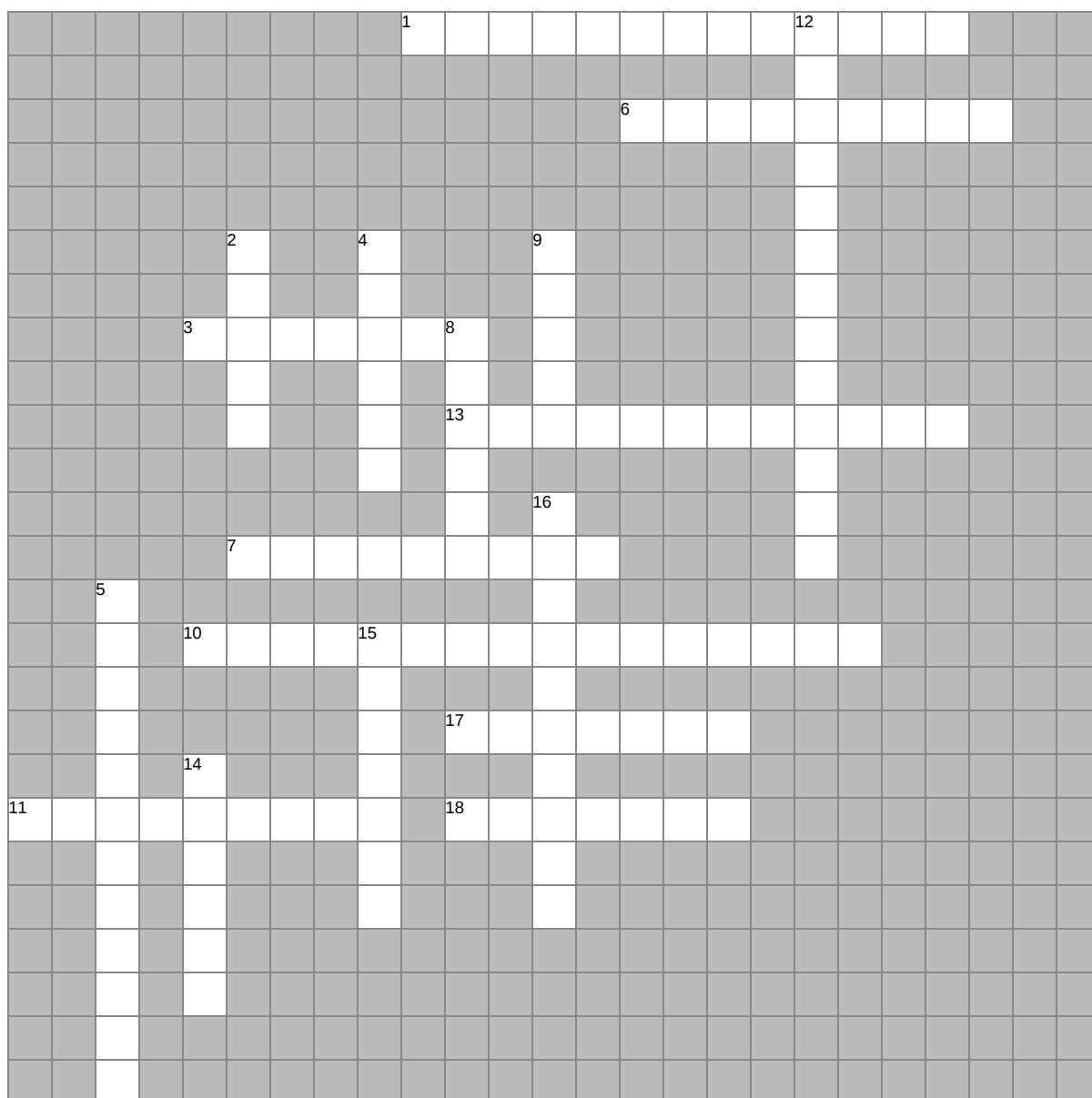
7. Притягнення до відповідальності суб'єктів, а також фізичних осіб за порушення встановленого порядку здійснення міжнародних передач товарів.

8. Митний контроль та митне оформлення товарів, що підлягають державному експортному контролю виключно на підставі відповідних дозволів чи висновків Держекспортконтролю.

Завдання 4. Установіть хронологію подій у митній сфері.

1. Реформування Державної фіскальної служби України: створення Державної податкової служби України та Державної митної служби України.
2. Затвердження Конвенції міжнародних державних перевезень.
3. Створення Всесвітньої митної організації.
4. Вступ України до СОТ.
5. Створення системи "єдиного вікна".
6. Прийняття Митного кодексу України.

Завдання 5. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

1. Процес установлення певних правил.
3. Установлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують фізичні та юридичні особи до бюджету в розмірах і термінах, передбачених законодавством.
6. Одна із загальних форм взаємозв'язку між явищами, суть якої полягає у зворотному впливі одного предмета чи явища на інший.
7. Можливість тих чи інших подій розвиватися в певному напрямі.
10. Взаємовплив, взаємозумовленість економічних явищ і процесів.
11. Різні взаємодії та зв'язки між окремими людьми або групами людей, які виникають в процесі їхньої спільної практичної та духовної діяльності.
13. Комплекс заходів, якими вводять на заміну старих нові суспільні відносини в будь-якій сфері суспільного життя.
17. Багатозначне слово, яке можна розуміти як дозвіл уповноваженого органу (особи), міру відповідальності тощо.
18. Відношення розмірів об'єкта, виконаних без спотворень, до інших номінальних значень.

По вертикалі:

2. Домовленість громадян і організацій щодо встановлення, зміни або припинення цивільних прав чи обов'язків. Угоди можуть бути односторонніми і дво- чи багатосторонніми (договір).
4. Службовець, який збирає мито.
5. Поділ історії людства на періоди.
8. Географічні межі політичних суб'єктів або юрисдикцій, таких як уряд, суверенні держави, федеративні держави та інші субнаціональні структури.
9. Система ставок оплати за виробничі та невиробничі послуги, які надають населенню, компаніям, організаціям, фірмам і установам.
12. Найпоширеніше визначення органу управління підприємств, установ і організацій.
14. Зведення правил у певній сфері, що може мати офіційно закріплений характер, проте позбавлене безпосередньої юридичної сили.
15. Система органів публічної влади країни, що забезпечує стягнення митних платежів та контроль над перевезенням предметів, зокрема товарів, тварин і небезпечних предметів, через її кордон.
16. Процес активної взаємодії суб'єкта з об'єктом, під час якого суб'єкт задовольняє будь-які свої потреби, досягає мети.

Розділ 7. Види контролю товарів, що переміщують через митний кордон України

Мета – формування в здобувачів вищої освіти теоретико-прикладних знань щодо видів контролю товарів, що переміщують через митний кордон України.

Основні питання:

7.1. Види дозвільних документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення.

7.2. Види державного контролю під час переміщення товарів через митний кордон України.

Компетентності, що формують за темою:

знання: система митного контролю; правила ввезення та вивезення товарів, що переміщують через митний кордон України;

уміння: практичні навички роботи з дозвільними документами, необхідними для завершення процедури митного оформлення;

комунікації: обґрунтування рішень щодо проходження митного контролю;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень про використання відомостей щодо контролю товарів, що переміщують через митний кордон України.

Ключові терміни: експортний контроль, дозвільний документ, міжнародний режим, національна безпека, товари подвійного призначення, глобалізація.

7.1. Види дозвільних документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення

Процес митного оформлення передбачає наявність ряду дозвільних документів. Перелік дозвільних документів установлено Законом України № 3392-VI від 19.05.2011 р. "Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності" [88]. Конкретний перелік

необхідних документів залежить безпосередньо від митного режиму та коду УКТ ЗЕД.

Найпоширеніші види документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення: сертифікат відповідності (свідоцтво про визнання відповідності); декларація про відповідність технічним регламентам; висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи; ветеринарне свідоцтво (сертифікат); карантинний дозвіл на імпорт; фітосанітарний сертифікат; карантинний сертифікат; гемологічні висновки; сертифікати походження; висновки експертизи СЕС; оформлення висновку СБУ; фітосанітарний контроль; дозвіл Укрчастотнадзору; екологічний контроль; контроль наркотиків.

Сертифікат відповідності – це документ, виданий для підтвердження того, що продукція відповідає встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документа.

Свідоцтво про визнання відповідності – це документ, що засвідчує визнання іноземних документів про підтвердження відповідності продукції вимогам, установленим законодавством України.

Декларація про відповідність – це документально оформлена в установленому порядку заява виробника, де надано гарантію відповідності продукції вимогам, установленим законодавством.

Необхідність наявності цього документа регламентовано нормативно-правовими актами: документ складає виробник продукції щодо всіх уведених в обіг товарів, які є об'єктами технічних регламентів, якщо інше не передбачено технічним регламентом.

Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи – це документ установленної форми, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини. Висновок, затверджений головним державним санітарним лікарем, є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи (відмінено з липня 2023 року).

Ветеринарне свідоцтво – це разовий документ суворої звітності, оформлений у встановленому порядку лікарем державної ветеринарної установи або державним інспектором ветеринарної медицини. Цей документ засвідчує стан здоров'я тварин, факт проведення вакцинації та діагностичних досліджень, а також якість і безпеку продукції тваринного походження, інших об'єктів ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Він відображає ветеринарно-санітарний стан партій тварин,

продуктів лову, харчової продукції з них та відповідність вимогам безпеки. Крім того, документ містить інформацію про репродуктивний матеріал, біологічні продукти, корми рослинного й тваринного походження. Обов'язково зазначають результати лабораторних досліджень, ветеринарно-санітарний статус території або потужностей походження, а також підтверджують проведення вакцинації та діагностичних процедур для тварин.

Фітосанітарний сертифікат – це сертифікат, що засвідчує наявність або відсутність регульованих шкідливих організмів у будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організмах, об'єктах або матеріалах, здатних переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, які визначають окремо для цілей імпорту, експорту та реекспорту, а також для цілей контролю за переміщенням територією України.

Гемологічний висновок. Об'єктами гемологічної експертизи є дорогоцінне каміння першого – четвертого порядків, дорогоцінне каміння органогенного походження, напівдорогоцінне каміння першого та другого порядків, декоративні камені та вироби, виготовлені з них. Окрему категорію становлять ювелірні вироби зі вставками з каміння, а також сировина, зокрема алмазна, бурштинова та інша. Гемологічна експертиза триває протягом трьох днів, якщо об'єкт дослідження розташовано в межах міста, де працює фахівець-гемолог, і протягом п'яти днів, якщо об'єкт перебуває поза містом. Результати діагностики й оцінки відображають у державному офіційному документі – **експертному висновку**. Гемологічну експертизу проводять виключно акредитовані фахівці (експерти-гемологи).

Під час проведення гемологічної експертизи спеціаліст-гемолог виконує такі дії:

- ідентифікацію об'єкта експертизи;
- параметризацію об'єкта експертизи;
- визначення технологічних особливостей об'єкта експертизи;
- оцінювання вартості об'єкта.

За проходження гемологічної експертизи сплачують відповідну плату, розмір якої залежить від нормативних цінових показників, визначених в інформаційно-довідковому виданні. Як результат гемологічної експертизи уповноважений спеціаліст-гемолог видає експертний висновок.

Сертифікат походження – це офіційний документ, що свідчить про країну походження товару, виданий органом держави-експортера, уповноваженим відповідно до національного законодавства.

Сертифікати походження товарів видає торгово-промислова палата держави, у якій вироблено товар. Сертифікат походження товарів не є обов'язковим документом. Якщо його немає, митне оформлення вантажу проводять у звичайному порядку, але пільгу з імпортного мита на ввезений товар не надають.

Є такі види сертифікатів походження:

сертифікат загальної форми, який видають під час експортування вантажу (англійською мовою);

сертифікат загальної форми для країн СНД (російською мовою);

сертифікат СТ-1, який видають на товари, що експортують у країни СНД (російською мовою). Згідно із законодавчими актами, затвердженими рішенням Ради голів урядів СНД, цей сертифікат повністю звільняє імпортера від сплати мит;

сертифікат на текстильну продукцію, яку експортує в країни ЄС (англійською та французькою мовами);

сертифікат на сталеливарну продукцію під час експортування її в країни ЄС;

сертифікат EUR-1, серія М – для експорту в Республіку Північна Македонія (англійською мовою);

сертифікат для товарів, які експортують у Мексику (англійською мовою);

сертифікат У-1 (українською мовою). Для випадків, коли потрібне підтвердження українського походження товару, який перебуває в обігу на митній території України;

сертифікат для підтвердження факту наданої послуги українським суб'єктом ЗЕД у межах країни чи за її межами.

Сертифікат СТ-1. Найбільш поширений вид сертифіката. Потрібен для оформлення компанією, якщо вона веде діяльність спільно з іншою компанією на території держави-учасниці зони вільної торгівлі. Сертифікат слід подати на митниці під час ввезення товарів на територію цієї держави.

Товар користується режимом вільної торгівлі на митних територіях держав-учасниць угод, якщо виконано: умову прямої закупівлі; умову

прямого відвантаження; товар відповідає критеріям походження. Лише в разі дотримання всіх цих умов на цей товар поширюється преференція з мита. Це означає, що мито нараховують умовно. Сертифікат СТ-1 є документом, який свідчить про те, що товар було цілком виготовлено або піддано обробленню/ремонту в країні, яка підписала Угоду про формування зони вільної торгівлі.

Оригінал сертифіката подають спільно з вантажною митною декларацією та іншою документацією, необхідною для розмитнення товару. У межах розглянутої угоди продукція країн, що підписали угоду, під час увезення на їхню територію користується пільгами з податку на додану вартість. Важливо мати при собі сертифікат СТ-1 і там, де це передбачено зовнішньоторговельними контрактами, укладеними відповідно до державних правил країни-перевізника між учасниками, що ввозять і вивозять продукцію. Повноваження щодо забезпечення сертифікатів СТ-1, зокрема їх інтернаціональних форм, і підтвердження походження національних товарів мають торгово-промислова палата та регіональні палати відповідно з регламентаціями Кабінету Міністрів України.

Для отримання сертифіката походження форми СТ-1 потрібно надати такі документи: реєстраційні документи фірми; заявку-декларацію; контракт на поставку (зі специфікацією); рахунок-фактуру, інвойс; документи від виробника (сертифікати якості, паспорти, нормативно-технічну документацію); документи, що підтверджують придбання товару (договори, платіжні документи); довіреність (висилають після всіх перерахованих раніше пунктів).

Спеціальні технічні засоби (СТЗ) – це технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, апарати, спеціально створені, виготовлені, пристосовані для конфіденційного отримання інформації, або технічні засоби, запрограмовані для подібних цілей із застосуванням спеціального програмного забезпечення.

До засобів захисту інформації належать: засоби забезпечення технічного захисту інформації та/або засоби криптографічного захисту інформації та криптографічні системи. Державна митна служба України визначила перелік товарів, які за своїми ознаками належать до товарів, віднесених до спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації.

Перелік документів, необхідних для отримання висновку Служби безпеки України: заява від фізичної або юридичної особи; контракт-копія; товаросупровідні документи; технічний опис устаткування; копія паспорта – для фізичних осіб; висновки експертизи в галузі державного експортного контролю (надають за бажанням, для спрощення процедури експортного дослідження товарів), що дозволяє класифікувати товар за призначенням.

Дозвіл Укргостнагляду. Облік продукції, яку ввозять і випускають, веде підприємство "Український державний центр радіочастот" у спеціальному Реєстрі радіоелектронних та випромінювальних засобів. Для легальної реалізації продукції потрібно спочатку отримати сертифікат відповідності в Центрі "Укргостнагляд", попередньо зареєструвавши засіб телекомунікації в офіційному реєстрі НКРЗ (Національної комісії регулювання зв'язку). Подавати документи на сертифікацію та отримання дозволу на ввезення можна тільки після реєстрації. Термін дії виданого дозволу на підставі терміну, зазначеного заявником, визначає Центр "Укргостнагляд", але за законом він не перевищує трьох років.

Список необхідних документів для сертифікації радіоелектронних та випромінювальних засобів: заявка на сертифікацію; список пристроїв, що входять до складу устаткування (марка, тип, модель, виробник, версія програмного забезпечення); технічні засоби (технічна специфікація) для імпортованих виробів; довіреність заявника на право сертифікації в Україні; контракт, інвойс тощо; лист (копія договору) про гарантійне сервісне обслуговування; документи з експлуатації (на вимогу): опис, інструкція з використання пристрою.

До додаткових документів для юридичних і фізичних осіб належать: копія статуту підприємства (для юридичних осіб); витяг із ЄДРПОУ; повний список пристроїв, що планують до реалізації.

Контроль наркотиків. Під час імпорто-експортних операцій із хімічною продукцією (фарбами, лаками, емалями, ґрунтовками, шпаклівками, горючими матеріалами) потрібно розуміти, що в складі компонентів, що входять в ці види продукції, часто можуть бути так звані "наркотичні засоби" у формі розчинників, емульгаторів та інших добавок. Повний перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів визначено Кабінетом Міністрів України. **Імпорт і експорт наркотичних засобів,** психотропних препаратів і прекурсорів підприємства здійснюють за умови отримання Дозволу на кожну окрему операцію (партію).

Такий дозвіл видає Державна служба з контролю за наркотиками за погодженням із СБУ. У дозволі зазначають строк, протягом якого слід проводити операцію з імпорту чи експорту підконтрольних речовин. Термін дії дозволу можливо продовжити до 31 грудня поточного року, якщо є поважна причина. За оформлення дозволу проводять офіційний платіж на імпорт у розмірі 1 % від вартості, зазначеної в контракті, і на експорт – 2 % від вартості, зазначеної в контракті. Якщо продукція, імпортована на територію України, не містить наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та не вимагає дозволу Державної служби України з контролю за наркотиками, надають лист про відсутність таких речовин.

Перелік документів, обов'язкових для отримання дозволу на ввезення в Україну наркотичних засобів, психотропних препаратів і прекурсорів:

заява на отримання дозволу, де зазначають: мету ввезення підконтрольних речовин; реквізити імпортера/експортера; назву імпортованої продукції; об'єм речовин, які будуть ввозити на територію України; назву фірми виробника; контракт (договір) поставки; вид транспорту, яким буде ввезено на територію України; назва пункту пропуску, через який буде здійснено ввезення;

рахунок-фактура, інвойс;

нотаріальна копія статуту підприємства;

копія Реєстраційного свідоцтва на речовини, які будуть ввозити на територію України (надає продавець);

копії сертифікатів якості та сертифікатів відповідності (із зазначеним терміном їх дії), надані продавцями;

технічна документація, де вказують хімічний склад речовин, які будуть імпортувати на територію України;

лист-зобов'язання від компанії про те, що ввезені підконтрольні речовини буде використано лише для заявлених цілей;

нотаріальна копія ліцензії з наявністю права ввезення на територію України відповідних речовин.

7.2. Види державного контролю під час переміщення товарів через митний кордон України

Відповідно до ст. 319 Митного кодексу України товари, що переміщують через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати також державному контролю: **санітарно-епідеміологічному; ветеринарно-санітарному; фітосанітарному; екологічному; радіологічному; контролю за переміщенням культурних цінностей.**

Санітарно-епідеміологічний контроль вантажів, що перетинають кордон. Санітарно-епідеміологічний контроль вантажів, що переміщують через митний кордон України, здійснюють відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України № 960 [38], законів України "Про систему громадського здоров'я" [89], "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" [86], "Про захист населення від інфекційних хвороб" [79].

Санітарно-епідеміологічний контроль поширюється на продукцію, напівфабрикати, речовини, матеріали використання, передача чи збут яких може завдати шкоди здоров'ю людей. Санітарно-епідеміологічний контроль раніше здійснювали інспектори Державної санітарно-епідеміологічної служби (Держсанепідемслужби). Але 29 березня 2017 року урядом було ухвалено рішення про ліквідацію цієї служби, оскільки її функції виконують нині Міністерство охорони здоров'я України, Державна служба України з питань праці та Держпродспоживслужба.

Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужбу) утворено у вересні 2014 року на базі Державної ветеринарної та фітосанітарної служби і приєднанням до утвореної служби Державної інспекції з питань захисту прав споживачів і Державної санітарно-епідеміологічної служби.

Основними завданнями Держпродспоживслужби є:

реалізація державної політики, яка охоплює такі галузі, як ветеринарна медицина, безпечність і якість харчових продуктів, карантин і захист рослин, ідентифікація та реєстрація тварин, дотримання санітарного законодавства та забезпечення епідемічного благополуччя населення. Крім того, це контроль за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів, метрологічний і ринковий нагляд у відповідних сферах, сертифікація насіння і садивного матеріалу, реєстрація й облік

сільськогосподарських машин, а також нагляд за дотриманням законодавства про захист прав споживачів і рекламу;

здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та моніторингу дотримання санітарних вимог, забезпечення здоров'я та благополуччя тварин, безпеки харчових продуктів і деяких інших товарів, таких як корми, кормові добавки, племінна продукція й біологічні засоби.

Контроль також поширюється на санітарно-карантинні заходи для запобігання проникненню інфекційних захворювань людей, тварин і рослин з інших країн або карантинних зон.

Особливу увагу приділяють законодавству у сфері насінництва та розсадництва, дотриманню норм щодо зберігання, транспортування і використання засобів захисту рослин.

Додатково забезпечують контроль за рівнем шкідливих речовин у тютюнових виробах, формуванням і застосуванням державних регульованих цін, а також за генетично модифікованими організмами в сільському господарстві.

Окремо відстежують стан радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції та харчових продуктів.

Крім того, здійснюють контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, пов'язаних із виробництвом, транспортуванням і реалізацією органічної продукції (сировини), підтримуючи належний рівень якості зерна та продуктів його переробки.

У сферу нагляду також входить дотримання заходів біологічної безпеки в процесі створення та використання генетично модифікованих рослин у відкритих системах агропромислового комплексу.

Також здійснюють контроль за виконанням фітосанітарних заходів; ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності; метрологічний нагляд; контроль за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення.

Відповідно до наказу Міністерства фінансів від 25.07.2016 р. № 657 [63] під час контролю вантажів, що перетинають кордон країни, до органів контролю потрібно **надавати перелік таких сканованих документів:**

транспортні (перевізні) документи (міжнародні товарно-транспортні накладні);

комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозять, які містять відомості, зокрема, про назву й адресу перевізника, назву країни

відправлення та країни призначення товарів, назву й адреси відправника (або продавця) та отримувача товарів;

сертифікат походження (за його наявності); міжнародний санітарний сертифікат, виданий країною-експортером (оригінал документа), якщо такий сертифікат вимагають санітарні заходи, або інший документ, виданий компетентним органом країни походження; або висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи (далі ВДСЕЕ);

визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності).

Наразі немає вимог щодо висновку санітарно-епідеміологічної експертизи.

Ветеринарно-санітарний контроль. Охорона здоров'я населення, підвищення якості та безпеки продовольчої сировини, харчових продуктів, профілактика та ліквідація інфекційних хвороб і запобігання їм є одними з найважливіших соціально-економічних завдань. Тому велике значення має ветеринарно-санітарний контроль, здійснюваний як на рівні держави, так і суб'єктами господарювання.

Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд в Україні, який здійснюють органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законодавством України, регламентується Законом України "Про ветеринарну медицину" [51].

Відповідно до ст. 1 цього Закону **державний ветеринарно-санітарний контроль** – це функції, що виконуються державними інспекторами ветеринарної медицини та/або уповноваженими лікарями ветеринарної медицини і полягають у постійному забезпеченні виконання встановлених чинним законодавством ветеринарно-санітарних заходів і технічних регламентів, а **державний ветеринарно-санітарний нагляд** – функції, що виконуються державними інспекторами ветеринарної медицини та/або уповноваженими лікарями ветеринарної медицини і полягають у періодичній перевірці дотримання вимог чинного законодавства в галузі ветеринарної медицини. Головна ж відмінність контролю від нагляду полягає в тому, що контроль має на меті не тільки досягнення законності та правопорядку, а й забезпечення ефективності та доцільності. Метою нагляду є точне і неухильне виконання законів, що не супроводжується оцінюванням доцільності прийнятих актів і виконаних дій.

Одним із найважливіших напрямів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду є контроль експортно-імпортних операцій,

який здійснюється прикордонними державними інспекторами ветеринарної медицини – державними інспекторами ветеринарної медицини регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, які перевіряють імпорتنі, транзитні та експортні вантажі, що є об'єктами державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, а також дозволяють їх ввезення або вивезення залежно від їхнього ветеринарно-санітарного стану і видають відповідні ветеринарні документи (ст. 1 Закону України "Про ветеринарну медицину" [51]).

Об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду – це товари, потужності (об'єкти), засоби ветеринарної медицини, засоби догляду за тваринами та супутні об'єкти.

Товари – це тварини, продукти тваринного походження, репродуктивний матеріал, біологічні продукти, патологічний матеріал, ветеринарні препарати, субстанції, кормові добавки, премікси та корми.

Потужності (об'єкти) – це будь-які споруди, комплекс споруд, приміщення, будівля або територія, зокрема обладнання, що використовують для розведення племінних тварин, вирощування, тренування, змагання, утримання, виставок (огляду), конкурсу, продажу, забою або вилову тварин; для виробництва та обігу неїстівних продуктів тваринного походження, ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу тощо; для знищення туш або інших частин тварин.

Засоби ветеринарної медицини – це матеріали, обладнання, інструменти, спеціальні автомобілі та інші механізми і пристосування, призначені для використання у ветеринарній медицині.

Засоби догляду за тваринами – це засоби, призначені для вирощування тварин і догляду за ними, що не мають лікувальної та профілактичної дії.

У пунктах пропуску через державний кордон України державний ветеринарно-санітарний контроль на державному кордоні України та транспорті об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, що ввозять на митну територію України (зокрема з метою транзиту), здійснюють митні органи у формі попереднього документального контролю. У разі припинення попереднього документального контролю митними органами до здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю залучають державного інспектора ветеринарної медицини.

Фітосанітарний контроль. Фітосанітарний контроль запроваджено в Україні з метою охорони її території від проникнення шкідників, хвороб рослин та бур'янів, які можуть спричинити значні збитки народному господарству України.

Потребу цього виду контролю регламентують такі нормативно-правові акти: ст. 319 Митного кодексу України; Закон України № 3348-XII від 30.06.1993 р. "Про карантин рослин" [84]; постанова Кабінету Міністрів України № 1177 від 15.11.2019 р. [39]; постанова Кабінету Міністрів України № 960 від 24.10.2018 р. [38].

Об'єкти регулювання підлягають інспектуванню з метою перевірки їх фітосанітарного стану. Об'єкти регулювання – це будь-яка рослина, продукт рослинного походження, місце зберігання, упаковка, засоби перевезення, контейнери, ґрунт і будь-які інші організми, об'єкти або матеріали, здатні переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, які визначають окремо для цілей імпорту, експорту та реекспорту, а також для цілей контролю за переміщенням територією України. Перелік об'єктів регулювання для цілей імпорту, експорту та реекспорту затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1177 від 15.11.2019 р. [39]. **Фітосанітарний контроль поширюється** на сировину і продукцію рослинного походження (рослини, насіння, зернові, фрукти та овочі, лісоматеріали, а також будь-які матеріали, за допомогою яких можуть поширюватися карантинні об'єкти).

Реєстрація. Відповідно до ст. 27 Закону України "Про карантин рослин" [83] реєстрації в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері карантину рослин, підлягають особи, які:

- здійснюють господарську діяльність з обігу об'єктів регулювання в карантинній та регульованій зонах;

- виробляють насіннєвий і садивний матеріал;

- здійснюють біологічний контроль із використанням біологічних контрольних організмів;

- здійснюють господарську діяльність із виробництва та маркування дерев'яного пакувального матеріалу;

- здійснюють зберігання та переробку зерна.

Імпорт і транзит. Згідно з положеннями Закону України "Про карантин рослин" увезення в Україну або транзит через її територію вантажу дозволено за таких умов:

- об'єкт регулювання не є імпортованим і не походить із забороненої для імпорту країни-експортера чи зони країни походження;

відсутність повідомлення компетентного органу країни походження, реекспорту чи транзиту про надзвичайні обставини та/або підтвердження виявлення вогнища та поширення карантинного організму на конкретній території або виробничій ділянці країни походження чи транзиту;

наявність повного та дійсного фітосанітарного сертифіката;

відсутність карантинних організмів та ознак зараження ними;

наявність непошкодженого опломбування транзитного вантажу, здійсненого митним органом країни-експортера;

попередні вантажі з аналогічними об'єктами регулювання з країни походження та/або конкретного об'єкта походження супроводжувалися повними та дійсними фітосанітарними сертифікатами;

вантаж відповідає вимогам фітосанітарних заходів.

Фітосанітарний контроль вантажів з об'єктами регулювання, що ввозять на митну територію України (зокрема з метою транзиту), здійснюють державні фітосанітарні інспектори у визначених пунктах карантину рослин у пунктах пропуску на державному кордоні України.

У пунктах пропуску на державному кордоні України фітосанітарний контроль об'єктів регулювання, що ввозять на митну територію України (зокрема з метою транзиту), здійснюють митні органи у формі попереднього документального контролю. У разі припинення попереднього документального контролю митними органами до здійснення фітосанітарного контролю залучають посадову особу відповідного уповноваженого органу.

Об'єкти регулювання, що надходять у пункти пропуску на державному кордоні України, де немає прикордонних пунктів карантину рослин, перенаправляють до найближчого прикордонного пункту карантину рослин. До вантажів з об'єктами регулювання в митницях призначення або на митних складах застосовують фітосанітарні процедури, передбачені ст. 39 – 41 Закону України "Про карантин рослин", зокрема для забезпечення в митницях призначення та на митних складах.

Взаємодію органів влади під час проведення фітосанітарного контролю вантажів з об'єктами регулювання, що імпортують або ввозять на митну територію України з метою транзиту, здійснюють із використанням механізму "єдиного вікна" відповідно до Митного кодексу України.

Відомості про результати проведення фітосанітарного контролю в електронній формі, засвідчені електронним цифровим підписом, державний фітосанітарний інспектор вносить до єдиного державного інформаційного

вебпорталу "Єдине вікно для міжнародної торгівлі" протягом строків, установлених ст. 319 Митного кодексу України.

Порядок інформаційного обміну між митними органами, іншими державними органами та підприємствами за принципом "єдиного вікна" з використанням електронних засобів передачі інформації затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 р. № 971 [69].

Експорт. Фітосанітарна лабораторія проводить фітосанітарну експертизу (аналізи) об'єктів регулювання для цілей експорту з метою виявлення та визначення видів шкідливих організмів, зважаючи на фітосанітарні вимоги країни-імпортера. Фітосанітарна лабораторія приватної форми власності для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) для цілей експорту повинна мати уповноваження й акредитацію ISO/IEC 17025, ДСТУ ISO 17025 або інших стандартів, якими їх замінено, у галузі застосування методів діагностики шкідливих організмів за тими видами аналізів (експертиз), які вимагає країна-імпортер для визначення фітосанітарного стану відповідної партії вантажу. За результатами проведеної фітосанітарної експертизи (аналізів) фітосанітарна лабораторія надає висновок фітосанітарної експертизи (аналізів), який установлює фітосанітарний стан всієї партії вантажу.

Дерев'яна тара. Міністерством аграрної політики України затверджено Порядок реєстрації осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання, та Фітосанітарні заходи щодо дерев'яного пакувального матеріалу.

Екологічний контроль під час переміщення товарів та предметів через кордон.

Підприємці, які імпортують товари в Україну, повинні знати, що під час митного оформлення на кордоні їм потрібно мати справу не тільки з митниками та прикордонниками, але й з державними інспекторами з екології. Екологічний контроль на кордоні проводять із метою дотримання підприємствами, установами, організаціями (незалежно від форм власності та господарювання), громадянами, а також іноземними юридичними та фізичними особами й особами без громадянства, які перетинають кордон України, вимог природоохоронного законодавства України. Слід зазначити, що фахівці територіальних підрозділів Мінекоресурсів проводять екологічний контроль транспортних засобів, вантажів, які містять промислову сировину, відходи виробництва, товари хімічної промисловості, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього середовища і здоров'я людей речовини, засоби захисту рослин, добрив тощо.

Потребу цього виду контролю регламентують такі законодавчі та нормативно-правові акти: ст. 319 Митного кодексу України; Закон України № 1264-XII від 12.06.1991 р. "Про охорону навколишнього природного середовища" [87].

Екологічний контроль проводить Державна екологічна інспекція Міністерства екології та природних ресурсів України. Екологічний контроль поширюється на продукцію, що є потенційно небезпечною для навколишнього середовища (відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні, радіоактивні та інші речовини).

Об'єктами екоконтролю є:

транспортні засоби, зокрема автомобілі, літаки, судна самохідні та несамохідні, військові кораблі;

вантажі, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, пестициди й агрохімікати;

усі види риб, дикі тварини та рослини, зоологічні, ботанічні, мінералогічні колекції, мисливські трофеї, що перетинають державний кордон на залізничних станціях, автошляхах, у морських, річкових і повітряних портах;

заборонені знаряддя і засоби відлову та добування об'єктів тваринного світу.

Література: [17; 26; 38; 39; 51; 63; 69; 79; 84; 86; 87; 89].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Вимоги до автотransпортного засобу під час проходження митного контролю.
2. Особливості вивезення брухту чорних та кольорових металів.
3. Радіаційний контроль під час проходження митного контролю.
4. Напрями вдосконалення механізму організації та проведення митного контролю в Україні.
5. Управління ризиками під час здійснення митного контролю.
6. Правовий статус митних органів щодо організації та здійснення митного контролю.

7. Технічні засоби митного контролю.
8. Контроль за переміщенням товарів між митницями ДМСУ.
9. Огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщують через митний кордон України, під час здійснення їх митного контролю.
10. Документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань митної справи.

Запитання для самодіагностики

1. Найпоширеніші види документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення.
2. Дії, які виконує спеціаліст-гемолог під час проведення гемологічної експертизи.
3. Види сертифікатів походження.
4. Документи, необхідні для сертифікації радіоелектронних та випромінювальних засобів.
5. Обов'язкові документи для отримання дозволу на ввезення в Україну наркотичних засобів, психотропних препаратів і прекурсорів.
6. Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Його призначення. Порядок видачі.
7. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Її завдання.
8. Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд під час проходження митного контролю.
9. Екологічний контроль під час переміщення товарів та предметів через кордон.
10. Обов'язки та права працівників екоконтролю.

Тестові завдання

1. Митний контроль товарів, транспортних засобів перевізників у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюють відповідно до типових технологічних схем митного контролю, затверджених:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;

- в) Державною податковою службою України;
- г) Державною митною службою України.

2. Найпоширеніші види документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення:

- а) сертифікат відповідності (свідоцтво про визнання відповідності);
- б) декларація про відповідність технічним регламентам;
- в) висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи;
- г) ветеринарне свідоцтво (сертифікат);
- г') фітосанітарний сертифікат;
- д) усі відповіді правильні.

3. Згідно зі ст. 336 МКУ митний контроль здійснюють безпосередньо посадові особи митних органів шляхом:

- а) перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю;
- б) митного огляду (огляду та переогляду товарів і транспортних засобів, особистого огляду громадян);
- в) письмового опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- г) обліку товарів і транспортних засобів, що переміщують через митний кордон України.

4. На які види продукції видають Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи:

- а) промислову;
- б) косметичну продукцію;
- в) побутову хімію;
- г) дитяче харчування і товари для дітей;
- г') гігієнічні та профілактичні засоби;
- д) дезінфікуючі засоби, інсектициди;
- е) усі відповіді правильні?

5. Якими можуть бути технологічні схеми митного контролю:

- а) обов'язкові та типові;
- б) типові та структурні;
- в) детальні та типові;
- г) структурні та детальні?

6. Що не є об'єктом екоконтролю:

- а) транспортні засоби;
- б) вантажі, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, пестициди й агрохімікати;

- в) продукти харчування;
- г) заборонені знаряддя і засоби відлову та добування об'єктів тваринного світу?

7. Під час подання митному органу попереднього повідомлення про намір здійснити переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України митному органу надають документи та/або відомості, зокрема засобами інформаційних технологій, для ввезення товарів на митну територію України, окрім:

- а) заяви встановленої форми про намір здійснити ввезення товарів на митну територію України (попереднє повідомлення або попередня митна декларація);
- б) відомостей про найменування, обсяг (кількість) і вартість товарів, які планують увезти на митну територію України;
- в) виду транспорту, яким планують здійснити ввезення товарів на митну територію України;
- г) перевірки системи звітності та обліку товарів, що переміщують через митний кордон.

8. Контроль за переміщенням товарів та/або транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, між двома митницями ДМС або в межах зони діяльності однієї митниці юридичними та фізичними особами, незалежно від виду транспорту, здійснюють із використанням митних декларацій або документів, передбачених ст. Митного кодексу:

- а) 94;
- б) 85;
- в) 96;
- г) 98.

9. Відповідно до ст. 191 Митного кодексу перевізники мають право:

- а) не приймати для перевезення між митницями ДМС товари в разі оформлення митних та/або транспортних документів із порушенням порядку, встановленого законодавством України;
- б) замінювати моторний транспортний засіб, попередньо повідомивши митницю призначення про причини такої заміни (технічний стан, екологічні вимоги, економічна доцільність);
- в) із дозволу митниці призначення вивантажувати товар на склад цього органу, якщо доставлені перевізником товари, що перебувають

під митним контролем, протягом трьох діб не буде заявлено відповідальною за це особою до жодного митного режиму. У такому разі витрати на вивантаження та зберігання товару відшкодовуються його власником;

г) сходити з маршруту або робити непланові зупини на шляху до точки Б.

10. Відповідальність декларанта або уповноваженої ним особи за достовірність відомостей, наведених у попередній митній декларації, настає з моменту:

а) випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до заявленого митного режиму без надання їх митниці, якою оформлено таку попередню митну декларацію;

б) випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до заявленого митного режиму після надання їх митниці, якою оформлено таку попередню митну декларацію, але без проведення митного огляду цією митницею;

в) увезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митну територію України та забезпечення доставки їх до митниці призначення;

г) надання декларанту чи уповноваженій ним особі митницею, якою оформлено таку попередню митну декларацію, інформації про проведення митного огляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

11. Дозвіл щодо перевезень видають на підставі наявності в авто перевізника таких документів:

а) ліцензії Міністерства транспорту України на право здійснення міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом;

б) договору про допущення транспортного засобу до перевезень вантажів під митними печатками та пломбами, що видають відповідно до вимог Кабінету Міністрів України;

в) декларації-зобов'язання перед Асоціацією міжнародних автомобільних перевізників України щодо виконання вимог Конвенції про міжнародне перевезення вантажів;

г) облікової картки суб'єкта ЗЕД, виданої митницею, у зоні діяльності якої перевізника зареєстровано як суб'єкта ЗЕД.

12. Заборонено до вивезення з України все, окрім:

а) сильнодіючих отруйних, радіоактивних, вибухових речовин;

б) наркотичних та психотропних речовин;

в) мініатюр, виробів із фарфору, кришталю, кераміки, дерева, шкіри, коштовного та не коштовного каміння, дорогоцінних та недорогоцінних металів, кістки; предметів народних художніх промислів, gobеленів, меблів, художнього одягу та взуття;

г) верстатів та машин, призначених для виготовлення озброєння й боєприпасів усіх видів та літальних апаратів, запасних частин до них.

13. Узяття проб товарів здійснюють посадові особи митного органу в межах процедур митного контролю та митного оформлення з метою встановлення характеристик, визначених для:

а) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;

б) установлення належності товарів до таких, що виготовлено з використанням об'єктів права інтелектуальної власності;

в) установлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;

г) усі відповіді правильні.

14. Згідно з якою статтею МКУ митний контроль здійснюють безпосередньо посадові особи митних органів шляхом перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю:

а) 334;

б) 335;

в) 336;

г) 337?

15. Дозвіл на виконання міжнародних перевезень вантажів під митними печатками та пломбами із застосуванням книжки МДП видає:

а) Мінекобезпеки;

б) митний органом;

в) Міністерство транспорту України;

г) Асоціація міжнародних автомобільних перевізників в Україні.

16. За рішенням митниці ДМС, якою оформлено попередню митну декларацію, випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до заявленого митного режиму за попередньою митною декларацією, що містить всю необхідну для цього інформацію, може бути здійснено після переміщення цих товарів, транспортних засобів через митний кордон України без надання їх цій митниці. Таке рішення ухвалюють на основі результатів аналізу ризиків у строк не більш ніж:

а) чотири робочі години з моменту пропуску цих товарів;

б) чотири робочі дні з моменту пропуску цих товарів;

- в) дві робочі години з моменту пропуску цих товарів;
- г) 30 днів із моменту пропуску цих товарів.

17. *Формами фактичного контролю є:*

- а) спільний митний контроль;
- б) особистий огляд громадян;
- в) контроль трубопровідного транспорту й електромереж;
- г) контроль імпорتنих, експортних і транзитних товарів.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Терміни		Визначення
1	2	3	4
1	Сертифікат відповідності	а	документ установленної форми, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини; затверджується відповідним головним державним санітарним лікарем і є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи
2	Свідоцтво про визнання відповідності	б	разовий документ суворої звітності, виданий лікарем державної установи ветеринарної медицини (державним інспектором ветеринарної медицини), що підтверджує стан здоров'я тварин і факт проведення вакцинації та діагностичних досліджень, якість і безпеку продукції тваринного походження
3	Декларація про відповідність	в	сертифікат, що засвідчує наявність або відсутність регульованих шкідливих організмів у будь-яких рослинах, продуктах рослинного походження, упаковці, ґрунті та будь-яких інших організах, об'єктах або матеріалах, здатних переносити чи поширювати регульовані шкідливі організми, які визначають окремо для цілей імпорту, експорту та реекспорту, а також для цілей контролю за переміщенням територією України
4	Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи	г	документ, виданий для підтвердження того, що продукція відповідає встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документа

1	2	3	4
5	Ветеринарне свідоцтво	г	документально оформлена в установленому порядку заява виробника, де є гарантія відповідності продукції вимогам, установленим законодавством
6	Фітосанітарний сертифікат	д	офіційний документ, що свідчить про країну походження товару, виданий органом держави-експортера, уповноваженим відповідно до національного законодавства
7	Сертифікат походження	е	документ, що засвідчує визнання іноземних документів про підтвердження відповідності продукції вимогам, установленим законодавством України

Завдання 2. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Термін		Визначення
1	Товари	а	засоби, призначені для вирощування тварин і догляду за ними, що не мають лікувальної та профілактичної дії
2	Потужності (об'єкти)	б	будь-які споруда, комплекс споруд, приміщення, будівля або територія, зокрема обладнання, що використовують для розведення племінних тварин, вирощування, тренування, змагання, утримання, виставок (огляду), конкурсу, продажу, забою або вилу тварин
3	Засоби ветеринарної медицини	в	матеріали, обладнання, інструменти, спеціальні автомобілі та інші механізми і пристосування, призначені для використання у ветеринарній медицині
4	Засоби догляду за тваринами	г	тварини, продукти тваринного походження, репродуктивний матеріал, біологічні продукти, патологічний матеріал, ветеринарні препарати, субстанції, кормові добавки, премікси та корми
5	Об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду	г	товари, потужності (об'єкти), засоби ветеринарної медицини, засоби догляду за тваринами та супутні об'єкти

Завдання 3. Під час проведення огляду багажу гр. Петренка працівник митниці на підставі даних реєстру товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності, виявив ознаки того, що товари, надані для

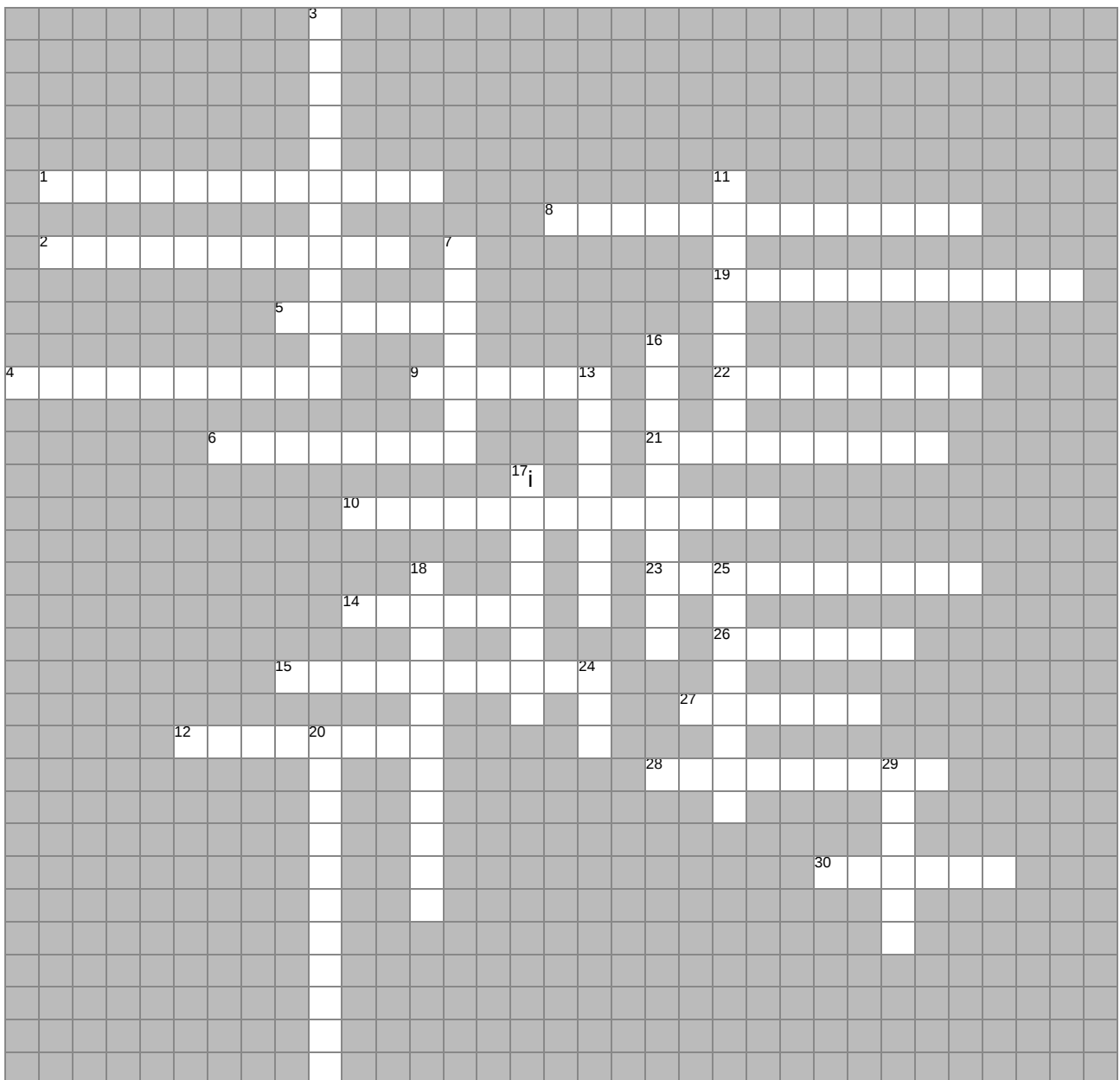
митного контролю, є контрафактними. У зв'язку із цим митне оформлення було призупинено, а товари розміщено на складі тимчасового зберігання.

З'ясуйте подальші дії митного органу в разі виявлення контрафактних товарів.

Завдання 4. Товари загальною митною вартістю 10 000 грн перебували в зоні митного контролю 35 днів.

Визначте величину нарахування митних зборів за перебування товарів під митним контролем.

Завдання 5. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

1. Комерційний рахунок, який поєднує реквізити рахунка і специфікації. Виписують у тих випадках, коли партія містить різні за асортиментом товари.

2. Центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та (у межах повноважень, передбачених законом) біологічної й генетичної безпеки.

4. Використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів.

5. У міжнародній комерційній практиці – документ, що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів і послуг, їхню кількість і суму коштів, яку покупець має за них сплатити.

6. Юридичні особи або дипломатичні представництва, що мають постійне місце перебування в певній країні.

8. Візуальна процедура під час якої виявляють ознаки псування товарів.

9. Документ, який має подати митному органу особа, відповідальна за дотримання митного режиму тимчасового ввезення, до відповідного компетентного органу, що відповідає за тимчасове ввезення товарів.

10. Документ, у якому зазначають номери авіаційних вантажних накладних, кількість вантажних місць, вагу товарів, що завантажують на борт (вивантажують із борту) повітряного судна, яке перебуває під митним контролем, та інші відомості, що використовують під час переміщення товарів.

12. Вид безвідплатного сприяння; засоби для життя, безкоштовно поширювані серед населення районів, охоплених гуманітарною катастрофою або таких, що перебувають на її грані.

14. Співробітник Міністерства закордонних справ, який супроводжує дипломатичну пошту.

15. Юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності, які не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо) із місцезнаходженням за межами України. Створені та здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства іншої держави.

19. Документ, що посвідчує особу. Оформлюють і видають громадянина України, який може обіймати будь-яку посаду на борту судна.

21. Суша, води, надра, повітряний простір, обмежені лінією і вертикальною поверхнею, яка проходить по цій лінії.

22. Скільки днів не може перевищувати строк зберігання міжнародних експрес-відправлень під митним контролем?

23. Товаророзпорядчий документ, цінний папір, що видає морський перевізник вантажу його відправнику. Засвідчує прийняття вантажу до перевезення і містить зобов'язання доставити вантаж до пункту призначення і передати його одержувачу.

26. Митний вантажосупровідний документ, який дає право перевозити вантажі через кордон держав в опломбованих митницею кузовах автомобілів чи в контейнерах за спрощених митних процедур.

27. Грошова одиниця, яку використовують як засіб розрахунку в торгових операціях.

28. Угода між суб'єктами міжнародного права, що регулює між ними відносини через виникнення взаємних прав та обов'язків.

30. Посередник між митницею та суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності.

По вертикалі:

3. Належним чином упаковані міжнародні посилки з документами чи товарним вкладенням, які приймають, обробляють, перевозять будь-яким видом транспорту за міжнародним транспортним документом із метою доставки одержувачу прискореним способом у визначений строк.

7. Вивезення з митної території країни за кордон товарів і послуг без зобов'язання їх зворотного повернення.

11. Суб'єкт господарсько-правових відносин, що вивозить із країни експорту товар (товари).

13. Документ, який потрібно мати для імпорту лікарських засобів.

16. Документ, виданий Держлікслужбою після повного якісного та кількісного аналізу всіх діючих речовин та інших відповідних інгредієнтів для гарантії того, що якість лікарських засобів відповідає всім вимогам реєстраційного досьє.

17. Суб'єкт господарсько-правових відносин, який увозить товари з-за кордону, декларуючи їх надходження на митну територію країни.

18. Будь-який митний орган України, у якому закінчується переміщення всієї кількості товарів або їх частини, що перебувають під митним контролем – це митниця

20. Списані агрегати машин, кораблів, плавзасобів, військової техніки, рухомого складу залізничного транспорту в нерозібраному стані – це

24. У скільки етапів здійснюють митний контроль автомобільних транспортних засобів і товарів у пункті пропуску?

25. Документ, призначений для обліку руху товарно-матеріальних цінностей під час їх переміщення за участю транспортних засобів. Є підставою для списання у вантажовідправника й оприбуткування у вантажодержувача.

29. Ввезення товарів, послуг у країну.

Завдання 6. Під час здійснення митного контролю в супроводжуваному багажу громадянки було виявлено речі, які підлягають декларуванню, а саме валюта в розмірі 20 тис. дол. США та коштовний годинник, приблизною вартістю 12 тис. дол. США. У поясненні громадянка зазначила, що це багаж її знайомого і їй нічого не було відомо про його вміст.

Виконайте юридичний аналіз ситуації з посиланням на статті Митного кодексу України.

Розділ 8. Зовнішньоекономічний контракт і його форми

Мета – формування в здобувачів вищої освіти прикладних знань щодо видів зовнішньоекономічних контрактів, особливостей їх складання.

Основні питання:

8.1. Поняття зовнішньоекономічного контракту, його види та форми.

8.2. Правила уніфікації та стандартизації зовнішньоекономічних контрактів.

8.3. Технологія укладання зовнішньоекономічного контракту.

Компетентності, що формують за темою:

знання: правил уніфікації та стандартизації зовнішньоекономічних контрактів;

уміння: формувати зовнішньоекономічний контракт;

комунікації: обговорення основних вимог щодо складання зовнішньоекономічного контракту;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо складання зовнішньоекономічного контракту.

Ключові терміни: вид, форма, зовнішньоекономічний контракт, преамбула, договір, форс-мажор.

8.1. Поняття зовнішньоекономічного контракту, його види та форми

Зовнішньоекономічну діяльність здійснюють шляхом укладання зовнішньоекономічних договорів.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991 р. № 959-XII, **зовнішньоекономічний договір (контракт)** – це "домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності" [82].

Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладає суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності або його представник у простій письмовій або електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором

України чи законом. У разі експорту послуг (крім транспортних) зовнішньоекономічний договір (контракт) може бути укладено шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти) або шляхом обміну електронними повідомленнями, або в інший спосіб, наприклад шляхом виставлення рахунка (інвойсу), зокрема в електронній формі, за надані послуги.

Повноваження представника на укладення зовнішньоекономічного договору (контракту) може впливати з доручення (довіреності), установчих документів, договорів та інших підстав, які не суперечать Закону № 959.

Права та обов'язки сторін зовнішньоекономічного договору (контракту) визначають у зовнішньоекономічному договорі.

Якщо в зовнішньоекономічному договорі немає застереження щодо права, яке застосовують до договору, діятимуть такі правила:

якщо діє міжнародний договір, укладений між державами сторін контракту, застосовуватимуть його норми (ч. 1 ст. 3 Закону України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005 р. № 2709-IV [85];

якщо міжнародного договору немає, застосовуватимуть особливі правила, зокрема за договорами купівлі-продажу – право держави-продавця.

На деякі ЗЕД-договори поширюється Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р. Конвенція ООН діє в тих випадках, коли сторони зовнішньоекономічного договору в момент його укладання перебувають у державах, що її підписали (ч. 1 ст. 3 Конвенції ООН).

Конвенцію ООН застосовують незалежно від права, яке могло б підлягати застосуванню на підставі норм міжнародного приватного права (ч. 2 ст. 3 Конвенції ООН). Тобто в ситуації, коли обидві сторони зовнішньоекономічного договору перебувають у державах-підписантах, Конвенція ООН є обов'язковою до застосування сторонами. Винятком є випадок, коли сторони договору купівлі-продажу в зрозумілій формі виключили її застосування (ч. 3 ст. 3 Конвенції ООН). Тобто в зовнішньоекономічному договорі сторони мають чітко зазначити, що вони домовилися не застосовувати Конвенцію ООН до такого договору.

До 7.08.2020 р. зовнішньоекономічні договори, контракти повинні були відповідати вимогам наказу Мінекономіки та євроінтеграції від 9 вересня 2001 року № 201 "Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)". Проте цей документ утратив чинність.

Найбільш поширеним у міжнародній практиці є контракт купівлі-продажу, предметом якого є майно. Згідно з цим контрактом продавець зобов'язується передати майно у власність покупцеві, а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму.

Не є зовнішньоекономічними контрактами меморандуми, договори і контракти про співпрацю. Зовнішньоекономічні контракти часто плутають з угодами рамкового характеру, як-от угоди про співпрацю, меморандуми, договори про наміри та інші угоди, які не породжують реальних обов'язків сторін. Такі угоди взагалі не є зовнішньоекономічними контрактами, хоча їх сторонами й можуть бути юридичні особи – резиденти різних юрисдикцій.

У міжнародній практиці є такі види зовнішньоекономічних договорів:

Контракт разового постачання – одноразова угода, що передбачає постачання погодженої кількості товару до визначеної дати, терміну, періоду часу. Постачання товарів роблять один або кілька разів протягом установленого терміну. Після виконання прийнятих зобов'язань юридичні відносини між сторонами і, власне, контракт припиняють. Разові контракти можуть передбачати як короткі, так і тривалі терміни постачання.

Контракт із періодичним постачанням передбачає регулярне постачання визначеної кількості, партій товару протягом установленого умовами контракту терміну, який може бути короткостроковим (один рік), і довгостроковим (5 – 10 років, а іноді й більше).

Контракти на постачання комплектного устаткування передбачають наявність зв'язків між експортером і покупцем-імпортером устаткування, а також спеціалізованими підприємствами, що беруть участь у комплектації такого устаткування. При цьому генеральний постачальник відповідає за повну комплектацію і своєчасність постачання, а також за якість.

Контракти з оплатою в грошовій формі. Контракти з оплатою в грошовій формі передбачають розрахунки у визначеній сторонами валюті із застосуванням обумовлених у контракті способів платежу (готівковий платіж, платіж з авансом і в кредит) і форм розрахунку (інкасо, акредитив, чек, вексель).

Контракти з оплатою в товарній або змішаній формі. Такі контракти зазвичай укладають під час будівництва "під ключ" на умовах цільового кредитування підприємства, коли оплата витрат відбувається частково в грошовій, а частково в товарній формі. Контракти з оплатою

в товарній формі – бартерні угоди (товарообмінні й компенсаційні договори) – передбачають простий обмін погоджених кількостей одного товару на інший. У цих угодах або визначають кількість товарів, що взаємно постачають, або обумовлюють суму, на яку сторони зобов'язуються поставити товари.

Останніми роками з'явилися нові види зовнішньоекономічної діяльності, пов'язані з управлінням, будівництвом та ін. Найбільш поширеними з них є такі:

Контракти на управління (management contracts) є інструментом, завдяки якому компанії можуть тимчасово делегувати частину свого управлінського персоналу з метою надання підтримки підприємству в іншій країні або виконання спеціалізованих управлінських завдань протягом визначеного періоду за погоджену винагороду. Управлінські контракти зазвичай укладають на строк від трьох до п'яти років, причому компенсацію встановлюють у фіксованій формі, або вона залежить від обсягів виробництва, а не від рівня отриманого прибутку.

Контракти "під ключ" (turnkey projects) передбачають укладання договору на будівництво підприємств, які передають замовникові за визначену плату після завершення повної підготовки до експлуатації. Компанії, що виконують проєкти за принципом "під ключ", є одночасно виробниками промислового обладнання, постачаючи частину необхідних технічних засобів у межах проєкту.

Колективні контракти. Одним із найбільших секторів ринку колективних контрактів, що бурхливо розвиваються, стали проєкти, які є надто великими для однієї компанії. Із початку проєкту кілька компаній різних країн погоджуються розділити між собою високі витрати і рівень ризику, пов'язані з розробленням ряду компонентів, необхідних для кінцевого виробу; потім головна компанія купує компоненти у фірм, кожна з яких виконувала визначену частину розробок.

8.2. Правила уніфікації та стандартизації зовнішньоекономічних контрактів

Складання будь-якого контракту, зокрема контракту купівлі-продажу, – надто копітка робота, яка потребує великих витрат і часу. Тому ділові партнери прагнуть до уніфікації та стандартизації контрактів. У практиці міжнародної торгівлі широко використовують різні типові форми контрактів.

Їх почали розробляти великі експортери й імпортери ще наприкінці XIX ст. За деякими підрахунками, у наш час на світовому ринку використовують понад 10 млн типових контрактів.

Типовий контракт – це документ, розроблений за встановленими правилами, який містить ряд уніфікованих умов, прийнятих у практиці міжнародної торгівлі, тобто наперед погоджених, типових умов.

До умов, які потрібно передбачити в договорі або контракті (якщо сторони такого договору (контракту) не погодилися про інше щодо викладення умов договору, і така домовленість не позбавляє договір предмета, об'єкта, мети та інших істотних умов, без погодження яких сторонами договір можуть уважати неукладеним, або його може бути визнано недійсним унаслідок недодержання форми згідно з чинним законодавством України), належать:

1. Назва, номер договору (контракту), дата й місце його укладення.
2. Преамбула.
3. Предмет договору (контракту).
4. Кількість і якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг).
5. Базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг).
6. Ціна та загальна вартість договору (контракту).
7. Умови платежів.
8. Умови приймання-здавання товару (робіт, послуг).
9. Упаковка та маркування.
10. Форс-мажорні обставини.
11. Санкції та рекамації.
12. Урегулювання спорів у судовому порядку.
13. Місцезнаходження (місце проживання), поштові та платіжні реквізити сторін.

За домовленістю сторін у договорі (контракті) може бути визначено додаткові умови: страхування; гарантії якості; умови залучення субвиконавців договору (контракту), агентів, перевізників, визначення норм навантаження (розвантаження); умови передачі технічної документації на товар; збереження торгових марок; порядок сплати податків, митних зборів; різного роду захисні застереження; із якого моменту договір (контракт) починає діяти; кількість підписаних примірників договору (контракту); можливість і порядок унесення змін до договору (контракту) та ін.

Розгляньмо детально основні складові частини контракту.

Преамбула. Складання контракту починають із зазначення місця й дати його підписання, а також сторін, що його уклали. Місце підписання контракту набуває юридичного значення, якщо в тексті не зазначено, право якої країни застосовують під час розгляду спору. У такому разі саме місце укладання договору (підписання контракту) вказує на це право. Назване в тексті контракту місце його укладання не обов'язково має відповідати фактичному. Сторони можуть укласти договір і підписати контракт в одній країні, але в самому тексті контракту вказати, за взаємною згодою, іншу країну.

Назви сторін у контракті мають бути точними (такими, під якими їх офіційно зареєстровано) і розгорнутими (без абревіатур).

Предмет ЗЕД-контракту. Тут викладають, які товари (роботи, послуги) або інші об'єкти цивільних прав один із контрагентів має поставити (здійснити) іншому, із зазначенням точного найменування, марки, змісту послуги або кінцевого результату роботи чи завершеного об'єкта. Якщо товар (роботи, послуги) потребує детальнішої характеристики або номенклатура товарів (роботи, послуги) є значною, то такі дані можна подати в додатку або специфікації, які мають бути невід'ємною частиною ЗЕД-контракту, про що зазначають у тексті самого договору.

Кількість і якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг). У цьому розділі визначають, залежно від номенклатури, одиницю виміру товару, прийняту для товарів такого виду (у тоннах, кілограмах, штуках тощо), його загальну кількість і якісні характеристики. У тексті договору (контракту) на виконання робіт (надання послуг) визначають конкретні обсяги робіт (послуг) і термін їх виконання.

Базисні умови поставки товарів (приймання-здачі виконаних робіт або послуг). У цьому розділі вказують вид транспорту та базисні умови поставки (відповідно до "Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів Інкотермс 2020 [83]), які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару). У разі укладання договору (контракту) на виконання робіт (надання послуг) у цьому розділі визначають умови та строки виконаних робіт (послуг).

Ціна і загальна вартість. Тут зазначають ціну за одиницю виміру товару, а також загальну вартість товару (роботи, послуги), крім випадків, коли ціни розраховують за формулою, і валюту контракту. Якщо

поставляють товари різної якості й асортименту, ціну зазначають окремо за одиницю товару кожного сорту, виду, марки.

Умови платежів. Умови про валюту платежу, способи, порядок і строки грошових або інших розрахунків та гарантії виконання сторонами зобов'язань з оплати. Також може бути зазначено, на підставі яких документів здійснюють оплату, передплату та за чий рахунок здійснюють оплату комісій банків.

Умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг). У цьому розділі визначають строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів. Приймання-здачу проводять за кількістю відповідно до товаросупровідних документів, за якістю – відповідно до документів, що засвідчують якість товару.

Упаковка та маркування. Цей розділ містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на ній відповідне маркування (назви продавця та покупця, номер контракту, місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування), а за потреби – також умови її повернення.

Форс-мажорні обставини. Цей розділ містить відомості про те, за яких випадків умови контракту може бути не виконано сторонами (стихійні лиха, воєнні дії, ембарго, втручання з боку влади та інше). При цьому сторони звільняють від відповідальності на строк дії цих обставин, або вони можуть відмовитися від виконання контракту частково чи загалом без додаткової фінансової відповідальності. Строк дії форс-мажорних обставин підтверджує Торгово-промислова палата відповідної країни.

Термін дії договору. Може бути безстроковим, тобто до повного виконання сторонами зобов'язань за договором, або з фіксованою датою завершення дії контракту.

Санкції та рекламації. Цей розділ установлює порядок застосування штрафних санкцій, відшкодування збитків та подання рекламацій у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням одним із контрагентів своїх зобов'язань. При цьому слід чітко визначити розміри штрафних санкцій (у % від вартості недопоставленого товару або суми неоплачених коштів, строки виплати штрафів – від якого терміну їх установлюють і протягом якого часу вони діють), строки, протягом яких рекламації може бути заявлено, права та обов'язки сторін контракту при цьому, способи врегулювання рекламацій.

Арбітраж. У цьому розділі зазначають місце арбітражного суду (країну та право, яке застосовують) або обумовлюють випадки, за яких сторони можуть звернутися до суду.

Юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін. При цьому вказують повні юридичні адреси, повні поштові та платіжні реквізити (№ рахунка, назва банку) контрагентів контракту.

Специфікація та інвойс до зовнішньоекономічного контракту хоч і мають стандартну загальноприйнятну форму, проте можуть бути змінені і доповненими у бік розширення. Теоретично зовнішньоекономічний контракт про поставку товарів може не містити специфікації, якщо передбачено тільки одну партію товару і все буде детально прописано (кількість, тару, номенклатуру тощо) у тексті самого контракту та/або в інвойсі. Але це щонайменше не зручно. Крім того, банківські установи, митниця, брокери та інші учасники процесу зовнішньоекономічної поставки товарів звикли бачити певний перелік обов'язкових документів.

8.3. Технологія укладання зовнішньоекономічного контракту

Укладання договору відповідно до міжнародної практики передбачає дві основні стадії:

- пропозицію укласти договір (*оферту*);
- прийняття пропозиції (*акцепт*).

Оферта має відповідати двом ключовим вимогам: по-перше, вона має містити всі істотні умови, необхідні для укладення майбутнього договору, а по-друге, її слід адресувати конкретній особі або невизначеному колу осіб із можливістю індивідуалізації однієї чи декількох із них, які виявляють намір прийняти цю пропозицію. У разі звернення до невизначеного кола осіб ідеться про так звану публічну оферту, яка набула поширення у сфері торгівлі та інших галузях надання послуг населенню. Якщо хоча б одну із зазначених умов не виконано, пропозицію не вважають офертою, і вона не може бути підставою для укладення договору. На практиці часто трапляються ситуації звернення до широкого кола осіб або до індивідуальних адресатів, які не мають ознак оферти. Такі звернення треба розцінювати як запрошення до переговорів щодо укладення договору. До цієї категорії належать різного роду рекламні матеріали, такі як каталоги чи буклети, а також публічні оголошення. Вони

не накладають на осіб, які розповсюджують ці матеріали, жодних юридичних зобов'язань стосовно укладення договорів.

Оферта набуває чинності, коли її отримав адресат. Оферта, навіть коли вона є невідкличною, може бути скасованою оферентом, якщо повідомлення про скасування одержано адресатом оферти раніше, ніж сама оферта, чи одночасно з нею. Поки договір не укладено, оферту може бути відкликано оферентом, якщо повідомлення про відкликання буде одержано адресатом оферти до відправлення ним акцепту.

Оферту не може бути відкликано: якщо в ній зазначено, що вона є невідкличною; якщо для адресата оферти доцільним було розглядати оферту як невідкличну й адресат оферти діяв відповідно.

Оферта, навіть якщо вона є невідкличною, утрачає чинність після одержання оферентом повідомлення про відхилення оферти.

Заява чи інша дія адресата оферти, що свідчить про згоду з офертою, є *акцептом*. Мовчання чи бездіяльність самі по собі не є акцептом. Акцепт оферти набуває чинності з моменту, коли зазначену згоду одержано оферентом. Акцепт не має чинності, якщо оферент не одержує зазначеної згоди у визначений ним строк, а якщо строк не встановлено, то в розумний строк, беручи до уваги обставини угоди, зокрема швидкість використаних оферентом засобів зв'язку. Усна оферта має бути акцептованою негайно, якщо обставини не зумовлюють інше.

Якщо оферта, усталена практика у взаємовідносинах сторін або відповідний звичай передбачають можливість адресата оферти висловити згоду без прямого повідомлення оферента, через учинення певної дії (зокрема, такої як відправлення товару чи здійснення оплати), акцепт вважають чинним із моменту виконання такої дії. Однак це можливо лише за умови, що дію було вчинено в межах визначеного строку, встановленого для акцепту.

Відповідь на оферту, яка має ознаки акцепту, але містить доповнення, обмеження або інші зміни, розглядають як відхилення початкової оферти і формують як зустрічну оферту. Однак, якщо відповідь на оферту містить додаткові чи відмінні умови, які не змінюють суттєвих положень оферти, її вважають акцептом за умови, що оферент оперативно не висловить заперечень щодо таких розбіжностей усно або письмово. Якщо таких заперечень не надходить, договір вважають укладеним на основі умов первісної оферти з урахуванням змін, які було внесено в акцепті.

Додаткові чи відмінні умови щодо вартості, платежу, якості й кількості товару, місця й строку поставки, обсягу відповідальності однієї зі сторін перед іншою або вирішення спорів вважають такими, що істотно змінюють умови оферти.

Відлік строку для акцепту розпочинають із дати, зазначеної в листі, або, якщо таку дату не зазначено, із дати, зазначеної на конверті. Відлік строку для акцепту, установленого оферентом за допомогою телефону, телетайпу чи інших засобів миттєвості зв'язку, розпочинають із моменту одержання оферти її адресатом.

Неробочі дні в межах строку для акцепту під час підрахунку цього строку не виключають. Якщо повідомлення про акцепт не може бути доставлено на адресу оферента в останній день зазначеного строку внаслідок того, що цей день у місці перебування оферента припадає на неробочий день, то строк продовжують до першого наступного робочого дня.

Запізнілий акцепт зберігає свою юридичну силу за умови, що оферент негайно повідомить адресата оферти. Якщо зі змісту отриманого листа або іншого письмового документа, у якому міститься запізнілий акцепт, можна зробити висновок, що в разі нормального перебігу пересилання акцепт було б отримано вчасно, такий акцепт вважають дійсним. Проте він не матиме чинності, якщо оферент оперативно не сповістить адресата оферти усно або письмово про те, що оферта більше не є актуальною. Водночас акцепт може бути відкликано, якщо повідомлення про відкликання дійде до оферента раніше або одночасно з моментом набуття акцептом юридичної сили.

Оферту, заяву про акцепт вважають одержаними адресатом, якщо їх повідомлено йому усно чи доставлено йому особисто на його комерційне підприємство чи його поштову адресу, або, якщо він не має комерційного підприємства чи поштової адреси, на його постійне місце проживання.

Договір вважають укладеним, якщо дві сторони – експортер та імпортер – дійшли згоди в торговельній угоді за всіма її істотними умовами. Місцем укладення договору за законодавством більшості країн є місце одержання акцепту, але в країнах "загального права" діє так зване "правило поштової скриньки", згідно з яким місцем укладення договору вважають ту країну, із якої відправлено акцепт.

Література: [9; 12; 18; 22; 31; 35; 83].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Законодавчі документи, які регулюють зовнішньоекономічний договір (контракт).
2. Міжнародна практика застосування видів зовнішньоекономічних договорів.
3. Повноваження представника на укладення зовнішньоекономічного договору (контракту).
4. Правила стандартизації зовнішньоекономічних контрактів.
5. Предмет ЗЕД-контракту.
6. Санкції та рекламації ЗЕД-контракту.

Запитання для самодіагностики

1. Що таке оферта?
2. Які дві основні стадії передбачають укладання договору відповідно до міжнародної практики?
3. Який основний зміст розділу контракту "умови платежів"?
4. Яку інформацію слід обов'язково подати в преамбулі?
5. Яку функцію виконують колективні контракти?
6. Які види зовнішньоекономічних договорів є в міжнародній практиці?
7. Який механізм урегулювання спорів у судовому порядку?

Тестові завдання

1. *Головна відмінність договору купівлі-продажу від інших видів договорів полягає в:*
 - а) спільній організації виробництва кінцевої продукції;
 - б) відсутності переходу права власності на товар від продавця до покупця;
 - в) переході права власності на товар від продавця до покупця.
2. *Основними ознаками зовнішньоторговельного контракту є:*
 - а) товар перетинає кордон;
 - б) комерційний характер;
 - в) укладають між резидентами.

3. Договір з тривалим терміном поставки діє:

- а) 2 – 3 роки;
- б) 3 – 5 років;
- в) 5 – 10 років.

4. Контракти, які передбачають поставку однією стороною іншій погодженої між ними кількості товару до встановленої в контракті дати:

- а) разові;
- б) періодичні;
- в) короткострокові.

5. Контракти, які передбачають простий обмін погодженої кількості одного товару на інший:

- а) контракти з оплатою в грошовій формі;
- б) контракти з оплатою в товарній формі;
- в) товарообмінні.

6. Акцепт – це:

- а) згода на прийняття оферти;
- б) відмова від оферти;
- в) вид банківського переказу.

7. Країни, які перебувають у договірних відносинах стосовно купівлі-продажу товарів та послуг, у міжнародній торгівлі називають:

- а) контрагентами;
- б) конкурентами;
- в) резидентами.

8. Письмова пропозиція на продаж відповідної партії товарів одному можливому покупцю із зазначенням терміну відповіді, протягом якого він пов'язаний своєю пропозицією і не може зробити пропозицію іншим покупцям, – це:

- а) вільна оферта;
- б) тверда оферта;
- в) термінова оферта.

9. Умови Інкотермс 2020 розподіляють між продавцем та покупцем:

- а) відповідальність, витрати, ризики, під час виконання контракту;
- б) відповідальність під час виконання контрактів;
- в) порядок та умови страхування ризиків.

Ситуаційні та розрахункові завдання

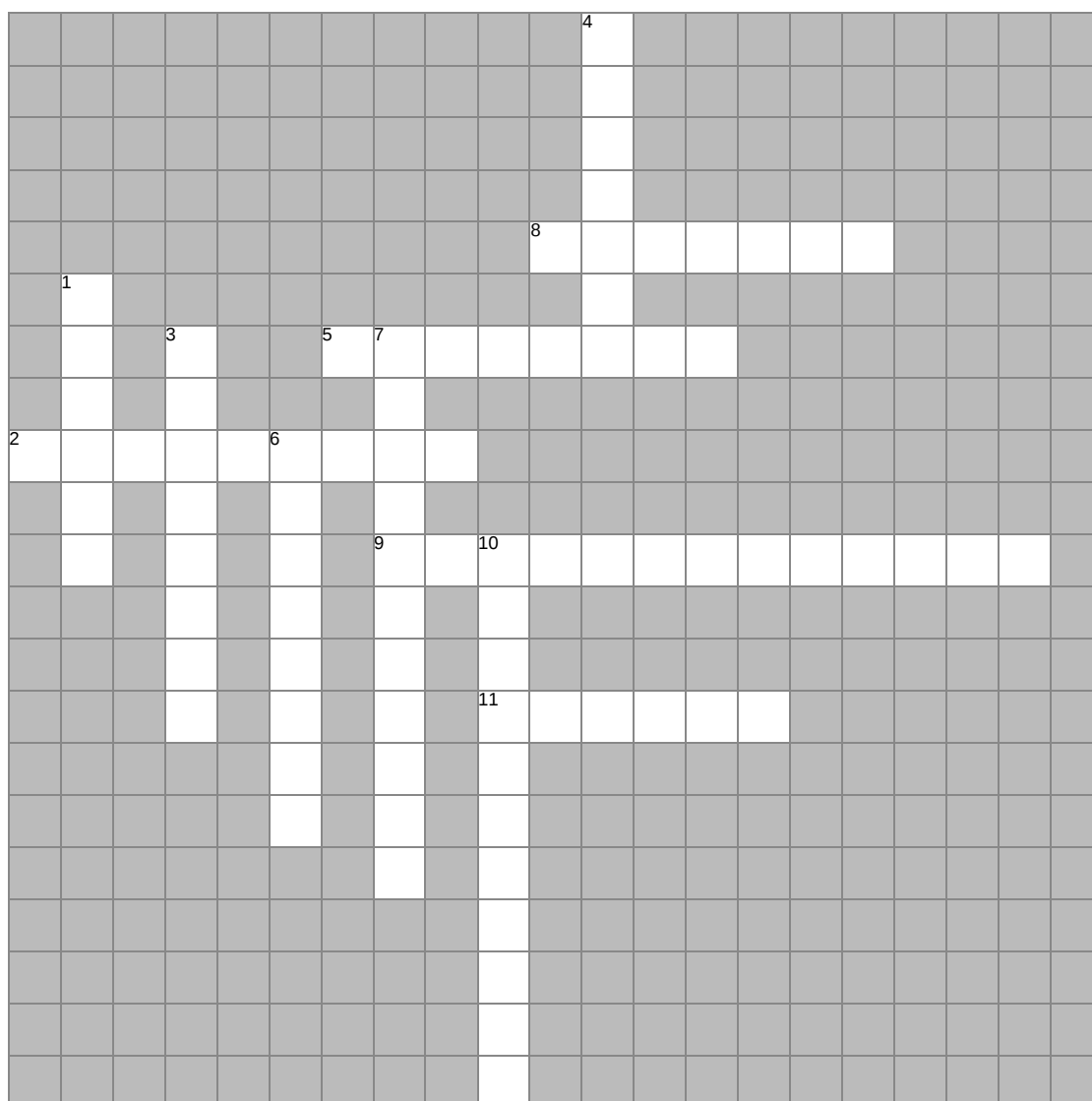
Завдання 1. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Термін		Визначення
1	Предмет ЗЕД-контракту	а	Визначають строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів. Приймання-здачу проводять за кількістю відповідно до товаросупровідних документів, за якістю – відповідно до документів, що засвідчують якість товару
2	Умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг)	б	Містить відомості про те, за яких випадків умови контракту може бути не виконано сторонами (стихійні лиха, воєнні дії, ембарго, утручання з боку влади та ін.)
3	Упаковка та маркування	в	Містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на ній відповідне маркування (назви продавця та покупця, номер контракту, місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування та ін.), а за потреби також умови її повернення
4	Форс-мажорні обставини	г	Визначають, залежно від номенклатури, одиницю виміру товару, прийняту для товарів такого виду (у тоннах, кілограмах, штуках тощо), його загальну кількість і якісні характеристики. У тексті договору (контракту) на виконання робіт (надання послуг) визначають конкретні обсяги робіт (послуг) і термін їх виконання
5	Кількість і якість товару	г'	Товари (роботи, послуги) або інші об'єкти цивільних прав, що один із контрагентів має поставити (здійснити) іншому, із зазначенням точного найменування, марки, змісту послуги або кінцевого результату роботи чи завершеного об'єкта

Завдання 2. Виберіть одну правильну відповідь.

Поняття	Характеристика					
Акцепт може бути скасовано, якщо	а	оферент без затримки повідомить про це адресата оферти усно чи надішле йому відповідне повідомлення	б	повідомлення про скасування одержано оферентом раніше того моменту чи в той момент, коли акцепт мав би набути чинності	в	є заява чи інша дія адресата оферти, що свідчить про незгоду з офертою
Термін дії договору може бути	а	з фіксованою датою, яку визначає одна зі сторін	б	безстроковий	в	безстроковий, тобто до повного виконання сторонами зобов'язань за договором, або з фіксованою датою завершення дії контракту
Типовий контракт	а	розроблений за встановленими правилами документ, який містить ряд уніфікованих умов, прийнятих у практиці міжнародної торгівлі, тобто наперед погоджених, типових умов	б	відомості про упаковку товару, нанесене на ній відповідне маркування, а за потреби також умови її повернення	в	контракт на будівництво підприємств, що передають за встановлену плату власнику, коли вони повністю готові до експлуатації
Контракт разового постачання	а	постачання визначеної кількості, партій товару протягом устанавленого умовами контракту терміну, який може бути короткостроковим і довгостроковим	б	угода, що передбачає постачання погодженої кількості товару до визначеної дати, терміну, періоду часу	в	контракти з оплатою в грошовій формі передбачають розрахунки у визначеній сторонами валюті із застосуванням обумовлених у контракті способів платежу і форм розрахунку (інкасо, акредитив, чек, вексель)

Завдання 3. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

2. Назва однієї з основних складових частин контракту. Сторони можуть укласти договір і підписати контракт в одній країні, але в самому тексті контракту вказати, за взаємною згодою, іншу країну.

5. Заява чи інша дія адресата оферти, що свідчить про згоду з офертою.

8. Договір, у якому зазначено такі сторони, як: комітент і комісіонер.

9. Тип контракту, поширений у міжнародній практиці, предметом якого є майно.

11. Документ (рахунок), що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів і послуг, їхню кількість і суму коштів, яку покупець має за них сплатити.

По вертикалі:

1. Назва однієї зі стадій укладання договору, у якій ідеться про пропозицію укласти договір.

3. Умови чого передбачають способи, порядок і строки грошових або інших розрахунків та гарантії виконання сторонами зобов'язань з оплати? Також може бути зазначено, на підставі яких документів здійснюють оплату, передоплату та за чий рахунок здійснюють оплату комісій банків.

4. Назва послуги, у якій передбачено що зовнішньоекономічний договір може бути укладено шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти) або шляхом обміну електронними повідомленнями, або в інший спосіб, зокрема шляхом виставлення рахунка, зокрема в електронній формі, за надані послуги.

6. Угоди, у яких передбачають простий обміни погоджених кількостей одного товару на інший. У цих угодах визначають кількість товарів, що взаємно постачають, або обумовлюють суму, на яку сторони зобов'язуються поставити товари.

7. Вид контракту, у якому кілька компаній різних країн погоджуються розділити між собою високі витрати і рівень ризику, пов'язані з розробленням ряду компонентів, необхідних для кінцевого виробу. Потім провідна компанія купує компоненти у фірм, кожна з яких виконувала визначену частину розробок.

10. Назва контракту, у якому передбачено регулярне постачання визначеної кількості партій товару протягом установленого умовами контракту терміну, який може бути короткостроковим (один рік) і довгостроковим (5 – 10 років, а іноді й більше).

Завдання 4. Знайдіть помилку у визначеннях.

1. Контракт разового постачання – одноразова угода, що передбачає постачання погодженої кількості товару до невизначеної дати, терміну, періоду часу. Постачання товарів роблять один раз протягом установленого терміну. Після виконання прийнятих зобов'язань юридичні відносини між сторонами і, власне, контракт припиняють. Разові контракти можуть передбачати як короткі, так і тривалі терміни постачання.

2. Контракти з оплатою в грошовій формі передбачають розрахунки у валюті, визначеній однією зі сторін, із застосуванням обумовлених у контракті способів платежу (готівковий платіж, платіж з авансом і в кредит) і форм розрахунку (інкасо, акредитив, чек, вексель).

3. Форс-мажорні обставини. Цей розділ містить відомості про те, за яких випадків умови контракту може бути не виконано сторонами (стихійні лиха, воєнні дії, ембарго, втручання з боку влади та інше). При цьому сторони не звільняють від відповідальності на строк дії цих обставин, і вони не можуть відмовитися від виконання контракту частково або загалом, та будуть змушені оплачувати додаткові витрати, пов'язані із застосуванням фінансових санкцій.

4. Договір вважають укладеним, якщо хоч одна зі сторін – експортер або імпортер – погодилася на торговельну угоду за всіма її істотними умовами. Місцем укладення договору за законодавством більшості країн є місце одержання акцепту, але в країнах "загального права" діє так звана "теорія поштової скриньки", згідно з якою місцем укладання договору вважають ту країну, де отримано акцепт.

Розділ 9. Митні процедури під час переміщення товарів через митний кордон України різними видами транспорту

Мета – формування в здобувачів вищої освіти прикладних знань щодо виконання митних формальностей під час переміщення товарів через митний кордон України різними видами транспорту.

Основні питання:

9.1. Сутність і економічне значення митних процедур.

9.2. Загальні положення здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.

9.3. Діяльність митних органів щодо здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.

9.4. Шляхи усунення недоліків виконання митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.

Компетентності, що формують за темою:

знання: правил виконання митних формальностей під час переміщення товарів через митний кордон;

уміння: формувати поняття про здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту;

комунікації: обґрунтування рішень щодо переміщення товарів різними видами транспорту;

автономність і відповідальність: розуміння поділу митних процедур, через які здійснюють переміщення товарів.

Ключові терміни: митна процедура, митні формальності, загальна декларація прибуття.

9.1. Сутність і економічне значення митних процедур

Визначення сутності поняття "митні процедури" спрямовано на розкриття основних характеристик цієї категорії та пошук обґрунтованих рішень щодо застосування цього поняття в митній справі.

У Митному кодексі України так сформульовано поняття "**митні процедури**": митні процедури – це "зумовлені метою переміщення

товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання" [5].

Категорію "митні процедури" конкретизують через введення нового поняття, а саме – "митні формальності". Поняття "митні формальності" визначено Міжнародною конвенцією про спрощення та гармонізацію митних процедур таким чином: "... сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами й митною службою з метою дотримання вимог митного законодавства" [5].

В українському митному законодавстві появу поняття **"митні формальності"** зумовлено процесом адаптації та гармонізації національного законодавства до загальноєвропейських норм і стандартів:

митні формальності – це "сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення з метою дотримання вимог законодавства України з питань митної справи" [5].

Аналіз цих понять свідчить, що поняття "митні процедури" є ширшим за змістом, ніж термін "митні формальності", оскільки передбачає не лише визначення необхідної сукупності дій, а й порядок їх здійснення.

Ознаками, які показують відмінність митних процедур від будь-яких інших видів процедур є:

митні процедури впроваджують під час виникнення відносин між фізичними та юридичними особами, переважно учасниками зовнішньоекономічної діяльності, і митними органами під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;

вони є комплексом дій, що виконують працівники митних органів для забезпечення дотримання норм митного законодавства України;

особливості реалізації митних процедур залежать від вибраних напрямку, способу та засобу переміщення товарів і транспортних засобів через державний кордон;

кількість митних процедур та їх порядок визначено положеннями митного законодавства України.

Отже, слід зазначити, що у вузькому розумінні митними процедурами вважають сукупність правил, що використовують для визначення митних цілей, вимог і умов володіння, користування та розпорядження товарами на митній території України чи за кордоном. У широкому значенні митна процедура – це нормативно встановлена система, утворена

правовими відносинами й орієнтована на виконання конкретного правового результату, яка складається з відповідних митних елементів, що по-слідовно змінюють один одного.

Підсумовуючи, можна здійснити такий поділ митних процедур (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Критерії поділу митних процедур

Критерій поділу	Види митних процедур
За засобом переміщення товарів	Митні процедури на повітряному, залізничному, автомобільному, морському і річковому, трубопровідному транспорті та лініях електропередачі, а також митні процедури для змішаного перевезення вантажів
За способом переміщення товарів	Митні процедури, які застосовують для ручної поклажі, несупроводжуваного багажу; митні процедури під час міжнародних поштових та міжнародних експрес-перевезень
За видом митного режиму, у якому перебуває предмет переміщення через кордон	Ввезення, вивезення, транзит тощо
За видом дій митних органів	Процедури митного контролю, митного оформлення та забезпечення справляння митних платежів

До складових частин митних процедур належать: митні формальності, пов'язані з митним контролем; процедури митного оформлення; процедури справляння митних платежів.

9.2. Загальні положення здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту

Транспортні перевезення займають ключове місце в економіці держави, оскільки за допомогою різних видів транспорту переміщують усі товарні потоки – як внутрішні, так і транскордонні. До **традиційних видів транспорту належать** повітряний, наземний та водний транспорт. До них треба додати трубопровідний, по якому здійснюють прокачування нафти, газу та деяких інших товарів, а також лінії електропередачі, по яких постачають такий специфічний товар, як електроенергія.

Митний кодекс України визначає, що транспортними засобами є транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюють із залученням різних видів транспорту, зокрема авіаційного, водного, автомобільного, залізничного, трубопровідного, а також шляхом передачі електроенергії через лінії електропередачі. Крім того, можливим є використання змішаних перевезень. Під поняттям змішаних перевезень розуміють міжнародне транспортування вантажів за участю щонайменше двох різних видів транспорту. Таке перевезення відбувається на підставі договору, який визначає порядок доставки вантажу від пункту в країні відправлення, де оператор бере на себе відповідальність за вантаж, до кінцевого пункту призначення в іншій країні.

Незалежно від способу транспортування товарів, під час їх прибуття в пункт пропуску через державний кордон України подають документи або відомості (або їх реквізити), зокрема за допомогою інформаційних технологій чи у формі електронного документа. Ці документи підтверджують дотримання встановлених українським законодавством заборон та/або обмежень щодо пропуску товарів через митний кордон, за винятком тих, що потрібні виключно для розміщення товарів у митний режим.

Залежно від наявності перевізника, відправника, одержувача, а також договору на перевезення товари можна переміщуватися у: вантажних відправленнях; супроводжуваному багажі; несупроводжуваному багажі; ручній поклажі; міжнародних поштових відправленнях; міжнародних експрес-відправленнях [18].

Транспортні засоби комерційного призначення, якими переміщують пасажирів та/або товари через митний кордон України, підлягають митному контролю та митному оформленню.

Митні формальності, що здійснюють під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів комерційного призначення, якими переміщують пасажирів та/або товари через митний кордон України, мають уніфікований характер і не залежать від країни реєстрації або країни – власника транспортного засобу, країни, із якої прибув цей транспортний засіб, або країни, куди він прямує, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України та відповідними міжнародними актами в частині застосування санкцій та обмежень у торгівлі з окремими країнами.

Перед прибуттям товарів на митну територію України до митного органу, у зоні діяльності якого розташовано пункт пропуску, де товари вперше перетнуть митний кордон України, перевізник, який переміщує товари, або від його імені інша особа подає загальну декларацію прибуття (ЗДП).

Загальна декларація прибуття – це "повідомлення про товари, призначені для ввезення на митну територію України, у тому числі з метою транзиту, що містить відомості, необхідні для проведення аналізу ризиків з метою оцінки безпеки та надійності, надане митному органу у встановлені порядок і строки" [50].

Отримання митними органами попередньої інформації, яка міститься в ЗДП, дозволяє завчасно забезпечити аналіз ризиків та виявлення загроз, пов'язаних із потраплянням на територію України заборонених та/або небезпечних товарів та інших предметів під прикриттям легальних міжнародних перевезень; сформулювати перелік відповідних митних формальностей щодо товарів, запланованих до переміщення через митний кордон України.

Пропуск через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, зокрема вантажів, що переміщуються ними через державний кордон, здійснюють за Типовою технологічною схемою відповідно до Митного кодексу України. Послідовність здійснення прикордонного і митного контролю, а також інших видів контролю під час пропуску через державний кордон також визначено цією Типовою технологічною схемою.

9.3. Діяльність митних органів щодо здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту

Митні процедури на морському та річковому транспорті.

Митні органи здійснюють митний контроль на морському і річковому транспорті в зонах митного контролю на територіях морських та річкових портів, а також в акваторіях портів, відкритих для міжнародних перевезень.

У випадках, коли судно закордонного плавання через аварію, стихійне лихо або інші надзвичайні обставини непереборного характеру

не може досягти пункту митного контролю в межах митної території України, допускають вивантаження товарів у місцях, де немає митних органів. У таких ситуаціях капітан судна зобов'язаний ужити всіх можливих заходів для гарантування належного збереження цих товарів і забезпечити їх подання на огляд найближчому митному органу.

Судна закордонного плавання під час усього періоду стоянки в порту залишаються під митним контролем. У цей час митний орган має право проводити огляд і переогляд судна, а також здійснювати пломбування чи опечатування окремих трюмів і приміщень, у яких розміщено товари. Це стосується товарів, для яких немає юридичних підстав для ввезення на митну територію України, вивезення за її межі або транзиту через неї.

Процедура митного оформлення суден закордонного плавання залежить від їхньої водотоннажності та призначення. Термін проведення цієї процедури визначає керівник митного органу шляхом погодження з керівником відповідного органу охорони державного кордону України та відповідними контрольними службами.

Митне оформлення суден закордонного плавання здійснюють цілодобово в такій черговості [5]:

- 1) аварійні судна;
- 2) пасажирські судна;
- 3) вантажно-пасажирські судна;
- 4) лінійні судна;
- 5) танкерні судна;
- 6) інші судна в порядку їх прибуття.

Митне оформлення рибної продукції, виробленої українськими суднами в межах Азово-Чорноморського басейну, здійснюють без оформлення митної декларації. Оподаткування зазначеної продукції здійснюють відповідно до Податкового кодексу України та МКУ.

Митне оформлення придбаного або побудованого резидентом за межами митної території України судна здійснюють у режимі імпорту під час його першого заходу в один з українських портів після набуття резидентом права власності на таке судно.

Митне оформлення придбаного нерезидентом на митній території України судна здійснюють у режимі експорту, якщо таке судно вивозять за межі митної території України.

Митні процедури на авіатранспорті. Командир повітряного судна зобов'язаний подати митному органу для здійснення митного контролю такі документи:

а) стандартний документ перевізника, передбачений укладеними відповідно до закону міжнародними договорами в галузі цивільної авіації (генеральну декларацію);

б) документи, що містять відомості про товари, які перевозять на борту (вантажні відомості, авіаційні вантажні накладні);

в) документ, що містить відомості про припаси (бортові припаси) та про кількість припасів (бортових припасів), завантажених на борт судна та вивантажених із нього;

г) транспортні (перевізні) документи;

ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозять;

д) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

е) відомості про знаки національної належності та реєстраційні знаки судна, номер рейсу, маршрут польоту, пункт вильоту та пункт прибуття судна;

є) відомості про назву підприємства (організації, установи), що експлуатує судно, та кількість членів екіпажу;

ж) список пасажирів із зазначенням їх кількості на судні, прізвищ та ініціалів, пунктів посадки та висадки; відомості щодо багажу пасажирів (пасажирську відомість);

з) найменування товарів, номери вантажних накладних, кількість місць за кожною накладною, пунктів завантаження та пунктів вивантаження товарів;

и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, увезення яких на митну територію України заборонено чи обмежено, зокрема валютних цінностей, наявних у членів екіпажу; лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини;

і) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів.

Дозвіл митного органу на вивантаження товарів із повітряного судна або завантаження товарів на нього надають після перевірки поданих документів та встановлення їх відповідності вимогам МКУ.

Товари, що перевозяться транзитними авіапасажирами (крім товарів, заборонених до транзиту), не підлягають оподаткуванню митними платежами та безперешкодно переміщуються в межах зони митного контролю міжнародного аеропорту.

Митні процедури на залізничному транспорті. Порядок проведення митних формальностей стосовно залізничного рухомого складу визначає керівник відповідного митного органу за умови погодження з іншими контролюючими органами й адміністрацією залізниці. У пунктах пропуску (або пунктах контролю) через державний кордон України до цього процесу також залучають керівника відповідного органу охорони державного кордону України. Вантажно-розвантажувальні, перевантажувальні та інші операції, що є необхідними для забезпечення митного контролю та оформлення товарів, виконують залізничні підприємства. При цьому всі витрати покривають власники товарів або особи, які діють за їхнім дорученням.

Для здійснення митного контролю надають такі документи:

- а) транспортні (перевізні) документи;
- б) передатну відомість на залізничний рухомий склад;
- в) документ, що засвідчує наявність припасів (за наявності припасів);
- г) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);
- г') комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозять.

Митний контроль товарів у міжнародному залізничному сполученні здійснюють у зонах митного контролю. Пасажири поїздів міжнародного сполучення можуть проходити митний контроль також в інших місцях, визначених уздовж маршруту руху поїзда за погодженням між органами влади.

Щоб запобігти порушенням графіку руху поїздів, митний контроль можна проводити поза межами пунктів пропуску через державний кордон або в спеціально визначених місцях. Вибір таких місць здійснює керівник відповідного митного органу за погодженням із керівниками залізничної станції та органу, відповідального за охорону державного кордону України.

Як виняток із загальних правил, митні органи можуть вимагати виведення окремих вагонів, локомотивів чи інших елементів рухомого

складу зі складу поїзда. Це стає необхідним, якщо проведення митного контролю безпосередньо у складі поїзда є неможливим.

Відправлення залізничних транспортних засобів із місць їх стоянки дозволено виключно за погодженням з митними органами та органами охорони державного кордону України.

Митні процедури на автомобільному транспорті. Під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України декларант, уповноважена ним особа чи перевізник під час перевезення автомобільним транспортом надають митному органу в паперовій або електронній формі такі документи та відомості:

а) документи на транспортний засіб, зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність);

б) транспортні (перевізні) документи (міжнародні товарно-транспортні накладні);

в) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

г) комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозять, які містять відомості, зокрема, про назву й адресу перевізника, назви країни відправлення та країни призначення товарів, назви й адреси відправника (або продавця) та отримувача товарів;

г') відомості про кількість вантажних місць і вид упаковки;

д) найменування товарів;

е) вагу брутто товарів (у кілограмах) або об'єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів.

Митні формальності на автомобільному транспорті передбачають, що автотранспортний засіб комерційного призначення, який використовують для переміщення товарів через митний кордон України, не потребує окремої митної декларації, якщо під час такого переміщення декларують товари, які перевозять цим автотранспортним засобом.

Відомості про автотранспортний засіб комерційного призначення, що перевозить товари, вносять до митної декларації, за якою оформлено ці вантажі, книжки митного вантажосупровідного документа, товарно-транспортних накладних, дорожнього листа, провізних та інших супровідних документів, передбачених законодавством.

Порожні автотранспортні засоби комерційного призначення та автотранспортні засоби, які перевозять пасажирів через митний кордон

України, декларують шляхом подання національних реєстраційних документів.

У пунктах пропуску через державний кордон України митні органи здійснюють контроль за дотриманням автомобільними перевізниками законодавства України щодо міжнародних автомобільних перевезень.

9.4. Шляхи усунення недоліків виконання митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту

Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур регулює практично всі сфери митних відносин. У м. Кіото (Японія) 1973 р. країни ЄС приєдналися до конвенції, яка є вектором у побудові механізму митного регулювання й уніфікації митного законодавства країн, що прагнуть до розвитку міжнародної торгівлі.

Україна відіграє важливу роль у міжнародному співробітництві у сфері митного контролю, протидії порушенням митних норм і розвитку митної справи загалом. Сучасні підходи до здійснення процедур митного контролю ґрунтуються на широкому впровадженні інформаційних технологій. Глобальні тенденції визначають нові вимоги щодо оптимізації та спрощення митних процедур, пов'язаних із експортно-імпортною діяльністю. Для цього розробляють інтегровані електронні інформаційні системи, що забезпечують функціональну сумісність із аналогічними платформами інших країн.

У вересні 2019 року Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту відповідно до зобов'язань, узятих у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту та використання системи NCTS надало Україні можливість [40]:

1) обмінюватися митною інформацією щодо транзитних товарів із 35 країнами в режимі реального часу;

2) використовувати єдину транзитну декларацію та єдину гарантію для переміщення товарів від країни відправлення до країни призначення, які є договірними сторонами Конвенції. Наприклад, для переміщення товарів з України до Німеччини або з Туреччини до України будуть оформляти одну транзитну декларацію за єдиними правилами з наданням єдиного гарантійного документа. Така декларація є чинною для митних органів усіх країн, через які прямуватиме вантаж;

3) отримувати достовірну інформацію про транзитні переміщення товарів, що прямують в Україну, від митних органів країн-учасниць Конвенції до моменту ввезення цих товарів на митну територію України;

4) застосовувати спеціальні транзитні спрощення (загальну гарантію, звільнення від гарантії, авторизований вантажовідправник чи вантажоодержувач, самостійне накладання пломб);

5) надавати рівні умови для гарантів, а також новий продукт на ринку фінансових послуг – загальну гарантію.

Одним із важливих досягнень реформи митниці стало запровадження механізму "єдиного вікна" для міжнародної торгівлі.

Отже, пріоритетними напрямками вдосконалення митних процедур під час переміщення товарів через митний кордон є оптимізація процесів електронного декларування, інтеграція сучасних інформаційних технологій і технічних засобів митного контролю, спрощення митних формальностей, усунення наявних недоліків та підвищення результативності системи аналізу й управління митними ризиками. Крім того, важливим є впровадження чітко регламентованих норм відповідальності за правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також боротьба з корупційними виявами та іншими правопорушеннями серед співробітників митних органів.

Література: [8; 17; 18; 27; 30; 40; 50; 69].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Законодавчі документи, які відповідно до законодавчих актів видають державні органи для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщують через митний кордон України.

2. Моніторинг ефективності реалізації митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.

3. Досвід провідних країн світу в проведенні митних процедур.

4. Шляхи усунення недоліків митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.

Запитання для самодіагностики

1. Що таке митна процедура?
2. Що таке митні формальності?
3. Ознаки, які показують відмінність митних процедур від будь-яких інших видів процедур.
4. Види митних процедур.
5. Якою є черговість митного оформлення суден закордонного плавання?

Тестові завдання

1. Митні формальності:

- а) строки здійснення митних формальностей щодо залізничного рухомого складу визначає керівник митного органу за погодженням з іншими контролюючими органами й адміністрацією залізниці;
- б) зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання;
- в) сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення.

2. Одна з ознак, яка показує відмінність митних процедур від будь-яких інших видів процедур є:

- а) митні процедури є сукупністю дій працівників митних органів, що здійснюють для дотримання вимог законодавства України з питань митної справи;
- б) процедури митного контролю, митного оформлення та забезпечення справляння митних платежів (контроль правильності розрахунку та повноти сплати);
- в) митні формальності, що здійснюють під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів комерційного призначення.

3. До складових частин митних процедур належать:

- а) митні формальності, пов'язані з митним контролем; процедури митного оформлення; процедури справляння передбачених законом податків і зборів;

б) документи, що засвідчують наявність припасів (за наявності припасів); визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

в) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозять.

4. Митний кодекс України визначає, що транспортними засобами є:

а) транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування;

б) транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі;

в) транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі.

5. Загальна декларація прибуття – це:

а) повідомлення про товари, призначені для ввезення на митну територію України, зокрема з метою транзиту, що містить відомості, необхідні для проведення аналізу ризиків із метою оцінювання безпеки та надійності, надане митному органу в установлені порядок і строки;

б) митні формальності в зонах митного контролю, створених відповідно до положень МКУ;

в) митне оформлення придбаного або побудованого резидентом за межами митної території України судна здійснюють у режимі імпорту під час його першого заходу в один із українських портів після набуття резидентом права власності на таке судно.

6. Митна процедура – це:

а) строки здійснення митних формальностей щодо залізничного рухомого складу визначає керівник митного органу за погодженням з іншими контролюючими органами й адміністрацією залізниці;

б) зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання;

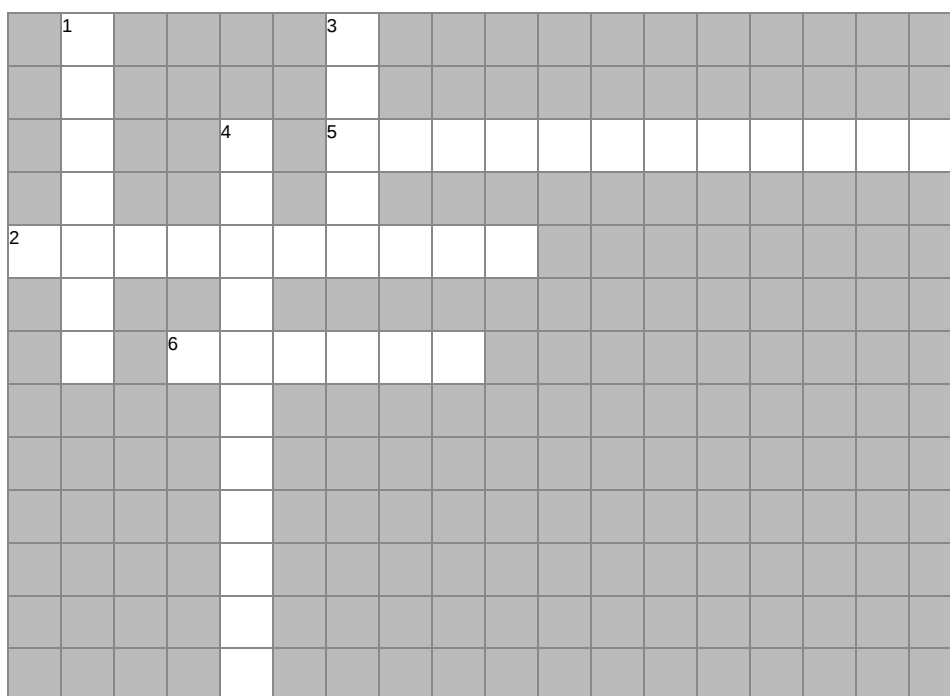
в) сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення.

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Терміни		Визначення
1	Митні формальності	а	повідомлення про товари, призначені для ввезення на митну територію України, зокрема з метою транзиту, що містить відомості, необхідні для проведення аналізу ризиків із метою оцінювання безпеки та надійності, надане митному органу в установлені порядок і строки
2	Митна процедура	б	сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митними органами, а також автоматизованою системою митного оформлення з метою дотримання вимог законодавства України з питань митної справи
3	Загальна декларація прибуття	в	зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання

Завдання 2. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

2. Транспортні засоби комерційного призначення, якими переміщують пасажирів та/або товари через митний кордон України. Вони підлягають митному контролю та митному оформленню.

5. Назва способу переміщення товарів, що здійснюють засобами авіаційного, водного, автомобільного, залізничного, трубопровідного транспорту та лініями електропередачі, а також змішаними перевезеннями.

6. Режим, де здійснюють митне оформлення придбаного нерезидентом на митній території України судна, якщо таке судно вивозять за межі митної території України?

По вертикалі:

1. Режим, де здійснюють митне оформлення придбаного або побудованого резидентом за межами митної території України судна під час його першого заходу в один з українських портів після набуття резидентом права власності на таке судно.

3. Процедури, які є сукупністю дій працівників митних органів, що здійснюють для дотримання вимог законодавства України з питань митної справи.

4. Назва способу переміщення товарів щодо митних процедур, які застосовують для ручної поклажі, несупроводжуваного багажу, під час міжнародних поштових та міжнародних експрес-перевезень.

Завдання 3. Особа, яка ввозить товар на митну територію України, не надала до митних органів документів, які підтверджують ідентифікацію товарів. Митні органи відмовилися помістити товари в митний режим реекспорту. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на статті МКУ.

Завдання 4. Особа, яка регулярно користується режимом тимчасового вивезення, тимчасово вивозить за межі митної території України контейнери. Митним органом було надано загальний дозвіл на тимчасове вивезення контейнерів строком дії до одного року. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на статті МКУ.

Завдання 5. Виберіть документи, які надають під час здійснення митного контролю, залежно від митної процедури за різними видами транспортних засобів.

№	Митні процедури		Документи для здійснення митного контролю
1	Митні процедури на залізничному транспорті	а	відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки
		б	відомості про знаки національної належності та реєстраційні знаки судна, номер рейсу, маршрут польоту, пункт вильоту та пункт прибуття судна
		в	визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності)
		г	список пасажирів із зазначенням їх кількості на судні, прізвищ та ініціалів, пунктів посадки та висадки; відомості щодо багажу пасажирів
		ґ	транспортні (перевізні) документи (міжнародні товарно-транспортні накладні)
2	Митні процедури на автомобільному транспорті	д	документи на транспортний засіб, зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність)
		е	документ, що засвідчує наявність припасів (за наявності припасів)
		є	стандартний документ перевізника, передбачений укладеними відповідно до закону міжнародними договорами в галузі цивільної авіації (генеральна декларація)
		ж	відомості про назву підприємства, що експлуатує судно, та кількість членів екіпажу
3	Митні процедури на авіатранспорті	з	вага брутто товарів (у кілограмах) або об'єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів
		и	відомості про наявність на борту судна товарів, увезення яких на митну територію України заборонено або обмежено, зокрема валютні цінності, наявні в членів екіпажу, лікарські засоби, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини
		і	відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів
		ї	передатна відомість на залізничний рухомий склад

Розділ 10. Підприємства, що здійснюють діяльність у сфері державної митної справи

Мета – формування в здобувачів вищої освіти прикладних знань про підприємства, що здійснюють діяльність у сфері державної митної справи.

Основні питання:

- 10.1. Авторизований економічний оператор.
- 10.2. Митний брокер.
- 10.3. Магазин безмитної торгівлі.
- 10.4. Митний склад.
- 10.5. Вільна митна зона.
- 10.6. Склад тимчасового зберігання.
- 10.7. Вантажний митний комплекс.
- 10.8. Гарант.

Компетентності, що формують за темою:

знання: прикладні знання щодо видів підприємств та їх діяльності у сфері державної митної справи;

уміння: формувати поняття про підприємства, що здійснюють діяльність у сфері державної митної справи;

комунікації: роз'яснення та обґрунтування різних видів підприємств, що спеціалізуються у сфері державної митної справи;

автономність і відповідальність: ухвалення рішень щодо авторизації підприємств у сфері державної митної справи.

Ключові терміни: авторизований економічний оператор, митний брокер, митний склад, вільна митна зона, склад тимчасового зберігання, вантажний митний комплекс, гарант.

10.1. Авторизований економічний оператор

Підприємство-резидент, що виконує будь-яку роль у міжнародному ланцюзі постачання товарів (виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач складу) та отримало

авторизацію відповідно до вимог МКУ, набуває статус авторизованого економічного оператора (АЕО).

Авторизація АЕО може бути таких типів [5]:

1) про надання права на застосування спеціальних спрощень (далі АЕО-С);

2) про підтвердження безпеки та надійності (далі – АЕО-Б).

Підприємство самостійно вибирає тип авторизації та може одночасно мати авторизацію обох типів. Авторизацію АЕО визнають на всій території України. Визнання митними адміністраціями іноземних держав авторизації АЕО, отриманої підприємствами-резидентами, здійснюють відповідно до міжнародних договорів України.

Для надання авторизації АЕО застосовують такі критерії [5]:

1) дотримання вимог митного та податкового законодавства України, а також відсутність фактів притягнення до кримінальної відповідальності (установлено певні кількісні обмеження);

2) належна система ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації (суб'єктивний критерій);

3) стійкий фінансовий стан (за визначеними показниками);

4) забезпечення практичних стандартів компетенції або професійної кваліфікації відповідальної посадової особи підприємства;

5) дотримання стандартів безпеки та надійності.

Державна митна служба України веде Єдиний державний реєстр авторизованих економічних операторів і забезпечує його оприлюднення на своєму офіційному вебсайті.

Рішення про надання, відмову в наданні, зупинення (поновлення) дії або анулювання авторизації АЕО оформлюють наказом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Державна митна служба України невідкладно, але не пізніше ніж на наступний робочий день із дня ухвалення рішення:

1) надсилає підприємству з використанням інформаційних технологій копію відповідного наказу в електронній формі з накладенням кваліфікованого електронного підпису;

2) вносить відомості про надання, зупинення (поновлення) дії або анулювання авторизації АЕО до єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів;

3) вносить відомості про надання або анулювання авторизації АЕО до Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів.

Підприємство, яке отримало авторизацію, має право застосовувати спеціальні спрощення та користуватися перевагами під час митного оформлення.

Після набуття статусу авторизації АЕО-С або АЕО-Б підприємство має чітко дотримуватися критеріїв, визначених Митним кодексом України, а митні органи мають право здійснювати моніторинг відповідності підприємства критеріям АЕО.

Станом на 1 січня 2025 року до реєстру АЕО включено 80 суб'єктів господарювання [91]. Водночас, в країнах ЄС кількість авторизованих економічних операторів перевищує 20 000 осіб.

10.2. Митний брокер

Митний брокер – "це підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України" [5].

Митний брокер провадить митну брокерську діяльність у будь-якому митному органі України. За вчинення правопорушень, пов'язаних із провадженням митної брокерської діяльності, митний брокер несе відповідальність, установлену МКУ та іншими законами України.

Взаємовідносини митного брокера з особою, яку він представляє, визначаються відповідним договором.

Агент із митного оформлення – це "фізична особа – резидент, що перебуває в трудових відносинах з митним брокером і безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з пред'явленням митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, потрібних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення" [5].

Агент із митного оформлення має право виконувати свої функції з подання митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, потрібних для їх митного контролю та митного оформлення, у будь-якому митному органі України.

Інформацію, отриману митним брокером та його працівниками – агентами з митного оформлення – від особи, яку представляє митний брокер у процесі виконання митних формальностей, можна використовувати виключно з метою виконання цих формальностей.

За розголошення інформації, що становить комерційну таємницю або є конфіденційною, митний брокер та його працівники – агенти з митного оформлення – несуть відповідальність.

Станом на 1 січня 2025 року до реєстру митних брокерів включено 9101 особу [92]. У Реєстрі митних брокерів наведено таку інформацію (рис. 10.1).

Рис. 10.1. Інформація в Реєстрі митних брокерів

10.3. Магазин безмитної торгівлі

Магазин безмитної торгівлі – це "спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі" [5].

Магазини безмитної торгівлі здійснюють продаж товарів громадянам, які виїжджають за межі митної території України, а також пасажирам міжнародних рейсів, виконуваних повітряними та водними транспортними засобами комерційного призначення, що експлуатують резиденти.

Реалізацію магазинами безмитної торгівлі товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, підприємствам заборонено.

Магазини безмитної торгівлі здійснюють торгівлю всіма видами продовольчих і непродовольчих товарів, крім товарів, які відповідно до закону заборонено до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України, і товарів за товарними позиціями 2701 – 2716 згідно з УКТ ЗЕД. Правила продажу товарів магазинами безмитної торгівлі громадянам затверджує Кабінет Міністрів України [76].

Приміщення магазину безмитної торгівлі може включати:

1) торговельний зал (зали), зокрема бари та пункти громадського харчування;

2) допоміжні приміщення;

3) склади магазину, зокрема склади для товарів, що реалізують у торговельних залах, розташованих у різних пунктах пропуску, і переміщують між ними виключно під митним контролем, а також для майна, яке використовують у таких залах для реалізації зазначених товарів.

Розташування магазинів безмитної торгівлі та умови реалізації в них товарів мають унеможливлювати безпосереднє ввезення цих товарів для споживання на митній території України.

У приміщенні магазину безмитної торгівлі створюють зону митного контролю.

Утримувач магазину безмитної торгівлі зобов'язаний:

своєчасно подавати митному органу декларації щодо товарів, які надходять до магазину або вибувають із нього, зокрема стосовно товарних нестач, що виникли без умислу з боку утримувача магазину. Також забезпечувати надання всіх необхідних документів для здійснення митного контролю та оформлення цих товарів;

унеможливити потрапляння товарів до магазину безмитної торгівлі, а також уживати всіх необхідних заходів для запобігання вивезенню товарів із магазину поза митним контролем і уникнення появи товарних нестач;

дотримуватися вимог митного законодавства;

організовувати ведення обліку товарів, які надходять до магазину безмитної торгівлі та реалізуються ним;

подавати митному органу, відповідальному за зону діяльності магазину, щоквартальний звіт про рух товарів. Звертаємо увагу, що наразі немає методичних рекомендацій щодо заповнення такого звіту.

Утримувачі магазинів безмитної торгівлі зобов'язані одержати дозвіл на відкриття та експлуатацію митного складу або складу тимчасового зберігання закритого типу для зберігання та наступного постачання в ці магазини всіх видів товарів, зокрема підакцизних, крім товарів, увезення яких на митну територію України, вивезення за межі митної території України та/або переміщення митною територією України транзитом заборонено законом.

У разі зупинення дії дозволу на відкриття та експлуатацію магазину безмитної торгівлі продаж (постачання) товарів цим магазином та розміщення у ньому нових партій товарів забороняють.

Протягом 30 днів із дня анулювання дозволу на відкриття й експлуатацію магазину безмитної торгівлі товари, які розміщено в цьому магазині та перебувають у митному режимі безмитної торгівлі, підлягають декларуванню утримувачем магазину до іншого митного режиму або розміщенню в іншому магазині безмитної торгівлі.

За недотримання вимог митного законодавства утримувач магазину несе адміністративну відповідальність.

Станом на 1 січня 2025 року до реєстру магазинів безмитної торгівлі включено 56 суб'єктів, але при цьому чинні дозволи мають лише 29 магазинів [92]. Важливо зазначити, що влітку 2023 року набули чинності заборони, щодо торгівлі магазинами безмитної торгівлі:

продаж магазинами безмитної торгівлі тютюнових виробів одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 50 сигарет або 10 сигар, або 20 сигарил (вагою не більш як 3 г кожна), або 50 г тютюну, або цих виробів у наборі загальною вагою понад 50 г;

продаж магазинами безмитної торгівлі алкогольних напоїв одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 2 л алкогольних напоїв із умістом спирту, що не перевищує 22 %, або 1 л міцних (із умістом спирту більш як 22 %) алкогольних напоїв.

10.4. Митний склад

Митний склад – це "відповідним чином облаштовані складське приміщення, резервуар, холодильна чи морозильна камера, критий чи відкритий майданчик, призначені для зберігання товарів під митним контролем. Митний склад може бути закритого або відкритого типу" [73].

Митний склад закритого типу призначено виключно для зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами, укладеними утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач складу.

Митний склад відкритого типу призначено для зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними як утримувачем цього складу, так і будь-якими іншими особами.

Взаємовідносини утримувача митного складу відкритого типу з особами, які розміщують товари на цьому складі, визначають відповідним договором.

Взаємовідносини утримувача митного складу з митним органом визначають затвердженою керівником митного органу та погодженою утримувачем митного складу процедурою експлуатації такого складу, яка встановлює:

- 1) перелік посадових осіб, які мають право доступу на митний склад;
- 2) особу керуючого митним складом;
- 3) мінімальну кількість посадових осіб митного органу, яких буде залучено до здійснення митного контролю та митного оформлення;
- 4) режим роботи складу;
- 5) терміни подання утримувачем митного складу звітів про рух товарів на складі;
- 6) особливості функціонування митного складу (за наявності).

У разі розміщення товарів на митних складах з ініціативи митного органу взаємовідносини власника митного складу з митними органами визначають у відповідному договорі, укладеному згідно із цивільним законодавством України.

На митному складі можна розміщуватися товари:

- 1) поміщені в митний режим митного складу (зокрема консолідовані вантажі);
- 2) поміщені в митні режими транзиту, тимчасового ввезення, переробки на митній території, експорту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території (без зміни цих митних режимів на митний режим митного складу);
- 3) призначені для тимчасового зберігання під митним контролем (на умовах, установлених для складів тимчасового зберігання).

Товари, поміщені в різні митні режими, що перебувають на одному митному складі, зберігають на ньому окремо.

Товари може бути розміщено на митному складі без вивантаження їх із транспортних засобів за згодою утримувача такого складу та за умови погодження власником товару таких дій із особою, відповідальною за транспортний засіб.

Небезпечні товари, товари, що можуть зашкодити іншим товарам, або товари, що вимагають спеціальних умов зберігання, не можна розміщувати на митних складах, які не забезпечують відповідних умов для зберігання таких товарів.

Утримувач митного складу веде облік товарів, що розміщують на цьому складі та випускають із нього, і щоквартально подає митному органу звіт про рух товарів на складі. При цьому митний орган має право вимагати подання позачергового звіту не частіше ніж один раз на рік.

Облік товарів на митному складі веде утримувач митного складу за правилами складського обліку.

Утримувач та власник митного складу несуть такі види відповідальності (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Відповідальність утримувача митного складу та власника товарів

Утримувач митного складу	Власник товару
За недодержання порядку зберігання товарів на митному складі та здійснення із цими товарами операцій	За недодержання порядку здійснення операцій із товарами на митному складі
За видачу товарів без дозволу митного органу	За втрату товарів під час здійснення операцій на митному складі
За втрату товарів, крім втрати під час здійснення із цими товарами операцій	

У разі втрати чи видачі без дозволу митного органу товарів утримувач митного складу зобов'язаний сплатити митні платежі, установлені на імпортування цих товарів.

У разі втрати товарів під час здійснення операцій на митному складі власник товарів зобов'язаний сплатити митні платежі, установлені на імпортування цих товарів.

Зазначених осіб звільняють від обов'язку зі сплати митних платежів, якщо товари, що зберігають на митному складі, утрачено внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили, а також у разі природних утрат за нормальних умов зберігання.

У разі зупинення дії або анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію митного складу розміщення нових партій товарів на цьому складі не дозволяють.

Протягом 30 днів із дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію митного складу товари, які зберігають на цьому складі, має бути переміщено під митним контролем їхнім власником або утримувачем митного складу на інший митний склад, на склад митного органу чи заявлено в інший митний режим.

Адміністративну відповідальність за порушення строку розпорядження товарами, які зберігають на митному складі, несуть власник товарів, уповноважена ним особа або утримувач складу.

Станом на 1 січня 2025 року до реєстру митних складів включено 237 суб'єктів [92]. Переважна більшість таких складів перебуває під юрисдикцією Київської та Одеської митниць. Харківська митниця обліковує лише шість митних складів.

10.5. Вільна митна зона

Вільна митна зона – це "відповідним чином облаштована територія або склад, що призначені для зберігання товарів під митним контролем, їх переробки та/або виробництва нових товарів" [5].

Вільні митні зони можуть бути комерційного, сервісного та промислового типів [55].

Вільні митні зони комерційного типу створюють із метою забезпечення вільного зберігання товарів без обмеження строків.

Вільні митні зони сервісного типу створюють із метою забезпечення вільної діяльності підприємств із ремонту, модернізації, будівництва повітряних, морських і річкових суден, інших плавучих засобів, їх складових частин.

Вільні митні зони промислового типу створюють для цілей переробки (виробництва) товарів на територіях відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон.

Вільні митні зони можуть створювати в пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, а також в інших місцях, у яких можливо забезпечити режим вільної митної зони.

Відкриття вільних митних зон комерційного та сервісного типів здійснюють відповідно до положень МКУ. Відкриття вільних митних зон промислового типу здійснюють за окремими законами України.

Вимоги до облаштування вільних митних зон комерційного та сервісного типів установлює Міністерство фінансів України.

Взаємовідносини утримувача вільної митної зони комерційного або сервісного типу з особами, які розміщують товари в цих зонах, визначають відповідним договором.

Взаємовідносини утримувача вільної митної зони комерційного або сервісного типу з митним органом визначають затвердженою керівником митного органу або його заступником та погодженою утримувачем вільної митної зони процедурою експлуатації такої зони, що встановлює:

- 1) перелік категорій посадових осіб, які мають право доступу у вільну митну зону;
- 2) особу керуючого вільною митною зоною;
- 3) мінімальну кількість посадових осіб митного органу, яких буде залучено до здійснення митного контролю та митного оформлення;
- 4) режим роботи вільної митної зони;
- 5) терміни подання утримувачем вільної митної зони звітів про рух товарів у вільній митній зоні;
- 6) інші вимоги та умови, пов'язані з функціонуванням вільної митної зони.

Митний орган, у сфері діяльності якого перебуває вільна митна зона, із метою належної організації митного контролю вимагає від утримувача вільної митної зони та органів управління відповідної спеціальної (вільної) економічної зони забезпечення:

- 1) спорудження огорожі по периметру території вільної митної зони та належного обладнання пропускних пунктів (крім вільних митних зон сервісного типу);
- 2) установлення обмежень щодо порядку та засобів доступу на зазначену територію, відповідних годин, протягом яких дозволено доступ на цю територію;
- 3) охорони території вільної митної зони.

Будівництво (ремонт) господарських об'єктів на території вільної митної зони здійснюють на підставі дозволу митного органу. У разі відмови в наданні зазначеного дозволу митний орган зобов'язаний невідкладно, письмово або в електронній формі, повідомити особу, яка звернулася за отриманням дозволу, про причини і підстави такої відмови.

Із метою забезпечення належного митного контролю на територіях вільних митних зон митні органи мають право:

- 1) здійснювати постійний нагляд за межами зазначених територій, а також за доступом на ці території;
- 2) вимагати від утримувача вільної митної зони ведення обліку товарів, розміщених на території вільної митної зони, та подання звітів про рух цих товарів;
- 3) проводити перевірку товарів, що переміщують через межі території вільної митної зони, для забезпечення здійснення передбачених МКУ операцій та недопущення переміщення заборонених товарів;
- 4) проводити в будь-який час перевірки товарів, розміщених на територіях вільних митних зон;
- 5) уживати інших передбачених МКУ заходів, спрямованих на забезпечення контролю за операціями з товарами, що перебувають під митним контролем.

На територію вільної митної зони можна ввозити іноземні та українські товари як із-за меж митної території України, так і з митної території України.

На територію вільної митної зони можна ввозити будь-які товари, крім товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України, товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога, а також товарів, перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України.

Небезпечні товари, товари, що можуть зашкодити іншим товарам, або товари, що потребують спеціальних умов зберігання, допускають на територію вільної митної зони тільки за наявності на ній відповідних умов для зберігання таких товарів.

Товари може бути розміщено у вільних митних зонах комерційного типу без вивантаження їх із транспортних засобів.

Реалізацію та/або споживання іноземних товарів на території вільної митної зони заборонено.

Утримувач вільної митної зони або особи, які здійснюють операції з товарами на території цієї зони, ведуть облік усіх іноземних та українських товарів, що перебувають у зазначеній зоні, і щомісячно подають митним органам звіт про рух товарів у вільній митній зоні. Будь-які зміни, що відбуваються з товарами в межах території вільної митної зони, слід відображати в облікових документах. Митні органи мають право вимагати подання позачергового звіту не частіше ніж один раз на рік.

Облік товарів у вільній митній зоні ведуть із використанням звичайних правил складського обліку.

У разі зупинення дії або анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію вільної митної зони комерційного або сервісного типу розміщення нових партій товарів у цій зоні не дозволяють.

Протягом 90 днів із дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію вільної митної зони комерційного або сервісного типу товари, які перебувають у цій зоні, має бути переміщено під митним контролем їхнім власником, уповноваженою ним особою або утримувачем вільної митної зони в іншу вільну митну зону чи заявлено в інший митний режим.

Передбачену МКУ адміністративну відповідальність за порушення встановленого строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні комерційного або сервісного типу, несе власник зазначених товарів, уповноважена ним особа чи утримувач вільної митної зони.

Станом на 1 січня 2025 року в Україні діє одна вільна митна зона [92]. Звертаємо увагу, що в більшості країн ЄС кількість вільних митних зон коливається від двох до п'яти, що свідчить про зацікавленість суб'єктів господарювання в отриманні митних преференцій від органів державної влади.

10.6. Склад тимчасового зберігання

Склад тимчасового зберігання – це "відповідним чином облаштовані приміщення та/або криті чи відкриті майданчики, резервуари, холодильні чи морозильні камери, призначені для тимчасового зберігання товарів під митним контролем до поміщення їх у митний режим" [67].

Склад тимчасового зберігання може бути закритого та відкритого типу.

Склад тимчасового зберігання закритого типу призначено виключно для зберігання утримувачем складу товарів, що належать йому.

Склад тимчасового зберігання відкритого типу призначено для зберігання товарів, що належать будь-яким особам.

Товари може бути розміщено на складі тимчасового зберігання без вивантаження їх із транспортних засобів.

Порядок розміщення, зберігання та обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення на складі тимчасового зберігання, а також випуску їх із цього складу визначає Міністерство фінансів України.

Взаємовідносини утримувача складу тимчасового зберігання відкритого типу з особами, які розміщують товари на цьому складі, визначають відповідним договором.

На складах тимчасового зберігання можна розміщувати будь-які товари. Однак небезпечні товари, товари, що можуть зашкодити іншим товарам, або товари, що потребують спеціальних умов зберігання, можна розміщувати тільки на складах тимчасового зберігання, які мають відповідні умови для зберігання таких товарів.

Не допускають розміщення на складах тимчасового зберігання товарів, які швидко псуються або мають обмежений строк зберігання, якщо до закінчення строку їх придатності залишається менше одного місяця.

Не підлягають передачі на тимчасове зберігання підприємствам товари, що зберігаються виключно митними органами.

Міністерство фінансів України може визначати також перелік окремих видів товарів, які передають на тимчасове зберігання під митним контролем лише на склади митних органів.

Утримувач складу тимчасового зберігання веде облік товарів, що розміщують на цьому складі та випускають із нього, і щомісячно подає митному органу звіт про рух товарів на складі. Митний орган має право вимагати подання позачергового звіту.

Облік товарів на складі тимчасового зберігання веде утримувач цього складу з використанням звичайних правил складського обліку.

Утримувач складу тимчасового зберігання несе відповідальність за втрату чи пошкодження товарів, розміщених на складі тимчасового зберігання.

У разі зупинення дії або анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію складу тимчасового зберігання розміщення нових партій товарів на цьому складі не дозволяють.

Протягом 30 днів із дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію складу тимчасового зберігання товари, які зберігають на цьому складі під митним контролем, має бути переміщено під митним контролем їхнім власником, уповноваженою ним особою або утримувачем складу тимчасового зберігання на інший склад тимчасового зберігання або на склад митного органу чи заявлено у відповідний митний режим.

Митним кодексом передбачено адміністративну відповідальність за порушення встановленого строку розпорядження товарами, які зберігають на складі тимчасового зберігання під митним контролем. Таку відповідальність застосовують до власника товарів або утримувача складу тимчасового зберігання.

Станом на 1 січня 2025 року до реєстру складів тимчасового зберігання включено 233 суб'єкти [92].

10.7. Вантажний митний комплекс

Вантажний митний комплекс – це "ділянка території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України" [5].

Утримувач вантажного митного комплексу має обов'язково забезпечувати:

- 1) надання посередницьких послуг із декларування товарів, що переміщують через митний кордон України;
- 2) надання послуг із зберігання товарів, що переміщують через митний кордон України, і транспортних засобів комерційного призначення;
- 3) виконання навантажувально-розвантажувальних робіт.

Взаємовідносини утримувача вантажного митного комплексу з особами, які користуються послугами комплексу, та митними органами регулюють договорами.

Утримувач вантажного митного комплексу зобов'язаний:

- 1) дотримуватися митного законодавства, виконувати умови дозволу на відкриття й експлуатацію вантажного митного комплексу та вимоги щодо конструкції, облаштування і функціонування комплексу;
- 2) забезпечити безоплатний вхід і в'їзд на територію комплексу та безоплатне перебування на його території протягом перших чотирьох годин;

3) виключити можливість несанкціонованого доступу на територію комплексу сторонніх осіб, а також вилучення з його території товарів, що перебувають під митним контролем, і транспортних засобів комерційного призначення;

4) забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб митного органу до товарів, транспортних засобів комерційного призначення;

5) безкоштовно надати на договірній основі в користування облаштовані приміщення для розміщення на території комплексу посадових осіб митного органу та державних органів, які здійснюють інші види контролю;

6) вести облік товарів, транспортних засобів комерційного призначення і щоквартально подавати митному органу звіт;

7) забезпечити наявність і функціонування електронного обліку товарів та транспортних засобів комерційного призначення, що переміщують територією вантажного митного комплексу, і безперешкодний доступ до такої системи посадових осіб митних органів;

8) забезпечити наявність і функціонування контрольно-пропускної системи;

9) забезпечити наявність і функціонування дієвої системи відеоспостереження.

10.8. Гарант

Гарантія є зобов'язанням гаранта здійснити виплату на вимогу митного органу в межах суми гарантії, а також виконати обов'язок зі сплати митних платежів [5]. Гарантії поділяють на індивідуальну (передбачає забезпечення суми митних платежів стосовно товарів, що проходять митне оформлення за однією митною декларацією) та загальну (охоплює забезпечення суми митних платежів щодо товарів, митне оформлення яких здійснюють за кількома митними деклараціями).

Загальну гарантію може бути застосовано, за умови наявності в підприємства чинної авторизації на використання одного зі спрощень:

загальної гарантії;

загальної гарантії зі зменшенням розміру забезпечення базової суми на 50 %;

загальної гарантії зі зменшенням розміру забезпечення базової суми на 70 %.

Загальна гарантія або звільнення від гарантії діє в межах затвердженої базової суми, передбаченої дозволом на використання спрощеної процедури. Розмір базової суми загальної гарантії або звільнення від гарантії має бути не меншим за сукупну суму митних платежів, які можуть підлягати сплаті одночасно за всіма операціями з товарами, протягом усього періоду їх знаходження під митним контролем.

Гарантом можуть бути: банки; страховики, крім страховиків, які здійснюють страхування життя; фінансові компанії, які мають право на провадження діяльності з надання гарантій.

Фінансова установа, що претендує на отримання статусу гаранта, має відповідати таким умовам [5]:

- 1) бути резидентом України;
- 2) провадити діяльність із надання фінансових послуг щокварталу протягом останніх 36 місяців;
- 3) не мати податкового боргу;
- 4) не мати простроченої заборгованості перед митними органами за виданими гарантіями, зокрема заборгованості, що оскаржують у судовому або адміністративному порядку.

Окрім того є індивідуальні вимоги для різних видів гарантів (табл. 10.2).

Таблица 10.2

Вимоги для гарантів

Вид гаранта	Вимоги
1	2
Банк	а) мати чинну банківську ліцензію; б) не мати випадків застосування протягом останніх 12 місяців НБУ заходів впливу у формі обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів операцій, зокрема операцій із пов'язаними з банком особами, зарахування банку до категорії проблемних або неплатоспроможних, відкликання банківської ліцензії чи ліквідації банку; в) не мати випадків застосування протягом останніх 12 місяців до банку або до власників істотної участі в банку, або до пов'язаних із банком осіб, санкцій Україною, іноземними державами (крім держави, визнаної державою-агресором відповідно до законодавства), міждержавними об'єднаннями, міжнародними організаціями; г) дотримуватися економічних нормативів, установлених НБУ протягом останніх шести місяців

1	2
Страховик	а) мати чинну ліцензію на здійснення страхової діяльності за видом страхування відповідальності перед третіми особами; б) дотримуватися обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика протягом останніх 36 місяців; в) мати сформовані страхові резерви в порядку та обсягах, визначених законодавством, протягом останніх 36 місяців; г) не перебувати в процедурі санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство протягом останніх 36 місяців; ґ) не мати випадків порушення провадження у справі про банкрутство протягом останніх 36 місяців; д) не мати випадків застосування протягом останніх 36 місяців НБУ заходів впливу за недотримання нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика
Фінансові компанії	а) мати чинну ліцензію фінансової компанії, що надає право на провадження діяльності з надання гарантій; б) дотримуватися критеріїв та вимог до діяльності фінансової компанії, установлених НБУ, протягом останніх 36 місяців; в) дотримуватися обов'язкових нормативів та/або пруденційних вимог до фінансових компаній, які надають гарантії, установлених НБУ, протягом останніх 36 місяців; г) не мати випадків порушення провадження у справі про банкрутство протягом останніх 36 місяців; ґ) не перебувати в процедурі санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство протягом останніх 36 місяців

Взаємовідносини між митними органами та гарантами регулюють на підставі укладених угод, у яких зазначають обов'язок гаранта безумовно сплатити суму митних платежів та щорічно, не пізніше 1 березня року, наступного за звітним, надавати підтвердження умов за попередній рік.

Державна митна служба веде реєстр гарантів та форм фінансових гарантій. Включення гарантів до реєстру здійснюють безоплатно. Строк ухвалення рішення про включення гарантів до реєстру не має перевищувати 30 календарних днів із дня надання митному органу документів, що підтверджують виконання умов законодавства.

Станом на 1 січня 2025 року до переліку гарантів включено 27 компаній (табл. 10.3).

Таблиця 10.3

Перелік гарантів у митній справі [92]

Назва гаранта	Вид гарантії
Публічне АТ акціонерний банк "Укргазбанк"	індивідуальна (за Митним кодексом України)
Публічне АТ "МТБ БАНК"	
АТ комерційний банк "ПРИВАТБАНК"	
Повне товариство "ГАРАНТ СЕРВІС" ТОВ "ДЕЛЮКС ФІНАНС" І КОМПАНІЯ"	
АТ "СЕНС БАНК"	
АТ "Державний експортно-імпортний банк України"	
Приватне АТ "Велта"	
Приватне АТ "Страхова компанія "Перша"	
Приватне АТ "Страхова група "ТАС"	
Приватне АТ "Страхова компанія "Саламандра"	
АТ "ТАСКОМБАНК"	
АТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ІНГО"	індивідуальна (за Конвенцією про процедуру спільного транзиту)
АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	
ТДВ "Страхова компанія "ГАРДІАН"	
АТ "Райффайзен Банк"	
АТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "БЕС ІНШУРАНС"	
Приватне АТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "УНІВЕРСАЛЬНА"	
АТ "КОМІНБАНК"	
АТ "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "РАДАБАНК"	
АТ "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"	
Приватне АТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "ВУСО"	
Приватне АТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ "АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ"	загальна
Публічне АТ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПІВДЕННИЙ"	
Публічне АТ "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКОРДБАНК"	
АТ "АЛЬТБАНК"	
Публічне АТ "БАНК ВОСТОК"	
АТ "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ГЛОБУС"	

Література: [1; 2; 3; 4; 5; 55; 67; 74; 76; 90; 92].

Практична частина

Питання для самостійного вивчення

1. Структура Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.
2. Права митного брокера.
3. Розпорядження товарами, які розміщено в магазині безмитної торгівлі, у разі зупинення дії або анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цього магазину.
4. Економічний агент вільної митної зони промислового типу.
5. Яким компаніям потрібна послуга складів тимчасового зберігання?

Запитання для самодіагностики

1. Хто такий митний брокер?
2. Що таке магазин безмитної торгівлі?
3. Що таке митний склад?
4. Що таке вільна митна зона?
5. Що таке склад тимчасового зберігання?
6. Що має обов'язково забезпечувати утримувач вантажного митного комплексу?
7. Хто може бути гарантом?

Тестові завдання

1. Митний брокер – це:

а) підприємство, що перебуває в трудових відносинах із митним брокером і безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з поданням митному органу товарів;

б) ділянка території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщують через митний кордон України;

в) підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщують через митний кордон України.

2. Агент із митного оформлення – це:

а) фізична особа, яка перебуває в трудових відносинах із митним брокером і безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з поданням митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, потрібних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення;

б) фізична особа, яка реалізує державну митну політику, забезпечує оприлюднення інформації щодо об'єктів права інтелектуальної власності, зареєстрованих у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняють відповідно до закону, на своєму офіційному сайті;

в) підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщують через митний кордон України.

3. Магазин безмитної торгівлі – це:

а) зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання;

б) обіг товарів, який відбувається без обмежень з боку митних органів України;

в) спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення.

4. Митний склад – це:

а) товари, що надходять в Україну на адресу осіб або відправляються ними за межі України, або переміщуються транзитом через митну територію України, крім товарів, що належать громадянам та переміщуються ними у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі;

б) відповідним чином облаштовані складське приміщення, резервуар, холодильна чи морозильна камера, критий чи відкритий майданчик, призначені для зберігання товарів під митним контролем;

в) надання митним органом права на користування та/або розпорядження товарами, щодо яких здійснюють митне оформлення, відповідно до заявленої мети.

5. Митний склад відкритого типу:

а) зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними як утримувачем цього складу, так і будь-якими іншими особами;

б) зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами, укладеними утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач складу;

в) зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними будь-якими іншими особами, які не є утримувачами складу.

6. На митному складі можна розміщувати:

а) товари, призначені для тимчасового зберігання під митним контролем (на умовах, установлених Митним кодексом України для складів тимчасового зберігання);

б) товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога;

в) живих тварин.

7. Випуск у вільний обіг продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим вільної митної зони, здійснюють зі сплатою ... та процентів, що підлягали би сплаті в разі перенесення строків сплати митних платежів:

а) податку на прибуток;

б) митних платежів;

в) екологічного податку.

8. Процедура експлуатації вільної митної зони має бути погодженою митними органами та заявником протягом ... робочих днів:

а) семи;

б) п'яти;

в) трьох.

9. Який із наведених товарів не може бути поміщено в режим митного складу:

а) автомобіль;

б) телевізор;

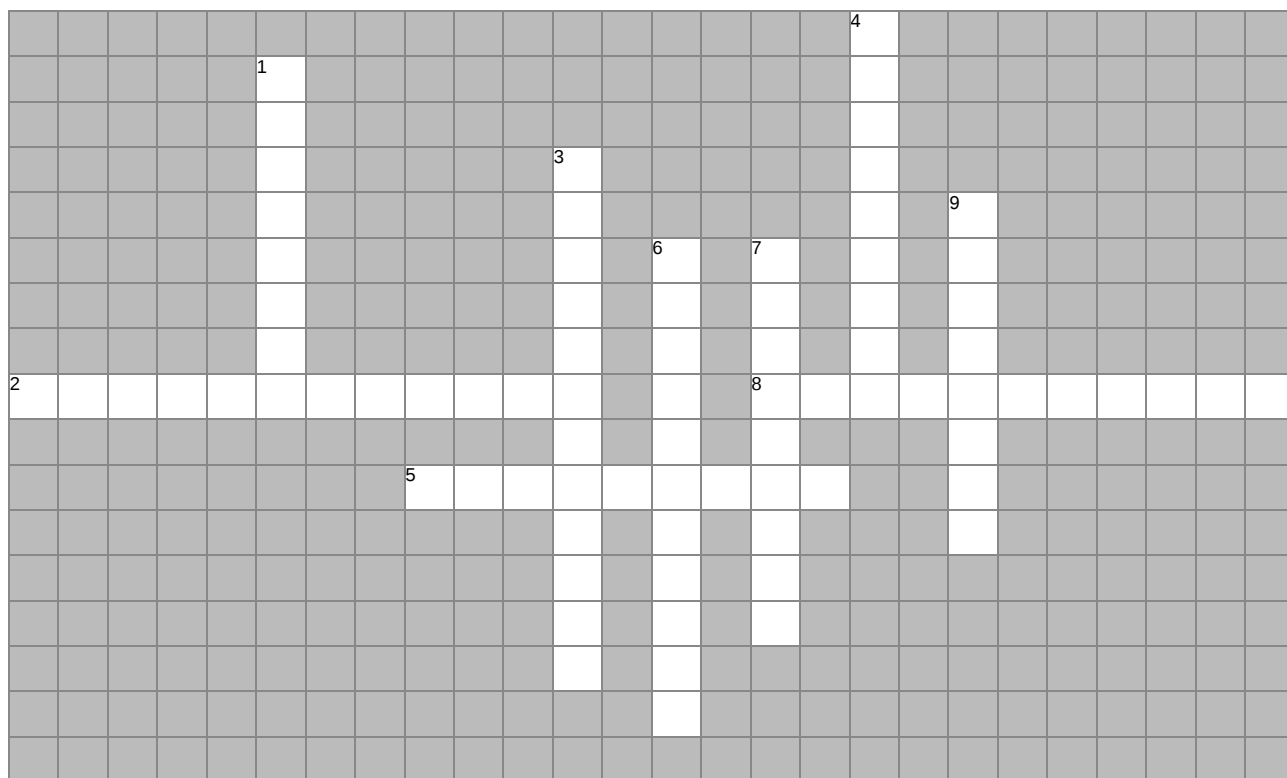
в) хохуля?

Ситуаційні та розрахункові завдання

Завдання 1. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

№	Терміни		Визначення
1	Митний брокер	а	відповідним чином облаштовані складське приміщення, резервуар, холодильна чи морозильна камера, критий чи відкритий майданчик, призначені для зберігання товарів під митним контролем. Митний склад може бути закритого або відкритого типу
2	Агент із митного оформлення	б	відповідним чином облаштована територія або склад, призначені для зберігання товарів під митним контролем, їх переробки та/або виробництва нових товарів
3	Магазин безмитної торгівлі	в	підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщують через митний кордон України
4	Митний склад	г	резидент, що перебуває в трудових відносинах із митним брокером і безпосередньо виконує в інтересах особи, яку представляє митний брокер, дії, пов'язані з поданням митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також документів, потрібних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення
5	Вільна митна зона	г'	відповідним чином облаштовані приміщення та/або криті чи відкриті майданчики, резервуари, холодильні чи морозильні камери, призначені для тимчасового зберігання товарів під митним контролем до поміщення їх у митний режим
6	Склад тимчасового зберігання	д	спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі
7	Вантажний митний комплекс	е	ділянка території з комплексом будівель, споруд, інженерно-технічних засобів і комунікацій, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщують через митний кордон України

Завдання 2. Розв'яжіть кросворд.

По горизонталі:

2. Підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщують через митний кордон України.

5. Тип вільної митної зони, що створюють із метою забезпечення вільної діяльності підприємств із ремонту, модернізації, будівництва повітряних, морських і річкових суден, інших плавучих засобів, їх складових частин.

8. Тип вільної митної зони, що створюють із метою забезпечення вільного зберігання товарів без обмеження строків.

По вертикалі:

1. Тип митного складу, який призначено виключно для зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними утримувачем цього складу або учасниками об'єднання підприємств, учасником якого є утримувач складу.

3. Що має зробити утримувач магазину безмитної торгівлі протягом 30 днів із дня анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію магазину

безмитної торгівлі з товарами, розміщеними в цьому магазині, які перебувають у митному режимі безмитної торгівлі?

4. Чим визначаються взаємовідносини утримувача вільної митної зони комерційного або сервісного типу з особами, які розміщують товари в цих зонах?

6. Тип вільної митної зони, створений із метою переробки (виробництва) товарів на територіях відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон.

7. Тип митного складу, який призначено для зберігання під митним контролем товарів, що переміщують через митний кордон України згідно із зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними як утримувачем цього складу, так і будь-якими іншими особами.

9. Що може бути створено в приміщенні магазину безмитної торгівлі?

Завдання 3. Митні органи конфіскували в особи товар, який було розміщено у вільній митній зоні. На підставі цього митні органи припинили застосування особою митного режиму вільної митної зони. Визначте правомірність дій митних органів із посиланням на статті Митного кодексу України.

Завдання 4. Особа, яка зберігала товари на митному складі, вирішила без дозволу митного органу здійснити переміщення цих товарів у межах митного складу з метою їх раціонального розміщення. Оцініть правомірність дій особи з посиланням на митне законодавство.

Рекомендована література

Основна

1. Герчаківський С. Д. Митна справа : навч. посіб. / С. Д. Герчаківський. – Тернопіль : Екон. думка, 2020. – 290 с.
2. Крисоватий А. І. Митна справа : підручник / А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк. – Тернопіль : ВПЦ "Екон. думка ТНЕУ", 2014. – 540 с.
3. Кузьмін О. Є. Митна справа : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, В. О. Терлецька; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2021. – 240 с.
4. Мережко Н. В. Митна справа : підручник / Н. В. Мережко, П. В. Пашко, О. В. Рождественський ; за ред. П. В. Пашка. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 572 с.
5. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – С. 37–245.
6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – С. 7–56.
7. Про Митний тариф : Закон України № 2697-IX від 19.10.2022 р. // Голос України. – 2022. – № 239. – С. 1–28.
8. Сучасна митна енциклопедія / за заг. ред. Д. В. Приймаченка, В. В. Ченцова. – Дніпро : УМСФ, 2024. – 620 с.
9. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи : навч. посіб. / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 192 с.

Додаткова

10. Атаманчук Н. І. Правові основи непрямих податків в Україні : монографія / Н. І. Атаманчук. – Київ : Алерта, 2019. – 352 с.
11. Герчаківський С. Д. Митне адміністрування : навч.-метод. посіб. / С. Д. Герчаківський. – Тернопіль : Вектор, 2020. – 328 с.
12. Герчаківський С. Д. Фіскальне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / С. Д. Герчаківський, В. В. Сідляр. – Тернопіль : ТНЕУ, 2020. – 250 с.

13. Годяк А. І. Митне право України : навч. посіб. / А. І. Годяк, О. М. Ілюшик, Я. П. Павлович-Сенета. – Львів : СПОЛОМ, 2017. – 308 с.
14. Дорофеева Л. М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія / Л. М. Дорофеева. – Дніпро : УМСФ, 2019. – 448 с.
15. Інститут митної вартості імпортованих товарів в Україні: актуальні питання та вектори розвитку : колект. монографія ; за заг. ред. І. Г. Бережнюка / упоряд. : Л. Р. Прус, Т. В. Руда. – Хмельницький : ФОП Стрихар А. М., 2017. – 430 с.
16. Карпенко Г. Л. Митне право Європейського Союзу : навч.-метод. посіб. / Г. Л. Карпенко, Н. О. Коваль, О. Є. Панфілова. – Одеса : Фенікс, 2020. – 118 с.
17. Кекіш І. П. Митний контроль та митне оформлення : навч. посіб. / І. П. Кекіш, О. Ю. Сидорович, О. В. Годованець. – Тернопіль : ЗУНУ, 2021. – 250 с.
18. Концептуалізація оцінювання митних процедур в умовах активізації зовнішньоекономічної діяльності : монографія ; за заг. ред. І. Г. Бережнюка. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2015. – 196 с.
19. Кормич Б. А. Митне право : навч.-метод. посіб. / Б. А. Кормич, Н. О. Коваль. – Одеса : Фенікс, 2021. – 132 с.
20. Лемеха Р. І. Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні : монографія / Р. І. Лемеха. – Запоріжжя: ВД "Гельветика", 2020. – 355 с.
21. Макаренко А. В. Попередні рішення в сфері митної справи : монографія / А. В. Макаренко, Д. В. Приймаченко. – Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2022. – 173 с.
22. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / К. Ю. Величко, В. О. Козуб, Л. Л. Носач та ін. – Харків : Форт, 2017. – 221 с.
23. Монаєнко А. О. Правове регулювання акцизного оподаткування в умовах сучасних викликів та тенденцій розвитку правової держави : монографія / А. О. Монаєнко, Н. І. Атаманчук. – Одеса : ВД "Гельветика", 2022. – 276 с.
24. Найденко О. Є. Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення митної безпеки держави / О. Є. Найденко, Є. С. Рєзнікова // Modern Economics. – № 17. – 2019. – С. 172–176.
25. Податкова гармонізація в Україні в умовах реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС : монографія / за ред. А. М. Соколовської. – Київ: Вид-во ДННУ "Акад. фін. управління". – 2017. – 448 с.

26. Приймаченко Д. В. Визначення походження товару в державній митній справі : монографія / Д. В. Приймаченко, В. В. Прокопенко, П. Ю. Шевченко. – Чернівці : Технодрук, 2018. – 173 с.
27. Прокопенко В. В. Виконання митних формальностей при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту : монографія / В. В. Прокопенко. – Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2018. – 336 с.
28. Регіональні аспекти митно-податкової політики : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено, В. В. Карпова та ін. ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 247 с.
29. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / О. П. Гребельник, П. В. Пашко, С. В. Шевчук та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. П. Гребельника. – Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2021. – 266 с.
30. Русак Д. М. Практика митного регулювання в ЄС : навч. посіб. / Русак Д. М. – Київ : Вид-во КНУ ім. Т. Шевченка, 2023. – 300 с.
31. Танасієва М. М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / М. М. Танасієва. – Чернівці : Технодрук, 2021. – 100 с.
32. Управління митними ризиками: теорія та практика : монографія / за заг. ред. І. В. Несторишен. – Ірпінь ; Хмельницький : ФОП Стрихар А. М., 2018. – 314 с.
33. Customs policy of Ukraine in the context of cyclical economic development / O. Kostiana, V. Tyschenko, O. Naydenko, V. Ostapenko // Financial and Credit Activity : Problems of Theory and Practice. – 2020. – Vol. 3, No. 34. – P. 351–357.
34. Financial policy of Ukraine in the context of European integration: trends of martial law and post-war revival : monograph / N. Vnukova, O. Kolodiziev, O. Rats etc. / Under the editorship: R. Pukala et al. 1st ed. – Jaroslaw : Published by Publishing house of the Bronislaw Markiewicz University of Applied Sciences, 2023. – 390 p.
35. Ivanov Yu. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU / Yu. Ivanov, V. Tyshchenko, O. Naidenko // Development Management, – 2023. – No. 21(2). – P. 20–29.
36. Naidenko O. E. Causes of occurrence and ways of combating violations of customs rules / O. E. Naidenko, K. I. Gunko, N. O. Moskalenko // Development Management. – 2024. – Vol. 23, No. 3. – P. 20–31.

37. The customs policy of the state through the prism of incentives and restrictions / V. Tyschenko, O. Naydenko, V. Karpova, O. Omelchenko // Financial and Credit Activity : Problems of Theory and Practice. – 2018. – Vol. 3, No. 26. – P. 256–267.

Інформаційні ресурси

38. Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту) [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2018 р. № 960. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF#Text>.

39. Деякі питання реалізації Закону України "Про карантин рослин" [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2019 р. № 1177. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1177-2019-%D0%BF#Text>.

40. Конвенція про процедуру спільного транзиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#-Text.

41. Конвенція про тимчасове ввезення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_472#Text.

42. Найденко О. Є. Митні режими експорту та імпорту: регулюючий аспект та податкові наслідки [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, К. І. Гунько // Економіка та суспільство. – 2022. – № 46. – Режим доступу : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2057>.

43. Найденко О. Є. Місце митних платежів в системі оподаткування [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко // Наукові перспективи. – 2024. – № 9(51). – С. 692–706. Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34595>.

44. Найденко О. Є. Основні аспекти становлення та розвитку митної справи України / О. Є. Найденко, А. О. Єніна, О. В. Костяна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 23. – С. 506–511. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/98.pdf>.

45. Найденко О. Є. Податкові наслідки та ризики застосування митних режимів [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, Д. М. Островський, К. М. Азізова // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-7>.

46. Найденко О. Є. Роль митних платежів в митній політиці України / О. Є. Найденко, Д. В. Тихомирова // Інфраструктура ринку. – 2021. – № 60. – С. 180–185. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27667>.

47. Обмеження, яких Україна має дотримуватися або брати до уваги, здійснюючи військово-технічне співробітництво з іноземними державами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dsecu.gov.ua/uploads/2023/10/obmezhennya-krayn-2023-06102023.pdf?language=ua>.

48. Офіційний сайт Державної митної служби України. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/>.

49. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.

50. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 451. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF#Text>.

51. Про ветеринарну медицину [Електронний ресурс] : Закон України № 2498-XII від 25.06.1992 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>.

52. Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 р. № 657. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-12#Text>.

53. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей експорту окремих видів товарів у період дії воєнного стану [Електронний ресурс] : Закон України № 3706-IX від 09.05.2024 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3706-20#Text>.

54. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання [Електронний ресурс] : Закон України № 549-IV від 20.02.2003 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>.

55. Про деякі питання відкриття та експлуатації вільної митної зони комерційного або сервісного типу [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 633. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1048-12#Text>.

56. Про запровадження режиму експортного забезпечення [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 29.10.2024 р. № 1261. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2024-%D0%BF#Text>.

57. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну [Електронний ресурс] : Закон України № 332-XIV від 22.12.1998 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-14#Text>.

58. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 р. № 1011. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12#Text>.

59. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення і використання дозвільних документів у галузі державного експортного контролю [Електронний ресурс] : наказ Державної служби експортного контролю України від 29.11.2004 р. № 355. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-04#Text>.

60. Про затвердження Інструкції про реєстрацію в Держекспортконтролі суб'єктів підприємницької діяльності України як суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів [Електронний ресурс] : наказ Державної служби експортного контролю України від 27.04.2009 р. № 31. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-09#Text>.

61. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 01.07.2021 р. № 476. – Режим доступу : <https://qdpro.com.ua/uk/export/document/68061>.

62. Про затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів, що класифікуються за кодами згідно з УКТ ЗЕД 0409 00 00 00, 0802 31 00 00, 0802 32 00 00, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1201, 1205, 1206 00, 1507, 1512, 1514, 2306 [Електронний ресурс] : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.11.2024 р. № 4089. – Режим доступу : <https://minagro.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-minimalno-dopustymykh-eksportnykh-tsin-na-okremi-vydy-tovariv-shcho-klasyfikuiutsia-za-kodamy-zghidno-z-uktzed-0409-00-00-00-0802-31-00-00-0802-32-00-00-1001-1002-1003-1004>.

63. Про затвердження переліків даних, необхідних для функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи органів доходів і зборів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 25.07.2016 р. № 657. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0657201-16#Text>.

64. Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, через які здійснюється переміщення товарів військового призначення та ядерних матеріалів [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2010 р. № 1057. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2010-%D0%BF#Text>.

65. Про затвердження Положення про Державну службу експортного контролю України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 159. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/159-2015-%D0%BF#Text>.

66. Про затвердження Положення про порядок проведення експертизи в галузі державного експортного контролю [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 р. № 767. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-97-%D0%BF#Text>.

67. Про затвердження Положення про склади тимчасового зберігання [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 28.05.2012 р. № 613. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1307-12#Text>.

68. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. № 50. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/50-2021-%D0%BF#Text>.

69. Про затвердження Порядку взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму "єдиного вікна" та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 р. № 971. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971-2020-%D0%BF#n125>.

70. Про затвердження Порядку затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 р. № 944. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text>.

71. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 р. № 1807. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-%D0%BF#Text>.

72. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 р. № 86. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2004-%D0%BF#Text>.

73. Про затвердження Порядку митного оформлення військової техніки, у тому числі військових транспортних засобів, які перетинають митний кордон України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 63. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63-2003-%D0%BF#Text>.

74. Про затвердження Порядку надання складським об'єктам статусу "митний склад" та позбавлення такого статусу [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2012 р. № 835. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1324-12#Text>.

75. Про затвердження Порядку реалізації положень Конвенції про процедуру спільного транзиту на території України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2022 р. № 325. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1309-22#n10>.

76. Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 р. № 1089. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2003-%D0%BF#Text>.

77. Про затвердження Форми декларації митної вартості та Правил її заповнення [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.2012 р. № 599. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0984-12#Text>.

78. Про затвердження Форми рішення про коригування митної вартості товарів, Правил заповнення рішення про коригування митної вартості товарів та Переліку додаткових складових до ціни договору [Електронний

ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.2012 р. № 598. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0883-12#Text>.

79. Про захист населення від інфекційних хвороб [Електронний ресурс] : Закон України № 1645-III від 06.04.2000 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.

80. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту [Електронний ресурс] : Закон України № 330-XIV від 22.12.1998 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>.

81. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту [Електронний ресурс] : Закон України № 331-XIV від 22.12.1998 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14#Text>.

82. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 959-XII від 16.04.1991 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

83. Про Інкотермс 2020: The Incoterms 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.incoterms.zed.ua/incoterms-2020/pro-incoterms-2020>.

84. Про карантин рослин [Електронний ресурс] : Закон України № 3348-XII від 30.06.1993 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12#Text>.

85. Про міжнародне приватне право [Електронний ресурс] : Закон України № 2709-IV від 23.06.2005 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.

86. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів [Електронний ресурс] : Закон України № 771/97-ВР від 23.12.1997 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

87. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України № 1264-XII від 25.06.1991 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

88. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України № 3392-VI від 19.05.2011 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3392-17#Text>.

89. Про систему громадського здоров'я [Електронний ресурс] : Закон України № 2573-IX від 06.09.2022 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#n840>.

90. Регламент Європейського Парламенту і Ради ЄС № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text.

91. Реєстр авторизованих економічних операторів (станом на 01.01.2025 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cabinet.customs.gov.ua/aeopubliclist>.

92. Реєстри Державної митної служби України (станом на 01.01.2025 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri#reiestri>.

93. Тертична А. С. Роль митних органів у забезпеченні митної безпеки [Електронний ресурс] / А. С. Тертична, О. Є. Найденко // Економіка та суспільство. – 2023. – № 48. – Режим доступу : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2251>.

94. Тищенко В. Ф. Митні ризики: сутність та управління [Електронний ресурс] / В. Ф. Тищенко, Ю. С. Кулик // Економіка та суспільство. – 2023. – № 55. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31048>.

95. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі [Електронний ресурс] / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. М. Остапенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 35. – Режим доступу : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1109>.

Додатки

Додаток А

Зразки документів

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ КОНТРАКТ № _____

м. _____ «__» _____ 20__ р.

СТОРОНА 1: _____ (далі – *Покупець*) в особі
_____ посада _____ ПІБ _____, який/яка діє на підставі _____, з однієї сторони,
та _____

СТОРОНА 2: _____ (далі – *Покупець*) в особі
_____ посада _____ ПІБ _____, який/яка діє на підставі _____,
з другої сторони (далі разом – *Сторони*, а окремо – *Сторона*), уклали цей
Зовнішньоекономічний контракт № _____ від “__” _____ 20__ року (далі – *Контракт*)
про наступне:

1. ПРЕДМЕТ КОНТРАКТУ

1.1. Продавець продає, а Покупець купує на умовах, визначених ІНКОТЕРМС-2020 _____ (далі - Товар) відповідно до кількості, асортименту і цін, вказаних в Специфікації/ях, яка/які є невід’ємною частиною цього Контракту.

1.2. Продавець гарантує, що є власником Товару, що поставляється за цим Контрактом (або має право на відчуження Товару на інших законних підставах), і що Товар будь-яким способом не відчужений, не закладений, не перебуває у спорі та під арештом, прав щодо нього у третіх осіб немає.

2. ЗАГАЛЬНА СУМА КОНТРАКТУ, КІЛЬКІСТЬ ТА ЦІНА

2.1. Загальна сума Контракту становить: _____ (_____) у валюті _____, код валюти _____.

2.2. Ціна на Товар включає в себе вартість завантаження Товару у Продавця, вартість усіх митних формальностей у країні Продавця, вартість сертифікації Товару, вартість упаковки, маркування, _____ (*залежно від виду поставки у вартість Товару можуть бути включені інші витрати Продавця: доставка, страхування, перевезення тощо*), не включаючи податки та мито на території України.

2.3. Назва, ціна та кількість Товару, що поставляється, погоджується Сторонами в Специфікаціях, які підписуються на кожну окрему поставку та є невід’ємною частиною цього Контракту. Зміна ціни Товару під час виконання Контракту погоджується Сторонами.

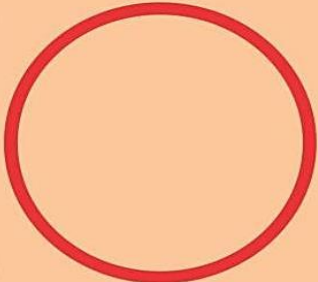
3. ТЕРМІНИ ТА УМОВИ ОПЛАТИ

3.1. Оплата Товару здійснюється у валюті _____, код валюти _____, у формі банківського переказу на рахунок Продавця в наступному порядку: _____ (передплата, післяплата тощо).

3.2. Покупець має право затримати оплату за Товар, якщо товаросупровідні документи не надані або несвочасно надані, не відповідають вимогам, що передбачені чинним законодавством України або містять помилки або невідповідності, – пропорційно кількості днів, протягом яких документи будуть надані, помилки або невідповідності будуть виправлені або документи будуть відповідати чинному законодавству України та передані Покупцеві.

3.3. Комісія за банківський переказ сплачується за рахунок _____:

Рис. А.1. Зовнішньоекономічний контракт

 Union Internationale des Transports Routiers		
CARNET TIR * 6 volets		
MX51000000		
1. Valable pour prise en charge par le bureau de douane de départ jusqu'au <u>16/11/2007</u> inclus Valid for the acceptance of goods by the Customs office of departure up to and including 2. Délivré par <u>TIR TRAINING ASSOCIATION 091</u> Issued by <u>Landstrasse 6, 3000 Bern, Switzerland</u> (nom de l'association émettrice / name of issuing association) TIR International Transport Operators 3. Titulaire <u>16 Chemin de la Voie Creuse</u> Holder <u>CH - 1211, Switzerland</u> <u>CHE/091/4898</u> (numéro d'identification, nom, adresse, pays / identification number, name, address, country) 4. Signature du délégué de l'association émettrice et cachet de cette association: Signature of authorized official of the issuing association and stamp of that association: 5. Signature du secrétaire de l'organisation internationale: Signature of the secretary of the international organization:		
(A remplir avant l'utilisation par le titulaire du carnet / To be completed before use by the holder of the carnet) 6. Pays de départ <u>SWITZERLAND (CHE)</u> Country/Countries of departure ⁽¹⁾ 7. Pays de destination <u>SLOVENIA (SVN)</u> Country/Countries of destination ⁽¹⁾ 8. No(s) d'immatriculation du (des) véhicule(s) routier(s) ⁽¹⁾ Registration No(s). of road vehicle(s) ⁽¹⁾ <u>GE 765891</u> 9. Certificat(s) d'agrément du (des) véhicule(s) routier(s) (No et date) ⁽¹⁾ Certificate(s) of approval of road vehicle(s) (No. and date) ⁽¹⁾ <u>141500-027-119/2007</u> 10. No(s) d'identification du (des) conteneur(s) ⁽¹⁾ Identification No(s). of container(s) ⁽¹⁾ 11. Observations diverses Remarks 12. Signature du titulaire du carnet: Signature of the carnet holder ⁽¹⁾ Biffer la mention inutile. Strike out whichever does not apply.		

* Voir annexe 1 de la Convention TIR, 1975, élaborée sous les auspices de la Commission économique des Nations Unies pour l'Europe.
* See annex 1 of the TIR Convention, 1975, prepared under the auspices of the United Nations Economic Commission for Europe.

ISSU - CH-GENÈVE - REPRODUCTION INTERDITE - REPRODUCTION PROHIBITED - IMPRIMÉ EN SUISSE - PRINTED IN SWITZERLAND

Рис. А.2. Митний вантажосупровідний документ (TIR Carnet)

Продовження додатка А

[illegible]

Рис. А.3. Транспортна накладна (CMR)

Shipper's Name and Address		Shipper's Account Number		Not negotiable Air Waybill	
Consignee's Name and Address		Consignee's Account Number		Issued by	
				Copies 1, 2 and 3 of this Air Waybill are originals and have the same validity.	
Issuing Carrier's Agent Name and City		It is agreed that the goods described herein are accepted in apparent good order and condition (except as noted) for carriage SUBJECT TO THE CONDITIONS OF CONTRACT ON THE REVERSE HEREOF. ALL GOODS MAY BE CARRIED BY ANY OTHER MEANS, INCLUDING ROAD OR ANY OTHER CARRIER UNLESS SPECIFIC CONTRARY INSTRUCTIONS ARE GIVEN HEREON BY THE SHIPPER, AND SHIPPER AGREES THAT THE SHIPMENT MAY BE CARRIED VIA INTERMEDIATE STOPPING PLACES WHICH THE CARRIER DEEMS APPROPRIATE. THE SHIPPER'S ATTENTION IS DRAWN TO THE NOTICE CONCERNING CARRIER'S LIMITATION OF LIABILITY. Shipper may increase such limitation of liability by declaring a higher value for carriage and paying a supplemental charge if required.			
Agent's IATA Code		Account No.		Accounting Information	
Airport of Departure (Addr. of First Carrier) and Requested Routing				Reference Number	
To	By First Carrier	By Second Carrier	To	By	By
Currency		WT/MAL	PPD	COLL	Other
Declared Value for Carriage		Declared Value for Customs			
Airport of Destination		Requested Stopover		Amount of Insurance	
Handing Information		INSURANCE - If carrier offers insurance, and such insurance is requested in accordance with the conditions thereof, indicate amount to be insured in figures in box marked "Amount of Insurance".			
(For U.S.A. use only) These commodities licensed by USA for ultimate destination					SCI
No. of Pieces NCP	Gross Weight	Rate Class	Chargeable Weight	Rate	Total
Commodity Item No.		Nature and Quantity of Goods (incl. Dimensions or Volume)			
Prepaid		Weight Charge		Collect	
Valuation Charge		Other Charges			
Tax		Shipper certifies that the particulars on the face hereof are correct and that insofar as any part of the consignment contains dangerous goods, such part is properly described by name and is in proper condition for carriage by air according to the applicable Dangerous Goods Regulations.			
Total Other Charges Due Agent		Signature of Shipper or his Agent			
Total Other Charges Due Carrier		Executed on (date) at (place) Signature of Issuing Carrier or its Agent			
Total Prepaid		Total Collect		Charges at Destination	
Currency Conversion Rates		CC Charges in Dest. Currency		Total Collect Charges	
For Carriers Use only at Destination					

ORIGINAL 3 (FOR SHIPPER)

Рис. А.4. Авіаційна накладна (AWB)

Продовження додатка А

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА											
N _____ " _____ 20__ року											
Місце складання _____										Форма N 1-ТН	
Автомобіль _____ (марка, модель, тип, реєстраційний номер)				Причіп/напівпричіп _____ (марка, модель, тип, реєстраційний номер)				Вид перевезень _____			
Автомобільний перевізник		(повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку						Водій		(прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), номер посвідчення водія)	
Вантажовідправник		(повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в									
Вантажоодержувач		(повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в									
Пункт навантаження _____ (місцезнаходження)				Пункт розвантаження _____ (місцезнаходження)							
кількість місць _____ (словами)		масою бруто, т _____ (словами)		отримав водій/експедитор _____ (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), посада, підпис)							
Відомості про транспортний засіб (автомобіль/автопозд/комбінований транспортний засіб)											
				(довжина, м)		(ширина, м)		(висота, м)		(загальна вага/маса з вантажем та маса бруто, т)	
Усього відпущено на загальну суму _____ у тому числі ПДВ _____ (словами, з урахуванням ПДВ)											
Супровідні документи на вантаж _____											

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ											Зворотний бік	
N з/п	Найменування вантажу (туш, напівтуш, четвертин, відрубів, шматки м'яса)* / номер контейнера; клас небезпечних речовин, до якого віднесено вантаж, у разі перевезення небезпечних вантажів	Ідентифікаційний номер тварини від якої отримано сировину	Вид тварини*	Температурний режим транспортування**	Одиниця вимірювання	Кількість місць	Ціна без ПДВ за одиницю, грн	Загальна сума з ПДВ, грн	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса бруто, т	
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	
Здав (відповідальна особа вантажовідправника) (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), посада, підпис)					Прийняв (відповідальна особа вантажоодержувача) (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), посада, підпис)							
ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ												
Операція	Маса бруто, т	Час (год хв)			Підпис відповідальної особи							
		прибуття	вибуття	простоя								
1	2	3	4	5	6							
Завантаження												
Розвантаження												
* відомості заповнюються у разі перевезення туш, напівтуш, четвертин, відрубів, шматків м'яса.												
** відомості заповнюються у разі перевезення харчових продуктів, які потребують дотримання температурного режиму.												

Рис. А.5. Товарно-транспортна накладна

Продовження додатка А

S-COM/SMART-COMMERCIAL

30/1, Dorogozhytskaya Str.,
Kyiv, 04112 Ukraine

Tel: +38 (044) 129 99 00 Fax:
+38 (044) 129 99 01

«24» June 2019 / «24» Червня 2019

INVOICE / РАХУНОК № 60-19

The Seller / Продавець:

SMART-COMMERCIAL, LTD/

ТОВ «СМАРТ-КОМЕРШЛ»

Code EDRPOU / Код ЄДРПОУ: 00789701

30/1, Dorogozhytskaya Str., Kyiv, 04112 Ukraine

Bank correspondent: Deutsche Bank Trust Company
Americas, New York, USA
SWIFT: BKTR US 33

Corr Account 01-200-300

Beneficiary bank «Raiffeisen Bank Aval», Public
Joint Stock Company, Kyiv,
Ukraine

Beneficiary name TzOV Smart-Commercial

Account 26001234567

The Buyer / Покупець:

TRADE EUROPE, S.A.R.L. / ТРЕЙД ЮРОП, ТОВ

Registration Number / Реєстраційний номер:
CHE-223.456.789

Avenue des Morgines 87 1213 Petit-Lancy
Switzerland

Beneficiary's bank/acc.: UBS SA 35 Rue des
Noirettes, 1211 Geneva 3 SWIFT code: UBS
RTNDO03K IAN code LS43 0024 0232 8976 6754
D

Contract number / Номер контракту	Currency / Валюта	Delivery terms / Умови поставки
EX1223-02 of 02 th January, 2017/ EX1223-02 від 02.01.2017	USD/дол. США	CPT — Odessa Commercial Sea Port, Ukraine/ CPT — Одеський морський торговельний порт, Україна

Description / Найменування товару	Quantity, mt / Кількість, м. т.	Price per mt / Ціна за м. т.	Amount, USD / Сума, дол. США
Feed Corn 3d grade, Ukrainian origin (crop year — 2017), in bulk/ Кukuрудзяний корм 3 сорту, українське походження (урожайний рік — 2018), навалом	745,56	201,00	149 857,56
Total to pay / Разом до сплати			149 857,56

Payment according hereto shall be deemed as an acceptance of the offer to enter into the agreement on the terms and conditions set out herein. Payment according hereto may be made not later than 24.07.2019. / Оплата за цим Інвойсом є прийняттям пропозиції укласти договір на умовах, викладених в цьому Інвойсі. Оплата за цим інвойсом може бути здійснена не пізніше 24.07.2019.

All charges of correspondent banks are at the Seller's expenses. / Усі комісії банків-кореспондентів сплачує Продавець.

General director / Генеральний директор _____ I. Bıldıi/ I. Більдій

М.П. (підпис/signature)

Рис. А.6. Інвойс

MOVEMENT CERTIFICATE EUR.1

1. Exporter (Name, full address, country)		EUR.1 N° A 005.003	
		See notes overleaf before completing this form	
3. Consignee (Name, full address, country) (Optional)		2. Certificate used in preferential trade between and (Insert appropriate countries, group of countries or territories)	
		4. Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating	5. Country, group of countries or territory of destination
6. Transport details (Optional)		7. Remarks	
8. Item number, marks and numbers; number and kind of packages (1); description of goods		9. Gross weight (kg) or other measure (l,m³, etc.)	10. Invoices (Optional)
11. CUSTOMS ENDORSEMENT Declaration certified Export document (2) Form No. Stamp From Customs office Issuing country or territory Date (Signature)		12. DECLARATION BY THE EXPORTER I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. Place and date: (Signature)	

1) If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate.

2) Complete only where the regulations of the exporting country or territory require.

Рис. А.7. Сертифікат про походження EUR.1

Продовження додатка А

1. Goods consigned from (exporter's business name, address, country)		Reference No A			
2. Goods consigned to (consignee's name, address, country)		GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES CERTIFICATE OF ORIGIN (Combined declaration and certificate) FORM A Issued in (country) See notes overleaf			
3. Means of transport and route (as far as known)		4. For official use			
5. Item number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages; description of goods	8. Origin criterion (see notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	10. Number and date of invoices
11. Certification It is hereby certified, on the basis of control carried out, that the declaration by the exporter is correct.			12. Declaration by the exporter The undersigned hereby declares that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in (country) and that they comply with the origin requirements specified for those goods in the generalized system of preferences for goods exported to (importing country)		
..... Place and date, signature and stamp of certifying authority			 Place and date, signature of authorized signatory		

Рис. А.8. Сертифікат про походження форми "А"

	
ОРГАН З СЕРТИФІКАЦІЇ ТОВ «СЕРТСТАНДАРТ» Україна, 01011, м. Київ, вул. Волинська, 22	
СЕРТИФІКАТ ВІДПОВІДНОСТІ	
Зареєстровано в Реєстрі ОС за	№ UA.P.000941-21
Термін дії з	24 листопада 2021 р. до 23 листопада 2022 р.
Продукція	ПРОДУКЦІЯ
	код ДКПП 2106 код УКТ ЗЕД
Відповідає вимогам	ДСТУ 7126:2009 (п.5.1.9 – таблиця 4)
Виробник продукції	«RATIN KHOSH COMPANY», No7. Keyvan Alley, Babataher st., Fatemi Ave, Tehran - Iran
Сертифікат видано	ТОВ ПІДПРИЄМСТВО, 02068 м. Київ, 02068, вул.Драгоманова 1111, , ІПН 12345678
Додаткова інформація	продукція, що виготовляється серійно з 24.11.2021 р. по 23.11.2022 р. з проведенням технічного нагляду за сертифікованою продукцією один раз на рік
Сертифікат видано органом з сертифікації	Орган з сертифікації продукції ТОВ «Сертстандарт», 01011, м. Київ, вул. Волинська, 22
На підставі	ВЛ ДУ «Київський обласний лабораторний центр МОЗ України», м. Київ, вул. В.Бердичівська, 64, (атестат акредитації НААУ №1234567 дійсний до 13.06.2024) - протокол №1962 від 18.11.2021р.
Заступник Голови з сертифікації	 підпис
	Л.І.І. Приходько ініціали, прізвище
	№ 007979 Вартість сертифіката можна перевірити за тел.: 18492142-00-58

Рис. А.9. Сертифікат відповідності

В
ФОРМА № 1

(найменування компетентного органу)

Район (місто) _____
Область _____
" ____ " _____ 20__ року

ВЕТЕРИНАРНЕ СВІДОЦТВО №

Видане _____
(кому - найменування юридичної особи та її місцезнаходження або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи та місце її проживання)

у тому, що серед тварин _____
(указати вид тварини)

у кількості _____ голів, що пред'явлені для ветеринарного
(словом)

огляду і підлягають відправленню, хворих і підозрюваних на захворювання на заразні хвороби не виявлено, вони виходять (вивозяться) із _____
(вказати номер пункту, господарства або власника)

благополучного щодо заразних хвороб тварин. Тварини перед відправленням _____
(указати спосіб і місце професійного карантину, яким піддаються дослідженням, шалювачом або іншим обробкам, дати)

Тварини направляються _____
(пункт, станція призначення та одержувач)

для _____
(збилю, відгодівлі, продажу, розведення тощо)

і прямують: залізницею, водним, автомобільним, повітряним транспортом (потрібне підкреслити) за маршрутом _____
(указати основні пункти транспортування: станція, порт навантаження)

Специфікація (гуртова відомість, товарно - транспортна накладна) № _____ від " ____ " ____ року.

Особливі відмітки: _____
(дата та номер погодження на вивіз за межі адміністративної території)

_____ (ідентифікаційний номер тварини, серія та номер паспорта, серія та номер ветеринарної картки)

_____ (необхідні відмітки, які заповнюються при відправленні тварин, що пересуваються на заразні хвороби)

_____ (підпис, прізвище, ініціали та посада особи, що видала свідоцтво)

Рис. А.10. Ветеринарне свідоцтво (сертифікат)

1. Експортер та його адреса Name and address of the exporter		2. ФІТОСАНІТАРНИЙ СЕРТИФІКАТ PHYTOSANITARY CERTIFICATE № _____	
3. Імпортёр та його адреса Declared name and address of consignee		4. В організацію карантину і захисту рослин (країна-імпортер) To Quarantine and Plant Protection Organization (country of import)	
6. Пункт увезення Declared point of entry		5. Місце походження Place of origin	
7. Спосіб транспортування Declared means of conveyance		 УКРАЇНА UKRAINE Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України State Veterinary and Phytosanitary Service of Ukraine	
8. Маркування, назва підкарантинного матеріалу, ботанічна назва рослини Marks, number and description of packages, name of produce, botanical name of plants			
10. Цей сертифікат засвідчує, що зазначені вище рослини, рослинні продукти чи інші регульовані матеріали були перевірені та/або пройшли експертизу відповідно до необхідних офіційних процедур і вважаються вільними від шкідливих організмів, що є карантинними для країни-імпортера, та відповідають діючим фітосанітарним вимогам країни-імпортера, включаючи і регульовані некарантинні шкідливі організми. This is to certify that the plants, plant products or other regulated articles described above have been inspected and/or tested according to appropriate official procedures and are considered to be free from the quarantine pests specified by the importing contracting party and to conform with the current phytosanitary requirements of the importing contracting party including those for regulated non-quarantine pests.			
11. Додаткова декларація Additional declaration			
ЗНЕЗАРАЖЕННЯ Disinfestation and/or disinfection treatment		18. Місце оформлення Place of issue	
12. Обробка Treatment		Дата Date	
13. Хімічна (діюча речовина) Chemical (active ingredient)	14. Експозиція та температура Duration and temperature	Підпис держінспектора Name of authorized officer	
15. Концентрація Concentration	16. Дата Date	Підпис інспектора Signature of authorized officer	
17. Додаткова інформація Additional information		Штамп Stamp	

Рис. А.11. Фітосанітарний сертифікат

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України

24.05.2012 № 599

ФОРМА
декларації митної вартості

1. Продавець	Для відміток митного органу
2(а). Покупець	
2(б). Декларант	3. Умови поставки
Увага! За подання недостовірних відомостей декларант та/або уповноважена ним особа несуть відповідальність згідно з Митним кодексом	4. Реквізити документів, що підтверджують заявлену митну вартість
	5. Номер і дата прийняття митним органом рішень щодо відомостей, зазначених у графах 9 – 11 ДМВ
6. Митна вартість товарів, визначена із застосуванням методу (необхідно позначити „X”): 1) основного - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції) ☐ 2) другорядного: а) за ціною договору щодо ідентичних товарів ☐ б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів ☐ в) на основі віднімання вартості ☐ г) на основі додавання вартості (обчислена вартість) ☐ г') резервного ☐	
7. Обґрунтування обрання методу визначення митної вартості із зазначенням причини незастосування основного методу	
8. Джерела інформації, що використовувалися для визначення митної вартості	

Рис. А.12. Декларація митної вартості

Етапи формування Державної служби експортного контролю

Дата	Значення в процесі становлення служби контролю
1	2
1991 р.	Експорт і імпорт озброєння, боєприпасів, військової техніки і спеціальних компонентів для її виробництва, вибухових речовин, ядерних матеріалів, технологій, обладнання, устаткування, а також інших видів продукції та послуг, мають здійснювати виключно суб'єкти зовнішньої економічної діяльності, уповноважені Україною на державному рівні. Призначення уповноважених суб'єктів зовнішньої економічної діяльності, які можуть здійснювати зазначені вище експорт і імпорт, а також регулювання відповідних експортно-імпортних операцій віднесено до компетенції Кабінету Міністрів України, який має погоджувати свої рішення з відповідними постійними комісіями Верховної Ради України
1992 р.	Фактичне введення Державного контролю експорту; створено Урядову експертно-технічну комісію. Комісія мала відповідні функції та повноваження з ухвалення рішень щодо експорту й імпорту певних видів продукції підприємств військово-промислового комплексу, передачу яких, відповідно до міжнародної практики, контролюють із метою запобігання розповсюдженню зброї масового знищення та звичайних видів озброєнь. Основним завданням Комісії було створення системи експортного контролю
Вересень 1992 р.	Законодавство доповнено статтею про відповідальність за незаконний вивіз сировини, матеріалів та обладнання для створення зброї, військової та спеціальної техніки. Потреба вдосконалення наявної системи контролю, насамперед, шляхом надання їй міжвідомчого характеру, що й уможливило перехід до другого етапу побудови національної системи експортного контролю в Україні
Січень 1993 р.	Передумови: статус Комісії як консультативного органу не забезпечував достатньої оперативності в розв'язанні питань, пов'язаних із контролем за експортом. Урядову експертно-технічну комісію було перетворено на Урядову комісію з експортного контролю (УКЕК) на чолі з віцепрем'єр-міністром України. Також було створено Експертно-технічний комітет при Кабінеті Міністрів України
Березень 1993 р.	Затверджено основні функції та завдання Урядової комісії з експортного контролю, а також її персональний склад. Основним її завданням було забезпечення державного контролю за експортом/імпортом контрольованих товарів, а також дотримання Україною міжнародних правових норм із нерозповсюдження зброї масового знищення та її носіїв.

1	2
	До компетенції комісії було віднесено розв'язання питань щодо ліцензування експорту/імпорту військової техніки, а також товарів і технологій подвійного використання
Грудень 1993 р.	Було надано основну допомогу для створення і розвитку національної системи експортного контролю в Україні. У межах цієї співпраці 1994 р. розпочалося створення Автоматизованої системи експортного контролю (АСЕК). До 1998 р. уже було розгорнуто локальну мережу. Стажування в США неодноразово проходили фахівці Держекспортконтролю. Як робочий орган Урядової комісії з експортного контролю, Комітет займався підготовкою нормативних матеріалів, контролював виконання ухвалення нею рішень, розробляв і коригував списки товарів, які підлягали експортному контролю, проводив технічну, правову та економічну експертизу заявок на експорт, розробляв пропозиції щодо надання повноважень суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності на право торгівлі товарами, що контролюються державою
1993 – 1994 р.	Підписання Конвенції про заборону розроблення, виробництва та накопичення хімічної зброї та її знищення (ратифікація 1998 р.), Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та США щодо передач ракетного обладнання і технологій, а також окремих документів МАГАТЕ, підписання Конвенції про заборону розроблення, виробництва та накопичення бактеріологічної (біологічної) та токсинної зброї та її знищення стало імпульсом для подальшого вдосконалення державної системи експортного контролю приєднання України до міжнародних режимів експортного контролю (Комітет Цангера); Група ядерних постачальників; Вассенаарська домовленість
Грудень 1996 р.	Із метою забезпечення інтересів національної безпеки, дотримання міжнародних зобов'язань України щодо нерозповсюдження зброї масового знищення та її носіїв, установлення належного державного контролю за здійсненням міжнародних передач озброєнь, військової та спеціальної техніки, окремих видів сировини, матеріалів, обладнання та технологій, які може бути використано для створення зброї, військової та спеціальної техніки, Урядову комісію з експортного контролю було перетворено на Урядову комісію з політики експортного контролю, а Експертно-технічний комітет при Кабінеті Міністрів – на Державну службу експортного контролю України
1999 р.	Державну службу експортного контролю України було ліквідовано, а її функції перейшли до переутвореного Міністерства економіки України

Закінчення додатка Б

Закінчення табл. Б.1

1	2
Липень 2000 р.	Із метою підвищення ефективності військово-технічного співробітництва України з іноземними державами було утворено Комітет з політики військово-технічного співробітництва та експортного контролю при Президенті України, на який покладено функції розроблення пропозицій і рекомендацій щодо концептуальних засад, пріоритетних напрямів військово-технічного співробітництва з іноземними державами та експортного контролю, забезпечення політичних, економічних і військових інтересів України в цих сферах державної політики
Грудень 2001 р.	Із метою підвищення ефективності державного експортного контролю та забезпечення міжнародного авторитету України знову було утворено Державну службу експортного контролю України як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує реалізацію державної політики експортного контролю
2002 р.	Затверджено основні завдання Державної служби експортного контролю
Квітень 2011 р.	У межах адміністративної реформи з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади було ухвалено рішення про спрямування та координацію діяльності Держекспортконтролю України Кабінетом Міністрів України через першого віцепрем'єр-міністра України – міністра економічного розвитку і торгівлі України
2014 – 2015 рр.	Було визначено, що положення про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади затверджує Кабінет Міністрів України. У зв'язку із цим Положення про Державну службу експортного контролю України було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року № 159

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	6
1.1. Сутність і види митного регулювання	6
1.2. Організаційно-правове забезпечення митного регулювання	12
1.3. Засоби митного регулювання	15
Практична частина.....	19
Розділ 2. Митна вартість товарів.....	30
2.1. Функціональне призначення митної вартості	30
2.2. Митна вартість і методи її визначення	35
2.3. Декларування, підтвердження, контроль і коригування митної вартості.....	43
Практична частина.....	47
Розділ 3. Митні платежі.....	57
3.1. Загальні положення щодо митних платежів	57
3.2. Мито та його види	62
3.3. Акцизний податок у зовнішньоекономічній діяльності	67
3.4. Податок на додану вартість у зовнішньоекономічних операціях.....	71
3.5. Оподаткування товарів залежно від митних режимів	75
Практична частина.....	78
Розділ 4. Митні режими	88
4.1. Загальні положення щодо митних режимів	88
4.2. Зміст і особливості митних режимів	92
Практична частина.....	135
Розділ 5. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	146
5.1. Сутність і класифікація нетарифних методів регулювання ...	146
5.2. Поняття та основні інструменти нетарифного регулювання	150
5.3. Роль і функція кількісних обмежень у нетарифному регулюванні	158
Практична частина.....	164
Розділ 6. Дозвільна система служби експортного контролю	175
6.1. Державна служба експортного контролю: завдання і функції	175

6.2. Державна служба експортного контролю:	
види дозвільних документів	178
6.3. Організація міжнародних режимів експортного контролю	186
6.4. Обмеження, яких Україна має дотримуватися, здійснюючи військово-технічне співробітництво з іноземними державами	192
6.5. Режим експортного забезпечення.....	194
Практична частина.....	197
Розділ 7. Види контролю товарів, що переміщують через митний кордон України	206
7.1. Види дозвільних документів, необхідних для завершення процедури митного оформлення	206
7.2. Види державного контролю під час переміщення товарів через митний кордон України.....	213
Практична частина.....	220
Розділ 8. Зовнішньоекономічний контракт і його форми	232
8.1. Поняття зовнішньоекономічного контракту, його види та форми	232
8.2. Правила уніфікації та стандартизації зовнішньоекономічних контрактів	235
8.3. Технологія укладання зовнішньоекономічного контракту	239
Практична частина.....	242
Розділ 9. Митні процедури під час переміщення товарів через митний кордон України різними видами транспорту	249
9.1. Сутність і економічне значення митних процедур	249
9.2. Загальні положення здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.....	251
9.3. Діяльність митних органів щодо здійснення митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту	253
9.4. Шляхи усунення недоліків виконання митних процедур під час переміщення товарів різними видами транспорту.....	258
Практична частина.....	259
Розділ 10. Підприємства, що здійснюють діяльність у сфері державної митної справи.....	265
10.1. Авторизований економічний оператор.....	265
10.2. Митний брокер.....	267
10.3. Магазин безмитної торгівлі.....	268

10.4. Митний склад.....	270
10.5. Вільна митна зона	273
10.6. Склад тимчасового зберігання	276
10.7. Вантажний митний комплекс	278
10.8. Гарант	279
Практична частина.....	283
Рекомендована література.....	289
Основна	289
Додаткова	289
Інформаційні ресурси	292
Додатки.....	299

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Тищенко Вікторія Федорівна
Найденко Олексій Євгенович
Гуньо Катерина Ігорівна

МИТНА СПРАВА

Навчальний посібник

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Відповідальний за видання *В. Ф. Тищенко*

Відповідальний редактор *О. С. Вяткіна*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *Н. Г. Войчук*

План 2025 р. Поз. № 3-ЕНП. Обсяг 317 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61165, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*